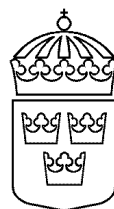

Riksdagens protokoll

1998/99:103

Måndagen den 31 maj

Protokoll
1998/99:103

Kl. 9.00 – 19.01

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 25 maj.

2 § Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 3 juni kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, justitieminister Laila Freivalds, jordbruksminister Margareta Winberg, statsrådet Mona Sahlin, statsrådet Leif Pagrotsky, utbildningsminister Thomas Östros, socialminister Lars Engqvist och miljöminister Kjell Larsson.

3 § Svar på interpellation 1998/99:303 om nordisk sameradio

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Lars Hjertén har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att förbättra samernas möjligheter att höra nyheter och andra program från hela Norden på sitt eget språk.

Public service-radion och televisionen har ett stort ansvar för att tillgodose olika minoriteters krav och behov. I sändningstillstånden för åren 1997–2001 för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB stadgas att företagen är skyldiga att beakta språkliga och etniska minoriteters behov. Samiska, finska och tornedalsfinska (meänkieli) skall inta en särställning. Av anslagsvillkoren för år 1999 framgår dessutom att programföretagen sinsemellan får fördela ansvaret för olika slags insatser i fråga om verksamheten på invandrar- och minoritetsspråk. Företagens samlade resurser för detta område skall vara minst oförändrade i jämförelse med år 1996.

Regeringen föreskriver inte närmare i detalj hur företagen skall uppfylla skyldigheten att beakta språkliga och etniska minoriteters behov. Det är således programföretagen, som inom ramen för radio- och TV-lagen och sändningstillståndet, beslutar om vilka program som skall sändas och om andra nödvändiga åtgärder för att beakta samernas behov.

Vid införandet av digital sändningsteknik för ljudradio blir på sikt en av fördelarna att fler röster kan komma till tals; det får helt enkelt plats

fler kanaler på det givna frekvensutrymmet. Det är dock ännu för tidigt att säga hur detta framtida utrymme kommer att fördelas.

Som Lars Hjertén mycket riktigt påpekar pågår ett samnordiskt projekt mellan den svenska, finska och norska *public service*-radion. Enligt uppgift i Sveriges Radios *public service*-redovisning för år 1998 är det på sikt tänkt att utbudet för den samiska målgruppen i Sverige, Finland och Norge skall samlas i en ny samnordisk digital ljudradiokanal. De nordiska bolagen beräknar att starten av kanalen bör kunna ske senast år 2005.

Andre vice talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

4 § Svar på interpellation 1998/99:314 om starta-eget-bidrag och begreppet vilande företag

Anf. 2 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Åke Sandström har frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att minska skillnaderna mellan att driva ett företag med stöd av starta-eget-bidrag och att driva företaget under tiden då personen får arbetslöshetsersättning.

Åke Sandström konstaterar att en företagare i vissa fall kan få arbetslöshetsersättning. Kravet är att företaget är vilande. Företagaren kan alltså inte både driva verksamhet i företaget och samtidigt uppbära arbetslöshetsersättning. Åke Sandström anser att det är fel. Han tycker att en sådan företagare inte skall behandlas annorlunda än en person som får starta-eget-bidrag.

Först vill jag säga att sedan länge gäller att en företagare inte betraktades som arbetslös om han inte upphört med sin verksamhet. Hösten 1997 infördes en möjlighet för företagare att inte behöva realisera alla företagets tillgångar för att kunna få arbetslöshetsersättning när han söker annat arbete. Ett krav är dock att företaget är vilande. Avsikten med reformen har alltså inte varit att arbetslöshetsersättning skulle utgöra ett tillskott till företagarens ekonomi vid minskad orderingång eller då företaget inte lönar sig. Arbetslöshetsersättningen skall vara ett ekonomiskt skydd i omställningen till ett nytt arbete.

Starta-eget-bidraget har tillkommit som ett stöd till den som är arbetslös. Avsikten med åtgärden och bidraget är att den sökande skall kunna koncentrera sig på att bygga upp sitt företag. Självklart skall företagaren göra marknadsundersökningar, ta fram trycksaker och göra prototyper. Det finns ingenting i reglerna om starta-eget-bidraget som säger att personen inte också får ha inkomster av sitt företagande.

Det förhållandet att nivån i starta-eget-bidraget är densamma som personen skulle ha fått i a-kassan gör att de ibland upplevs som utbytbara. Arbetslöshetsersättning lämnas dock till den som är öppet arbetslös och ägnar sig åt att söka nytt arbete. Utbildningsbidrag lämnas till den som deltar i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, t.ex. arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik eller att starta eget.

Mot bakgrund av vad jag har anfört har jag ingen avsikt att gå ifrån kravet för arbetslöshetsersättning, nämligen att företaget skall vara vi-

lande. Under starta-eget-tiden är det däremot utomordentligt angeläget att företagaren är aktiv i sitt företag även om det inte just då ger så stor ekonomisk utdelning.

Prot. 1998/99:103
31 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 3 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Först och främst tack för svaret!

Jag måste dock konstatera att min fråga har tolkats på ett sätt som gör att svaret tenderar att missa problemet i frågeställningen. Min utgångspunkt var inte att någon arbetslös skall ha möjlighet att driva företag. Jag har heller aldrig ifrågasatt den generella regeln för detta.

Min huvudpunkt i frågan är just den strikta tolkningen av begreppet vilande företag i relation till vad som är möjligt att göra under den tid som den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande. Som jämförelse nämnde jag då starta-eget-verksamheten, som jag har god kännedom om efter många år i kommunledning. En företagare som tidigare har drivit företag har i många fall idéer och insikter om nya produkter, men han har formellt sett inte ens rätt att tänka på de sakerna under arbetslöshetstiden.

Det är det som är min fundering: Anser statsrådet att denna väldigt strikta tolkning gör det lättare eller svårare att få en arbetslös med vilande företag tillbaka till verksamhet och till arbete igen? Det är just denna strikta tolkning som jag har upplevt som besvärande efter många år ute i fält. En person som är korrekt och formellt håller sig till reglerna får ändå inte ens tänka på ett företag, som jag skrivit i interpellationen. Han får möjligen, enligt ett av fackförbunden, betala ut fakturor.

Det är min fråga. Det kunde vara lättare att få i gång människor i ny verksamhet om de hade rätt att tänka på verksamheten.

Anf. 4 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det är självfallet inte förbjudet att tänka på sitt företag, på nya idéer och på om man möjligen har förutsättningar att dra i gång ett annat företag. Men man måste ha i minne vad arbetslöshetsersättning faktiskt är. Det var det som jag ville utveckla i svaret.

Arbetslöshetsersättning får man när man skall söka ett annat arbete. Inte minst i den konjunktur som vi nu befinner oss i är det viktigt att vi bevakar och försvarar arbetslöshetsersättningen som ett medel när det gäller att man skall kunna vara aktiv och gå från ett arbete till ett annat. Därför är jag inte beredd att överväga några förändringar i det avseende som Åke Sandström talar om.

Man skall också minnas att det förr krävdes att företaget var helt avvecklat. Börje Hörnlund var med och drev igenom den förändring som vi nu diskuterar, nämligen att företaget i stället skulle kunna vara vilande. Och vilande är vilande: det finns inga tolkningsmöjligheter i det avseendet.

Mot den här bakgrunden vill jag inte föreslå några förändringar i det här systemet.

Anf. 5 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag har förstått svaret. Men det här med relationen mellan dem som försöker starta eget och som inte har alltför goda möjligheter och insikter och de företagare som av olika skäl måste ha sitt företag

vilande upplevs ändå som knepigt. Den här reformen har jag ingenting emot. Jag tycker att det är en riktig ordning. Jag har också förståelse för problemen med den, och med det här ville jag belysa dem. Dessa frågeställningar förekommer i många län. Jag är klar över de formella reglerna.

Jag får tacka för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellationerna 1998/99:273 och 285 om Posten AB

Anf. 6 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Göran Hägglund och Åke Sandström har ställt liknande frågor till näringsministern avseende Posten AB:s agerande när det gäller att följa reglerna i konkurrenslagen och postlagen. Frågorna har ställts dels mot bakgrund av att Posten har varit part i flera konkurrensrättsliga ärenden de senaste åren, dels mot bakgrund av att Post- och telestyrelsen tidigare i år anmodade Posten att upphöra att tillämpa ett kundavtal angående rabatterade priser för enstaka försändelser.

Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara interpellationerna.

Jag vill inledningsvis framhålla att det är en självklarhet att statliga bolag liksom andra företag skall följa gällande lagar. Jag står naturligtvis också bakom de uttalanden som tidigare gjorts av regeringen när det gäller de högt ställda krav som staten måste ha på sina bolag inte minst i konkurrenshänseende. Om man ser på postmarknaden i ett historiskt perspektiv så finner man att det totalt sett bara är under en kort tid som marknaden har varit konkurrensutsatt. Staten har vidare ålagt Posten vissa skyldigheter som inte åligger övriga postoperatörer. Lagstiftningen är därmed en sammanvägning av olika intressen. Det kan därför vara svårt för aktörerna på marknaden att från början och utan närmare prövning ha full klarhet i hur lagen skall tillämpas i konkreta fall. Detta gäller särskilt i en övergångsfas på en marknad som går från monopol till konkurrens. Det är naturligtvis viktigt att den här fasen blir så kort som möjligt.

Statens ansvar som ensam ägare av Posten utövas genom att man tillser att bolagets koncernstyrelse har en sådan sammansättning att den har förmåga att fatta beslut som skapar förutsättningar för Posten att agera i moderna och effektiva former. Genom de förändringar som beslutades på den ordinarie bolagsstämman den 27 april 1999 anser jag att styrelsen fått en sammansättning som ytterligare förbättrar förutsättningarna.

I övrigt är det regering och riksdag som genom lagstiftning ansvarar för att ange vilka spelregler som skall gälla på postmarknaden. Det ansvaret är uppfyllt bl.a. genom konkurrenslagen och postlagen. När det gäller postlagen vill jag påminna om att regeringen överlämnade en proposition (1998/99:95) om postal infrastruktur till riksdagen i februari i år. I propositionen föreslås vissa ändringar i postlagen som syftar just till att skapa bättre förutsättningar för ett mer konkurrensneutralt och bättre samutnyttjande av den postala infrastrukturen när det gäller postnummer- och postboxsystem.

Det ankommer på Konkurrensverket respektive Post- och telestyrelsen att bedöma om Postens agerande står i strid med konkurrenslagen och postlagen. Så har också skett t.ex. genom Post- och telestyrelsens anmodan mot Posten tidigare i år. Konkurrensverket har vidare, precis som Göran Hägglund redovisat, bedömt Postens agerande vid flera tillfällen. Enligt vad jag har inhämtat hos Konkurrensverket finns sedan en tid tillbaka inga klagomålsärenden riktade mot Posten.

Anf. 7 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Inledningsvis vill jag naturligtvis tacka för svaret på min interpellation.

Jag hade fyra frågor. Den första var i korthet: Instämmer statsrådet i att särskilt höga krav bör ställas på Posten, som ett tidigare väldigt stort monopolföretag, när det gäller konkurrensfrågor? Jag uppfattade det som att statsrådet svarar ja på den frågan.

Min andra fråga gällde när vi kan förvänta oss att Posten anpassar sig till gällande lagstiftning, så att de upprepade överträdelserna upphör. Svaret på den frågan blir något mer svävande. Men det kan kanske tolkas som att Posten så småningom kommer att följa lagen.

Den tredje frågan var: Vilket ansvar har staten, som ägare av Posten, för att företaget håller sig till givet regelverk? Svaret på den frågan blir att staten tillsätter en styrelse och ansvarar för lagstiftningen. Det är också svaret på den fjärde frågan om hur staten verkligen skall kunna ta sitt ansvar som ägare.

Fru talman! Min interpellation är föranledd av det faktum att Posten, som är helägt av staten och som har en dominerande ställning på marknaden, närmast kroniskt har varit under prövning hos Konkurrensverket sedan avregleringen ägde rum. Man har fällts för brott mot konkurrenslagen mer än 25 gånger. Posten förefaller sätta i system att ligga på lagstiftningens yttersta gräns. Och ibland – alltför ofta – går man över den. Jag har också i min interpellation beskrivit ett fall som jag tycker är särskilt upprörande i det avseendet. Men, systematiken är också, som sagt påfallande.

Jag är bekymrad över det här och skulle gärna vilja höra statsrådet uttala att det som sker och har skett är oacceptabelt och att Postens koncernledning och styrelse i framtiden måste anstränga sig för att hålla sig inom konkurrenslagens rāmärken. Detta kan tyckas vara en självklarhet, men om vi tittar i backspegeln ser vi att det uppenbarligen inte är det.

Jag skulle också vilja höra statsrådet säga att hon tänker ta ett allvarligt samtal med Postens ledning för att klargöra allvaret i situationen och säga att några ytterligare kränkningar av lagstiftningen inte kommer att tolereras av staten. Varför det? Jo, det här är en marknad som nyligen har öppnats för nya aktörer. Nya aktörer har självfallet svårt att slå sig in på den här marknaden, där det har varit monopol under en lång tid. Och staten är i dag, förstås, ensam ägare till Posten. Det här handlar naturligtvis om att man skall följa lagen, men jag tycker också att det är en fråga om etik och moral. Vi bör inte skilja mellan statliga och privata företag, men eftersom staten är ensam ägare till Posten har staten inte bara ett allmänt ansvar utan också ett särskilt ansvar för att lagstiftningen skall följas.

Statsrådet säger i slutet av svaret att det för närvarande inte ligger några klagomålsärenden riktade mot Posten hos Konkurrensverket. Det är säkert sant, men det är också sant att Konkurrensverket – trots stor resursbrist, bl.a. till följd av att man tvingas lägga ned mycket stora resurser på att följa Postens turer på det här området – har gjort Posten till ett initiativärende. Det betyder att man har funnit särskilda skäl att på egen hand granska Postens verksamhet och prissättning mot bakgrund av vad som har förevarit. Det är ungefär som när polisen ibland tvingas punktmarkera särskilt brottsbelastade personer för att helst hindra men i alla fall snabbt åtgärda nya lagöverträdelser.

Jag skulle alltså vilja höra statsrådet med allvar i rösten säga att Postens ledning skall hålla sig till lagen i framtiden. Man skall hålla en marginal när det gäller lagstiftningen, så som tidigare statsråd har uttalat. Jag skulle vilja höra henne säga att hon tänker tala med Postens ledning för att klargöra allvaret i situationen. Kan statsrådet lova det?

Anf. 8 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag får börja med att tacka för svaret, som tyvärr inte berörde min huvudfråga, vilka åtgärder ministern kommer att vidta för att Posten skall uppfylla regeringens krav vad gäller moral och etik vid bemötande av konkurrensen på postmarknaden.

Låt mig som komplement till Göran Hägglunds frågor konstatera att regeringen var förvarnad om betydelsen av selektiva lokalporton. Enligt Post- och telestyrelsens instruktion skall myndigheten i samband med årsredovisningen också redovisa konkurrenssituationen på olika delmarknader inom postområdet. I den första rapporten, *Service och konkurrens*, som lades fram för lite mer än ett år sedan, konstateras hur skör konkurrensen egentligen är på marknaden för enstaka försändelser:

”I kravet på enhetsporto ligger emellertid också det största potentiella hotet mot lokalpostföretagen. Om Posten, helt eller delvis, skulle befrias från kravet på enhetliga porton på enstaka brev och därmed beredas möjlighet till ovan beskrivna selektiva prissättning, skulle detta medföra att marknadsförutsättningarna för lokalpostföretagen helt skulle styras av den dominerande aktören och på så sätt bli oacceptabelt oförutsägbara. Även om konkurrenslagens regler om underprissättning gäller också i en sådan situation skulle ändå, enligt PTS bedömning, osäkerheten i förhållandet i praktiken utgöra ett marknadshinder för de företag som vill etablera sig på marknaden för enstaka försändelser.”

Så säger man i Post- och telestyrelsens rapport *Service och konkurrens*, s. 7–8.

Regeringen fick således varning från Post- och telestyrelsen för drygt ett år sedan. Regeringen var således också medveten om betydelsen av att Posten inte fick tillämpa en geografisk prissättning för enstaka försändelser när postlagen reviderades. Posten har ändå under perioden från den 1 juli 1997 fram till mars 1999 genom sin selektiva prissättning agerat på ett sätt som enligt Post- och telestyrelsen inneburit ett marknadshinder för de företag som vill etablera sig på marknaden för enstaka försändelser. Marknadsförutsättningarna för lokala postföretag har styrts av den dominerande aktören på ett sådant sätt att förutsättningarna för deras verksamhet har blivit oacceptabelt oförutsägbara.

Regeringen har alltså sedan den 27 februari 1998 känt till konsekvenserna av en sådan selektiv prissättning. Min första fråga är då: Har regeringen utövat tillräcklig kontroll över Posten AB?

Vi får också i den här debatten ofta höra att exempelvis lantbrevbäringen hotas om den lokala postoperatören skulle få ta över exempelvis kommunens post. Så har det varit i min hemkommun, och vi har hört liknande exempel från andra delar av Sverige. På nationell nivå, menar Postens förutvarande vd Ulf Dahlsten, skulle rikstäckningen vara hotad om man inte fick konkurrera med geografiskt differentierade priser mot City-Mail. Detta är min andra fråga.

Den tredje frågan ber jag att få återkomma till i nästa inlägg.

Anf. 9 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att upprepa vad jag sade – Göran Hägglund ville höra statsrådet säga det med allvar i rösten, så jag får väl försöka låta allvarlig: Jag förutsätter att lagarna följs också av Posten. Detta säger jag med mycket stort allvar, och jag hoppas att det syns också i den utskrift som jag utgår från att olika aktörer sedan läser. Jag hoppas att ingen misstror den avsikten. Jag tycker också att det syntes mycket tydligt i svaret vilken syn jag och regeringen har. Den som skall föra samtal med Posten i de här ärendena är i första hand PTS, vilket man också har gjort i en del av de fall som det har redogjorts för.

Jag kan också understryka det som båda frågeställarna sade: Det som har skett är oacceptabelt. Det är ingen tvekan om det. Men det är också så, precis som Konkurrensverket har påpekat, att det har skett förändringar. Jag tror att båda frågeställarna och jag är överens om att i det gränsland som uppstått när man gått från en total monopolsituation in i en konkurrensutsatt verksamhet har det uppstått friktioner som inte har varit bra. Nu gäller det för regeringen, både via styrelsen och via lagarna och reglerna, att se till att övergången till konkurrens på detta område sker helt och fullt och också blir accepterad av alla parter på marknaden.

Jag följer alltså det här mycket noga, för att uttrycka det milt. Enligt regeringen är också konkurrensutsättningen på de tidigare monopolmarknaderna, dit post och tele hör, väldigt väsentlig för tillväxtpolitiken och även för konsumenternas möjligheter att få låga priser och bra service.

Jag upprepar det gärna igen: Jag följer detta mycket noga. Det har skett förändringar, och vi kommer att bevaka att de verkligen fullföljs. Jag upprepar också detta gärna: Posten skall ha mycket god marginal till de gränser som lagstiftningen sätter ut.

Anf. 10 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för de ytterligare klargöranden som kom i det senare inlägget. Jag tycker att det för aktörerna på marknaden bör vara alldeles uppenbart vad som gäller framöver, i den mån det inte har varit det tidigare.

Vi har en konkurrenslagstiftning som säger att det inte är fel att ha en dominerande ställning – självfallet – men att det är fel att missbruka en sådan dominerande ställning. Min uppfattning är att Posten har gjort det under den tid som ligger bakom. Man har t.ex. haft särskilda prislistor just inom de områden där konkurrens råder eller varit på väg att uppstå.

Det förefaller uppenbart att syftet enbart har varit att slå ut uppstickande företag som velat etablera sig.

Jag tror liksom statsrådet självfallet att konkurrens är av godo, eftersom den gör att aktörer tvingas skärpa sig lite extra, att priserna kan hållas lägre än annars och att servicen blir bättre. Därför är konkurrens av godo, och därför är det också väldigt viktigt att konkurrenslagstiftningen följs upp på ett bra sätt. Avregleringen har nu ganska många år bakom sig, och det bör nu finnas en möjlighet att alla företag på marknaden följer lagstiftningen, och detta med marginal – annars leder det inte till den goda service och de låga priser som vi skulle kunna ha på det här området.

Jag har i interpellationen beskrivit ett agerande av Posten, eller kanske flera, som jag tycker hade varit alldeles oacceptabelt oavsett vem som ägt företaget. Det är dock alldeles särskilt bekymmersamt när det är ett statligt företag som agerar på det här sättet. Vi har all anledning att se till att de företag som staten äger följer lagen och gör det med god marginal, så att den lagstiftning som riksdagen har fastställt också kan fullföljas.

Jag vill tacka för de kompletterande svaren och hoppas att det här skall fungera klargörande för framtiden.

Anf. 11 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag får också börja med att tacka för det klarläggande vi frågeställare har fått här. Det är ett ovanligt klarläggande för att riktas till ett statligt monopolföretag, och jag hoppas verkligen att detta nya begrepp – med god marginal till lagstiftningen – skall leda till en positiv utveckling.

Låt mig med anledning av svaret ställa en kompletterande fråga. Det gäller möjligheten att vidga rollen för Post- och telestyrelsen. Konkurrensverket har ju tidigare till regeringen framfört synpunkten att det vore angeläget att utvidga rollen för Post- och telestyrelsen vad gäller konkurrensfrågorna på postmarknaden, att Post- och telestyrelsen skulle få i uppdrag att aktivt främja konkurrensen på postmarknaden. Detta vore inte särskilt märkligt med tanke på att sektorsmyndigheten i många andra länder har ett sådant uppdrag på avregleringsmarknader. Motsvarande uppdrag finns för Post- och telestyrelsen på telesidan. Om Post- och telestyrelsen hade haft ett sådant uppdrag i dag tror jag att de problem och speciella fall som jag har redovisat i interpellationen hade kunnat undvikas.

Post- och telestyrelsen övervakar i dag framför allt postlagens efterlevnad. Denna är i mycket hög grad inriktad på regler för postbefordran och mottagarnas rättigheter men mindre på relationen mellan företagen på marknaden. Min kompletterande fråga blir: Är ministern beredd att vidta några åtgärder för att vidga Post- och telestyrelsens uppdrag i en sådan riktning som här har beskrivits? Jag är medveten om att frågan är kompletterande i förhållande till huvudfrågan i interpellationen.

Jag får i övrigt tacka för det klarläggande svaret.

Anf. 12 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag är inte beredd att svara så tydligt i dag. Jag tycker att den frågeställning som Åke Sandström tar upp är komplicerad och inte

helt enkel. Det handlar om huruvida det verkligen är bra att ge PTS de dubbla roller som det skulle innebära.

Det jag däremot är beredd att säga är att vi inför nästa år jobbar med en proposition om konkurrensfrågor, där vi skall gå igenom alla olika verksamheter som vårt näringsdepartement ansvarar för. Där kommer vi förstås också att titta närmare på PTS roll och ansvar. Men om det skall gå i den riktning som Åke Sandström säger är jag inte beredd att svara jakande på i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:103
31 maj

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 1998/99:271 om Gotlandstrafiken

Anf. 13 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Roy Hansson har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att resor till och från Gotland skall kunna ske med den nya, moderna snabbfärjan året om.

Inledningsvis vill jag säga att regeringen delar uppfattningen att det är viktigt med väl fungerande transporter till och från Gotland. Inför 1999 gjorde regeringen bedömningen att vissa förändringar i trafikprogrammet var nödvändiga för att säkerställa en tillfredsställande trafikförsörjning. Därför föreslog regeringen i budgetpropositionen för år 1999 att man skulle anslå ytterligare 15 miljoner kronor, totalt 190 miljoner kronor, för Gotlandstrafiken.

En utökning av trafiken med två dagliga dubbelturer under hela året med höghastighetsfärjan har kostnadsberäknats till 21 miljoner kronor. Det har dock hittills inte funnits möjlighet att inrymma denna utökning av trafikprogrammet inom de angivna kostnadsramarna.

En åretruntrafik med höghastighetsfärjan skulle också innebära en betydande överkapacitet under lågsäsong, förutsatt att ingen annan förändring av trafikprogrammet görs. Om en sådan överkapacitet skall upprätthållas menar jag att det är rimligt att regionen tar sin del av det ekonomiska ansvaret.

Den 1 juli i år startar den nya myndigheten Rikstrafiken sin verksamhet. Rikstrafiken skall överta ansvaret för bl.a. Gotlandstrafiken, och till årsskiftet kommer myndigheten att vara fullt uppbyggd. Då förs även anslagen Transportstöd till Gotland, Köp av interregional persontrafik på järnväg m.m. och Ersättning till trafikhuvudmännen för köp av viss kollektivtrafik över till ett sammanhållet anslag för Rikstrafikens verksamhet. Ett av skälen för Rikstrafikens bildande är att myndigheten skall kunna göra en sammantagen bedömning av vilken trafik staten av transportpolitiska skäl skall upphandla. I denna bedömning ligger naturligtvis möjligheten att inom angivna ramar göra en omfördelning av medel inför kommande år så att de transportpolitiska målen kan uppnås på ett bättre och mera kostnadseffektivt sätt. Regeringen anser att Rikstrafiken, i samverkan med andra intressenter, kommer att ha goda förutsättningar att utveckla trafiklösningar som bättre kan tillfredsställa olika kundgruppers behov.

Det är riktigt att Gotlandstrafiken inte särskilt omnämns i vårpropositionen. Regeringen har dock för avsikt att i budgetpropositionen åter-

komma till riksdagen med ett inriktningsförslag avseende den framtida Gotlandstrafiken, vilket bl.a. föranleds av den utredning om Gotlandstrafiken som Sjöfartsverket gjort.

Anf. 14 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret, även om det dröjt. Interpellationen ställdes den 21 april.

Skälet till att jag ställde denna förnyade interpellation var att det inte fanns något i vårpropositionen om hur regeringen hade tänkt sig denna trafik. Jag hade hoppats att dröjsmålet med svaret skulle ha använts till att reda upp den här frågan. Jag kan nu konstatera att så inte blivit fallet. Näringsministern har inget besked till gotlänningarna i dag.

Det är viktigt att kommunikationer moderniseras och utvecklas. Så är det när det gäller Ölandsbron, motorvägsbyggen runtom i Sverige, nya och utbyggda flygplatser, tunnelbyggen, med varierande framgång, och brobyggen, som t.ex. Högakustenbron – den senare till en kostnad av ett antal miljarder just för att modernisera trafiken vid höga kusten. Detta är bra. Det är viktigt för näringsliv, trafikanter och samhällsutveckling.

Fru talman! Gotland fick den här våren en modernisering och utveckling av trafiken med den nya snabbfärjan. Redan nu märks en förbättring och ett ökat resande. Jag är beredd att redovisa exempel i nästa replikomgång.

Men detta moderna trafikmedel skall inte enligt gällande turlista vara i trafik efter den 19 september i höst, och trafiken börjar inte igen förrän i april nästa år.

Gotlänningarna och andra trafikanter är således höst, vinter och vår hänvisade till tidigare trafiksystem, dvs. att färdas i mopedfart.

Jämförelsen kommer, fru talman, osökt in på om regeringen av kostnadsskäl skulle besluta att stänga t.ex. Högakustenbron september–mars med motiveringen att det blir för dyrt med snöröjningen. Eller t.ex. att låta X2000-tågen stå kvar i Göteborg i stället för att gå mellan Göteborg och Stockholm. Jag undrar vad vänner som bor i Göteborg skulle säga om de hänvisades till att färdas kanske inte med ånglok, men med ett tidigare trafiksystem.

Min fråga till näringsministern är: Inser ministern att detta är likartat det som sker med Gotlandstrafiken? Man ställer av ett modernt trafiksystem och låter färjan ligga kvar i hamnen i Visby.

I svaret hänvisar ministern till den nya rikstrafikmyndigheten. Det är bara det att den här myndigheten inte skall överta ansvaret för Gotlandstrafiken förrän vid årsskiftet. Men enligt turlistan upphör snabbfärjan den 20 september detta år.

Det talas också i svaret om överkapacitet och om utformning av trafiken. Det är det som regeringen har haft *lång* tid på sig att fundera på när det gäller Sjöfartsverket.

Det som bekymrar mig något i svaret är att det talas om regionernas ansvar. Vilka andra regioner har ansvar för rikstrafiken?

Min fråga kvarstår fortfarande: Kommer näringsministern och regeringen med något förslag? Det är bråttom. Gotlänningarna börjar bli otåliga i den här frågan.

Anf. 15 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! När det gäller regioner och kommuner som tar ansvar för trafiken kan jag ta många exempel. Det är många kommuner som bidrar med det. Det senaste exemplet är Kvarkentrafiken, mellan Umeå och Vasa, där regionerna i både Finland och Sverige deltar.

När det sedan gäller jämförelser med infrastruktursatsningar, t.ex. Öresundsbron, kan man säga att det kanske är lika lämpligt att jämföra statens engagemang i Gotlandstrafiken med statens köp av olönsam järnvägstrafik som att göra andra jämförelser. Gotlandstrafiken stöds med 190 miljoner, vilket är ca 50 miljoner mer än stödet till den dyraste enskilda järnvägstrafiken.

Jag vill sedan ta upp Sjöfartsverkets roll. Sjöfartsverket har uppdraget att i samverkan med andra intressenter fastställa turlistan, och jag utgår från att detta sker på bästa sätt utifrån den efterfrågan som finns och de ekonomiska ramar som riksdagen har lagt fast. Sjöfartsverket följer självfallet utvecklingen, och om det på något sätt finns utrymme för justeringar av tidtabellen inom angivna ramar utgår jag från att verket genomför dessa.

Av budgetpropositionen för år 1999 framgår att regeringen gett NUTEK i uppdrag att i samråd med berörda intressenter utarbeta förslag till en modell för stöd till godstransporter till och från Gotland. NUTEK:s förslag går i korthet ut på ett nolltaxesystem. Förslaget har remissbehandlats.

När snabbfärjan introducerades var inte avsikten att den skulle upprätthålla åretruntrafik. Avsikten var att den i första hand skulle gå under högsäsongen. Därför finns inte medel anslagna till trafiken under lågsäsong.

Den nya höghastighetsfärjan utgör oprövad teknik i våra farvatten. Det är inte klarlagt hur den klarar svenska isförhållanden. Enligt vad jag har erfarit, bl.a. från Sjöfartsverket, är det sannolikt att den inte klarar en rejäl isvinter. Det kan därför vara klokt att testa den ingående även under vinterförhållanden innan den sätts in i reguljär åretruntrafik. Vi bereder detta ärende med Sjöfartsverket och inom departementet. Vi får avvakta när vi vet mer. Som alltid: Det är en budgetfråga.

Anf. 16 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Efter detta inlägg blir jag något mer bekymrad. Först och främst var det tal om rikstrafiken och en jämförelse med trafiken mellan Finland och Sverige. Jag måste erinra om att Gotland är en del av Sverige. Gotland har rätt till samma omfattning på trafiken som alla andra regioner har. Jag vet inte någon region som har ansvar för rikstrafiken. När börjar man t.ex. i Norrland att med hjälp av lokala insatser svara för vägarna norr om Boden? Mig veterligt sker inte det. Sammalunda gäller trafiken över Öresund. Det är inte en nationell fråga.

I det här fallet försöker regeringen genom att hänvisa till regionernas ansvar glida undan ansvaret för trafiken till och från Gotland. Väg 73 borde sluta i Visby, inte i Nynäshamn. Så enkelt är det.

Ministern tog upp förslaget om fraktfrågan. Det är en helt annan fråga. Det som sades här var inte korrekt. Det är riktigt att regeringen gav NUTEK i uppdrag att studera frågan. NUTEK lade fram ett förslag. Det var ett förslag som underkändes av regeringen och skickades till Sjö-

fartsverket för utredning. Sjöfartsverket arbetar nu med ett annat alternativ. Det som sades här var inte korrekt. Det är en annan och lika betydelsefull fråga, som jag skall be att få återkomma till i ett annat sammanhang. Det bekymrar mig hur Sjöfartsverket handlägger detta ärende.

Ministern tog upp frågan om vintertrafik. Det är faktiskt första gången jag har fått höra att det inte har varit avsikten att färjan skall gå i trafik året om. När planerna för den nya färjan presenterades på ritbordet, sades det att det är möjligt att den vissa stränga isvintrar inte kan gå inomskärs. Det inträffar vart sjunde år. *So what?* Det får man acceptera vart sjunde år, ett par veckor i februari månad. Men om avsikten var att färjan aldrig skulle gå vintertid, känner jag mig – och andra gotlänningar – förd bakom ljuset. Jag tror att färjan är byggd för att gå året om, men vissa stränga isvintrar kan den inte gå inomskärs.

Jag kan konstatera att något besked i den här frågan till mig, gotlänningarna eller andra trafikanter till Gotland, kom inte i dag – vilket jag beklagar.

Anf. 17 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag har inte mer att tillägga än att vi bereder ärendet. Vi och alla gotlänningar får vara lite tålmodiga. Tanken var från början att färjan inte skulle gå året runt. Sjöfartsverkets bedömning var att den skulle användas under högsäsong. Ett annat problem är den konkurrens som uppstår med annan båttrafik om färjan skall gå året runt.

Men än en gång: Det är ingen som har sagt att vi inte skall låta detta fartyg gå året runt, men vi vill ha mer beredning och analys från Sjöfartsverket innan vi återkommer till den frågan.

Anf. 18 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag återkommer till frågan om att tanken inte var att färjan skulle gå året om. Jag misstänker att när en färja köps för ett antal hundra miljoner, byggs den för att den skall gå året om. Jag kan inte se en mening i att låta en färja ligga stilla i hamn från september till april. Det måste vara ett dåligt utnyttjande av tillgångarna.

Vissa stränga isvintrar må det väl vara hänt att färjan inte kan gå – ny teknik osv. Men det har sagts att det inträffar sällan. En siffra som har nämnts är vart sjunde år.

Sjöfartsverket svarar för upphandling och turlista. Det är verket som har studerat resandeströmmen. Med den nya färjan ökar resandeströmmen högst avsevärt. För någon vecka sedan valde ett sekreterarnätverk av chefssekreterare på Gotland att utnyttja färjan för att åka till Stockholm. Det gladdde mig särskilt att de valde att besöka mig i riksdagen. Det innebär, ministern, att de åkte från Gotland på morgonen, besökte riksdagen kl. 11.00, åt lunch, damerna fick shoppa ute i staden, åkte kl. 15.00 och var hemma samma kväll. Det är en helt ny möjlighet som inte har funnits tidigare i Gotlandstrafiken. Det har naturligtvis på ett påtagligt sätt förändrat möjligheterna att resa.

Ministern hänvisar till att ingen har sagt att färjan inte skall gå året om. Av svaret framgår tydligt att regeringen inte kommer att ta något initiativ för att vidta förändringar. Tydligare än så går det inte att avvisa frågan.

Fru talman! Vi talar om 1999. Vad som händer sedan har jag inte uttalat mig om. Det får vi avvakta. Vi måste vara långsiktiga när det gäller fartyg som skall gå året runt till och från Gotland.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1998/99:275 om kompetensflykt

Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ola Karlsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att göra det intressant för välutbildade och välavlönade att stanna och verka i Sverige. Ola Karlsson har även frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förbättra villkoren för nya kunskapsföretag samt för att avskaffa straffbeskattningen på utbildning och hårt arbete. Svaret har utformats i samråd med finansministern.

Jag håller med Ola Karlsson om att kompetensnivån är en viktig faktor för Sveriges konkurrenskraft och välfärd. Däremot vänder jag mig emot uttryck som ”straffbeskattning” på arbete och utbildning.

Jag vänder mig också emot den överdrivna och i flera avseenden helt felaktiga bild av hur många som flyttar utomlands. Sverige har under de senaste åren fått in fler tekniker och personer med annan högskoleutbildning än vad som har flyttat ut. Bland utflyttade civilingenjörer har återflyttningen under flera år på 1990-talet, bl.a. på grund av stor efterfrågan från svenskt näringsliv, t.o.m. ökat snabbare än utflyttningen.

Att dividera det totala antalet utflyttade med antalet nyexaminerade och utifrån en sådan räkneoperation påstå att det motsvarar 25 % av en årskull är totalt missvisande. 2–3 % av de nyexaminerade civilingenjörerna flyttar utomlands ett till två år efter examen enligt SCB:s uppföljningar av examenskullarna under 1990-talet. Netto har Sverige en utflyttning på 3–4 %.

Regeringen ser, till skillnad från Ola Karlsson, den ökade rörligheten som något positivt. Vi vill stimulera till ökad rörlighet bland studerande. Detta sker exempelvis genom att studenter kan beviljas studiemedel för att läsa utomlands och genom regler om att vissa utlandsstudier kan tillgodoräknas i en svensk högskoleexamen. För regeringen är utlandserfarenhet inte ett hot utan något som bör stimuleras.

Kompetens är, som Ola Karlsson mycket riktigt påpekar, viktigt för att svenska företag skall kunna konkurrera på den internationella marknaden. Regeringen aviserade i vårpropositionen flera förslag som bidrar till en ökad utbildningsnivå.

Under åren 1997–2002 kommer antalet platser på högskolor och universitet att byggas ut med 88 000. Sverige har i dag den kraftigaste utbyggnaden av utbildning inom naturvetenskap och teknik i Europa. Regeringen har också i vårpropositionen föreslagit ytterligare medel till forskning samt en stimulans till kompetensutveckling i arbetslivet som kommer att genomföras 2000–2002.

Det är regeringens avsikt att med början under mandatperioden genomföra inkomstskattesänkningar för alla med tyngdpunkt på låg- och medelinkomsttagare. Skattesänkningarna bör utformas så att marginalef-

fekterna minskas och arbetskraftsdeltagande och utbildning uppmuntras. Detta är ett viktigt instrument för att långsiktigt stärka Sveriges internationella konkurrenskraft.

När det gäller de övergripande skattefrågorna hänvisar jag till de skatteöverläggningar som pågår och där samtliga partier deltar.

Mot bakgrund av detta är jag övertygad om att Sveriges kunskaps- och kompetensbehov mer än väl kommer att tillgodoses genom de satsningar regeringen har genomfört och föreslagit.

Anf. 21 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag skall börja med att tacka näringsministern för svaret, även om jag måste säga att jag blir lite bekymrad när jag läser det. Jag uppfattar det som att statsrådet tar väldigt lätt på problemen.

Ord som "totalt missvisande" och "felaktig bild" används för att beskriva den stora debatt som har varit om flytten av välutbildade människor utomlands. När statsrådet talar om lösningen på de eventuella problemen handlar det egentligen enbart om satsningar på fler utbildningsplatser. Inte på någon punkt talas det om riktade åtgärder för att göra det möjligt eller intressant för välutbildade och välavlönade att stanna i Sverige.

Jag skulle vilja fråga statsrådet varför det är totalt missvisande när man gör en räkneoperation och visar att den totala bruttoutflytten av civilingenjörer motsvarar 25 % av en årskull. Varför är detta totalt missvisande, som statsrådet hävdar?

Sedan försöker statsrådet negligera problemet genom att påstå att Sverige bara har en utflyttning på 3–4 % netto.

Jag delar uppfattningen att det är viktigt och bra med utlandserfarenhet. Många av de företag som är stora i dag har etablerats och startats därför att välutbildade människor utbildade sig utomlands, gjorde praktik utomlands och kom tillbaks och startade dessa företag.

Problemet är inte att svenska ungdomar flyttar utomlands, utbildar sig och jobbar, utan problemet är att alltför få av dem flyttar tillbaks och att alltför få utländska ungdomar och ingenjörer kommer till Sverige.

När vi i näringsutskottet hade en hearing med bl.a. Siemens-Elemas svenske vd konstaterade han att det är omöjligt för dem att driva samprojekt här i Sverige, därför att det är omöjligt att ge tyska och andra civilingenjörer en lönenivå och ersättningsnivå efter skatt som motsvarar den de har hemma. Det svenska klimatet för civilingenjörer gjorde det omöjligt för Siemens-Elema att förlägga forsknings- och utvecklingsprojekt hit. Då är det ett allvarligt problem.

När företag väljer att lägga utvecklingssatsningar på andra ställen än i Sverige, när forskning och utveckling – det som skapar morgondagens jobb – läggs utanför landet därför att det är svårt att rekrytera rätt människor till Sverige är det ett problem. Om detta andas statsrådets svar inte någonting.

Jag tror också att det är så här: I takt med att allt fler stora svenska företag blir utlandsägda kommer fler civilingenjörer att flytta ut med dem. Det blir naturligt att göra karriär i de företagen, som det är i dag, men karriären kommer i så fall att leda till huvudkontor utanför Sverige. Det är snarast så att utflyttningen kommer att öka.

Jag tycker att det är riktigt oroande att statsrådets svar inte på någon enda punkt talar om villkoren för kunskapsföretagen. Det är som om det inte skulle vara något problem alls.

Prot. 1998/99:103
31 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 22 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att det går bra för Sverige. Sysselsättningen ökar dag för dag. Arbetslösheten sjunker. Vi har en tillväxt som ligger högre än EU:s genomsnitt. Vi satsar mer på forskning, utveckling och utbildning än något annat land i Europa. Vi har mycket låg inflation. Vi har reallöner som vi inte har haft på många år. Som jag sade har vi en stark tillväxt. De prognoser som görs av andra utanför detta land tecknar en väldigt ljus bild av Sverige.

Det är faktiskt inte sant att i talarstolen säga att all utveckling flyttar härifrån och att forskning och utveckling inte vill vara här. Det är som jag sade: Det finns få länder i världen som satsar så mycket på forskning och utveckling som Sverige gör. Säg det. Berätta den sanningen.

Ola Karlsson försöker förmedla en bild av *brain drain* som jag vänder mig emot. Han pekar på att utvandringen 1997 motsvarade 25 % av en årskull. Jag säger att detta inte är sant. Vad Ola Karlsson försöker göra är att sprida en bild av att en fjärdedel av alla våra unga duktiga civilingenjörer flyr landet i skatteprotest. Ändå vet Ola Karlsson likaväl som jag att så inte är fallet.

I november 1996 gjorde SCB en undersökning över hur många av de civilingenjörer som examinerades 1994 och 1995 som då, ett och ett halvt år senare, inte längre var folkbokförda i Sverige. Då handlade det om ett sjuttiofem personer – en siffra som motsvarar 2–3 %. I mina ögon är det alldeles för lite. Jag hoppas att antalet har ökat markant sedan dess.

Sedan andra världskriget pågår en ökad rörlighet över landets gränser. Antalet utflyttade ökar för närvarande, men återinflyttningen till Sverige ökar i minst samma takt. Dessutom har Sverige haft ett stort invandringsoverskott under hela 1990-talet. Nettot – inflyttade minus utflyttade – ger varje år ett befolkningstillskott i landet, och en stor del av detta tillskott utgörs av personer med högskoleutbildning.

Att som Ola Karlsson måla fan på väggen över den ökade internationella rörligheten gestaltad i enbart utflyttningsstatistik vittnar antingen om trångsynthet eller om ett medvetet val för andra politiska syften. Regeringen ser, till skillnad från Ola Karlsson, den ökade rörligheten som något positivt.

Avslutningsvis vill jag säga att det inte är så att utländska intressen investerar 80 miljarder per år i Sverige bara för att det är så dåligt här. Ericsson producerar varor och tjänster varav 3–4 % säljs i Sverige. Resten säljs i övriga världen. Det säger sig självt att man inom det företaget har en stor rörlighet. Skulle man inte ha detta skulle man inte vara så framgångsrik som man trots allt är.

Anf. 23 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att bilden bekräftas och förstärks ännu mer av detta inlägg från statsrådet. För näringsministern är kompetensutflyttning – *brain drain* – inget som helst problem. För näringsministern blir utflyttade civilingenjörer, civilekonomer, läkare och sjuksköterskor bara ett led i en moderat komplott i syfte att svartmåla regeringen.

Jag tycker att det är beklagligt att vi har en näringsminister – ett statsråd – som inte ser problemen och som inte ser att det är ett bekymmer för svenska företag och för folkhushållet att många välutbildade flyttar utomlands för att sedan inte flytta tillbaka. Vi har en situation där stora delar av denna flytt bara går åt ena hållet. Det är svenska civilingenjörer som flyttar utomlands, både för att utbilda sig vidare och för att skaffa sig praktik, men det är få utländska civilingenjörer som kommer hit, såvida det inte gäller flyktingar som sedan dessvärre hamnar som städare eller diskare därför att vi har ett så dåligt system för att ta till vara den utländska kompetensen.

Jag tycker att det är beklagligt att ett statsråd så totalt negligerar de larmrapporter som faktiskt har kommit bl.a. från Industriförbundet och från SACO.

I SACO:s undersökning *Därför flyttar unga akademiker utomlands* sägs att var tredje civilekonom och civilingenjör kan tänka sig att stanna större delen av sitt yrkesverksamma liv utomlands, dvs. i minst 20 år. Det är klart att det är bra för dem om de hittar bättre villkor utomlands, men problemet är att vi får tillbaka för få av dem. Vi borde få tillbaka dem med de utökade erfarenheter som de fått. Vi borde erbjuda villkor som gör det intressant för dem att komma tillbaka.

Sedan till villkoren för de nya kunskapsföretagen. Anser statsrådet inte att det finns någonting att göra för att förbättra villkoren för dessa? Vi har ställt följande fråga: Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att förbättra villkoren för nya kunskapsföretag? Anser statsrådet att allt är bra som det är i dag, eftersom han inte ens berör frågan i sitt svar?

Finns det ingenting som statsrådet vill göra för att förbättra villkoren för de nya kunskapsföretagen? I dag väljer många av dem att etablera sig på Nasdaqbörsen eller att gå samman med amerikanska företag, därför att man upplever att man har lättare att rekrytera personal i USA och att det med de amerikanska företagens optionsprogram går lättare att expandera och skaffa nya jobb.

Anf. 24 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig först säga att jag inte anser att allt är förträffligt och klart. Det finns mycket som vi behöver göra för att förbättra näringsklimatet. Det handlar om regler, om skatter och om mycket annat. Det gäller också, precis som interpellanten säger, inte minst de nya kunskapsföretagen. Jag har ingen annan uppfattning än att det här måste göras mer.

Det är dock inte det som frågan handlar om, och vad Ola Karlsson försöker göra är att svartmåla. Jag står ut med att Ola Karlsson svartmålar regeringen, och jag upplever t.o.m. att det är stimulerande, men jag tycker att det är allvarligt att Ola Karlsson svartmålar Sverige med pessimistiska sifferuppgifter och med inlägg som faktiskt inte stämmer.

Låt oss se på antalet utflyttade civilingenjörer. År 1998 flyttade 699 civilingenjörer utomlands samtidigt som 386 flyttade tillbaka. Netto handlade det om drygt 300 svenskfödda civilingenjörer. Det motsvarar 1,2 % av samtliga civilingenjörer i åldern 25–64 år. Till detta kommer den nettoinvandring som vi har av utlandsfödda ingenjörer. På det området saknas dock – vilket jag tror att Ola Karlsson och jag kan vara överens om – en hel del statistik.

Det vore naturligtvis illavarslande för Sverige om all kompetens flydde landet. Det är också mot den bakgrunden som Närings-, Utbildnings- och Utrikesdepartementen tillsammans med bl.a. Industriförbundet och Invest in Sweden Agency, ISA, har bett SCB att studera frågorna närmare. Resultaten av den studien visar, liksom tidigare material från SCB, dock inte på den alarmerande *brain drain* som Ola Karlsson och andra tidigare har varnat för.

En seriös diskussion om för Sverige viktiga framtidsfrågor är inte be-
tjänt av en tendentiös lek med statistik för andra politiska syften. Det var min poäng.

Jag vill också meddela Ola Karlsson att regeringen före sommaruppehållet kommer att kalla samman all den forskning som finns på området. Vi kommer då att redovisa de olika forskningsrapporterna och vad forskarna säger om in- och utflyttning för att klargöra detta. Vi kommer också, vilket framgår av vårbudgeten, att dra i gång ett arbete där vi seriöst skall jämföra vad Sverige har på alla relevanta områden i förhållande till andra länder och vad Sverige inte är riktigt bra på. Det skall vi göra varje år för att kunna få en bra statistik och ett jämförelsematerial där vi mer seriöst kan föra en diskussion och inte svartmåla Sverige. Tala i stället om att det går bra för Sverige! Skryt om detta, och var stolt över detta!

Anf. 25 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag är stolt över att det går bra för många svenska företag. Jag är stolt över att vi här i landet har Ericsson, som står för en mycket stor del av de forsknings- och utvecklingssatsningar som görs totalt i landet. Jag tycker också att det är bra om regeringen tar initiativ till ett forskningsprogram om in- och utflyttning av kompetens.

Jag tror dock att det vore ännu bättre om regeringen ägnade en del av sin tid åt att också lägga fram förslag till förbättringar av villkoren för många av de grupper som det gäller. Jag tycker att det är alarmerande när en svensk vd för ett dotterbolag till en internationell koncern – i detta fall Siemens-Elema – säger att det inte är möjligt för den att till Sverige förlägga samarbetsprojekt där civilingenjörer från flera länder deltar, bl.a. på grund av de skatteregler som finns här. Man säger att man väljer att förlägga sådana projekt till andra länder än Sverige, därför att man inte tycker att det är möjligt att hålla ihop sådana projekt. Det är i praktiken omöjligt att betala tyska civilingenjörer samma löner som de skulle få i Tyskland. Med det svenska skattesystemet blir det svårt.

Jag tycker att det borde vara ett prioriterat område för en näringsminister att se till att den här typen av utveckling och forskning förläggs till Sverige. Det handlar här om morgondagens jobb, och då behöver vi fler än Ericsson, SKF och de andra stora svenska företagen. Vi behöver fler företag och civilingenjörer.

Anf. 26 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag har redogjort för skattepolitiken. Det står i vårpropositionen att vi under mandatperioden skall sänka skatten för alla, med betoning på låg- och medelinkomsttagare. Vi har från regeringen också anmält – det kanske Ola Karlsson inte tycker om, men jag vill ändå säga det – en s.k. expertskatt för att företagen skall kunna ta emot s.k. internat-

ionellt management och experter. En sådan har alla andra länder, och därför har vi ansett att också Sverige behöver det.

När det sedan gäller forskning och utveckling vill jag än en gång säga: Det finns få andra länder i världen som satsar så mycket på forskning och utveckling. Det beror väldigt mycket på att företagen i Sverige satsar så mycket på detta. Det är företagen som står för detta.

Jag har inte från denna talarstol sagt att allt är perfekt i Sverige. Det är det inte. Det är mycket som måste göras, inte minst när det gäller näringsklimatet och när det gäller regler och skatter. Detta har vi också tagit upp i vårpropositionen, och vi återkommer till detta i budgetpropositionen.

Men jag saknar något. Här vinner vi schlagerfestivaler. Här köper utländska företag svenska företag för 80 miljarder per år. Här har vi en snabbare tillväxt än de flesta länder i Europa, och vi har på alla områden en utveckling där vi minskar arbetslösheten snabbare än de flesta länder.

Var stolt över detta! Kritisera gärna regeringen, men var stolt över Sverige!

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1998/99:291 om energipolitiken

Anf. 27 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ola Karlsson har ställt ett antal frågor angående energipolitiken.

Låt mig börja med de frågor som gäller avvecklingen av Barsebäcksverket. Ola Karlsson påpekar att förhandlingarna med Sydkraft AB om ersättning hittills har kostat staten mer än 8 miljoner kronor. Jag delar inte Ola Karlssons upprördhet över detta belopp. Enligt min bedömning är summan inte alls orimlig i förhållande till de stora värden som en kärnkraftsanläggning representerar.

Regeringen har av riksdagen bemyndigats att, som underlag för slutlig fastställelse i domstol, träffa och genomföra sådana avtal med Sydkraft AB som kan erfordras i samband med en överenskommelse om ersättning för förluster till följd av stängningen av Barsebäck 1 (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317). För ändamålet anvisades ett formellt belopp på 1 miljon kronor, vilket regeringen har bemyndigats att under vissa förutsättningar överskrida. Att anslagsbeloppet inte har beräknats närmare beror givetvis på att resultatet av förhandlingen mellan parterna inte kan föregripas.

Regeringsrätten beslutade i maj 1998 om inhibition av regeringens beslut om stängning av Barsebäck 1 före den 1 juli 1998. Regeringsrätten har ännu inte tagit slutlig ställning i ärendet. I avvaktan på Regeringsrättens ställningstagande förs inga förhandlingar mellan staten och Sydkraft AB.

När det gäller programmet för omställning av energisystemet är det riktigt, som Ola Karlsson påpekar, att regeringen avser att föreslå förändringar av vissa av de i programmet ingående åtgärderna. Detta är ett resultat av den planerade och kontinuerliga uppföljningsprocess som riksdagen beslutade om i samband med programmets inrättande (prop.

1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). Regeringen följer fortlöpande upp programmets resultat i syfte att kunna göra förbättringar där det behövs. En plan för uppföljning och utvärdering av 1997 års energipolitiska program remissbehandlas för närvarande och kommer att redovisas för riksdagen.

De förändringar som regeringen kommer att föreslå i budgetpropositionen för år 2000 är avsedda att på sikt öka effektiviteten hos de i omställningsprogrammet ingående åtgärderna. Därigenom förbättras bl.a. förutsättningarna för uppfyllandet av det villkor som i den energipolitiska överenskommelsen ställdes upp för stängningen av den andra reaktorn i Barsebäck, nämligen att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el.

Anf. 28 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag skall börja med att tacka näringsministern för svaret, även om jag tycker att det väldigt dåligt berör många av de frågor som jag ställt i interpellationen.

Den första frågan var: Vilken är regeringens energipolitiska strategi, fränsett att invänta Regeringsrättens dom? Skall jag tolka svaret som att strategin är att kärnkraftsavvecklingen ligger fast och att både Barsebäck 1 och 2 skall stängas i enlighet med det tidigare beslutet? Är det så jag skall tolka svaret?

Den andra frågan var: Har omställningsprogrammet gett sådana minskningar av elanvändningen att stängningen av Barsebäck 2 senast den 1 juli år 2001 ligger fast? Anser statsrådet att omställningsprogrammet har gett sådana minskningar? Vilka förändringar i omställningsprogrammet kommer att leda till att programmet kan fullföljas?

Den fjärde frågan var: Avser statsrådet att föreslå några åtgärder som minskar förbrukningen av fossila bränslen såväl inom landet som indirekt via elimport av kolkraft? Jag ser inget som helst svar på den frågan i interpellationen.

Nästa fråga var: Vilka kostnader budgeterar regeringen med för den förtida avvecklingen av Barsebäck 1 och 2? För Barsebäck 1 finns ett anslag på 1 miljon kronor som sedan länge är uppätet av de 8 miljoner kronorna i förhandlingssersättning. Men hur skall Barsebäck 2 täckas om nu strategin är att avvecklingen ligger fast?

Min sista fråga var: Hur avser regeringen att finansiera en förtida avveckling av Barsebäck 1 och 2? Anslaget på 1 miljon kronor lär inte räcka speciellt långt, särskilt som man redan ligger 1 miljon kronor back.

Som jag skrev i min interpellation vilar regeringens energipolitik i dag på två ben. Det första är avvecklingen av kärnkraften, och det andra är det mycket dyra omställningsprogrammet. Rapporterna från Energimyndigheten och andra signaler visar att omställningsprogrammet i praktiken har havererat. Regeringen har själv gett det kanske bästa kvittot på detta genom att sätta stopp för fortsatta utbetalningar av stöd till anläggningar.

Det program som skulle ge 7–8 TWh per år i besparingar eller ny kraft visar sig nu landa på någonstans mellan 1,2 och 1,9 TWh per år. Vilka förslag skall regeringen och statsrådet lägga fram som gör det möjligt att nå upp till målen för det mycket ambitiösa programmet? Skall man underlätta konvertering från elvärme till fjärrvärme för uppvärm-

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

ning av villor handlar det om mycket stora belopp, om man inte skall pungså villa- och radhusägare mycket hårt.

Ny kraftvärmeproduktion har också havererat med ett antal ansökningar om stöd men mycket få nya anläggningar. Vilken strategi har regeringen för energipolitiken?

Anf. 29 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! På frågan om Barsebäck 1 och 2 är svaret ja. De skall stängas. Det har riksdagen beslutat. Det finns en trepartiöverenskommelse om detta.

När det sedan gäller omställningsprogrammet är det lite för tidigt att säga någonting, eftersom det nu pågår en utvärdering. Riksdagen har gett regeringen i uppdrag att fortlöpande följa upp och utvärdera de åtgärder som ingår i det energipolitiska programmet.

En slutsats av den utvärderingsprocess som nu har inletts är att åtgärderna som syftar till att minska elanvändningen inte leder till avsett resultat. Det finns flera orsaker till detta, bl.a. att elpriset har sjunkit kraftigt. En annan orsak är att kostnaderna för konvertering av de elvärmda husen inte har sjunkit i den takt man tidigare hade förväntat sig.

Att regeringen nu planerar att föreslå vissa förändringar i programmet anser jag inte alls vara ett misslyckande. Tvärtom har regeringen skyldighet att fortlöpande se till att de medel som riksdagen anvisat för ändamålet används så effektivt och rationellt som möjligt.

Den nya utformning av åtgärderna som övervägs syftar när det gäller utbyggnad av fjärrvärme till att kostnaderna för konvertering av enskilda fastigheter skall kunna sänkas, t.ex. genom användning av nya tekniska lösningar. Även när det gäller bidraget till konvertering från eluppvärmning till individuell bränsleeldning syftar förändringen till lägre kostnader för den enskilda fastigheten.

När det sedan gäller själva avvecklingen och kostnaderna kring det har riksdagen anvisat pengar. Men det ligger i själva förhandlingen att vi inte här kan stå och tala om belopp. För staten måste det bli så billigt som möjligt. Nu får vi avvakta den domstolsprövning som sker. Jag gör bedömningen att den kommer att vara klar före midsommar. Därefter skall vi fortsätta förhandlingarna.

Anf. 30 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Vi fick i varje fall ett klart besked: Barsebäck 1 och 2 skall stängas. Samtidigt är stängningen av Barsebäck 2 villkorad. Det fordras ett riksdagsbeslut, och enligt det tidigare riksdagsbeslutet skall regeringen visa att Barsebäck 2 kan ersättas med ny inhemsk produktion.

Nu har ju inte statsrådet så rasande mycket tid på sig för att visa att man når fram till den nya inhemska produktionen. Det finns en tidigare promemoria i Näringsdepartementet som visar på behovet av varseltid för stängningen av en reaktor. Det är sannolikt så att ett sådant beslut måste komma minst ett halvår innan avvecklingen skall ske.

Det innebär att ett regeringsbeslut måste fattas årsskiftet 2000/2001. Dessförinnan måste en riksdagshandling ha skett och ett beslut fattats. Då måste statsrådet, om han är kvar då, ungefär vid halvårsskiftet år 2000 ha redovisat hur den nya produktionen skall gå till. Och detta är ändå en mycket positiv tidsplan.

Därför menar jag att det redan nu måste ske ett mycket omfattande arbete i Näringsdepartementet för att visa att man klarar detta, annars faller Björn Rosengrens ord platt till marken. Om man skall stänga Barsebäck 2 fordras i praktiken besked senast under hösten om hur man skall klara detta.

Men det kommer ingen ny kraftvärmeproduktion i dag annat än mycket marginellt. Effektminskande åtgärder har lett till braskaminer som folk sitter hemma och eldar i på kvällarna när effektbehovet inte är som störst. Ett antal miljoner är bortkastade i onödan. Konverteringen från elvärme till fjärrvärme är också ett praktfiasko med kostnader för den enskilda småhusägaren på 80 000–150 000 kr. I Enköping landar man på en *pay-off*-tid på 70 år för anläggningen.

Jag menar att allt detta talar för att den energipolitik som regeringen säger sig ha i praktiken är innehållslös. Man klarar inte att genomföra de gamla besluten. Omställningsprogrammet ger inte tillförsel av ny inhemsk produktion. Om Barsebäck 1 och 2 skall avvecklas blir alternativet import av dansk, tysk och polsk kolkraft. Det blir massiva koldioxidutsläpp för att klara regeringens energipolitiska ansikte.

Anf. 31 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig bara säga att stängningen av Barsebäck 2 är villkorad till annan elproduktion och/eller till att effektiviseringar skall uppstå, precis som Ola Karlsson säger. I övrigt hänvisar jag till vad jag tidigare har sagt.

Anf. 32 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Näringsministern sade i sitt tidigare inlägg att riksdagen har anvisat pengar för avvecklingen av Barsebäck 1 och 2. Det enda belopp som finns är 1 miljon kronor. Budgeteringsmarginalerna är inte så där rasande häftiga för de kommande åren.

Jag skulle vilja återkomma till frågan: Hur avser regeringen att finansiera en förtida avveckling av Barsebäck 1 och 2? Även om jag har full respekt för att statsrådet inte kan ange beloppet på 1 miljard när, eller 2, 3 eller 5 miljarder när, skulle jag ändå vilja veta hur man tänker finansiera det hela. Är det inom budgeteringsmarginalerna som man skall ta beloppet? Anslaget på 1 miljon kronor räcker ju i bästa fall till 10 % av förhandlingskostnaderna. Hur tänker man betala denna gigantiska kapitalförstöring? Hur tänker man lösa finansieringen av det ena av benen i regeringens energipolitiska strategi? Omställningsprogrammet är ju hittills ett enda stort fiasko. Man kan inte ens visa hur man skall betala det andra benet, Barsebäcks stängning.

Jag menar att regeringens politik på energiområdet är dyr, skadlig och slår ut ett antal jobb, inte minst vid kärnkraftverket i Barsebäck. Dessutom är den miljöskadlig, eftersom den leder till gigantiska ökningar av koldioxidutsläppen. När tänker regeringen ompröva sin energipolitiska strategi?

Anf. 33 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Denna energipolitik är fastställd av riksdagen, vilket borde respekteras. Den skall nu regeringen fullfölja.

När det gäller frågan om huruvida anslaget behöver överskridas vill jag säga att regeringen avser att återkomma till riksdagen under 1999 i första hand i tilläggsbudget eller i en särskild proposition. Frågan är alltså för tidigt väckt.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1998/99:333 om företagandet

Anf. 34 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Per Westerberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att uppnå ett näringsklimat i världsklass, i vilken takt åtgärderna avses vidtas och när Sveriges nationella konkurrenskraft skall vara i världsklass.

Jag anser att många av de fundament som krävs för ett gott näringsklimat redan finns i dag i form av bl.a. mycket låga räntor, låg inflation och stabila statsfinanser. Förra året blev den svenska tillväxten 2,9 %, vilket är strax över EU-genomsnittet. Reallönerna ökar kraftigare än på länge, och den inhemska efterfrågan växer. Både inflödet och utflödet av direktinvesteringar i Sverige steg under 1998 till rekordnivåer.

Regeringen har också vidtagit ett stort antal åtgärder för att uppnå ett ännu mer gynnsamt näringsklimat i Sverige.

I de pågående skatteöverläggningarna eftersträvar regeringen en bred parlamentarisk överenskommelse för att säkra stabiliteten och förutsägbarheten i en ny skattereform. Skatterna skall vara både rimliga och rättvisa samt stimulera tillväxt och utveckling.

Regeringen aviserade i årets ekonomiska vårproposition att vi kommer att återkomma i budgetpropositionen till hösten med förslag till slopad kupongskatt på näringsbetingade aktier, slopandet av ett antal stoppregler för fåmansföretag samt att förvärv av egna aktier skall tillåtas för publika bolag, och i ett senare skede även för privata bolag. En särskild utredning tillsätts också för att se över de s.k. 3:12-reglerna och hur generationsskiften skall kunna underlättas.

Vi har också tagit andra initiativ för företagandet, inte minst för de små och medelstora företagen. Det gäller bl.a. förenklad företagsregistrering, minskad uppgiftslämnarbörda för företag och ett system för effektivare konsekvensanalyser av reglers effekter för små företag. Även vissa skattelättnader har genomförts. Det är regeringens ambition att återkomma med ytterligare insatser inom dessa viktiga områden.

I den ekonomiska vårpropositionen aviserades också en ökning av resurserna till forskning och forskarutbildning med ca 1,3 miljarder kronor under åren 2000–2002.

Antalet platser på högskolor och universitet har under perioden 1997–2000 ökat eller kommer att öka med sammanlagt 68 000 platser. Antalet högskoleplatser kommer att öka med ytterligare 10 000 under 2001 och 10 000 under 2002.

Ytterligare stimulans av kompetensutveckling i arbetslivet genomförs åren 2000–2002 med utgångspunkt i det förslag som arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet lämnade hösten 1998.

Det är alltså ett stort antal åtgärder och initiativ som regeringen har tagit eller kommer att ta för att ytterligare förbättra näringsklimatet i Sverige.

Prot. 1998/99:103
31 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 35 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först ber jag att få tacka näringsministern för svaren på mina frågor. Av naturliga skäl är jag kanske inte nöjd till alla delar, även om det var ett av de utförligaste svar som näringsministern har lämnat på detta område i kammaren.

Konjunkturerna i Europa och Sverige är för närvarande bättre. Inflation och ränta är förvisso lägre i Europa i förhållande till omvärlden, och de har gått ned ännu lite mera i Sverige. Sverige är ju till följd av sitt budgetsystem ett av världens mest konjunktürkänsligaste länder, vilket visar sig väldigt påtagligt i den svenska ekonomiska utvecklingen.

Det som bekymrar mig är naturligtvis att jag inte ser någon uppföljning för att man skall försöka att få stabilare statsfinanser och en stabilare ekonomisk utveckling i Sverige. Därmed får man inte samma konjunktürkänslighet som har varit så förödande för Sverige under ett antal år.

Fru talman! Det är otvetydigt att vissa saker har ljusnat för Sverige. Men det finns vissa nationella konkurrenskraftsfrågor som är mycket besvärande. Enligt den ranking som görs av de olika instituten när det gäller konkurrenskraften hos olika länder ligger Sverige fortfarande på en alldeles för låg nivå för att få en tillräckligt god ekonomisk utveckling.

Vi har även en otillräcklig tillväxt av nya arbetstillfällen i Sverige, i synnerhet inom de nya branscherna, de mera kunskapsorienterade branscherna, de branscher som gör att vi inte konkurrerar främst med låga löner utan med teknisk kunskap och kompetens i första ledet.

Därför eftersträvar jag en betydligt större rörlighet på kunskapen. Det måste komma mycket mer från högskolan ut till företagen. Jag efterlyser därför en uppföljning och en utvärdering av de teknikbrostiftelser som skapades under borgerlig regering och som byggt upp en del av teknikparkerna runt högskolorna, men det behöver göras oerhört mycket mera.

Jag eftersträvar också en arbetsrättslagstiftning som fortsatt innebär trygghet på arbetsmarknaden och samtidigt uppmuntrar till rörlighet mellan olika arbetsplatser – ett av de bästa sätten att sprida kompetens och därmed öka våra förutsättningar för ekonomisk tillväxt.

Samma sak gäller riskkapitalet, som genom nuvarande lagstiftning tenderar att låsas fast i de branscher där de traditionellt har varit. Nu får man inte fram erforderligt kapital till de nya branscherna.

Jag noterar också att flera av Sveriges främsta företag inom kunskapsbranscherna – t.ex. Ericsson – har svårigheter med Nokia och Lucent m.fl. andra företag beroende på att man inte får samma värderingar, inte kan utnyttja poolingmetoden, inte kan utnyttja enkelbeskattning på utdelningar, vilket utgör ett allvarligt handikapp för svensk kunskapsindustri utveckling.

Jag efterlyser också en större satsning på en ökning av kvaliteten på informationsteknikutbildningen i Sverige, vilket förmodligen innebär att vi snarast måste importera högutbildad arbetskraft för att upprätthålla kvaliteten och för att få en tillräckligt stark utveckling när det gäller utbildning.

Jag efterlyser en större satsning på det som man kallar för *Commerce net*, dvs. Internethandeln. Jag tror att Sverige har unika förutsättningar för att kunna expandera på detta som kommer att bli ett av de verkligt konkurrenskraftiga områdena i framtiden. Men där ser jag liten svensk regeringsaktivitet.

Jag efterlyser mer genomförande av Småföretagsdelegationens krav. Jag har själv i denna riksdag framställt krav på genomförande av samtliga punkter, även om jag inte till alla delar gillar varje enskilt förslag.

Om vi skall komma framåt i Sverige inser jag att det fordras samarbete mellan högskola, näringsliv och politik. Ett sådant samarbete saknar jag. Det är för mycket konfliktbenägenhet inom den sittande regeringen.

Anf. 36 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag instämmer i mycket av det som Per Westerberg här tar upp. Låt mig börja där Per Westerberg slutade.

Vi behöver mer samarbete mellan politiken, näringslivet, universiteten och de fackliga organisationerna – för att ta några av de viktigaste aktörerna. Det är det viktigaste som vi har att göra, inte minst inom politiken. Politiken måste mer förstå och öppna sig för de krav och villkor som näringslivet ställer. Också näringslivet måste öppna sig och ha förståelse för politiken. Det är detta som vi eftersträvar och som måste vara vår utgångspunkt.

När det sedan gäller de frågor som Per Westerberg tar upp vill jag göra följande konstaterande.

Sverige har i dag en hög tillväxt. Sverige är det land som också har den högsta produktiviteten. Vi ligger på framkant, också inom andra områden såsom forskning och utveckling, vilket har nämnts här tidigare i dag.

Beträffande samarbete och brygga över de olika kompetenser och kunskaper som finns mellan bl.a. högskolor, universitet, näringslivet, de s.k. teknikbrostiftelserna och IUC:er delar jag helt den uppfattningen. Detta är också någonting som regeringen arbetar för.

Vi har nu genomfört ungefär en tredjedel av Småföretagsdelegationens förslag, och vi tänker genomföra avsevärt fler av dess förslag, men det återkommer vi till.

Sedan vill jag bara kort säga att om vi ser på Sveriges företagsklimat är räntorna historiskt låga. Inflationen är låg och under kontroll. Det är tillväxt i ekonomin. Förra året var tillväxten 2,9 %. EU:s genomsnitt låg på 2,8 %. Vi har genomfört ett unikt budgetsaneringsarbete. Trots detta har hushållens konsumtion under det senaste året ökat med 2,5 %.

Staten betalar inte längre välfärden på krita, vilket den gjorde under Per Westerbergs tid. Riksgäldskontoret prognostiserar att staten för året 1999 får ett överskott på 50–60 miljarder. Reallönerna ökade under den senaste tolv månadersperioden med ca 4 %.

Jag har varit facklig ledare i 19 år, men jag har inte mycket att skryta över när det gäller mina resultat. Jag lyckades aldrig få upp reallönerna så högt. Vi fick upp lönerna 10–15 %, men inflationen var snabbare.

Under 1998 steg både inflödet och utflödet av direktinvesteringar i Sverige till rekordnivåer. Inflödet av direktinvesteringar uppgick till hela 150 miljarder kronor. En mycket stor del av dessa höjningar kan förkla-

ras av samgåendet – det skall erkännas – mellan Nordbanken och Merita bank samt mellan Stora och Enso.

Regeringen har initierat skatteöverläggningar med övriga partier. Finansdepartementet har nyligen remitterat en promemoria om hur man skall genomföra skattelättnader för utländska experter. Jag delar uppfattningen att vi måste stimulera så att vi får hit utländska experter, internationell management etc.

Avslutningsvis vill jag säga att det problem som Sverige står inför i dag är att vi måste se till att vi bygger upp en kompetens hos alla människor som efterfrågas utan att vi ökar efterfrågeinflationen och därmed hamnar i ett läge där Riksbanken måste höja räntan. Då stoppar vi upp den goda utveckling som sker nu. Det är det viktigaste inom arbetsmarknadspolitiken och – det vill jag också påstå – inom den ekonomiska politiken.

Anf. 37 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att låg ränta och låg inflation är det grundläggande och mest viktiga för näringspolitiken, även om man måste se det i relation till våra konkurrentländers ränta och inflation och därmed vilken stabilitet som kan ges. Isolerat är det ingen ensidigt bra värdeämätare.

När det gäller budgetsaneringen vill jag mycket klart markera att jag vet att regeringen har gjort ett antal neddragningar. Jag har också sett OECD:s analyser där man har kommit fram till att utgiftshöjningarna har varit ungefär lika stora. Det har gjorts ansträngningar för att hålla tillbaka en del, men jag vill mycket klart och entydigt peka på att vi har en av de mest konjunkturkänsligaste budgetarna i världen. Detta är ett allvarligt problem som vi måste komma till rätta med genom delvis strukturella förändringar i budgeten. Då får vi ett stabilare näringsklimat och en långsiktigt bättre utveckling.

Jag delar uppfattningen att samarbetet mellan näringsliv, högskola och politik bör bli bättre. Men det handlar inte bara om näringslivets förståelse för politiken utan också i minst lika hög grad om politikens förståelse för näringslivet. Den senaste vårens uppvisning i konfliktbenägenhet från samtliga inblandade parter är inte särskilt lysande för någon. Vi måste vara beredda att ta och ge, och det gäller även partier i denna riksdag. Det går inte att ha långa överläggningar som inte levererar någonting, utan vi måste komma framåt och skapa en handlingslinje som ger trovärdighet.

Vi kan se hur länder som Irland och Holland har skapat en närmast nationell konsensus i betydande näringspolitiska förändringar för att skapa en snabbare tillväxt av sysselsättning och växande företag. Jag efterlyser motsvarande pragmatism från samtliga partier för att därmed komma framåt i Sverige och för att framför allt stötta det som i dag växer snabbast i världen, nämligen kunskapsföretagen, vilket USA har varit särskilt bra på under det gångna årtiondet.

Det blir 300 000 nya jobb i månaden i USA, och 70 % av dem som har dessa jobb har högre lön än meridianlönen. Huvuddelen av dessa jobb finns inom kunskapsföretagen och resterande netto i praktiken inom serviceindustrin. Det innebär ett mycket imponerande facit som det finns väldigt mycket att lära av.

Prot. 1998/99:103

31 maj

Svar på
interpellationer

Vi har i dag fortfarande blockeringar och är svaga i Sverige när det gäller rörligheten på arbetsmarknaden och rörligheten på riskkapitalet, som tenderar att låsas in i äldre industrigrenar. Det behövs en betydligt större rörlighet för att kunna förse de snabbväxande företagen med kapital.

Jag efterlyser offensiven på högskolan och uppskattar de ökningarna som har skett. Men jag ser mer som behövs inom informationstekniken, där det ständigt råder brist på personal. Dessutom riskerar vi att förlora mycket personal beroende på att vi förlorar många kompetenta företag från Sverige eftersom vårt företagarklimat, inte minst när det gäller beskattning av denna typ av företag, är alldeles för hård. Våra regler, som jag har nämnt, med pooling, dubbelbeskattning m.m. har utgjort allvarliga nackdelar för affärer jämfört med vad som gäller i ett antal av våra konkurrentländer.

Jag efterlyser alltså mycket, mycket mer av snabb offensiv och även signalsystem där man sätter upp stoppdagar då vissa saker även från det politiska systemet skall levereras.

Jag skulle vilja fråga näringsministern på vilka punkter inom Småföretagsdelegationens konsensus som regeringen inte avser att vidta några åtgärder. Jag har för min del varit beredd att acceptera samtliga och har motionerat om dem i riksdagen. Men vi ser ett väldigt, väldigt långsamt genomförande. Jag sympatiserar inte till hundra procent med alla, men jag ser att det är småföretagens och företrädarnas olika åsikter, och dem respekterar jag.

Anf. 38 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Detta lär inte sluta i någon hård debatt. Jag delar mycket i Per Westerbergs inlägg, inte minst när det handlar om att vi nu måste se över bänken, om jag får uttrycka mig så, och förstå varandra. Det är självklart så att politiken mer måste förstå näringslivets villkor, vilket jag också sade tidigare.

Jag tycker att det är bra exempel som Per Westerberg tar upp. Ett mycket bra exempel är Holland, där man med samverkan och förståelse har lyckats minska arbetslösheten oerhört kraftigt de senaste åren.

Med detta skulle jag vilja avsluta med att säga att jag delar mycket av vad som har sagts här. Regeringen kommer att återkomma på en hel del områden som har nämnts här.

Vi bereder nu Småföretagsdelegationens olika förslag. En hel del av dessa frågor kommer i budgetpropositionen. Men det vore inte rimligt om jag skulle stå och säga att det och det gillar jag inte. Frågorna bereds, och vi är öppna för att studera och ta till oss allt som är möjligt.

Anf. 39 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag är glad att näringsministern instämmer i en stor del av de moderata näringspolitiska motionerna. Men jag är mer ledsen över att hans partikamrater röstar emot dem i denna kammare, för det är de facto så som sker när man i praktiken röstar ned nästan samtliga punkter i Småföretagsdelegationens förslag.

Jag är glad över att det finns ett visst intresse att göra saker här, men framför allt vill jag peka på att det inte är genom låga löner som vi skall konkurrera i Sverige utan genom teknik och kompetens. Det finns myck-

et starka skäl att ta på allvar de saker som inte görs och det som behöver göras mycket bättre när det gäller kunskapsföretagen.

Jag hoppas, om näringsministern nu instämmer i mycket av vad jag har sagt, att vi ser förändringar när det gäller rörlighet på riskkapital. Det innebär förändringar som gör det lättare att flytta kapital från ett företag till ett annat. Det måste innebära förändringar i någon form av reavinstbeskattning. Samma sak gäller med dubbelbeskattningen på utdelningar. Den skapar problem inte minst inom kunskapsföretagen när det gäller konkurrensen och möjligheten att göra affärer, vilket vi har sett inom telekomsektorn, och kan bli ett allvarligt hinder för en av de starkaste och snabbast växande svenska delarna.

Jag hoppas att vi också får se ett starkare engagemang när det gäller Internethandeln, där vi kommer att se betydande skattekonkurrens, inte minst på mervärdesskatteområdet, men där jag tror att Sverige har unika förutsättningar att utvecklas.

Fru talman! Till sist vill jag bara i denna debatt mycket klart markera att det egentligen kanske inte är visionen som saknas utan alternativen eller förslagen till denna kammare. Vi har levererat förslag från moderat håll, men vi ser ingen respons i sak i handling utan bara i ord från socialdemokratin. Jag hoppas därmed att näringsministern är beredd att äntligen gå från ord till handling.

Anf. 40 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag hoppas att det som jag nu sade inte skall tas till intäkt för att jag delar hela den moderata politiken. Jag utgick från vad Per Westerberg tog upp om samverkan och samförstånd. Det innebär självklart inte att jag delar den näringspolitiken.

Självfallet bör vi se mer till vad som förenar oss än till vad som skiljer oss. Det gäller nog såväl partierna som vårt förhållande till näringslivet och de fackliga organisationerna.

Med detta och med de inlägg som Per Westerberg nu har gjort ser jag faktiskt hoppfullt på framtiden. Och glöm inte: Det går bra för Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1998/99:279 om godstrafiken genom Skåne

Anf. 41 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Inga Berggren har frågat mig

- vad jag avser att vidta för åtgärder för att målen för transportpolitiken skall kunna förverkligas också i Skåne och undanröja bristerna i den delen av det svenska transportsystemet,
- vad jag avser att vidta för åtgärder för att godstrafiken till och från övriga Europa genom Skåne kommer att lösas ur ett helhetsperspektiv där frågan om det s.k. yttre godsspåret ingår som en del.

Det är riktigt, som Inga Berggren anger, att det råder oklarheter för vissa järnvägsprojekt, främst de som är beroende av Hallandsåstunnelns

färdigställande. Tunnelbygget står för närvarande still, men regeringen gav nyligen Banverket i uppdrag att till oktober 2000 vidare utreda förutsättningarna för ett slutförande av tunnelbygget. Dubbelspåret genom nordvästra Lund står också still i avvaktan på att kommunen och Banverket av regeringen anmodas inkomma med vissa kompletteringar med anledning av att planerna för utbyggnaden överklagats av ett stort antal boende.

Men jag vill lyfta fram de investeringar och ombyggnader som faktiskt görs eller kommer att göras enligt stomnätsplanen omfattande åren 1998–2007.

På Södra stambanan kommer kapacitetsförstärkningsåtgärder för närmare 1 miljard kronor att göras mellan Åkarp och Malmö, vilket gynnar både passagerartrafiken och godstrafiken. Alternativa förslag till sträckningar mellan Eslöv och Åkarp har, som Inga Berggren nämner, nyligen presenterats av Banverket. De anges mycket riktigt i planen ligga i huvudsak efter planperioden 1998–2007. Orsaken är förstås medelstilldelningen men även det faktum att åtgärder för att öka kapaciteten, antingen genom fler godsspår i ny sträckning eller genom åtgärder för ökad kapacitet på befintlig järnväg, kräver flera års utredningstid. Inte minst den nya miljöbalken, med högre krav på att alternativa sträckningar och miljöeffekter redovisas redan i ett tidigt skede, gör att tiden innan ett projekt kan komma i gång kommer att förlängas.

Jag vill också nämna en pågående utbyggnad av Trelleborgs rangerbangård som kommer att förbättra möjligheterna till utskeppning från Trelleborgs hamn till övriga Europa.

Anf. 42 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Jag får tacka för det här svaret även om det till största delen innehöll konstateranden. Jag efterlyser fortfarande helhetsgreppet, något som jag ett flertal gånger tidigare har gjort här i kammaren både i riksdagsdebatter och i interpellationsdiskussioner med tidigare kommunikations- och miljöministrar. Dessa har svarat att den viktiga frågan om godstrafiken till och från övriga Europa genom Skåne säkert kommer att lösas i ett helhetsperspektiv. Men jag har dessvärre inte funnit ens en ansats till en konkret helhetslösning.

Nu vill jag ge näringsministern, regeringen, chansen. Jag vill på nytt aktualisera denna för Sverige viktiga fråga. Vilka åtgärder avser Björn Rosengren att sätta in så att flaskhalsar, felande länkar och andra hinder för effektiva godsflöden genom Skåne från och till övriga Europa elimineras?

I hamnarna runt Skånes kust ökar godsmängden, och den kommer att fortsätta öka enligt prognoserna. Omkring 70 % av vårt lands exportgods och lika mycket av importgodset passerar Skåne. Skånes strategiska läge med Öresundsbron och hamnarna erbjuder näringslivet alternativa vägar för gods som skall vidare till, och gods som kommer från, olika destinationer i Europa. Men det finns stora brister. Det är en del av dem som jag har pekat på i min interpellation. Det gäller t.ex. Västkustbanan och yttre godsspår öster om Malmö.

Avsaknaden av anslag till de här projekten i innevarande stomnätsplan är minst sagt beklagansvärd. Även vissa vägavsnitt på Europavägarna E 4, E 6, E 22 och E 65 är delar av helheten. Jag menar att investe-

ringar naturligtvis måste sättas in där de gör den största nyttan. Utbyggnaden bör koncentreras till sådana stråk, vägar, järnvägar och hamnar där de stora gods- och övriga transportströmmarna går. Det gäller inte bara långtradarchaufförer och järnvägsspeditorer, utan också var och en av oss som privatpersoner kan konstatera att det inte riktigt fungerar i Skåne.

Det behövs alltså en hel del för att få det här att fungera. För att Sveriges välstånd inte skall stagnera eller försämrats behöver näringsliv och medborgare naturligtvis betjäna av en effektiv infrastruktur för olika typer av transporter. Det är dags att Skåne får sin beskärda del av resurserna. Visserligen säger näringsministern i sitt svar att det görs kapacitetsförstärkningar på Södra stambanan mellan Åkarp och Malmö. Men blir det fråga om det som kommunerna där anser vara de optimala lösningarna?

Det finns ytterligare ett exempel från min egen kommun, Trelleborg, som gäller pågående utbyggnad av rangerbangård. Vissa farhågor har uttalats om att Banverkets reducerade medelstilldelning skulle kunna försena det här projektet, men jag tar Björn Rosengren på orden när han säger att det här är och förblir ett pågående och inte ett avbrutet arbete. Har jag uppfattat saken rätt?

Vilka åtgärder avser näringsministern att sätta in för att eliminera de av mig här påtalade felande länkarna, som jag också tog upp i min interpellation?

Anf. 43 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! När det gäller frågan om alla de problem som interpellanten tar upp kan jag faktiskt säga följande: Många av dessa problem kommer att lösas när Citytunneln är klar. Det är så att säga det stora hindret för en utveckling. Den stora rangerbanan håller ju på att byggas i Trelleborg nu. Jag förstår att det finns en hel del problem som Inga Berggren tar upp. Men än en gång: Mycket av detta är kopplat till Citytunneln.

Anf. 44 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Jag blir inte så mycket klokare av det här, Björn Rosengren, men jag har viss förståelse för att detta är ett stort departement som skall greppa över mycket. Då är det ju så att en del frågor kanske kommer på efterhand, så att säga. Det var också lite grann därför som jag gärna ville ta upp den här diskussionen. Jag tycker att det hade varit väldigt bra också för Björn Rosengren att komma till Skåne och på plats ta del av de olika felande länkar som jag talar om. Goda transporter har ju oerhört stor betydelse för näringslivet och medborgarna.

För ett litet land som Sverige är naturligtvis möjligheten till fri handel över gränserna av speciell betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Sverige som är så starkt beroende av utrikeshandeln måste naturligtvis planera sin infrastruktur med det här i åtanke. Mycket av det här med gränsöverskridande transporter och val av transportsätt, transportvägar, har inte heller bara betydelse för *ett* land. För Skåne, en del av Sverige, är de här förhållandena särdeles uppenbara. Det är därför också av yttersta vikt med ingående samarbete med Danmark, Tyskland, Polen och de baltiska länderna. Det här tycker jag att Transportindustriförbundet belyser mycket tydligt och klart och på ett rakt sätt; att det är en oerhört vä-

sentlig uppgift för Sverige att se till att satsa pengar på infrastruktur där man gör det bästa transportarbetet.

Då kommer jag till en fråga som diskuteras väldigt mycket i Skåne och som har stor betydelse för nationen, för Sverige. Det gäller gods-transporterna och det effektiva flödet genom Skåne. Jag vill ta upp det som kallas för det yttre godsspåret, öster och söder om Malmö. Sedan Danlink, traden Helsingborg–Köpenhamn, lagts ned, vilket har förutsatts, och då Öresundsbron står klar för trafik skall all godstrafik på järnväg genom Skåne till kontinenten, inklusive trafiken till och från Trelleborgs och Ystads hamnar, passera via Malmö rangerbangård och Kontinentalbanan.

Visserligen har en upprustning skett, men det löser bara vissa problem. Det kvarstår många problem. Otillräcklig kapacitet, buller och olyckor med farligt gods är exempel på sådana. Ett flertal kommuner har nu tagit initiativ i frågan och avser att undersöka möjligheterna att finna lösningar, en ny sträckning av ett yttre godsspår öster och söder om Malmö. Detta är en felande länk som i den stora helheten måste finna sin långsiktiga lösning. Det är angeläget att vi realiserar de här sakerna.

Jag vill därför fråga Björn Rosengren om han är beredd att stödja en fortsättning av det arbete som pågår och om han har tagit initiativ i Skåne till ett yttre godsspår öster och söder om Malmö.

Anf. 45 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Detta är ett stort departement. Men det är det som är själva poängen, dvs. att vi kan samordna och se helheten mellan de olika politikområdena – näringspolitik, arbetsmarknadspolitik och sådant som har att göra med kommunikationer. Det är det som är själva poängen. Och med det vill jag ha sagt att vi och även jag har god kontroll över vad som sker.

Jag vill först konstatera att mycket görs i Skåne. Jag tror att det är få regioner som har en så positiv utveckling och där det investeras så mycket i infrastruktur som just där.

Jag vill än en gång säga att det inte är några större problem med trafiken. Det finns en felande länk när det gäller godstransporterna. Detta löses med Citytunneln. Jag vill vidhålla den uppfattningen.

Det finns också problem som vi har svårt att påverka, och det gäller gods via Danmark. Vi för nu en hel del förhandlingar i samband med byggandet av bron och förhandlar så att säga om alla frågor med danskarna.

Enligt Banverket så är det inga problem med kapaciteten på godsspåret öster om Malmö. Jag är övertygad om att Banverket har gjort en rätt bedömning i fråga om detta.

Anf. 46 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Jag kan inte riktigt inse och förstå vad näringsministern menar när han säger att Citytunneln skulle lösa frågan om godstransporter genom Skåne.

Jag inser också att det inte är helt lätta frågor och prioriteringar som vi diskuterar. Men jag saknar trots allt ett helhetsgrepp från Björn Rosengren när det gäller transporterna genom Skåne. Det har tyvärr sagts alltför många gånger att detta säkert skulle lösas, men jag tror inte alls att

man i Skåne är överens med Björn Rosengren om detta, utan det framstår som verkliga svårigheter, och det behövs mer analys och eftertanke.

Syftet med min interpellation är just att lyfta fram dessa olika frågor och lyfta fram helheten för att flytta fram positionerna, eftersom dessa felande länkar trots allt finns kvar. Det finns i Transportindustriförbundets rapport exempel på sådana länkar som man prioriterar, t.ex. E 6:ans sydligaste del Vellinge–Trelleborg, E 4:an kring Markaryd och ett yttre godsspår öster och söder om Malmö. Först när dessa felande länkar är åtgärdade kan man tala om en långsiktig lösning. Det är angeläget att vi får en lösning på detta. Och jag hoppas nu att Björn Rosengren tar med sig dessa olika frågor i en fortsatt prioriteringsdiskussion inför den resurstilldelning som sker inom nästa planeringsomgång. Välkommen till Skåne för att ta del av detta!

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

11 § Svar på interpellation 1998/99:313 om regelverket för EU:s strukturfonder

Anf. 47 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Åke Sandström har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förenkla och anpassa regelsystemet för strukturfonderna, exempelvis när det gäller överprövning samt möjligheter till förskottsutbetalning av beviljade medel.

Struktur- och regionalpolitiken är ett viktigt inslag i EU:s politik för att skapa regional balans och utveckling. För Sveriges del kan vi konstatera att strukturfonderna ökar våra möjligheter att bedriva en kraftfull regionalpolitik. Jag delar Åke Sandströms uppfattning att den ideella sektorn har stor betydelse. Det är därför glädjande att lokala utvecklingsgrupper och ideella organisationer medverkar i ett stort antal strukturfondsprojekt. I likhet med Åke Sandström anser jag att reglerna för stödformerna bör vara så enkla och säkra som möjligt. Det är enligt min mening också väsentligt att bestämmelserna för stödgivningen utformas så att de främjar initiativ och tillväxt på regional och lokal nivå.

Som Åke Sandström väl känner till har två utredare under våren i år presenterat förslag om strukturfondsprogrammen för nästa programperiod. I de två avgivna betänkandena *EG:s strukturstöd – Ny organisation för de geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen* (SOU 1999:24) och *Utveckling av mänskliga resurser i arbetslivet – Förslag till inriktning av nya mål 3 inom EG:s strukturfonder* (SOU 1999:23) behandlas de frågor som tas upp i interpellationen, såsom överprövning och möjligheter till förskottsutbetalning.

Utredaren för de geografiska målen föreslår att länsstyrelserna som skall fatta beslut också skall vara utbetalningsmyndigheter. Dagens problem med överprövning skulle därigenom enligt utredaren försvinna. När det gäller förskottsutbetalning föreslås att en generell möjlighet till förskott införs på beviljat strukturfondsstöd. Utredaren för mål 3 anser också att problemen med överprövning bör lösas. Beträffande förskott föreslår utredaren att det skall finnas möjlighet att efter särskild prövning bevilja förskott.

De framlagda förslagen har behandlats vid en särskild hearing, där olika synpunkter på utredarnas förslag framfördes. Ett antal skriftliga yttranden över förslagen i de båda betänkandena har också kommit in till Näringsdepartementet.

Jag är väl medveten om de problem som Åke Sandström tar upp. Min ambition är att frågan om överprövning skall lösas. Den problembild som tecknas om svårigheter med finansiering är enligt min mening alltför negativ. Det finns sålunda under vissa förutsättningar möjligheter att lösa de likviditetsproblem som kan uppkomma vid ett projekts start och uppbyggnadsskede. Länsstyrelserna kan exempelvis betala ut förskott efter särskild prövning av projekten för den del av ett projekt som finansieras av länsanslaget. Vidare kan EU-medel betalas ut vid flera tillfällen under projektets gång. De små projekten kan också drivas genom s.k. ramprojekt för att stärka likviditeten.

Förslagen bereds nu vidare i Regeringskansliet. Vi kommer att göra en samlad bedömning av framlagda förslag och inkomna synpunkter. Syftet med översynen är att inför den kommande programperioden skapa ett regelverk som tillgodoser såväl enkelhet som effektivitet.

Anf. 48 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret. Vi delar uppenbarligen uppfattningen om behovet av förändringar av regelsystemet kring EU:s strukturfonder och liknande. Jag får också konstatera att min interpellation skrevs i samma andetag som de betänkanden som näringsministern nämnde tillkom.

Jag har några kompletterande frågor. För det första: När ungefär kan vi få besked om de nya reglerna för strukturfonderna? För det andra: Kommer de förändringar som berörs här att gälla 1, 2 och 3 i de tänkta områdena? Man kan tyda svaret som att det är enbart för strukturfondsområde 3 som man avser att pröva frågan om överprövningen. Är det möjligen ett missförstånd?

Jag vill också utvidga frågeställningen: När kan vi vänta oss att områdesindelningen för mål 1 och mål 2 blir helt klara? Jag vore tacksam att få besked om en rimlig tidsangivelse i dag.

Som angetts i svaret, vilket jag är glad över, är likviditetsproblemen mycket stora. Kommuner och landsting har hittills faktiskt räddat väldigt många EU-projekt. Min direkta fråga blir: Anser ministern att det är rimligt att små Norrlandskommuner, t.ex. Vindelns kommun i Västerbotten, har fått uppträda som EU-bank för att över huvud taget få med och ha kvar några projekt inom den ideella sektorn och hos de mindre projektägarna?

Beträffande svaret konstaterar jag också att det när det gäller möjligheten till förskottsutbetalningar från länsstyrelserna bara har gällt *helt säkra projekt*. Då uppstår frågan: Skall den ideella sektorn och privata små aktörer alltså ta en större risk än vad staten tar i det här sammanhanget?

I fråga om förskotten gäller möjligheten till delbetalningar från länsstyrelserna faktiskt bara redan betalda fakturor. De långa handläggnings-tiderna gör att de små inte kan få samma möjligheter. Jag hoppas på en förändring i det avseendet.

Fru talman! Jag har en negativ erfarenhet av regeringens decentraliseringspolitik på just det här området och kring strukturfondsarbetet. Reglerna är krångliga. Det är enormt mycket papper. Det är långa handläggningstider eftersom länsstyrelserna i många fall inte haft tillräckliga resurser för att klara detta, vilket inte torde vara obekant för näringsministern.

Jag vill ändå tolka svaret positivt. Men vågar vi tro på konkreta förändringar? Vilken beredskap finns det när det gäller att komma i gång inför den nya programperioden? Får departement och myndigheter signaler i god tid så att vi inte upprepar det misstag som skedde vid innevarande programperiods början?

Samstämmiga uppgifter bekräftar att väldigt många av de problem kring strukturfonderna – där har vi samma uppfattning – liksom övriga EU-stöd är hemmaproducerade problem. Vi kan inte alltid skylla på EU. Där bär regeringen ett klart ansvar. Jag upprepar därför frågan: Kan vi lita på att det blir enklare regler, att det blir mindre papper och att det blir möjligheter till förskottsutbetalningar av EU-medel?

Anf. 49 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! För det första vill jag när det gäller organisationen säga att det handlar om målen 1, 2 och 3. För det andra vill jag när det gäller område 1 säga att det är klart. Nu handlar det om mål 2. Detta skall regeringen behandla. Sedan skall det till kommissionen för att därefter fastställas. Någon gång i höst bör detta vara klarlagt.

Problemet med överprövningen tas här upp. Vi vill undvika överprövning och tänker bygga en organisation där vi slipper överprövning. Det är vår arbetshypotes, liksom att det skall ges möjligheter till förskott och att vi på ett bättre sätt än vi i dag gör måste försöka hantera frågor som handlar om små projekt.

Det övergripande är att göra det här enklare. Jag har själv som landshövding jobbat med detta och jag måste säga att mycket var onödigt tillkrånglat. Nu skall vi försöka få det här effektivare och enklare och få strukturer som är sådana att det blir transparens, så att man vet vad som händer, vad som görs, och att det blir korta tider.

Om vi skall slippa överprövningen kommer det att ställa helt andra krav på organisationen. Det kan också bli diskussion om det. Vill man uppnå det ena målet finns alltid risken att man får problem med annat.

Jag delar alltså uppfattningen att överprövningen skall bort. Vidare gäller det att försöka betala ut förskott. Dessutom skall vi titta på de små projekten. Vi bereder nu det här inom Regeringskansliet. Därför kan jag inte här närmare gå in på detta.

Anf. 50 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag får tacka för positiva signaler och bra besked. Möjligen har jag en kompletterande fråga. Då regeringen skall komma med förslag och enas kring en områdesomfattning på strukturområde 2 borde väl den inställningen bli känd i tid innan det går vidare till kommissionen. Jag hoppas att det inte är hemligt. Kan vi möjligen få veta när regeringen är färdig med den processen?

Jag har fått många signaler från folk ute i landet. Man är väldigt intresserad av just omfattningen av strukturfondsområde 2. I övrigt konstaterar jag att vi ser på problemen på likartat sätt. Jag får tacka för svaret.

Anf. 51 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Svaret är att jag tror att vi kommer att kunna redogöra för det här strax före midsommar, alltså strax före sommaruppehållet. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.15 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 11.20.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 11.20.

12 § Svar på interpellation 1998/99:292 om kravet på nya taxametrar

Anf. 52 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Cristina Husmark Pehrsson (m) har frågat mig dels vilka åtgärder som jag ämnar vidta för att införandedagen för TX-godkända taxametrar verkligen blir den 31 december 1999, dels vilka andra åtgärder jag är beredd att vidta för att komma åt illegal taxikörning.

Jag vill inledningsvis understryka att fusk inom taxibranschen naturligtvis inte kan accepteras. För att bl.a. minska risken för fusk har Vägverket mandat att utfärda taxameterföreskrifter. Dessvärre har arbetet med och anpassningen till Vägverkets föreskrifter inte framskridit i den takt som vore önskvärt. Avsikten är dock alltjämt att det materiella innehållet i föreskrifterna skall genomföras om än detta sker något senare än vad som kunde beräknas.

Jag vill också påminna om att alltsedan avregleringen av taxinäringen i början av 1990-talet har situationen inom branschen på olika sätt uppmärksamats och diskuterats. Många åtgärder har vidtagits för att förbättra förhållandena och minska inslagen av illojal konkurrens. Bl.a. kan nämnas de ändringar i yrkestrafiklagen som trädde i kraft den 1 oktober 1998. I dagarna har också 1998 års taxiutredning överlämnat sitt betänkande. Utredningen har haft till uppgift att utvärdera den nuvarande situationen inom taxinäringen, vilka problem som förekommer samt deras omfattning och betydelse. Med utgångspunkt i denna analys har utredningen bl.a. haft att bedöma behovet av obligatorisk anslutning till beställningscentral, eller annat gemensamt organ, samt förutsättningarna för detta. I betänkandet föreslås åtgärder syftande till att ytterligare förbättra situationen. Betänkandet kommer nu närmast att vara föremål för en

remissbehandling. När väl ett remissunderlag finns kommer regeringen att ta ställning till vilka ytterligare åtgärder som kan behöva vidtas.

Prot. 1998/99:103
31 maj

Anf. 53 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret.

Till att börja med kan jag hålla med om vad som sägs om att Vägverkets föreskrifter inte framskridit i den takt som var önskvärd. Det kan man minst av allt säga. Redan 1992 föreslog den borgerliga regeringen i sin budgetproposition att det borde göras någonting åt taxameterproblemet. 1994 lades det också ned ett omfattande arbete på att skapa bra möjligheter för nästa generation taxametrar i svensk taxinäring. De tekniska specifikationerna låg också klara under 1995, men sedan dess har ingenting förändrats. Projektet har gått i stå.

Jag hoppas att näringsministern här i dag kan erkänna denna långbänk och därmed också skänka en tanke till alla de företag som tvingats göra dessa investeringar i förtid.

Jag har också varit i kontakt med många taxiföretag i min valkrets, i nordvästra Skåne. De allra flesta har mellan 10 och 20 bilar, och investeringarna har kostat dem 20 000 kr per bil och ibland mer. En företagare berättade att denna investering har varit droppen i en tidigare hårt ansatt ekonomi. Däremot har staten under alla dessa år krävt och hotat med böter, men när nu företagen står där klara och beredda skjuts införandedatum för de nya TX-taxametrarna upp gång på gång. Är det så man behandlar företag, näringsministern?

När det gäller införandet av TX-taxametrar är det också med stor förvåning som jag konstaterar att näringsministern i svaret hänvisar till den nyligen framlagda 1998 års taxiutredning. Jag citerar vad som står i svaret om utredningen: "Utredningen har haft till uppgift att utvärdera den nuvarande situationen inom taxinäringen, vilka problem som förekommer samt deras omfattning och betydelse." Har det inte utretts under tillräckligt många år sedan 1992?

Kan näringen verkligen lita på det stoppdatum som nu gäller för införande, dvs. den 31 december, eller kommer det ånyo att skjutas på framtiden?

Fru talman! De allra flesta företag har som mål att marknadsföra sig på ett sådant sätt att kunden kommer tillbaka, så också taxiföretagen. Tyvärr finns det inom de här verksamheterna också en och annan som har en annan affärsidé, nämligen att i skydd av anonymitet undandra sig skatter, moms och avgifter, och därmed åsidosätta ett upprättat regelverk och skapa en oschyst konkurrens. Det finns gangstertaxi och svarttaxi, och det är dessa grupperns illegala framfart som måste stoppas. Att då ålägga de seriösa företagen än mer kostnader, ibland år i förväg, och andra pålagor innebär bara i slutändan att dessa kostnader måste läggas på redan tidigare höga kilometeravgifter. Det betyder i sin tur att de seriösa företagen måste bli allt dyrare och mindre konkurrenskraftiga. Svarttaxi blir därmed allt billigare och alltmer efterfrågad.

Åtgärder som skulle hjälpa till att konkurrera blir, genom detta sätt att hantera ett problem, i stället orsaken till att problemet ökar. Är näringsministern medveten om denna situation?

Till sist skulle jag vilja ha ett klarläggande från näringsministern. Eftersom många taxiföretag i dag känner sig lurade och misstänkliggjorda

Svar på
interpellationer

uppkommer lätt rykten om varför det har blivit på det här viset. Nu sägs det att införandet av dessa taxametrar skulle vara ett ärende för EU och att ansvarig myndighet har glömt bort att få ett godkännande från EU. Därför vore det bra om näringsministern här i dag ville tala om för mig hur det egentligen ligger till, om det är ett ärende för EU och när det i så fall har behandlats där.

Anf. 54 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig först konstatera att det var så att Vägverket glömde att pröva ärendet hos EU. Nu ligger det för prövning hos EU. Jag skall själv ta kontakt med Vägverket för att kontrollera var frågan ligger nu. Som interpellanten väl känner till har vi förelagt Vägverket detta, och regeringen råder inte över frågan på det viset att vi kan gå in. Men jag skall låta mig bli informerad, och min förhoppning är självfallet att datumet den 31 december skall gälla.

Det är ju, som Cristina Husmark Pehrsson säger, oerhört beklagligt att detta har hänt. Jag har ingen anledning att försvara det. Det har hänt, och jag gör nu bedömningen att detta skall träda i kraft den 31 december.

Det är bara att konstatera att de som har investerat i TX-godkända taxametrar inte har gjort någon onödig investering. Den har fått tidigare-läggas och har inte haft någon betydelse ännu, men det kommer ju att ställas krav på att alla har dem. Därmed menar jag att investeringen inte var onödig.

Svarttaxi är inte yrkestrafik, utan någonting som är förbjudet. Svarta affärer förekommer nog i alla branscher, även i taxibranschen, och därmed får vi illojal och osund konkurrens. Det innebär inte att vi inte skall ställa krav på yrkestrafiken. Att ställa sådana krav på yrkestrafiken är också ett sätt att förhindra svarttaxi. Det är så att säga en fråga för sig. men om det är enkelt att "bedriva" svarttaxiverksamhet blir det ju en osund och illojal konkurrens. Det är det vi vill förhindra.

Svaren på frågorna är än en gång: Detta är ingen onödig investering. Jag skall själv ta kontakt med Vägverket. Jag förutsätter att det skall vara klart den 31 december. Det ligger för prövning i EU. Vägverket missade första gången – det skall erkännas.

Anf. 55 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Det låter betryggande.

Både näringsministern och jag vet att de seriösa företagen inom taxi-rörelsen står bakom införande av dessa taxametrar. De vill ha en bättre uppföljning och kontroll. Det var bra att näringsministern här i dag talade om och beklagade hur frågan har skötts.

Jag har en sak till att fråga näringsministern om.

Det står i svaret att många åtgärder har vidtagits för att minska inslaget av illojal konkurrens. Då skulle jag vilja fråga näringsministern vad som egentligen gjorts konkret. Jag skulle vara tacksam och glad om jag efter interpellationsdebatten kunde meddela företagen hemma i Skåne vilka kraftfulla åtgärder som vidtagits för att lösa frågan om illojal konkurrens.

Anf. 56 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Nyheterna i den nya yrkestrafiklagstiftningen per den 1 oktober 1998 är det som jag åsyftar. Straffet för olaglig yrkesmässig trafik höjdes till böter och fängelse i högst ett år, tidigare sex månader, förbättrade möjligheter för myndigheternas kontroll och tillsyn genom ökade möjligheter till samkörning av uppgifter i olika myndighetsregister, brytpunktstaxa förbjöds, krav på ekonomiska resurser höjdes. Det som kom i 1998 års taxiutrednings betänkande *Kundvänligare taxi* överlämnades den 26 maj. Troligen blir det remissbehandling i slutet av sommaren, början på hösten. Där ligger en hel del förslag som regeringen skall pröva.

Anf. 57 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Sverige och i synnerhet Sydsverige väntar med spänning på invigningen av Öresundsbron om ett år. Det gäller också den sydsvenska taxinäringen. För närvarande är det inte tillåtet, såvitt jag vet, att hämta och lämna passagerare i grannlandet. Men jag vet att det förekommer diskussioner på departementsnivå för att lösa situationen. Jag vet också att dansk taxi är måttligt entusiastisk. Man är orolig i Danmark för att svensk illegal taxi skall få fotfäste också där. Det visar inte minst den massmediala bevakningen. Dansk TV har med dold kamera bevakat svart taxi i Helsingborg. Den 26 februari i år visade dansk TV ett nyhetsinslag på detta tema.

Inkompetensen från svensk sida att kunna föra denna fråga framåt och komma åt den illegala taxirörelsen äventyrar, som jag ser det, också den gränsöverskridande trafiken och därmed svenska taxiföretags möjligheter att få körning till och från Danmark.

Slutligen skulle jag vilja ha några kommentarer från näringsministern om denna gränsöverskridande trafik som kan äventyras på grund av den illojala konkurrens som vi har i Sverige. För övrigt är jag glad och tacksam för de svar jag fått. Jag litar på att det kommer att hända någonting.

Anf. 58 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag tror att vi måste klara ut att vi skall skilja på svart taxi och taxiyrkestrafik. Det går inte att blanda ihop dessa. Vi reglerar taxiyrkestrafik.

När det gäller Öresundsbron och att danska taxibilar skall kunna hämta upp passagerare på andra sidan, alltså i Sverige, och tvärtom för vi förhandlingar. Såvitt jag kan bedöma i dag, med de förhandlingar som vi har, tror jag vi kommer att lösa det på ett sätt som kommer att tillfredsställa både den danska och den svenska taxirörelsen.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 1998/99:294 om upphandling av trafik

Anf. 59 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Lars Björkman har frågat om regeringen med anledning av upphandlingen av tågtrafik på Västkustbanan kommer att genomföra

en ny upphandling i konkurrens på denna bana samt om regeringen är beredd att låta andra s.k. underskottsbanor upphandlas i konkurrens av den nya myndigheten Rikstrafiken.

Regeringen anser att väl fungerande järnvägstransporter i ett sammanhållet nät utgör en viktig del i ett effektivt och konkurrenskraftigt transportsystem. Staten upphandlar därför järnvägstrafik som inte kan drivas på företagsekonomiska grunder men är av regional- och transportpolitisk betydelse. Ansvar för upphandling av trafik fr.o.m. år 2001 kommer i och med bildandet av Rikstrafiken att överföras till den nya myndigheten. Upphandlingen av trafiken sker redan nu i konkurrens enligt gällande svensk och EU-konkurrenslagstiftning, vilket självfallet kommer att gälla även för Rikstrafiken.

SJ har enligt förordningen om statens spåranläggningar trafikeringsrätt på stomjärnvägarna. Om SJ inte kan trafikera en sträcka på företagsekonomiska grunder kan staten således upphandla trafiken. Trafikeringsrätten tillfaller då den som staten upphandlar trafiken från. Detta innebär, med den nuvarande utformningen av förordningen, att SJ kan hävda att trafiken kan bedrivas på företagsekonomiska grunder efter en upphandlingsperiod och därigenom återfå trafikeringsrätten om inte regeringen beslutar annat.

Regeringen är medveten om att nuvarande utformning av förordningen skapar osäkra förutsättningar för entreprenörerna och försvårar en effektiv konkurrens inom järnvägssektorn. Därför har regeringen initierat ett arbete med att se över förordningen om statens spåranläggningar. Det är ett arbete som pågår inom Regeringskansliet och bedrivs med inriktningen att skapa mer långsiktiga spelregler inom järnvägssektorn för att bl.a. underlätta en effektivare konkurrens.

Anf. 60 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Först vill jag tacka näringsministern för svaret. Jag kan väl säga att det man uttrycker känns positivt. Frågan gäller bara tidsaspekten. Jag återkommer till det.

Att upphandla i konkurrens på järnvägstrafik är ingenting nytt vad gäller småbanor och länsbanor. Däremot är det mig veterligt första gången det sker på stombanenätet. Turbulensen har inte heller uteblivit när det gäller resultatet av upphandlingen.

När BK Tåg tillsammans med franska VAGT och engelska Go Ahead lämnade sitt anbud och därmed också sänkte statens kostnader för den här trafiken med 30 miljoner kronor var det också signaler om att nya metoder att upphandla på sikt kan ge stora vinster både för samhället, staten och för dem som betjänas av trafiken, trafikanterna. Jag tror att det är ett gemensamt intresse vi kan ha på båda sidor om podiet när det gäller att titta på möjligheterna, inte bara de problem som faktiskt finns omkring detta.

Nya idéer på järnvägstrafiken har vi efterlyst länge. Vi vet ingenting om vad det här med BK Tåg kommer att ge för utfall, men det finns ändå ett anslag från den nya entreprenören som jag tycker kan inge förhoppningar. Nuvarande trafikören SJ har gjort vad man kan för att till regeringen och övriga framföra åsikter om att detta måste vara en engångsföreteelse och att det ettåriga avtal som nu finns och som i sina detaljer

slutligen utarbetats skall gälla. Vi hoppas alla att det skall ge en trafik som fyller de krav som vi alla har rätt att ställa. Frågetecknen är många.

Min kompletterande fråga till ministern mot bakgrund av det som jag tycker positiva svaret är: Hur tacklar man via den arbetsgrupp som uppenbarligen är tillsatt i departementet de olika frågorna? Framför allt: Vilken tidsaspekt har man? Näringsministern är lika väl medveten som jag om att det ettåriga försök som inleds under de första månaderna på 2000-talet inte kommer att vara problemfritt. Med någon form av automatik, vilket har antytts av SJ, skulle det upphöra att gälla efter ett år och inte ens bli föremål för ny upphandling. Det förefaller att vara en slutsats som jag hoppas att SJ är ensamt om.

Om jag anstränger mig att tolka positivt det ministern säger i sitt svar angriper man just frågan och ser över de regler som nu styr SJ till att behålla sin trafikeringsrätt på stomjärnvägarna och öppnar därmed också för möjligheten att konkurrensutsätta, som jag tolkar det, övriga delar av stomjärnvägsnätet. Men det är fortfarande tidsaspekten som är det viktiga. Är ministern beredd att här säga att arbetsgruppen kommer att vara klar med sin uppgift i sådan tid att en ny upphandling kan inledas på Väst kustbanan innan det nya avtalet går ut och därmed möjliggör för inte bara blivande operatör BK Tåg utan även för SJ att räkna på den här banan? Det är den springande punkten. Om vi får ett ja på den frågan finns det vissa andra detaljer som jag ber att få återkomma till.

Anf. 61 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Målsättningen är att arbetsgruppen när det gäller regel- förändringen skall vara klar före en ny upphandling. Det är målsättning- en, och jag hoppas att så också skall ske.

Rikstrafiken kommer också att spela en roll i det här avseendet. Riks- trafiken skall svara för statens upphandling av olönsam trafik fr.o.m. 2001. I myndighetens ansvar ligger att man initialt skall göra en samlad bedömning av vilken trafik som staten från transport- och regionalpoli- tiska utgångspunkter bör upphandla. Denna bedömning är således ett nytt förfarande jämfört med tidigare upphandlingar. Hur detta skall ske kom- mer att anges närmare i myndighetens instruktion och regleringsbrev som är under utarbetande inom Regeringskansliet. Regeringen avser att åter- komma till riksdagen i budgetpropositionen för år 2000 med en mer ingående redovisning av Rikstrafikens verksamhet. När det gäller Väst- kustbanan skall dessutom den här arbetsgruppen, som jag sade, försöka vara klar innan den nya upphandlingen sker.

Tack!

Anf. 62 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Det som näringsministern nu säger känns mycket posi- tivt. Jag hoppas verkligen att de ansträngningar som uppenbarligen sätts in även på Regeringskanslinivå leder fram till bra spelregler, så att det inte blir ett engångsförsök där alla inblandade egentligen bara förlorar pengar utan att vi för frågan om nya trafikmedel framåt.

Jag utgår från att näringsministern har läst en artikel av två av de mest pålästa personerna i landet när det gäller såväl upphandling av järn- vägstrafik och persontrafik som upphandlingstekniken rent allmänt. Det är Gunnel Färm och Kaj Janérus, en f.d. generaldirektör och en nuva-

rande. De penetrar verkligen den här frågan och säger att det, om vi skall få en konkurrens till stånd, är oerhört viktigt att spelreglerna, som vi nu gemensamt kan konstatera måste förändras, ändras i en riktning så att det känns meningsfullt att räkna på de olika objekt som kommer att lämnas ut för upphandling.

Hittills har flertalet aktörer som har bemödat sig med att arbeta fram ett anbudsunderlag kunnat konstatera att det, när de väl har kommit fram till upphandlingen, har varit lönlöst – med undantag för de två senaste upphandlingarna. SJ:s monopol har slagit ut dem. Någon gång har det skett trots att de har presenterat en lägre priskalkyl än den som SJ har gått ut med. Låt oss hoppas att den epoken är förbi.

Jag skulle återkomma till detaljerna. Jag fortsätter att vara positiv i min tolkning. Det finns ytterligare bitar utöver själva tidsaspekten som är viktiga, nämligen de ingredienser som måste tillhandahållas för att en vettig konkurrens inte bara skall kunna skapas utan också kunna bibehållas i framtiden. Det handlar om kringutrustningen när det gäller järnvägarna. Vi vet ju att i dag måste en entreprenör, i detta fall Sydvästen, som man kallar sig i sitt affärsprojekt, gå till sin huvudkonkurrent för att förhandla om delar av infrastrukturen. Det handlar om att kunna använda den och se till att man jobbar gemensamt kring vissa frågor. Det gäller t.ex. stationer och perronger. Man måste titta på tågutrustning osv.

I det perspektiv som nu finns inser jag att det inte finns några andra möjligheter än att vi måste leva med det här. Men även när det gäller dessa bitar måste det bli en ändring på lång sikt, så att inte SJ självt får avgöra prisnivån, tillgängligheten och övriga förutsättningar när det gäller utnyttjandet av den här delen av infrastrukturen. Den här ju SJ faktiskt i sin monopolställning med statens goda minne – ibland har man t.o.m. fått direkta bidrag från staten – byggt upp. Tillgängligheten måste alltså bli total. Frågan är om detta inte måste överföras till en annan huvudman. Då tycker jag inte att Banverket ligger långt borta.

Jag skulle önska att näringsministern tog sig tid i sitt svar för att ge sin syn på hur man tänker tackla de här bitarna. I steg två är det här nämligen minst lika viktigt som att vi får en tidtabell som möjliggör en upphandling i tillräckligt god tid, så att konkurrensen kan bibehållas på i första hand Västkustbanan. Långsiktigt gäller det hela vårt järnvägsnät.

Anf. 63 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Man måste självfallet tillse att olika materiel, vagnar, stationer etc. kan nyttjas på ett konkurrensmässigt sätt. Nu är en utredning tillsatt som tittar just på vagnmateriel. Den skall lägga fram sitt förslag någon gång i juni månad. Det handlar mycket om att man skall kunna leasa, att det skall vara samma villkor etc.

I fråga om var man hamnar någonstans när det gäller den här arbetsgruppen etc. har jag inte sagt något. Jag har bara konstaterat att det pågår ett arbete och att det bör vara klart i god tid innan man börjar en ny upphandling. Det är mitt svar.

Tack!

Anf. 64 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Jag har full respekt för att ministern varken kan eller vill hålla alla detaljer i huvudet. Dessa frågor skall naturligtvis ha sin bered-

ning precis som alla andra frågor. Jag frågade egentligen om anslaget, om det finns en positiv inställning till att titta på det, och jag tolkar även svaret på den frågan positivt.

När det gäller Väst kustbanan och Syd västen projektet som går i gång är det viktigt att man får den arbetsro och den uppbackning som man förtjänar. Till det måste höra att SJ enbart skall spela rollen som tillhandahållare av de trafiktekniska förutsättningarna, som man i dag har fått krav på sig att göra. Jag förutsätter att även det kommer att ske precis så som ministern nu har skissat upp.

När det gäller förutsättningarna ännu mera långsiktigt hamnar vi i en situation som också skissas upp i den artikel som jag tidigare återopade av Gunnel Färm och Kaj Janérus. Det handlar om hur SJ:s roll skall hanteras i framtiden. Skall det fortsätta som i dag med att det är en form av järnvägsförvaltning? Det är ganska vanligt i Europa; det finns några undantag. Eller är man beredd från regeringssidan att ta steget fullt ut och omvandla SJ från en förvaltning till ett bolag. Vi har varit nära det och fört en diskussion omkring det ett antal gånger tidigare. Därmed skulle SJ vara bättre rustat för att på ett jämbördigt sätt ta upp konkurrensen med de företag som i dag nosar SJ i hálarna och jagar objekt från SJ.

Jag vill gärna säga att SJ:s konkurrenskraft är stor jämfört med kollegernas ute i Europa. Därför tror jag inte att det skulle bli bekymmersamt för SJ att bli ett bolag och därmed omvandlas från en förvaltning.

Tack!

Anf. 65 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! När det gäller SJ, som är ett statligt verk, kan man konstatera att regelverket är så nära ett bolag som det är möjligt. Man arbetar i stort sett som ett bolag. Diskussionen om man, liksom man gjort med Posten, skall göra om SJ till associationsformen bolag förs och pågår, men det finns ingen som helst planering för detta inom regeringen.

Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 1998/99:297 om sysselsättningsmålet

Anf. 66 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Stefan Attefall har frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att nå arbetslöshets- och sysselsättningsmålen. I november debatterade Stefan Attefall och jag denna fråga, och Attefall efterfrågade även då snara åtgärder för att komma till rätta med arbetslöshetsproblemet.

Låt mig först konstatera att det är viktigt att vidmakthålla en sund makroekonomisk miljö med en budget i balans, låga räntor och låg inflation. Det är en avgörande förutsättning för våra möjligheter att återvinna den fulla sysselsättningen.

Med en god ekonomisk utveckling i ryggen har vi det senaste året sett en stigande sysselsättning och en sjunkande arbetslöshet. Arbetslösheten var nu i april 5,3 %, vilket är hela tre procentenheter lägre än i april för

två år sedan. Bland kvinnor är arbetslösheten nere på 4,3 %, dvs. mycket nära målet. Sysselsättningen har på årsbasis ökat med ca 100 000 personer det senaste halvåret. I april var det 111 000 fler sysselsatta än i april i fjol.

Låt oss tillsammans glädjas över detta. Men låt oss också samtidigt slå fast att det är ytterst angeläget att sysselsättningen kan fortsätta expandera utan hinder.

Inom arbetsmarknadspolitiken har vi därför avskaffat det s.k. volymkravet och sett till att den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen kunnat expandera. Andelen i arbetsmarknadsutbildning av dem i arbetsmarknadsåtgärder har det senaste året ökat från 22 % till 32 %.

I vårpropositionen görs en tydlig satsning på arbetslösa som varit utanför den reguljära arbetsmarknaden mycket långa tider. Företag som anställer en person som varit arbetssökande vid arbetsförmedlingen i mer än tre år kan få en skattereduktion motsvarande 75 % av lönekostnaden de första 6 månaderna och sedan 25 % i ytterligare 18 månader.

Regeringen har under våren också lagt fram en rad förslag för att underlätta för företagsamhet och för småföretagare. Det gäller bl.a. förenklad företagsregistrering, minskad uppgiftslämnarbörd för företag och en omfattande undersökning av myndigheters information och service gentemot småföretag.

Av t.ex. Småföretagsdelegationens förslag har regeringen fattat beslut eller tagit avgörande initiativ som berör cirka en tredjedel av förslagen. Regeringen aviserar också i vårpropositionen flera skatteförändringar till gagn för de mindre företagen.

Regeringen fortsätter också arbetet med att bygga ut utbildningen. I vårpropositionen föreslås ytterligare 20 000 nya högskoleplatser utöver de redan beslutade 68 000. Kunskapslyftet fortsätter, och en kraftfull stimulans av kompetensutveckling i arbetslivet genomförs.

Sysselsättningsmålet och arbetslöshetsmålet ligger fast, och på lång sikt är målet full sysselsättning.

Anf. 67 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret. Jag hoppas att han kan stå ut ett tag till; snart är det lunch efter en hård förmiddag.

Vi diskuterade det här med åtgärder för att få upp sysselsättningen och ned arbetslösheten i november. Då sade näringsministern: Vi i regeringen samlar oss kraftfullt för att öka tillväxten och därmed få ned arbetslösheten, och vi kommer att redovisa en mängd åtgärder fortare än ni kanske tror. Detta sade alltså näringsministern i november. Huvudpunkten skulle självklart finnas i den s.k. vårpropositionen.

I vårpropositionen, som i stort sett saknade förslag – med ett undantag, som vi kommer till lite senare – skriver regeringen att om det visar sig nödvändigt kommer man att föreslå ytterligare åtgärder mot arbetslösheten utöver vad som föreslås i denna proposition. I samma proposition konstateras att målen 4 % öppen arbetslöshet år 2000 och 80 % i sysselsättning år 2004 inte kommer att infrias.

Arbetslösheten är så bekymmersam att den även har drabbat arbetsmarknadsutskottet i riksdagen. Vi har haft ganska lite att göra under våren. Vi har haft oerhört få förslag från regeringen att hantera, trots de stora problem som finns på arbetsmarknaden. Det tycker jag är bekym-

mersamt. Vi borde vara ett utskott som var överbelastat med arbete för att hjälpa till att skapa en bättre situation för de 727 000 människor i Sverige som är utan arbete, i olika åtgärder eller undersysselsatta på olika sätt.

Vi kan konstatera att målet om 4 % inte kommer att nås. Dåvarande AMS-chefen Bosse Ringholm sade innan han blev finansminister att det krävs exceptionella åtgärder för att nå detta mål. Frågan är: Var finns de exceptionella åtgärderna?

Nu kommer jag av näringsministern att anklagas för att vara en dys-terkvist. Det har han sagt förut, och det kanske han fortsätter med. Och självklart: Visst går det bättre i dag än det gjorde i går. Visst går det bättre i dag än det gjorde 1997. Men skam vore det ju annars. Vi var nere på en ruskigt låg nivå 1997. Vi går nu från en rekordlåg nivå till en något bättre nivå, men problemet är att vi bara har hämtat igen den sysselsättningsförsämring som den socialdemokratiska regeringen har åstadkommit sedan 1994.

Kommunförbundet har i en analys av det ekonomiska läget tittat på åldersgruppen 25–64 år i arbetskraften, detta för att få bort en del av de människor som hamnat i olika komvuxåtgärder och kunskapslyft. Man skriver att antalet sysselsatta år 1998 i stort sett var lika stort som år 1993, trots att antalet personer i yrkesverksam ålder, 25–64 år, under motsvarande period har ökat med omkring 160 000. Det är det bekymmersamma läget vi har.

Jag hyser därför en djup oro över att vi fortfarande ligger på en alltför låg sysselsättningsnivå, som kostar den offentliga sektorn över 100 miljarder varje år i uteblivna intäkter och ökade kostnader. Med de pengarna kunde vi ha sänkt skatten för alla yrkesverksamma med uppemot 2 500 kr per månad. Vi kunde också ha använt dem till ökad satsning på vård, omsorg och liknande angelägna områden. Och tänk bara på alla de människor som i dag inte kan försörja sig ordentligt därför att de inte har tillräckliga inkomster och inte heller får känna den självkänsla det innebär att ha ett arbete att gå till och att ha sin försörjning tryggad.

Vad gör då regeringen? Ja, på arbetsmarknadspolitikens område har det hänt en del positiva saker. Det är helt rätt. Man har vridit arbetsmarknadspolitik i en något mer tillväxtinriktad riktning. Men det är efter oppositionens tjat och gnat. I debatten här i kammaren i december före juluppehållet avfärdades oppositionens krav just på att ta bort volymmålet, att öka arbetsmarknadsutbildningen och att föra en mer tillväxtinriktad arbetsmarknadspolitik. Sedan har det hänt en del under våren i form av riktlinjer från regeringen till myndigheterna, och det är bra.

Sysselsättningsstöd, som arbetsmarknadsministern åberopar, kan kanske fungera – jag är något skeptisk. Men det kommer i så fall att hjälpa vissa grupper att få jobb på andras bekostnad. Det kommer inte att höja sysselsättningen i sig.

Det är det som är problemet med arbetsmarknads- och näringspolitiken: Den har inte sin utgångspunkt i att vi går från en rekordlåg nivå och att vi under en lång följd av år måste ha en mycket hög sysselsättnings-tillväxt för att klara de svåra problem vi har. Därför krävs det också exceptionella åtgärder, för att citera den förre AMS-chefen och nuvarande finansministern, men regeringen kommer inte med några åtgärder. Det är det som bekymrar oss i oppositionen.

Anf. 68 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Visst skall vi, som näringsministern gör, glädjas åt förbättringar när det gäller minskad arbetslöshet och fler människor i arbete. Men vi skulle vara offer för historielöshet om vi sade att det nu är så bra att vi nästan kan slå oss till ro. I och för sig sade inte näringsministern exakt så, men ofta ligger detta i den politiska retoriken. Därför tror jag att det fortfarande återstår väldigt mycket att göra för att höja sysselsättningen.

Då upptäcker vi bristerna från några år tillbaka, nämligen det som nu med ett modernt ord kallas för flaskhalsar: bristerna i den yrkesutbildning som skulle ges under de år då sysselsättningen var svag. Detta visar att kunskapslyftet, väl tänkt och med vänlig avsikt, ändå slog fel, eftersom det satsades så oerhört på volymerna och så lite på den kvalitet i yrkesutbildningen som var nödvändig.

Sedan gör näringsministern, inte för första gången, en stor sak av att antalet i sysselsättning nu har gått upp med så och så många tusen. Men fortfarande är det, i ett historiskt perspektiv över ett par decennier, dåligt att vi i det moderna Sverige med så mycket erfarenhet har en sysselsättning som är svagare än 80-talets. Därför tror jag, fru talman, att det som nu behövs är en mer förutsättningslös syn på det allmänna klimatet inom arbetsmarknaden. Skatter och regelverk behöver ses över, och – en viktig sak där regeringen ännu inte har orkat komma loss – det behövs en vidgad arbetsmarknad. Det finns massor med arbete som inte blir utfört därför att vi inte har öppnat upp tillräckligt. Det gäller tjänstesektorn, och det gäller en del nya verksamheter. Jag tror att vi måste tänka i de bannorna nu när traditionell industriverksamhet inte kan öppna dörrarna för fler arbetsplatser.

Anf. 69 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig börja med AMS och AMS senaste prognos. AMS gjorde förra året prognosen att det skulle bli enbart 32 000 nya jobb år 1999. AMS prognos i dag är att sysselsättningsökningen blir 95 000 under år 1999 och 40 000 år 2000. För att målet skall uppnås krävs enligt AMS en sysselsättningsökning på ca 40 000 åren därefter. Nu talar jag om sysselsättningsmålet.

Om vi tittar på vad som sker på svensk arbetsmarknad ser vi att vi nu har 111 000 nya jobb. Går vi tillbaka finner vi att det är den snabbaste utveckling vi har haft. Vi har nu en sysselsättnings- och arbetslöshetsnivå som ligger på 1992 års nivå. Vi har en prognos som säger att vi ökar sysselsättningen med ytterligare 95 000 år 1999. Sedan behöver vi ungefär 40 000 jobb per år. Det vore väl tusan om vi inte skulle klara av det. Då klarar vi sysselsättningsmålet.

Vi kan också se att det som har hållit den svenska arbetsmarknaden uppe är att vi har ökat den inhemska marknaden. Samtidigt har vi sett att industrikonjunkturen har gått ned. Men nu kan vi skönja hur industrikonjunkturen vänder och hur det går bättre även där. Jag är faktiskt väldigt optimistisk.

Man kan väl säga att regeringen har varit mer pessimistisk än verkligheten. I den finansplan som man har redovisat för riksdagen bedömde man att den öppna arbetslösheten skulle vara 5,3 % år 2000. Vi är där nu.

Ett år innan ligger den på 5,3 %. Jag är faktiskt väldigt optimistisk, och jag tror att vi kommer att klara av detta.

Sedan förändras ju fokus snabbt. Vi har gått från en tid då vi har förmedlat åtgärder: åtgärd-a-kassa, åtgärd-a-kassa. Arbetsmarknaden var död. Nu förändrar vi arbetsmarknadspolitiken kraftfullt. Jag vill ändå säga att det första jag gjorde när jag blev ny minister, utan att ha hört på gnäll, kiv och dysterkvistar från oppositionen, var att ändra volymmålet, eftersom jag hade erfarenhet av det som ordförande i länsarbetsnämnden i Norrbotten. Det var den första åtgärd jag vidtog.

Därtill vill jag säga att vi nu har ändrat arbetsmarknadspolitiken på det viset att vi först och främst fokuserar på att klara av sådant som har att göra med flaskhalsarna. Vårt problem, att gå från en arbetsmarknad som var död till att få en snabb tillväxt, är att försöka tillse att den kompetens som efterfrågas på alla områden tillförs väldigt snabbt, annars är risken uppenbar att vi får en efterfrågeinflation och att vi därmed måste stoppa upp. Vi får alltså en överhettning, och det kommer att leda till att Riksbanken höjer räntorna.

Konststycket som vi hittills har lyckats med är att vi har ökat sysselsättningen med 111 000 personer samtidigt som vi har klarat av att hålla inflationen stilla. Det är ett konststycke. Det skulle faktiskt erbjudas en del beröm för det.

Det problem vi nu skall lösa på vår arbetsmarknad är att klara av att öka sysselsättningen, att tillse att man får de jobb och den kompetens som efterfrågas och samtidigt hålla nere inflationen. Det är vårt konststycke. Och det kommer regeringen också att lyckas med, det är jag övertygad om.

Anf. 70 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Det var intressant att höra arbetsmarknadsministern erkänna att arbetsmarknaden var fullständigt död tidigare. Det är ett ganska kraftfullt betyg åt hans företrädare på posten som arbetsmarknads- och näringsminister. Så lät det inte tidigare när regeringen stod i denna talarstol och skröt om hur bra det skulle bli.

Det är ett av problemen. Samtliga prognoser från regeringens sida har tidigare varit misslyckade. De har hela tiden varit alltför optimistiska. Rädslan finns för att denna stil kommer att hålla i sig även under Rosengrens tid i regeringsställning. Men jag hoppas självfallet att regeringens prognoser är alltför pessimistiska.

Problemet är om vi kan tro att vi med nuvarande politik kan ha en hög sysselsättningstillväxt år ut och år in under en lång följd av år, som vi måste ha för att råda bot på de här problemen. Tror ministern det? Tror han inte det borde han för kammaren presentera en rad åtgärder för att lösa upp de problem som finns.

Vi kan exempelvis läsa IMF:s rapport, som kom häromdagen. Den berömmar i och för sig vissa goda tecken i svensk ekonomi, men den pekar också på de strukturella svagheter i den svenska ekonomin, stelheden som gör att tillväxten inte långsiktigt kan bli mycket högre än 2 % innan inflationen hotar knäcka konjunkturen. År 2001 kan vi ha slagit i taket om ingenting görs, säger IMF. Och OECD har liknande synpunkter på svensk ekonomi.

De gångna fyra åren har Luxemburg haft en bättre sysselsättningstillväxt än Sverige. Spanien, Holland, Finland, Danmark, Portugal, Storbritannien, Frankrike – Sverige ligger på en mycket blygsam nivå.

Frågan är varför den politik som socialdemokraterna fört tidigare plötsligt skulle vara lyckosam. Innebär detta att Björn Rosengren fått regeringen att vända om och att det kommer att föras en helt ny politik, som vi ännu inte har sett så mycket resultat av, men som vi kanske kommer att få se under hösten? Jag kanske kan vara optimistisk och hoppas att Rosengren kommer med en helt ny politik. Men visa oss den konkret som förslag till riksdagen! Visa oss den i konkreta beslut i regeringen! I stället pratas det om olika saker.

Jag har ett exempel i Finanstidningen i dag. Regeringen har avisat förslag på att förenkla för småföretagare. Men småföretagare får vänta på förenklade regler. Mona Sahlin skjuter upp en proposition om slopade stoppregler för fämansföretag och deras ägare. Det var ett exempel på rubrik med anledning av uttalanden om olika händelser. Det har varit ganska rikligt förekommande under senare tid att regeringens förslag inte kommer. Man pratar, men det händer lite.

Jag är rädd för att den högkonjunktur som vi upplever i dag – som regeringen inte skall tillskriva sig hela äran av, om jag uttrycker mig blygsamt, men kanske en del – inte kommer att innebära att vi löser alla Sveriges problem. Björn Rosengren borde svara på frågan: Kan vi enbart förlita oss på denna högkonjunktur, eller krävs det åtgärder för att minska stelheten i svensk ekonomi, för att stimulera företagsamheten?

Är det inte så, som det ofta brukar vara, att när det är en god konjunktur, som går åt rätt håll, då slår vi oss till ro och låter allting vara. Vi rustar oss inte för framtiden. Sedan misslyckas vi med att ta tillfället i akt och rätta ut de problem vi har med att långsiktigt skapa en sysselsättningsnivå som Sverige behöver för att klara vård, omsorg och en god välfärd åt medborgarna.

Anf. 71 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Ingen kan säga något annat än att näringsministern i sina bästa stunder är mycket uppriktig. Det var en salva han drog till med när han sade att arbetsmarknadspolitiken var död. Det var tydligen strax före hans tillträde.

Nåväl, nu när den är återuppväckt och är föremål för en ny ambition ser han optimistiskt på den. Det vill jag också gärna göra. Men jag vill också säga att det finns anledning att stryka under det näringsministern har antytt här, nämligen att vi behöver ta en del nya tag.

Näringsministern har snubblat lite grann i de historiska uppgifterna när han med 111 000 fler i arbete säger att det är den snabbaste ökningen. Jag tror nästan att han får läsa på bättre. Mellan 1993 och 1994 hade vi betydligt raskare sysselsättningsökning, och det skadar inte om den uppgiften blir korrigerad, så att vi inte far med osanning.

Vi behöver, precis som näringsministern sade, en ny arbetsmarknadspolitik. Men då måste det som något mycket viktigt också ingå en vidgad arbetsmarknad och en reformering av ett antal hinder som i dag försvårar tillkomsten av nya arbetsplatser, som försvårar t.ex. startandet av nya företag och som hindrar små företag att växa.

Anf. 72 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att påpeka att jag inte sade att arbetsmarknadspolitiken var död. Jag sade att arbetsmarknaden var död, dvs. det fanns inga jobb. Då hamnade man lätt i läget att man förmedlade åtgärder. Åtgärder är alltid bättre än öppen arbetslöshet. Det är det som har förändrats radikalt.

Hur det var under den borgerliga regeringen har jag tyvärr inget ord för. Det blir väl dubbeldöd, för då försvann det 500 000 jobb. Det försvann 500 000 jobb under den borgerliga regeringen. Det tycker jag man kan kalla dubbeldöd eller död i kvadrat, vilket ni vill.

Men det är de facto så att man får ändra arbetsmarknadspolitiken efter läge. Jag försökte säga att vi har gått från fokus på att förmedla åtgärder till fokus på att förmedla jobb. De problem vi ser är mer av det slaget att det nu hela tiden gäller att satsa på utbildning, på kompetensutveckling, eftersom det efterfrågas en kompetens i företagen som inte finns.

Kunskapslyftet gjordes ned här. Det är tur att vi satsar på kunskapslyftet. Problemet är att det är allt vanligare att efterfråga speciell kompetens och att många människor inte har den grundkunskapen. De hade inte grundkunskapen för att ta till sig av den nya arbetsmarknadsutbildningen. Men poängen är att de har gått kunskapslyftet. Många har fått gymnasiekompetens. Därför har det blivit enklare för oss.

Vår flaskhals är att för få har gått kunskapslyftet. Kunskapslyftet har verkligen spelat sin roll.

Fakta: 1992–1993 hade vi en ökning av sysselsättningen med 100 000. Det är färre än nu. Det finns statistik. Jag har AMS:s statistik här.

Vi slår oss inte till ro. Nu gäller det att rätta sig efter den nya bilden. Hittills har vi lyckats. Det är möjligt att vi kommer att vidta en hel del nya åtgärder. Allt står inte stilla. Självklart kan allt bli bättre.

Det är inte vi som säger att det går bra för Sverige. Det framgår faktiskt i de bedömningar och prognoser som görs av OECD, Konjunkturinstitutet, AMS och IMF. De ger en ljus bild. De har vissa synpunkter på arbetsmarknaden, på stelheter. De tycker att det borde vara större flexibilitet osv. Det kan alltid diskuteras.

Arbetsmarknadens funktionssätt är viktigare när det går bra, dvs. det måste hela tiden ske en anpassning, arbetskraft skall tillföras, en väldig löneutveckling skall förhindras och därmed en inflation. Det är svårare.

När arbetsmarknaden är död får åtgärder sättas in. Åtgärderna i sig är inte något vi skall uppnå. Det är åtgärder som skall tillse att sysselsättningen ökas. Det sker nu på ett kraftigare sätt än på länge. Vi minskar också arbetslösheten kraftigare än på länge. Jämfört med den borgerliga regeringen är vi helt *outstanding*.

Anf. 73 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Björn Rosengren odlar en myt. Det är magstarkt att påstå att det skapades arbetslöshet under den borgerliga regeringstiden. Titta på kurvorna när det vände för Sverige – ungefär vid årsskiftet 1989/90. Vem regerade då? Vem pratade i valrörelsen 1991 om vändpunkten som aldrig kom? Jo, finansminister Allan Larsson, socialdemokraterna. Vad hände 1993–1994? Jo, sysselsättningen började ta fart. Det var en bra

Prot. 1998/99:103

31 maj

Svar på
interpellationer

utveckling som började gå åt rätt håll. Vad bröts 1995–1996? Jo, denna ökning.

Björn Rosengren säger att arbetsmarknaden var död innan han tillträdde. Javisst! Men den regering som tillträdde 1994 sade att det fanns bara ett enda vallöfte. Mona Sahlin sade: ”Jobb! Jobb! Jobb!” Resultatet blev, enligt näringsministerns egna ord, att arbetsmarknaden dog.

Det är en mycket intressant bekännelse. Den kommer vi gärna att använda i fortsättningen när socialdemokratiska företrädare tjarar om gångna tider.

Vi har ett annat problem. Den sysselsättningsökning vi har sett under 1998 beror på att tre av fyra nya jobb har skapats på grund av ökad frånvaro. Det kan mätas i statistiken. En ökad sjukfrånvaro har gjort att många av de nya jobben är vikariat därför att andra är borta från jobbet av olika skäl. Det är inte säkert att detta är osunt, men detta visar på att siffrorna inte alltid är så starka som vi hoppas på.

Arbetsmarknadens funktionssätt är viktig. Jag hoppas att regeringen tar till sig synpunkterna om att åtgärda stelheterna på arbetsmarknaden. Där finns det mycket att göra för att långsiktigt få en hög sysselsättnings-tillväxt.

Slutligen några ord om hur sysselsättningsläget ser ut i dag jämfört med tidigare. Under de senaste åren har den stora svackan hämtats igen. Läget har knappast förbättrats från 1993–1994 till 1998 för åldersgruppen 25–64 år. Jag pratar om hela den gruppen för att få bort alla som har gömts undan i olika åtgärder av mer eller mindre riktig karaktär. Det är anmärkningsvärt med tanke på att de yttre omständigheterna har varit goda under de åren. Det är ett facit som socialdemokraterna har att bära med sig från den socialdemokratiska regeringsperioden.

Vi hoppas på att näringsministerns goda vilja skall slå igenom. Vi väntar återigen på nästa proposition från regeringen. Jag misstänker att vi får vänta till hösten och kanske bli lika besvikna igen.

Anf. 74 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Under den borgerliga regeringen försvann 500 000 jobb. De flesta jobben var industrijobb. Därtill lånades ungefär 235 miljarder kronor. När den socialdemokratiska regeringen tog över fanns det en stor statsskuld.

Om jag försöker att vara ödmjuk, förväntar jag mig också att ni visar en viss ödmjukhet. Låt oss glömma det som har varit. Nu skall vi gå framåt. Vi kan då konstatera att det går bra för Sverige. Det kommer att behöva vidtas en hel del åtgärder. Men vi kan inte bara ha ett mått på regeringspolitiken eller politiken i denna kammare som innebär att antalet propositioner är en framgång och skall öka produktiviteten i landet. Antalet propositioner och deras innehåll måste anpassas till vad som är nödvändigt att göra.

Nu kan vi konstatera att med de förändringar som har gjorts i arbetsmarknadspolitikerna att det har skett en tillväxt och att det är ordning på statsfinanserna leder till att det går bra för Sverige jämfört med många andra länder. Det kan vi väl ändå erkänna? Men det innebär inte att vi kan slå oss till ro. Vi måste hela tiden vidta de förändringar som behövs.

Men antalet propositioner får inte vara ett mått på detta. Det handlar mer om vad de innehåller och vilken politik som i övrigt krävs.

I april kunde jag visa att de fasta jobben ökade mer än de tillfälliga. Även där går det bra för Sverige.

Prot. 1998/99:103
31 maj

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

15 § Svar på interpellation 1998/99:321 om arbetsmarknaden vid gränsen till Norge

Anf. 75 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Marie Engström har frågat mig om regeringen är beredd att arbeta för att få till stånd en effektiv arbetsmarknad mellan Sverige och Norge och vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att förenkla och underlätta för den enskilde arbetstagaren.

Jag delar Marie Engströms uppfattning att det är viktigt med en effektiv arbetsmarknad över gränserna, inte bara mot Norge utan inom hela Norden och den europeiska unionen. Samtidigt vill jag erinra om att arbetskraften har kunnat röra sig fritt över gränserna inom de nordiska länderna sedan mitten av 1950-talet. Det nordiska samarbetet inom detta område har på senare år fördjupats ytterligare. Inom ramen för det nordiska ministerrådet pågår ett kontinuerligt arbete för att undanröja hinder för arbetskraftens rörlighet inom Norden. Exempel på detta är den hinderkatalog som togs fram under 1998. Regeringen stöder detta arbete.

De svenska och danska regeringarna har initierat ett samarbete för att identifiera lagstiftningsmässiga och institutionella hinder för rörlighet, integration och dynamisk utveckling i syfte att främja sammansmältning och utveckling av Öresundsregionen. Här har förslag nyligen presenterats i en rapport.

Motsvarande arbete pågår för att identifiera hinder för arbetskraftens rörlighet mellan Sverige och Norge. Den 23 mars i år anordnades ett "Gränshinderseminarium" i Morokulien, där frågor om hinder för arbetskraftens rörlighet över den svensk-norska gränsen diskuterades. Regeringen har också initierat rapporter från länsarbetsnämnderna i Värmlands och i Västra Götalands län om hinder för en gemensam arbetsmarknad mellan Sverige och Norge. Regeringen analyserar nu de hinder som har framkommit.

I Värmland finns ett etablerat regionalt samarbete mellan arbetsmarknadsverken i Sverige och Norge, vilka arbetar för att underlätta för personer att ta arbete på andra sidan gränsen. Sedan 1997 finns ett internationellt arbetsförmedlingskontor på gränsen mellan Sverige och Norge som finansieras av Länsarbetsnämnden i Värmland, Fylkesarbetskontoret i Hedmark och EU:s Interreg-II-program – Inre Skandinavien.

Som ett led i att underlätta arbetskraftens rörlighet inom de nordiska länderna föreslog regeringen, i egenskap av ordförande i Nordiska rådet förra året, att flyttbidrag skall kunna erhållas för flytt inom hela Norden. Överläggningar om detta pågår mellan de nordiska regeringskanslierna.

Jag är utöver det som jag nu redovisat inte beredd att för dagen vidta några speciella åtgärder för att få till stånd en effektivare arbetsmarknad mellan Sverige och Norge. Först måste vi analysera de rapporter som finns.

Anf. 76 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag får tacka för svaret och kanske framför allt för att regeringen nu ändå analyserar de hinder som tycks finnas och som jag har påtalat i min interpellation.

Jag satt och lyssnade på den förra interpellationsdebatten om arbetsmarknadsfrågor och sysselsättning, och då hörde jag Björn Rosengren säga att man nu fokuserar på flaskhalsarna inom arbetsmarknadspolitiken. Upprinnelsen till min interpellation är just arbetsmarknaden i mitt hemlän Värmland. Vi har flera flaskhalsar, bl.a. vägarna. Björn Rosengren har varit hos oss och kört på våra vägar. Det är numera riksbekant, tror jag.

Det handlar också om en annan flaskhals. Det handlar om utbildningssatsningar. Det är svårt att få tag på arbetskraft med den rätta utbildningen i glesbygden i Värmland.

Men det handlar också om att underlätta för människor att ta jobb på andra sidan gränsen. Det är en viktig del för att minska arbetslösheten i Värmland och även i andra län som gränsar mot Norge. Svenskarna utgör trots allt i dag den största icke inhemska arbetskraften i Norge.

Det är fortfarande mycket krångel behäftat med att jobba på andra sidan gränsen. Det är många olika regler, framför allt inom skattelagstiftningen och när det gäller tullarna, socialförsäkringar, arbetslöshetsförsäkring osv. Detta vållar problem för människor som jobbar inom arbetsförmedlingen, men framför allt för den enskilde arbetstagaren, som många gånger kanske hänvisas runt till en mängd olika myndigheter. Man får en mängd olika svar.

Det visar sig också att det skiljer sig en del vad gäller kulturen mellan Sverige och Norge, trots att det är två länder med liknande kulturell bakgrund. Det kan vara så att en norsk myndighet brukar lämna sina svar muntligt, medan en svensk lämnar dem skriftligt. Det kan många gånger råda en viss begreppsförvirring. Naturligtvis har språket en viss betydelse.

Bara en sådan sak att postgången är långsam mellan länderna påverkar. Det kan ta fem dagar för ett brev att komma från Oslo till Karlstad, t.ex. Så här skulle det egentligen inte behöva vara.

Regelverket är också någorlunda komplicerat. Man skiljer t.ex. mellan gränspendlare och gränsgångare och s.k. utflyttade sådana, som under den period de jobbar i Norge också bosätter sig där. Det gör också att olika problem uppstår för olika typer av arbetstagare. Många gånger tror jag att både myndigheter och arbetstagare lite grann går bort sig i detta regelverk. Man vet inte vad som gäller för den ena. Man vet inte vad som gäller för den andra.

I mitt andra inlägg tänkte jag att jag skulle ta några mer konkreta exempel för att påvisa hur komplicerat detta faktiskt kan vara.

Jag skulle vilja ställa en fråga till näringsminister Björn Rosengren utifrån det svar jag fick. Björn Rosengren säger att man nu analyserar detta i Regeringskansliet. Jag skulle vilja fråga Björn Rosengren om det betyder att man så småningom ändå kan komma med några konkreta åtgärder för att lösa dessa problem.

Fru talman! Jag kan nog säga att en hel del av de problem som tas upp här kommer att lösas inom ramen för Nordiska ministerrådet och de diskussioner som förs på annat sätt mellan de nordiska länderna. Jag har i mitt gamla jobb varit med i nordiska sammanhang faktiskt sedan 1960-talet. Med tanke på den fria arbetsmarknad vi har i Norden kan man konstatera att det har hänt väldigt mycket. Fortfarande finns det en hel del hinder.

Om vi tittar på skattelagstiftningen gör vi nog bedömningen att det där inte är något större hinder. Hindren finns mer i vardagliga praktiska frågor. Det görs olika tullbedömningar, och förstås även skattebedömningar, när det gäller bil. Det gäller mellan Sverige och Norge. Det gäller också mellan Sverige och Finland, där bilen t.o.m. konfiskeras om man jobbar i Finland och bor i Sverige. Den typen av exempel har vi.

Mitt svar är att detta är en diskussion som förs inte minst av parlamentarikerna. Den förs också av ministrarna i det nordiska ministerrådet, och jag tycker ändå att vi kan se väldigt hoppfullt på den integration som sker mellan de nordiska länderna.

Vi sitter nu och tittar på hela det arbetsmarknadspolitiska regelverket för att få en integration – jag nämnde det också i mitt interpellationssvar – mellan Danmark och Sverige med tanke på Öresundsförbindelsen. Det är det mest aktuella och det mest konkreta, där vi försöker gå igenom detaljerna för att underlätta en integration.

Fru talman! De svar jag får av Björn Rosengren låter väldigt hoppfulla. Jag skulle ändå vilja ge en liten bild av den verklighet som många människor står i precis just nu, när vi har denna debatt i kammaren. Det gäller i första hand skattefrågorna. Det finns ett dubbelbeskattningsavtal mellan våra länder. Det gäller gränspendlarna. De som kallas gränsgångare undantas från dessa skatteregler. Det gör att många människor har svårt att förstå varför den ena skall skatta för kapitalinkomster i Sverige och den andra inte och varför vissa skall skatta för arbetsinkomster i Sverige och andra inte. Det är just sådant som kan vålla en hel del problem.

Något som man kan tycka är väldigt enkelt är det faktum att man skall få ett skattekort när man kommer till Norge. Det tar tydligen väldigt lång tid, och det kan också få den konsekvensen att man ganska länge måste betala en väldigt hög skatt innan man har fått sitt skattekort och innan det har kommit till rätt arbetsgivare. Det finns en lång rad sådana problem.

Frågan är om man inte skulle försöka hitta lite bättre lösningar på detta. Gränsgångare och gränspendlare skulle t.ex. kunna jämföras i dessa avseenden, eller så kunde gränspendlare helt och hållet beskattas i boendelandet.

När det gäller socialförsäkringsfrågor – sjukförsäkringar i första hand – är det så att man har ett bättre skydd i Sverige än vad man har i Norge. Norrmän som kommer till oss och arbetar får ett bättre skydd än vad svenskar får som reser till Norge.

Vi har olika pensionsåldrar i de olika länderna. Det kan också leda till att svenska arbetstagare inte får möjlighet att få ut den pension fullt ut som de annars skulle kunna få.

De kanske krångligaste reglerna tror jag finns inom tullområdet. Det gäller begränsningar i användandet av en svenskregistrerad bil just för gränspendlare. Är man sammanboende och utan barn under 18 år kan man krävas på en norsk bilskatt och mycket höga införselavgifter. Det handlar om enormt höga kostnader som inte på något sätt motiveras. Så höga kostnader kan man inte få på den norska sidan.

Det måste vara den här typen av regler som Björn Rosengren menar att man nu ser över inom Regeringskansliet.

Anf. 79 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! När det gäller det dubbelbeskattningsavtal som återopas här kan jag bara konstatera att det nya dubbelbeskattningsavtalet är ett år gammalt. Det är möjligt att det på vissa punkter inte har fungerat, och då får vi ta upp det till diskussion.

I övrigt delar jag uppfattningen att det finns en hel del hinder, och det är sådant som vi skall se över. Jag har ingen ytterligare kommentar, fru talman.

Anf. 80 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag får väl bara tacka för det beskedet. Jag förutsätter att jag och Björn Rosengren återkommer i en debatt när regeringen har sett över de här frågorna och har lagt fram förslag. Jag skall försöka förankra detta hos de människor som dagligen jobbar med de här frågorna.

Anf. 81 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det är bäst att säga att regeringen inte ensam rår över denna fråga. Om den gjorde det, skulle det vara enkelt, men det förs diskussioner och förhandlingar mellan de nordiska ländernas regeringar och inom ramen för ministerrådet. Jag vill göra den markeringen, så att jag slipper stå här och skämmas om vi inte lyckas.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 1998/99:302 om kommunala bolags redovisning

Anf. 82 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Carl-Erik Skårman har frågat vilka initiativ jag ämnar ta för att komma till rätta med den olagliga redovisning av tillgångar som pågår i de kommunala bolagen och om jag ämnar uppmana kommunerna att avveckla sina aktiebolag. Vidare har Carl-Erik Skårman frågat om jag har för avsikt att initiera någon ny företagsform för företag ägda av kommuner, landsting eller andra offentliga organ samt om jag kommer att låta nuvarande förhållanden bestå.

Under vilka förhållanden nedskrivning skall ske av anläggningstillgångar regleras i 4 kap. 5 § årsredovisningslagen (1995:1554). Av be-

stämmelsen framgår att nedskrivning skall ske av en anläggningstillgång om det kan antas att värdenedgången är bestående. Denna bedömning får göras med hänsyn till bl.a. tillgångens art och funktion samt värdenedgångens storlek.

Regeringen har ingen anledning att anta annat än att landets kommunala bostadsbolag följer lagstiftningen på området.

Huruvida aktiebolagsformen är en lämplig associationsform att bedriva kommunal verksamhet i eller inte är upp till den enskilda kommunen att avgöra. Kommunen väljer givetvis den associationsform som man finner vara mest lämpad för den aktuella verksamheten. Många kommuner har exempelvis valt aktiebolagsformen för sina kommunala bostadsföretag.

I detta sammanhang vill jag redovisa att regeringen nyligen beslutat om direktiv för en utredning som bl.a. fått till uppgift att redovisa ett diskussionsbetänkande om utveckling av de allmännyttiga bostadsföretagen och att förutsättningslöst pröva och hitta nya former för hur icke vinstdrivande bostadsföretag kan organiseras samt hur hyresgästernas inflytande kan öka i dessa företag. Utredaren skall bl.a. göra en samlad analys av de regelverk som styr verksamheten i de allmännyttiga bostadsföretagen samt överväga om det behövs ett nytt regelverk.

Anf. 83 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Först vill jag glädja statsrådet med att han förmodligen har rätt när han antyder att jag har fel beträffande lagligheten i att de kommunala bolagen tar upp sina fastigheter till orealistiska värden i sina balansräkningar. Det är uppenbarligen inte olagligt att ett kommunalt bostadsbolag i balansräkningen tar upp företagets fastighetsinnehav till övervärden som man inte har en chans att få ut vid en försäljning av respektive fastigheter.

Anledningen till att man ändå kan redovisa så högt, för att inte säga för högt, värde på fastigheterna är enligt de revisorer som jag har varit i kontakt med att det rör sig om ett långsiktigt ägande – och det kan man ju med fog säga om det inte finns några villiga köpare. Det långsiktiga ägandet innebär att det inte kan uteslutas att det någon gång i framtiden skulle kunna gå att få ut det värde som fastigheterna nu har i balansräkningen.

I orter som Bengtsfors, Ånge eller liknande avfolkningsorter blir dock även de kommunala bostadsbolagen tvungna att skriva ned sina fastighetsinnehav mer än vad anskaffningsvärde och planenlig avskrivning skulle leda till.

Problemet i sammanhanget är naturligtvis att för dem som inte är insatta i årsredovisningslagen och dess tillämpning ger de värden som anges i balansräkningen i de kommunala bostadsbolagen ett intryck av att företaget har större tillgångar än det faktiskt har. Det gäller både allmänhet och politiker. När det sedan visar sig att förlusterna har nått en sådan höjd att företaget är i behov av kapitaltillskott eller måste likvideras kommer det som en överraskning både för en del politiker och för den skattebetalande allmänheten.

Det är ingen hemlighet att Bostadsdelegationen i sitt arbete med att hjälpa kommuner som blivit ekonomiskt utätna av sina bostadsbolag ofta har tvingat dessa kommuner att ge kapitaltillskott till företaget och utan

att komma ned till försäljningsvärdet ändå skriva ned sitt fastighetsinnehav med 30–40 % i ett alltför sent skede, vilket ytterligare frestat på den kommunala ekonomin och skattebetalarnas tålamod. Det är 64 kommuner som har hört av sig till Bostadsdelegationen för att få hjälp med sina kommunala bostadsföretag.

Det förekommer för all del även missförstånd åt det andra hållet. Det gäller de kommunala bostadsbolagen i storstadsområdenas kärnor, exempelvis Stockholm, där det ibland kan ligga i företagsledningens eller i styrelsemajoritetens intresse att inte öppet visa hur stora tillgångar företaget faktiskt har.

Ingetdera av de båda missförstånden är bra, och de aktualiserar vilken typ av redovisning som de kommunala bostadsbolagen skall ha, om vi nu skall fortsätta att ha kommersiella kommunala företag.

Anf. 84 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det var ganska bra att interpellanten medgav att det som står i interpellationen om att kommunerna bedriver en olaglig redovisningsverksamhet när det gäller de kommunala bostadsbolagen inte är riktigt.

Jag skall ändå villigt erkänna att det här är en problematik, som framför allt har anknytning till de kommunala bostadsbolag som har stora ekonomiska problem till följd av en stark befolkningsutflyttning. Det har i debatten ibland tagits som intäkt för att kommuner inte skall inneha kommunala bostadsbolag, men jag tycker att det är en för långtgående slutsats.

De kommuner som är berörda är ofta sådana där företag i ett visst skede har ställt krav på att kommunen skall bygga upp ett bostadsbestånd för att kunna tillgodose de anställdas behov av bostäder när man har expanderat industrin på orten. Sedan flyttar industrin, lägger ned eller bantar sin verksamhet, och då har kommunen hamnat i svåra problem.

Vi försöker hantera den problematiken inom ramen för Bostadsdelegationen, men vi räknar med att de medel som staten nu har satt av på några år, 2 ½ miljard kronor, är tillräckliga för att man skall kunna hantera de bekymren.

Jag vill inte gå närmare in på frågan utan konstaterar bara att jag bedömer att kommunerna i dag följer lagstiftningen på området. Jag är väl medveten om att det pågår en diskussion inom SABO-företagen och med Redovisningsrådet om hur värderingen av de kommunala bostadsbolagen skall se ut framgent, men jag vill inte på förhand kommentera den frågan.

Anf. 85 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Visst kan det på mycket goda grunder ifrågasättas om de rådande redovisningsformerna är relevanta för de kommunala bostadsföretagen. De skapar missförstånd av den typ som jag visade på i det tidigare inlägget. Jag tycker därför att det är en god uppgift för statsrådet att driva på utvecklingen mot en redovisning som ger en bättre bild hos allmänheten av vad de kommunala bostadsföretagen faktiskt står för.

Också kommunernas kompetens att vara företagsledare kan naturligtvis ifrågasättas när kommunerna nu väljer en sådan driftsform som aktiebolagsformen för att bedriva sin verksamhet. Aktiebolaget är en associationsform som har varit ägnad att möjliggöra för många delägare att ge-

mensamt bedriva affärsverksamhet. I den helt övervägande delen av de kommunala bolagen finns det faktiskt bara en ägare, nämligen kommunen, som dessutom gått in med borgen.

Aktiebolagsformen syftar också till att möjliggöra en begränsning av ägarens ansvarsförhållande.

Men i de kommunala bostadsföretagen är detta också helt verkningslöst i och med att kommunerna gått in och givit borgen.

Det är ingen hemlighet att man från kommunernas sida ursprungligen valde aktiebolagen som associationsform. Det var den företagsform som möjliggjorde att neka allmänheten insyn i verksamheten med hänvisning till aktiebolagslagens sekretessbestämmelser om affärsskydd. På den punkten har de fått ändra sig beroende på särskilt ingripande från lagstiftaren.

Det är klart att det ur principiell synpunkt är mycket tveksamt om kommunerna skall ägna sig åt företagsamhet. Kompetensmässigt är det ännu mer tveksamt på grund av alla de olika ingrepp som staten har fått göra under efterkrigstiden av den typ som jag nyss nämnde men också med de bidrag med mycket okonventionella omtolkningar av bokföringsverksamheten och med ägarkonstruktioner som liknar kinesiska askar, osv.

Det är i vart fall enligt min mening bevis nog på att kommunalgubbar och kommunalgummor som många gånger är duktiga på att sköta sina kommuner inte är stjärnskott som företagsledare, särskilt inte när de verkar inom ett lagverk, nämligen aktiebolagslagen, som utgår från en kraftig vinstfokusering i företaget. De kommunala företagen skall ju som bekant inte gå med vinst.

Statsrådet borde ta initiativ till att ytterligare kraftigt begränsa kommunal företagsamhet eller som i andra länder ta fram en företagsform som passar kommunernas karaktär som huvudmän, eller måhända vore bådaddera det allra bästa.

Anf. 86 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Om jag uppfattade Carl-Erik Skårman rätt – det sägs inte rakt ut, men det lyser igenom både i interpellationen och i Carl-Erik Skårmans anförande – vill Carl-Erik Skårman i princip förbjuda kommuner att bedriva verksamhet i aktiebolagsform. Det skulle vara ett oerhört långtgående ingrepp i kommunernas möjlighet att hantera sina angelägenheter.

Vi talar här inte bara om kommunala bostadsbolag. Vi talar om verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform i en mängd olika verksamheter. Det skulle vara ett väldigt långtgående ingripande som jag tror skulle få ganska allvarliga konsekvenser för den kommunala verksamheten.

Sedan har jag svårt att se att man kan ta lite yviga påståenden till intäkt för att kommunpolitiker inte är ägnade att bedriva den här typen av verksamhet. Jag har väldigt svårt att ta de problem som finns i vissa kommunala bostadsbolag till intäkt för att dra slutsatsen att kommuner i regel inte bedriver sin verksamhet på ett bra sätt, även om den bedrivs i aktiebolagsform.

Det är en speciell problematik, och det vet Carl-Erik Skårman, med de kommunala bostadsbolag som nu har allvarliga problem. Det är till följd av de mycket starka befolkningsomflyttningar som pågår i Sverige.

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

Det var på sin tid lätt att från brukets sida begära att kommunen skulle bygga bostäder för att man skulle få anställa till bruksorten. När man sedan packar igen bruket står naturligtvis kommunen där med ett bostadsbestånd som är alltför stort. Men av det kan man inte dra slutsatsen att kommunalpolitiker är inkompetenta att bedriva den här typen av verksamhet.

Nu tror jag, som jag sade i min inledning, att vi kan hantera de kommuner som har problem med sina bostadsbolag genom Bostadsdelegationens arbete som bedrivs i nära kontakt med berörda kommuner.

Anf. 87 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Jag tycker nog ändå att min egen personliga erfarenhet från flera olika typer av kommunala bolag, och icke endast bostadsbolag, samt vad jag ser runtomkring, ger anledning inte att förbjuda – och jag sade heller inte det – men starkt begränsa den här formen. Det är principiellt tveksamt om kommuner skall bedriva konkurrensutsatt verksamhet på det här sättet.

Dessutom menar jag, och det är väldigt mycket utifrån den erfarenhet jag har från olika typer av kommunal bolagsverksamhet, att det är svårt för kommunen som ägare att ha den kompetens som en ägare bör ha att kunna förutse och ha känsla för hur ett företag skall agera i kraftigt skiftande marknadsförhållanden. Det är inte lätt. Det är dessutom en verksamhet som är mycket kraftigt skild från den vanliga omsorgsverksamhet och stabiliserande verksamhet som man har i de vanliga kommunala organen.

Jag tror alltså att det är en nästintill oförenlig uppgift att vara dels framgångsrik företagsledare i en föränderlig kommersiell miljö, dels en stabil kommunalpolitiker. Jag tycker dessutom att erfarenheten visar det när vi ser på årsredovisningar, försäljningar, företagsfallisemang, etc.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 1998/99:331 om hyresmarknaden

Anf. 88 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat vilka åtgärder som jag avser att vidta dels för att enskilda hyresgäster inte skall drabbas så hårt av utvecklingen med tomma lägenheter, dels för att momsens på fastighetsförvaltningen inte skall ge så kraftigt genomslag för hyresgästerna.

Inledningsvis vill jag framhålla att vi nu kan notera att ett trendbrott har skett genom att hyrorna har börjat sjunka. Jag bedömer dock att de kan sänkas ytterligare bl.a. genom sänkta byggkostnader och genom ett ökat inflytande för hyresgästerna. Förslag om hur byggkostnaderna kan sänkas räknar jag med kommer från bl.a. Byggkostnadsdelegationen, som skall slutredovisa sitt arbete till den 1 mars nästa år. Delegationen har varit verksam sedan sommaren 1996 och har i uppgift att aktivt och i samarbete med byggsektorns aktörer arbeta för långsiktigt sänkta produktions- och förvaltningskostnader för bostäder.

En annan faktor av betydelse för hyresutvecklingen är neutralitet i beskattningen mellan olika boendeformer, dvs. att människors val av upplåtelseform inte skall styras av skillnader i ekonomiska villkor som beror av bidrag och beskattning. Frågan om skattemässig neutralitet i en vidare mening och hur detta skall definieras är – som Ulla-Britt Hagström säkert känner till – en uppgift för Fastighetsbeskattningskommittén. Resultatet av kommitténs arbete måste avvaktas innan regeringen kan ta ställning till om några åtgärder i detta avseende är påkallade. Kommittén skall redovisa resultaten av sitt arbete i slutet av detta år.

Härtill kommer de pågående skattesamtalen mellan regeringen och övriga riksdagspartier om skattesystemets framtida utformning. Jag är därför inte nu beredd att ta ställning till enskilda komponenter i beskattningen – som t.ex. moms på fastighetsförvaltning.

När det gäller problemet med tomma lägenheter vill jag erinra Ulla-Britt Hagström om att en särskild delegation – Bostadsdelegationen – inrättades den 1 juli 1998 för att hantera frågor om statligt stöd till kommuner med övermäktiga ekonomiska åtaganden för boendet. En orsak till att de ekonomiska åtagandena kan bli övermäktiga är ju att befolkningsutvecklingen är negativ i kommunen, vilket bl.a. medför många outhyrda lägenheter. Värt att notera i detta sammanhang är att Kristdemokraterna – i en gemensam reservation med Moderaterna och Folkpartiet – avstyrkte regeringens förslag i den bostadspolitiska propositionen om att inrätta en sådan delegation.

Avslutningsvis – det är regeringens bestämda avsikt att se till att vi även i framtiden kommer att ha ett stort och starkt inslag av bostadsföretag som drivs utan vinstintresse och som ges förutsättningar att spela en viktig roll i bostadsförsörjningen och för att dämpa hyresutvecklingen. Vi behöver dock få i gång en diskussion om hur de allmännyttiga bostadsföretagen i ett längre perspektiv bör organiseras och skötas och om hur hyresgästernas inflytande över sitt boende och sina boendekostnader i dessa företag kan stärkas. Regeringen har därför beslutat om direktiv för en utredning med uppgift att belysa dessa frågor. Utredaren skall också utvärdera bruksvärdeessystemet – bl.a. i vad mån detta bidrar till en dämpad hyresutveckling.

Anf. 89 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka Lars-Erik Lövdén för svaret på min interpellation om hyrorna. Interpellationen om höga hyror är ställd från två aspekter. En av dem är att hyresgäster måste betala för tomma lägenheter. Vi har ju faktiskt en flykt i dag i 212 av 289 kommuner, vilket är ett allvarligt problem. Den andra aspekten är att momsen på kostnaden för fastighetsförvaltningen höjer hyran avsevärt.

Jag är glad att statsrådet nu kan notera ett trendbrott där hyrorna börjat sjunka. Också jag ser fram mot Byggkostnadsdelegationens slutredovisning i mars nästa år. Min avsikt med denna interpellation är inte att gå i konfrontation med statsrådet Lövdén. Jag tycker egentligen inte att något parti kan berömma sig av att ha lyckats med bostadspolitiken. Därför vill jag hantera den här frågan ödmjukt. Jag ställer den här interpellationen för att lyfta fram frågan.

Men jag inser att i de fall där hyrorna lägger beslag på mer än hälften av familjeinkomsten – jag har faktiskt hört siffror på upp till 70 % – blir det inte mycket över till andra utgifter.

Om den sjunkande räntan hade kunnat påverka boendet skulle utrymmet för andra levnadsomkostnader bli större. Hyrorna har inte heller sänkts där byggkostnaderna har blivit lägre. Jag tycker egentligen att det vore bättre att regeringen satsade på sänkta hyror i stället för maxtaxa på dagis för att familjerna skall få ett bättre utrymme. Men det är min synpunkt. 65 % av hyreskostnaden kan bestå av skatter och avgifter, medan det genomsnittliga skattetrycket i hela ekonomin är 54 %.

Vid 1990 års skattereform slopades reduceringsreglerna på fastighetsområdet och skatteplikt infördes på tjänster avseende fastighetsförvaltning och fastighetsskötsel. Mellan 1989 och 1991 ökade hyrorna, huvudsakligen till följd av skatteomläggningen, med 18 %. Sedan har de ökat lika mycket på grund av ökat antal tomma lägenheter, ökade avskrivningar, ökad fastighetsskatt och ökad vinst.

Jag har i min interpellation påpekat hur momsen slog 1998. Jag har tittat på planering och organisationsprojekt för framtida försäljning. Det var närmare 7 miljoner, handel med egna fastigheter var 40 miljoner, uthyrning av bostäder var drygt 2 miljarder, förvaltning i bostadsrättsföreningar var 200 miljoner, övrig fastighetsförvaltning var 1,5 miljarder och fastighetsförmedling drygt 1 miljard. Till detta kom förvaltning i rikskooperativ regi med 750 miljoner och övrig fastighetsförvaltning på uppdrag med 1,5 miljarder. En viss del av denna moms betalas givetvis tillbaka, men detta innebär stora konsekvenser för hyresgästerna.

Hyran har ökat i snabbare takt än inflationen. Många hyresgäster ifrågasätter att det är de som skall betala för tomma lägenheter och sjunkna fastighetsvärden, som blir följden av detta. Hyresgästerna betalar nu omkring 4 miljarder kronor årligen för hyresbortfall, ökade avskrivningar och ökning av eget kapital. Hyresgästerna kommer att få betala ännu mera dels som hyresgäster, dels som skattebetalare, eftersom kommunerna måste gå in och sanera. Det blir en dubbel effekt. Folkminskningen i kommunerna och trenden att alla drar till storstäderna kommer att förstora problemen ytterligare.

Jag vet att Fastighetsbeskattningskommittén snart kommer att redovisa sitt arbete. Fastighetsskatten har ju stor betydelse. Statsrådet svarar också att en diskussion skall föras om hyresgästernas inflytande över sitt boende och sina boendekostnader. Jag ser fram mot den utredningen.

Jag skulle dock vilja ställa en fråga till statsrådet. Det finns ju ett område som statsrådet väljer att inte beröra. Det är ägarlägenheterna. Om den enskilde kan köpa och äga och därmed dra av räntekostnaderna, sjunker hyran automatiskt. Finns den delen med i direktiven som regeringen har gett till den nya utredningen som statsrådet aviserade?

Anf. 90 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att det är en bra interpellation som Ulla-Britt Hagström har ställt här i dag. Den handlar ju om nivån på hyrorna. Det är många som tycker att den är alltför hög. Det är rätt som Ulla-Britt Hagström skriver att förvaltningsmomsen är en av orsakerna till ökade hyreskostnader.

Det svar som statsrådet lämnar handlar om att han tror att sänka byggkostnader och ökat inflytande för hyresgästerna kan sänka hyran. Jag vill nog påstå att det är ett diskutabelt påstående. Man kan titta på hur stor del av byggkostnaderna som ligger på hyran. I det perspektivet tror jag att statsrådets svar inte är riktigt okej. Vi har i dag pressat byggkostnaderna i Sverige mycket. Jag tror att det är svårt att pressa dem mer för att uppnå kraftigare sänkningar av hyrorna.

Ett inflytande inom bostadsföretaget är positivt för hyresgästerna i ett området, men jag tror inte att det skulle innebära så hemskt mycket i sänkt hyra. Riksdagen har ju beslutat om en spärr där man säger att hyresgäster kan delta i s.k. självförvaltning. Men om man går över gränsen på 324 kr per månad får man skatta fullt ut. Jag tycker att det är ett för lågt belopp med tanke på den besparing man kan göra för hyresgästerna om de tar hand om stora delar av den yttre och inre skötseln. Det är ett för litet lockbete. Vi har också sett att intresset har sjunkit efter det att vi beslutade om detta i riksdagen.

Fru talman! Det är i stället så att den stora delen av hyran i dag består av skatter och avgifter dels till staten, dels till kommunen. Vi vet alla att hyran för flerfamiljsbostäder steg som en raket efter skatteuppgörelsen i början på 90-talet. Sedan har vi kommunernas avgifter. Kommunen skall bara ta betalt för självkostnaden, men det existerar ju inte i sinnevärlden. Det är många kommuner som tar alltför mycket betalt för olika uppgifter i samband med nybyggnation. Det vet villaägare, bostadsrättsinnehavare, hyresgäster och byggare.

Ett sätt att åstadkomma lägre hyra är att minska dessa skatter. Jag är väl medveten om att det kostar pengar. Fastighetsskatten motsvarar t.ex. hyran för en månad på året. Den är 8 % av årshyran.

Sedan skriver statsrådet också att han vill att bostadsföretag utan vinstintresse skall få en stark ställning på marknaden. Det kan kanske vara rätt från hans synpunkt, men då är det svårt att få någon att bygga. Visst kan man bygga i dag, precis som man säger från Hyresgästföreningen. Men de som i dag investerar i ett byggande kan investera sina pengar mycket bättre. Vi har ju inte tvångsinvesteringar i Sverige längre.

Därför tycker jag att statsrådets svar är lite väl naivt. Det klarar inte en kontakt med verkligheten.

Anf. 91 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Först har jag några kommentarer till Sten Andersson. Om Sten Anderssons parti får rätt införs marknadshyror. Det är ju en utveckling som inte gagnar syftet med den interpellation som är ställd, nämligen att hålla tillbaka hyresutvecklingen och gärna få till stånd ytterligare en minskning av hyornas andel av den disponibla inkomsten. Under 1998 och 1999 har vi sett ett trendbrott på hyresmarknaden där hyrans andel av den disponibla inkomsten äntligen börjar sjunka. Det är glädjande, men den utvecklingen måste fortsätta.

Jag tror inte att det finns några enkla svar på hur man gör för att åstadkomma en fortsatt dämpning och fortsätta att pressa tillbaka hyresutvecklingen. Jag tror att det finns anledning att titta på hela byggkedjan. Sten Andersson var inne på ett par av de frågorna. Det rör exempelvis byggkostnaderna, den kommunala avgiftssättningen, tomtupplåtelseerna och inflytande, dvs. att se till att vi utvecklar hyresfastighetsbeståndet

och allmännyttan så att de boende får möjlighet till större inflytande över sitt boende, gärna i form av kooperativ hyresrätt eller andra modeller för att driva icke vinstdrivande bostadsbolag.

Fastighetsbeskattningen är en fråga som diskuteras i Fastighetsbeskattningsutredningen. Enligt direktiven skall man uppnå en rättvis beskattning av bostadsbeståndet i Sverige. Det är en mängd olika faktorer som behöver åtgärdas för att den utveckling som nu har inträtt på hyresmarknaden skall kunna fortsätta, nämligen ett tillbakapressande av hyrans andel av den disponibla inkomsten. För att utvecklingen skall bli framgångsrik måste vi fortsättningsvis kunna hålla ett lågt ränteläge i Sverige. Det är detta som är avgörande för att denna utveckling kan fortgå under några framöver, så att det successivt blir en minskning av hyrans andel av den disponibla inkomsten.

Till Ulla-Britt Hagström vill jag säga att i direktiven för den utredning som skall se över allmännyttan och bruksvärdessystemet ingår inte ägarlägenheter. Riksdagen har gjort ett tillkännagivande till regeringen på den punkten, och regeringen avser naturligtvis att tillmötesgå detta.

Beträffande de tomma lägenheterna vill jag än en gång säga att vi har tillsatt en bostadsdelegation. Vi har avsatt ca 2½ miljarder kronor för att man skall kunna hantera den problematik som råder i många utflyttningskommuner. Inom loppet av det här året räknar vi med att kunna ge besked till samtliga kommuner som har ansökt om bidrag från Bostadsdelegationen.

Syftet med dessa åtgärder är att skapa en långsiktig lösning på problemet i de enskilda kommunerna. Vi vill alltså inte bara kasta in pengar som sedan på nytt skapar problem några år längre fram, utan vi vill åstadkomma en långsiktig lösning där det handlar om att omstrukturera bostadsbeståndet, om att riva ett antal lägenheter när det inte finns förutsättningar att hyra ut dem under överskådlig tid och om att upplåta vissa bostäder eller fastigheter till annan verksamhet.

Jag är relativt förhoppningsfull på den punkten att vi skall kunna ha löst detta problem inom loppet av två år. Under det här året skall vi ha gett kommunerna besked om hur lösningen ser ut och vilken den statliga medverkan blir.

Anf. 92 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag reagerade på att Lars-Erik Lövdén sade att regeringen har avsatt 4 miljarder. Jag redovisade tidigare att hyresgästerna betalar lika mycket – 4 miljarder årligen – för hyresbortfall, ökade avskrivningar och ökning av eget kapital. Här finns alltså väldigt mycket att göra.

Sedan anser jag att ägarlägenheter måste ingå. Man måste alltså ge tilläggsdirektiv, eftersom riksdagen har gjort ett tillkännagivande. Jag vill framhålla att jag tycker att det är viktigt att det ges tilläggsdirektiv till utredningen.

Enligt de siffror jag har kunnat se för bostadsinvesteringar i procent av bruttonationalprodukten ligger vi 1 % lägre än OECD-länderna i Europa. När det gäller påbörjade lägenheter under 1997 låg 13 länder före Sverige. Här finns också väldigt mycket att göra.

Boende och konsumtion hänger starkt samman. I bostadspolitiken behövs det frihet, rättvisa och tillgodoseende av nytta och behov. Det

måste finnas frihet att välja mellan olika former såsom hyresrätt, kooperativ hyresrätt, ägarlägenheter, bostadsrättslägenheter, radhus, kedjehus och villaboende.

På något sätt har det förts en icke-bostadspolitik, och regeringen har ju det största ansvaret för denna. Det är därför som vi i dag har fått både en bostadskreditakut och en bostadsbidragskreditakut. Man måste ta ett helhetsgrepp om bostadspolitiken. Jag förstår av det som Lars-Erik Lövdén säger att regeringen nu vill försöka att ta ett sådant grepp.

Man kan aldrig nå millimeterrättvisa. Man kan inte komma så långt att alla har lika stor lägenhetsyta, lika stor hyra eller lika god standard. Det måste få variera hur den enskilde vill prioritera, hur mycket man vill lägga på boende och hur mycket man vill lägga på annat.

Så vitt jag kan se har Sverige i dag Europas högsta boendekostnader. Genomsnittet ligger på över 30 % av familjens disponibla inkomst. Men i det genomsnittet ingår även betalda fastigheter ute på landet eller i glesbygden. Jag har träffat personer som lägger 70 % av sin disponibla inkomst på hyran. Allra värst är det för ensamboende föräldrar med barn.

Det är egentligen för sent att ändra bostadspolitikens inriktning. Många bostadsrättsföreningar går i konkurs eller måste rekonstrueras. Vi var på studiebesök i Karlskrona. Där var det flera kommunala bostadsbolag som hade det ekonomiskt svårt. Statens bostadskreditnämnd hade ökat sina åtaganden från 1 445 000 kr under 1997 till 2 262 952 kr under 1998.

På grund av staten tidigare tagit riskerna och investeringsbesluten inte kostat någonting har man ju förbyggt sig. Det har bokstavligt varit att bara sätta spaden i jorden, eftersom staten har gått in. Det är viktigt att vi får en marknadsefterfrågan på det sättet att vi verkligen bygger efter behov.

Kommunerna kan också gå in och hjälpa till för att försöka sänka tomtpriser och minska kringkostnader. Fastighetsskatten måste avvecklas på sikt, och det håller ju utredningen på att jobba med. Det kan inte vara rimligt att 65 % av hyreskostnaden består av skatter och avgifter när det genomsnittliga trycket i hela ekonomin ligger på 54 %.

Min fråga till ministern handlar om familjernas situation. Har ni någonsin diskuterat att i stället för att införa maxtaxa på dagis gå in och se över hyrorna?

Anf. 93 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Det är rätt som statsrådet säger, att hyresnivåerna har frysts på en del orter i Sverige. Men: Från vilken nivå? Det är precis som Ulla-Britt Hagström säger, att vi i dag har Europas högsta boendekostnader i allmänhet och hyreskostnader i synnerhet. Dessutom har vi Europas högsta skatter för låg- och medelinkomsttagare.

Fru talman! Det bruksvärdessystem som vi har haft i Sverige under många år skulle vi bara ha under en övergångsperiod. Trots detta befinner sig svenska folket i en situation med höga skatter och höga hyror. Dessvärre kan vi i medierna dagligen notera att också den sociala standarden och servicen har blivit sämre.

En annan sak som fördyrar är överklagandeprocessen vid nybyggnation. Det är helt tokigt att ett byggföretag som har köpt ett område där detaljplanen är fastställd kan drabbas av kostnader när detaljplanen se-

nare skall fullföljas. Det finns ett exempel i Stockholmstrakten, Saltsjö-Kvarn. Det kostade det aktuella byggföretaget 12 miljoner kronor som ensamt ökade lägenheternas insatser med 20 000 kr. Gärna överklaganden, men de skall ske med rim och reson och inte efter det att stadsplanen är fastställd.

Visst är det bra med låga räntor. Men ert parti säger nej till EMU, eller ni vet inte vilken stol som ni skall på. Detta kommer inte att sänka några räntor, det kan jag garantera. Det är i alla fall alla experter överens om.

Till sist: Viss är det bra med kooperativ hyresrätt för dem som vill ha det. Men jag tror inte att det är någonting som majoriteten av svenska folket strävar efter. Människor vill bo som Lars-Erik Lövdén, t.ex. i villa eller bostadsrätt.

Anf. 94 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är lite svårt att diskutera med Sten Andersson. Han sträcker sig över vida fält och ibland lite vid sidan av ämnet.

En av orsakerna till att vi fick den kris som vi fick på bostadsmarknaden med tomma lägenheter, med bostadsrätter som har omfattats av bostadskreditnämndens verksamhet samt med en allmän kollaps på fastighets- och bostadsmarknaden var den ekonomiska politik som bedrevs under början av 90-talet. Vi hamnade i en situation med en galopperande ränteutveckling, en situation med kraftigt ökad arbetslöshet och minskad köpkraft. Det ledde inte bara till problem för enskilda människor, utan det ledde till gigantiska problem för samhällsekonomin i stort, varav fastighetsdelen var en del.

Nu har vi vänt denna utveckling. Räntorna är låga, och vi skall hålla fast vid den utvecklingen så att vi håller nere räntorna. På det sättet får vi förutsättningar att långsiktigt pressa tillbaka hyrorna. Sedan krävs det en mängd andra initiativ, ett mer sammanhållet och ihållande grepp för att pressa ned hyrans andel av den disponibla inkomsten.

Vi har i Sverige kanske världens modernaste bostadsbestånd, både sett till kvalitet och till yta per boende. Det är någonting som vi skall vara stolta över, och det är ett resultat av en framgångsrik bostadspolitik sedan efterkrigstiden.

Det är lite svårt att bemöta Sten Andersson när han argumenterar på det sätt som han gör. Moderaterna har ju tillhört dem som har sagt nej till Bostadsdelegationens arbete och till de medel som är avsatta för att lösa problematiken med de tomma lägenheterna. I Moderaternas budgetalternativ till vårpropositionen vill man dra ned 2 miljarder kronor ytterligare på räntebidragen vad gäller fastigheter som inte omfattas av fastighets-skatten och som omedelbart kommer att drabbas av högre hyror.

Så till Ulla-Britt Hagström. Jag var inne på detta med att hålla greppet om en låg räntesituation framöver. Jag tror att det är nyckeln till att vi både får i gång bostadsbyggandet och att vi successivt kan pressa ned hyrorna. Sedan är det en mängd andra initiativ som också behövs.

Vi har gett Boverket i uppdrag att i en rapport redovisa bostadsbygg-nadsbehovet i tillväxtområdena och vilka hinder som finns för att få i gång bostadsbyggandet med större kraft än i dag. Vi har visserligen sett en viss ökning i bostadsbyggandet men från en väldigt låg nivå. Vi riske-

rar att om några år få en akut bostadsbrist på en rad orter i landet om vi inte kan höja nivån på bostadsbyggandet ytterligare.

Regeringen är alltså inne på att ta ett mer samlat grepp om utvecklingen. Det handlar dock inte om att på nytt gå in med generella subventioner på bostadsmarknaden, och jag tror att Ulla-Britt Hagström och jag är överens om att det inte är den åtgärden som skall tillgripas.

I stället för maxtaxa – ja, maxtaxan har ju den betydelsen att den tillsammans med de avtrappade bostadsbidragen och skatterna för låg- och medelinkomsttagare i princip ger hundra procentiga margineffekter. Man kan räkna fram exempel på låg- och medelinkomsttagare för vilka hela inkomsten och mer därtill försvinner om de går upp i arbetstid från fyra till sex timmar eller från sex till åtta timmar eller om de från arbetslöshet går ut i ett förvärvsarbete. Det är naturligtvis ingen bra situation om vi nu skall se till att vi kan tillgodose behovet av arbetskraft när arbetsmarknaden växer som den gör i Sverige.

Anf. 95 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tror att sänkta hyror skulle kunna ge mer än hundra procentiga margineffekter och då för en bredare grupp. Men vi skall inte ta en diskussion om detta nu.

Jag tycker att det är bra att statsrådet Lövdén undersöker olika möjligheter att komma till rätta med hyrorna, som var anledningen till att jag ställde interpellationen. Men det har i svaret framkommit ett fel och en myt, dels att fastighetskrisen startade senare – den startade faktiskt 1988 enligt alla papper som jag har läst – dels myten att vi har det modernaste bostadsbeståndet. Jag har läst att vad gäller bostäder byggda 1970–1990 ligger Sverige väldigt långt ned, och bostadsbyggandet i Sverige per miljon invånare 1997 ligger väldigt lågt, så det som står i svaret kan inte vara sant.

Ökat hyresbortfall, ökade avskrivningar och ökad vinst förklarar omkring 70 % av hyresökningen sedan 1991, har jag läst mig till. De sjunkande räntebidragen, som vi också givetvis har varit med och drivit på för att genomföra, i kombination med den sjunkande räntan förklarar de 14 procenten av ökningen. Detta är sådana teser som jag själv har svårt att förstå. Men jag kom in här i riksdagen den 5 oktober, så jag har en lärotid framför mig.

Det är en stor variation mellan företag med olika skuldsättning och mellan olika starka bostadsmarknader, och här hamnar ju folk i kläm. Företag på svaga bostadsmarknader gör större förluster, och kommuner har svårt att gå in med bidrag eller kapitaltillskott. Därför tänker jag tanken att börja se över förvaltningsmomsen som ändå utgör så stora summor. Detta är ingenting som mitt parti är färdigt med ännu, utan det är något som jag i min interpellation framhåller att vi gemensamt skulle kunna arbeta med. Jag tror nämligen att detta plus ägarlägenheter, som är en väldigt positiv lösning, skulle ge väldigt mycket.

Jag vet inte om statsrådet har läst tidningen BoFast nr 5, där lektor Barbro Julstad som doktorerat i ägarlägenheter i Holland, Australien och Norge ger positivt besked om hur ägarlägenheter skulle kunna tillämpas också i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

18 § Svar på interpellation 1998/99:287 om bilens roll ur ett konsumentperspektiv

Anf. 96 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Elver Jonsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att underlätta för konsumenter som behöver ha tillgång till egen bil. Vidare önskar Elver Jonsson veta om regeringen är beredd att särskilt beakta vissa gruppers behov vid framtida beslut som påverkar biltrafiken. Slutligen frågar Elver Jonsson om regeringen är beredd att redovisa gjorda iakttagelser alternativt tillsätta en bilsocial utredning som ger en allsidig och fullständig bild av människors villkor i sitt dagliga resande.

Som statsråd ansvarig för konsumentfrågor kan jag inledningsvis konstatera att frågor som rör tillgång till bil berör alla de fyra konsumentpolitiska målen, dvs. att hushållen skall ha goda möjligheter att utnyttja sina ekonomiska och andra resurser effektivt, att konsumenterna skall ha en stark ställning på marknaden, att konsumenternas hälsa och säkerhet skyddas samt att sådana konsumtions- och produktionsmönster utvecklas som minskar påfrestningarna på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling.

I syfte att ge en samlad information och därigenom underlätta konsumenternas val vid köp av bil vidtas det ett flertal åtgärder. Konsumenternas val av bil kan dessutom påverka bilparkens sammansättning från trafiksäkerhets- och miljösynpunkt, vilket är betydelsefullt. En förutsättning för detta är att konsumenterna får lättillgänglig, saklig och heltäckande information.

Bland de åtgärder som vidtagits kan nämnas att regeringen har gett Konsumentverket och Vägverket i uppdrag att i samarbete med Naturvårdsverket årligen ge ut en samlad och lättillgänglig konsumentinformation om bilar. Informationen omfattar för närvarande nya bilars koldioxidutsläpp, bränsleförbrukning och miljöklass samt hushållsekonomiska aspekter. Konsumentverket utarbetar i samarbete med AB Svensk Bilprovning ett faktamaterial för att underlätta för konsumenter som är i färd med att köpa begagnad bil. Vid marknadsföring av nya personbilar måste information om bränsleförbrukning, koldioxidutsläpp och miljöklass anges enligt Konsumentverkets riktlinjer.

För att underlätta för hushållen att utnyttja sina ekonomiska resurser effektivt har Konsumentverket bl.a. utarbetat ett bilkostnadsprogram som finns tillgängligt hos kommunala konsumentvägledare och via Internet. Programmet beräknar kostnaderna för att äga en viss bilmodell enligt den enskilda konsumentens förutsättningar. I samma syfte har Konsumentverket inom ramen för sin verksamhet utarbetat ett system för kvalitets-säkring av bilverkstäder. Till personer med funktionshinder kan bilstöd utgå i form av bidrag för inköp och anpassning av motorfordon.

En fråga som Elver Jonsson särskilt berör är glesbygdens behov av transporter. Inom detta område vidtas åtgärder inom ramen för Konsumentverkets och Glesbygdswerkets verksamhet, bl.a. i form av en servicedatabas som innehåller en kartläggning av kommersiell och samhällsrelig service i glesbygd och som kan användas för beräkningar av transportkostnader för boende i glesbygd.

Elver Jonsson efterlyser en bilsocial utredning som ger en allsidig bild av människors villkor i sitt dagliga resande. I detta sammanhang vill jag framhålla att det inom ramen för Konsumentverkets arbete inom området regelbundet genomförts konsumentenkäter som bl.a. har belyst attityder, beteenden, problem och kostnader i samband med bilinnehav. Resultaten har gett kunskaper om den svenska bilparken, marknaden och framför allt om problem, kostnader och behov för olika kategorier av bilägare. Vidare gör Statens institut för kommunikationsanalys, SIKA, inom ramen för Sveriges officiella statistik löpande undersökningar av svenskarnas resande. Undersökningarna innehåller uppgifter om bl.a. vilka som reser, hur man reser och varför man reser och innehåller t.ex. uppgifter om resor i samband med barntillsyn och resor till och från arbetet.

Med anledning av Elver Jonssons frågor ser inte regeringen något behov av att nu vidta ytterligare åtgärder inom detta område. Regeringen strävar efter att inta ett brett perspektiv och att beakta olika konsumentgruppers intressen och problem. Det är således regeringens bedömning att det för närvarande inte finns något behov av att tillsätta en bilsocial utredning.

Anf. 97 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Lövdén för svaret. Låt mig först säga att kommunikation är något oerhört positivt. För drygt 100 år sedan rörde sig svensken i genomsnitt 400 meter per dag. I vår tid förflyttar sig svensken i genomsnitt 4 mil per dag. Det är alltså 100 gånger längre resavstånd på en hundraårsperiod. Det är en oerhörd förändring, där bilen spelar en stor roll. För många är den ett måste. Det gäller jobbet. Det gäller barnens transporter. Det gäller medicinska utflykter och resor. Det gäller i hög grad också att man är i avsaknad av allmänna kommunikationer och att behovet därför är väldigt stort.

I svaret, fru talman, lutar sig statsrådet mot Konsumentverket. Han nämner faktiskt denna instans sju gånger. Med det kanske han inte avslöjar var han själv står. Han har låtit Konsumentverket bli något slags kronvittne för att allt ändå står ganska väl till. Då skulle jag vilja ställa en fråga till statsrådet Lövdén. Han talar visserligen om alla de fyra konsumentpolitiska mål som är berörda, men utan att avge en åsikt, utan att säga vad han själv anser. Jag undrar om han anser att det är positivt att vi i ett glesbygdsboende Sverige har ett stort antal medborgare som har tillgång till egen bil. Den principiella deklarationen, fru talman, tror jag att det vore angeläget att få här.

För egen del, och det framgår väl av interpellationen, tycker jag att det är bra att många svenskar som behöver, och för övrigt önskar, skall kunna ha tillgång till bil. De frågor som jag har rest gäller huruvida regeringen är beredd att underlätta det här, om man är beredd att särskilt beakta vissa grupperns behov och om man skulle vilja pröva det här i en sorts bilsocial utredning. Där får jag ju inga jakande svar. Därför har jag faktiskt, fru talman, besvikelse att anmäla på den punkten.

Möjligheten till den fysiska kommunikationen är ju inte bara något positivt i sig. Det är också en nödvändighet om Sverige skall fungera. Statsrådet och regeringen talar ju, åtminstone vid högtidsmötena, om att hela Sverige skall leva. Då kan vi konstatera att i dag sker huvuddelen av

transporterna per bil. Åtta av tio persontransporter sker i egen bil, och den kvarvarande femtedelen sker med tåg, buss, båt, spårvagn eller flyg. Bilen är alltså oerhört dominant.

På det kommunikationstekniska området har det skett både kartläggningar och utredningar. Det har också skett tekniska förbättringar. Men det har inte skett någon vetenskaplig utredning av vad kommunikationerna, och då särskilt det dominerande trafikslaget privatbilismen, betyder för medborgarnas sociala och ekonomiska situation.

Vi har en situation just nu där man kan konstatera att tre fjärdedelar av landets kommuner minskar. Det är de glesa områdena. Bara en fjärdedel ökar. Enbart fem län ökar, och inom dessa län, t.ex. mitt eget Västra Götalands län, har vi en inomregional obalans som är besvärande – inte minst för att regeringen nu själv drar in på sin kärnverksamhet på ett sätt som gör att medborgarna tvingas resa längre. Därför skulle det vara viktigt att få denna principiella deklaration från statsrådet. Är det bra om vi kan underlätta för människor att ha en egen bil?

Anf. 98 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Elver Jonsson efterlyser en mer principiell deklaration från min sida om min inställning till bilinnehav – om jag uppfattar det så. Jag skulle kunna göra det ganska enkelt för mig genom att ta upp ett citat som Elver Jonsson har återgivit i sin interpellation. Det är ett citat av Lars Ulvenstam: "När välfärdssamhället någon gång på 60-talet gav så många av oss möjlighet att skaffa bil, var det ett enormt jämlikhetstillskott och en fantastisk lyckokänsla av frihet för den vanliga familjen."

Det ligger väl fortfarande oerhört mycket i det. Väldigt många människor behöver naturligtvis bilen för sitt arbete. Man behöver den i glesbygd för att ta sig till affärer och serviceinrättningar. Många människor ser också bilen som en viktig del i familjelivet. Den ökar valmöjligheterna. Den ökar frihetsmöjligheterna. Den ökar förutsättningarna att komma ut till rekreationsområden i naturen och se till att familjen får möjlighet att komma utanför den egna stadens gränser. Så visst betyder bilen oerhört mycket. Där tror jag inte att jag har någon annan uppfattning än Elver Jonsson.

I svaret har jag mycket riktigt nämnt Konsumentverket sju gånger. Det kan vara väl värt att göra det, för Konsumentverket bedriver ett mycket ambitiöst arbete på det här området för att se till att det finns ett underlag för råd till bilkonsumenter. Det gäller både kostnaderna och kvaliteten. Man ser till att hålla reda på reparationskostnader och ger vägledning när det gäller att söka upp servicestationer och liknande. Det är ett väldigt bra arbete som Konsumentverket bedriver på det här området.

Elver Jonsson tar i interpellationen också upp en beskrivning av vad bilen betyder. Där menar jag att SIKÅ, Statens institut för kommunikationsanalys, genom sitt material fortlöpande tar fram uppgifter som visar vilken betydelse bilen har för enskilda personer och familjers hushåll. Det är kartläggningar av hur bilen används och hur bilen används fördelat mellan kvinna och man. Det handlar om inköpsresor, behovet av att använda bil för att ta sig till skola och daghem med barnen osv. Det är ett mycket bra underlag, tycker jag, för att bedöma bilens betydelse i det svenska samhället.

Anf. 99 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tycker att det var utomordentligt bra att statsrådet Lövdén gav den här deklarationen. I interpellationssvaret var det ju ett oerhört försiktigt tassande, om jag får använda det uttrycket. Vi har ju en situation där många talar illa om bilen i största allmänhet – och man kan inte alltid styrka det man säger. Man talar om de miljöproblem som finns. Och självklart finns dessa problem även om det har skett oerhörda förbättringar. Möjligen skulle man i ett historiskt ljus kunna säga att vi i den delen borde ha haft ett hårdare tryck längre tillbaka i tiden. Jag tror i alla fall att den här deklarationen, där både statsrådet och jag kan vara helt överens om Ulvenstams citat, kan vara en god utgångspunkt.

Men låt mig, fru talman, ändå få kommentera att statsrådet håller sig fast så hårt vid de byråkratiska instanserna. Det är klart att det blir väldigt mycket av analys. Och när kanske inte ens analysen stämmer blir det genast svårare. Ta t.ex. det som statsrådet i svaret säger om koldioxidutsläppen. Det är inte så länge sedan det var ett stort gräl mellan Naturvårdsverket och SMHI om hur mycket utsläpp det egentligen handlar om. Därför tror jag att vi skall vara lite försiktiga också med de statliga instanserna när de ger besked. Det är inte alltid som det är så genomlyst och så vetenskapligt riktigt som vi skulle önska.

När det gäller de hushållsekonomiska aspekterna har jag en känsla av att Konsumentverket närmast redovisar ett utfall, inte vad det kan betyda för t.ex. barnfamiljens ekonomi visavi möjligheten att upprätthålla ett visst arbete. Vi skall inte heller glömma bort att bilarna ändå är utomordentligt hårt beskattade. De flesta talar om överbeskattning i förhållande till vad som kan gå tillbaka till väginvesteringar och annat. Där sker vad jag förstår ingen särskilt tung vetenskaplig belysning av frågan när man höjer olika typer av pålagor – det må vara på bränslet, på fordonen eller på andra skatteobjekt.

Därför tror jag att vi kanske framöver när Sverige glesar ut alltmer – och detta, fru talman, är något mycket tragiskt – bör se till att inte försvåra ytterligare genom att ha en konsumentpolitik som gör det svårt för dem som bor i dessa områden. Med anledning av detta kvarstår faktiskt mitt krav och min önskan om att vi borde få en sådan här bilsocial utredning. Jag tror att statsrådet faktiskt skulle kunna ta fram ett sätt att sammanföra den kunskap vi har, och det är en hel del. Den behöver inte bli långvarig, och den behöver inte heller bli så kostsam eller ligga sent i tiden. Man skulle kunna få fram det som ett bra underlag, eftersom vi saknar den typen av grepp på ett så viktigt område, som också statsrådet bekänner sig till är giltigt enligt den argumentering som jag hade. Därför skulle det vara bra om statsrådet ändå kunde glänta på dörren lite. Vid närmare eftertanke kanske detta inte är uteslutet.

Anf. 100 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära ordet, eftersom jag inte tyckte att diskussionen fortsatte. Men jag fick en direkt uppmaning av Elver Jonsson. Jag vill då bara hänvisa till vad jag säger i slutet av mitt svar:

”Det är således regeringens bedömning att det för närvarande inte finns något behov av att tillsätta en bilsocial utredning.”

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 101 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Statsrådet gläntar på dörren, och jag skall se om det går att smita in, inte för bilindustrins skull men för många människors skull, vilka är i ett så oerhört stort behov av bilen. Låt mig därför ta det som statsrådet sade som ett halvt löfte – även om det inte var det för närvarande, men det kan ju vara undanröjt ganska snart – att vi får en sådan översyn och en bilsocial utredning för Sveriges skull och för flertalet medborgares skull.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 1998/99:327 om tillsynen av elnät och fjärrvärme

Anf. 102 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ola Karlsson har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att få en skärpt tillsyn av elnätverksamhet och för att få en tillsyn av fjärrvärmeverksamhet.

Vad gäller elnätverksamheten är reglering och tillsyn av central betydelse för att nätföretagen inte skall kunna missbruka sin monopolställning. För att skapa förutsättningar för en effektivare tillsyn ändrades bestämmelserna i ellagen den 1 januari 1998. Statens energimyndighet bedriver också utvecklingsprojekt som syftar till att utveckla nya verktyg och metoder för tillsynen.

Trots att betydande insatser gjorts för att effektivisera tillsynen finns det erfarenheter som talar för en skärpning av regelverket. Innan definitiv ställning kan tas i denna fråga krävs det dock en samlad översyn av erfarenheter och effekter beträffande nu gällande reglering och tillsyn. Med resultaten av det arbete som för närvarande pågår inom Energimyndigheten som underlag har jag för avsikt att under hösten ta initiativ till en sådan översyn.

När det gäller värmemarknaden så sker en snabb utveckling, och marknaden är delvis under omvandling. Med anledning av detta har regeringen uppdragit åt Energimyndigheten att göra en förstudie av förhållandena på värmemarknaden inklusive regelverk, lagstiftning m.m. Förstudien syftar till att öka kunskapen om området och att ge underlag för ett eventuellt senare uppdrag att kontinuerligt följa värmemarknaden med avseende på framför allt konkurrenssituation och prisbildning. Resultaten av detta arbete kommer att kunna ligga till grund för reformer på värmemarknaden för att säkerställa att denna skall fungera på ett tillfredsställande sätt.

Båda de problem som Ola Karlsson pekar på har således redan uppmärksamats av regeringen, och initiativ som syftar till att utveckla värmemarknaden och tillsynen av elnätverksamheten pågår redan.

Anf. 103 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag skall börja med att tacka för svaret och konstatera att det andas en positiv inställning till dessa frågeställningar.

Låt mig också konstatera att avregleringen av elmarknaden har varit mycket positiv. Den har visat inte minst vad konkurrens inom en tidigare mycket monopoliserad marknad kan innebära med en mycket kraftig prisreduktion och kostnadsänkningar inom elområdet. Den har också inneburit att vi tydligare har kunnat se var priserna faktiskt ligger inom energimarknaden.

Nu står ju energibranschen inför fortsatt stora omstruktureringar, och jag tror att många av elhandelsbolagen kommer att drabbas av en mycket stor prispress. Det kommer att vara mycket lockande och mycket intressant för dessa bolag att skyffla över en del av sina kostnader till systerbolag eller moderbolag som sysslar med elnätverksamhet.

På samma sätt kan vi se på fjärrvärmesidan, där prissänkningen på el gör att många biobränsleeldade kraftvärmeverk i dag inte har kostnads-täckning för sin elproduktion. En del av värmeverken har en kostnadsstruktur som gör att elpriset inte ens täcker kostnaderna för biobränslet. Även i den situationen kommer det att vara mycket intressant att försöka lasta över kostnader från elproduktionen till monopolverksamheten i fjärrvärmenäten. Jag tror att detta fordrar relativt snabba avgöranden och beslut för att vi inte skall se alltför många exempel på detta område.

Den skrift som Kommunförbundet nyligen redovisade visar nyckeltal för ett antal elnätsföretag. Hälften av företagen hade 1997 en mycket hög avkastning på totalt kapital, 21–73 %. Jag menar att det tyder på en orimligt hög avkastning på en monopolverksamhet.

Det finns också ett ganska stort antal signaler från inte minst Konkurrensverket om förändringar i regelsystemen för att förbättra tillsynen och för att motverka korssubventionering. Dessa signaler har kommit 1996, 1997 och 1998. Därför har jag lite svårt att förstå att statsrådet i sitt interpellationssvar inte kan ange en något tydligare tidsplan för dessa verksamheter. Dessutom talas det bara om en översyn av erfarenheter och effekter och om en förstudie för att eventuellt senare gå vidare.

Jag skulle här och nu vilja få ett klargörande om en tidsplan och en klar ambition att gå vidare i enlighet med Konkurrensverkets och nätmyndighetens tidigare rekommendationer för att hindra övervältring av kostnaderna till dem som nyttjar de naturliga monopolen.

Anf. 104 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att i de frågor som Ola Karlsson tar upp när det gäller elnätverksamhet och fjärrvärmeverksamhet och som jag besvarar i min interpellation har vi i stort sett samma uppfattning. Jag delar den oro som finns när det gäller prisbildningen.

Regeringen uppdrog åt Konkurrensverket under år 1998 att följa upp avregleringsåtgärder bl.a. inom energisektorn, framför allt i fråga om el. Konkurrensverket angav i sin rapport att det finns tecken på att prisbildningen inom fjärrvärmesektorn inte fungerar tillfredsställande. Jag anser att det är viktigt att verka för effektiva marknader. Därför har regeringen nu intensifierat sina insatser på värmemarknaden. Ett uppdrag har lagts på energimyndigheten att närmare analysera förhållandena på värmemarknaden. Och i uppdraget ingår även att studera konkurrensförhållandena mellan olika värmekällor. Resultatet kommer sedan att kunna ligga till grund för utformning av system för att följa utvecklingen på värmemarknaden.

När det sedan gäller frågan om att förbättra tillsynen för elsidan visar uppföljningen hos Statens energimyndighet att det förekommer betydande skillnader i nättariffer mellan nätföretagen. En viktig förklaring till detta är skillnader i kundtätthet mellan företagen.

Därutöver finns dock betydande avgiftsskillnader mellan nätföretag med likvärdiga fysiska förutsättningar. För att utveckla tillsynen har Energimyndigheten initierat projekt som bl.a. syftar till att utveckla metoder för att bedöma nättariffens skälighet och att ta fram nyckeltal som kan användas för jämförelser mellan nätföretag. Detta arbete kommer att redovisas till regeringen före sommaren.

Anf. 105 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att det är mycket bra att statsrådet är så positiv till en översyn av de här frågeställningarna men skulle ändå vilja pressa på något för att få ett besked om en tydligare tidsplan. I svaret talas det om en "översyn av erfarenheter och effekter". Dessutom sägs där att statsrådet har "för avsikt att under hösten ta initiativ till en sådan översyn".

Jag menar att det har kommit in så pass mycket fakta från Konkurrensverket och Nätmyndigheten att det framgår att det finns reella problem. Det har också kommit in synpunkter på åtgärder som borde vidtas. Dessa frågor utvecklas bl.a. i Konkurrensverkets rapport *Fungerar elmarknaden?*, som kom i september 1996 efter ett regeringsuppdrag.

Det vore mycket bra att få ett klarläggande här, att statsrådet kommer att snarast mycket positivt pröva detta med skärpningar av reglerna just för att det skall bli en förbättrad tillsyn.

Sedan menar jag att det är viktigt att inte ha ett alltför snävt regelverk som reglerar nätbolag och annat. Det är viktigt att tydligheten är så stark att det inte finns någon risk för övervältring mellan olika verksamheter, från monopolverksamhet till konkurrensutsatt verksamhet och vice versa. Men samtidigt är det rimligt att nätbolagen ges en skälig avkastning och att det finns ett starkt incitament för att det lönar sig att effektivisera verksamheten. Vi får inte fastna i en situation där det mest intressanta för nätbolagen blir att sitta kvar i den kostnads- och verksamhetsstruktur som i dag finns. I stället måste vi få ett system där både konsumenten och nätbolagen gynnas av en effektivisering. Då vore det inte bra med ett regelverk som möjligen skulle kunna låsa fast nätbolagen i befintlig verksamhet.

För att summera detta tycker jag att det ändå i huvudsak är ett positivt svar. Jag skulle dock vara glad över, och tror också att det vore nyttigt med, en tydligare tidsplan och lite tydligare besked om skärpningar på området.

Anf. 106 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill bara konstatera att nu pågår ett utrednings- och beredningsarbete. Av det skälet är jag nu inte beredd att mer i detalj gå in i diskussionen. Jag är heller inte beredd att exakt ange en tidpunkt, utan jag vill återkomma till det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 107 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat statsrådet Ulrica Messing vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att möjligheten för ungdomar att ta körkort inte skall bli en klassfråga samt vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att öka ungdomarnas chanser att ta körkort genom utbildning av professionella lärare.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

För många ungdomar är det i dag dyrt att gå i trafikskola. Trafikskolorna är emellertid en del av den fria marknaden där kostnaderna styrs av tillgång och efterfrågan. Det finns också alternativ till att gå i trafikskola och det är att ta körkort som privatist. Privat övningskörning är under vissa förutsättningar tillåtet, vilket framgår av den nya körkortslag som trädde i kraft så sent som den 1 oktober 1998. Huruvida ungdomar vill utbilda sig vid trafikskola eller som privatister är deras eget val. Regeringen har därför inte för avsikt att föreslå riksdagen att staten skall subventionera ungdomarnas kostnader för att gå i trafikskola. Ulla-Britt Hagströms fråga vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka ungdomarnas chanser att ta körkort genom utbildning av professionella lärare tolkar jag som att med bättre utbildade lärare får man säkrare förare i trafiken. För att uppnå det sistnämnda har regeringen redan tagit ett viktigt steg genom det uppdrag som gavs till Vägverket i början av 1998 att utreda förutsättningarna för att införa ett stegvist förarutbildningssystem. Syftet med det nya utbildningssystemet skall vara att nya förare skall debutera på en väsentligt lägre risknivå än i dag. Utredningen skall slutredovisas senast den 31 december 1999.

Anf. 108 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka näringsminister Björn Rosengren för svaret på min interpellation om ungdomar och körkort. Anledningen till att jag ställt interpellationen till ungdomsminister Ulrica Messing är att jag ville åt frågan om detta med körkort håller på att bli en klassfråga mellan ungdom som har råd och ungdom som inte har råd. Jag förstår att ni har en annan uppdelning och vill därför tacka statsrådet Rosengren som tog över interpellationen, vilken tydligen är den tolfte av 19 interpellationer i dag för statsrådet.

Som jag påpekar i min interpellation hade i december 1998 endast 27 % av 18-åringarna i Sverige tagit körkort jämfört med 67 % i Finland och 75 % i Danmark. Huvudproblemet måste vara att 51 % av kostnaden för en körlekion går till stat och kommun i form av skatter, avgifter och moms.

Statsrådet svarar att kostnaderna styrs av tillgång och efterfrågan. Det är en sanning med modifikation eftersom över hälften, menar jag, är skatter och avgifter. Och visst är det ungdomarnas eget val om de vill utbilda sig vid körskola eller som privatister. Regeringen kommer inte att subventionera ungdomars kostnader för att gå i trafikskola, svarar Rosengren. Men det finns faktiskt möjligheter att underlätta för ungdomarna. Ett sätt är att ha teoriundervisningen i gymnasieskolan i samarbete med körskolorna. Ett annat sätt är att minska skatter och avgifter, vilket

*Svar på
interpellationer*

inte skulle kunna uppfattas som subventioner. Snarare är det i dag så, tycker jag, att körskoleelever subventionerar staten.

Vidare behöver trafiklärarytbildningen återföras till högskolan; detta för att man skall kunna delta i forskning osv. Det kommer att finnas ett uppdämt behov av trafiklärare eftersom så många har väntat på att ta körkort. Man får heller inte glömma olycksrisken. Det skulle vara bra om handledaren vid privatkörning först följde med trafikskolan några lektioner.

Regeringen har, som statsrådet svarat, gett Vägverket i uppgift att utreda förutsättningarna för ett stegvist förarutbildningssystem. Det är väldigt viktigt att minska olycksriskerna och det är också viktigt att ungdomarna får en professionell körkortsutbildning.

Jag vill också lyfta in arbetsmarknaden. Ungdomar har redan i dag en begränsad arbetsmarknad. Det är viktigt att den inte ytterligare begränsas genom att körkort saknas. Då blir det inte bara en klassfråga utan också en jämställdhetsfråga därför att tjejerna i dag ligger värre till än grabbarna.

Jag har två frågor som jag skulle önska att statsrådet svarade på, men först undrar jag om det har förts några diskussioner om moms. 1997 infördes ju 25 % moms på körkortsutbildning, och det var då problemen uppstod. Den ena av de två frågorna är: Är det rimligt att ha så hög moms på en utbildning? Den andra frågan är: Vilka kontakter har statsrådet med utbildningsministrarna just vad gäller körkortsfrågan?

Anf. 109 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det är riktigt som sägs. 51 % av kostnaden för körkortsutbildningen går bort i skatter, moms och avgifter. Det är ju en konsekvens av skattereformen, dvs. att man skall ha låga skattenivåer och breda skattebaser. Därför lades det även på denna tjänsteproduktion. De statliga intäkterna behövs för att finansiera skolan, vården och omsorgen. Att man skulle göra undantag för körkortsutbildningen finns i vart fall för dagen ingen bedömning att man så skulle göra.

Frågan om att man skulle få teorikunskaperna i skolan är en fråga som berör Utbildningsdepartementet. Den frågan finns i dag på Utbildningsdepartementets bord. Jag kan därvid inte nu uttala mig om de bedömningar som görs av Utbildningsdepartementet och slutligen av regeringen i det avseendet.

För att vara tydlig: Det finns inga planer på att subventionera körkort. Ungdomarna väljer själva. De kan välja mellan en privatistutbildning och en körkortsutbildning vid en körskola.

Anf. 110 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Låga skattenivåer och breda skattebaser leder, när 51 % betalas i skatter och avgifter, till att det faktiskt är personer i körkortsutbildning som subventionerar staten snarare än tvärtom. Regeringen säger att ni inte vill vidta några åtgärder. Men vissa gymnasieskolor ger redan i dag körkortsutbildning. Det nya systemet för stegvis förarutbildning föreslås innehålla minimi- och maximitid för utbildning inom systemet. Man vill ha ett krav på minimitid mätt i mil eller timmar. Man delar in utbildningen i steg som måste klaras i tur och ordning för att man skall kunna gå vidare. Det verkar vara väldigt ordning och reda. Man föreslår

handedartillstånd för att vägleda en privatist. Olika tekniker som dubbelkommandon osv. diskuteras. I dag förekommer betydligt fler olyckor i samband med privat övningskörning.

Man säger att det nya systemet med stegvis förarutbildning inte kommer att införas förrän en bit in på 2000-talet. Då tycker man att det dröjer väldigt länge. Ungdomar har inte råd att satsa 10 000 kr på ett körkort. Därför skulle jag önska att ministern tog upp en mer aktiv dialog med skolan. Ju tidigare man börjar sin trafikutbildning – redan tidigt i skolan med promenader, cykling osv. – och ju mer kontinuerlig denna utbildning blir, desto säkrare trafikanter får vi. För mig hänger faktiskt körkortstagande samman med ungdomars möjligheter till frigörelse och vuxenliv. Ungdomar kan faktiskt inte välja i dag, som ministern tror, trafikskola eller privatist därför att det finns alltför många 18-åringar som inte har någon att vända sig till för att få hjälp att köra upp som privatist heller. Då ger man helt enkelt upp. Det tycker jag tär på ungdomarnas framtidstro. Den här omöjligheten kan man bevisa med att andelen 18-åringar i Stockholm som tagit körkort var så låg som 10 %. I landet var det 27 %, i Stockholm 10 %. Många ungdomar växer faktiskt upp där föräldern inte har tillgång till en bil.

Elver Jonsson från Folkpartiet hade för en halvtimme sedan här i kammaren en debatt med statsrådet Lars-Erik Lövdén om bilens roll ur ett konsumentperspektiv och den sociala rollen.

Jag ser här extra på kvinnors möjlighet till arbetsmarknaden. Av ungdomar mellan 19 och 25 år – nu går de flesta i gymnasieskolan – som behöver ett arbete eller söker arbete på arbetsmarknaden har tjejerna dubbelt så svårt att få arbete som deras manliga kamrater, oavsett utbildning eller inte. Därför är körkortsfrågan också en jämställdhetsfråga.

Även om frågan ligger på Utbildningsdepartementets bord kan näringsministern påverka. Han har ju skapat ett superdepartement som är väldigt starkt och har väldiga möjligheter. Jag tycker att man inför den breda allmänheten ändå måste tala om hur viktigt det är att alla har IT-kompetens för kommunikationer. Det är väldigt viktigt och vällovligt. Men jag tycker också att alla behöver ha den här multikompetensen, att kunna köra bil, den markbundna och markburna kommunikationen. Den är lika viktig. Finns det inte något sätt som ministern kan hantera detta på mer än vänta på Utbildningsdepartementets hantering?

Anf. 111 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! När det gäller Utbildningsdepartementet ligger frågan om körkortsutbildning för bedömning där. Vi får väl avvakta detta.

Det finns en utredning om ett system för stegvis förarutbildning, som också nämndes här. Fram mot slutet av detta år kommer den frågan upp på bordet. Då får vi titta på den.

Frågan handlar inte om huruvida man skall ta körkort eller ej. Det är väl bra om alla tar körkort. Frågan handlar om staten skall subventionera denna tjänsteproduktion, eller om staten inte skall göra det. Det är vad frågan handlar om.

För dagen finns ingenting som lutar åt det hållet. Jag gör den bedömningen att det i vart fall under den här mandatperioden inte kommer att bli så.

Prot. 1998/99:103
31 maj

*Svar på
interpellationer*

Att ungdomarna inte tar körkort i samma utsträckning som tidigare behöver inte enbart bero på ekonomiska omständigheter. Det kan vara många andra skäl. Jag tror mig nästan veta att man väntar, man har inte samma intresse som ungdomarna hade när jag var ung, utan det finns annat som lockar.

Att man lär sig mycket av trafikregler och sådant som är viktigt för att upprätthålla trafiksäkerheten i skolan är inte vad vi diskuterar nu. Den fråga som vi har på bordet handlar om subventionering av körkortet. Det finns, som jag bedömer det, ingenting under överskådlig tid som talar för att vi skulle göra det.

Det här är en tjänsteproduktion som mycket annat. Det förs också diskussioner om att man skall ha en speciell skatt för tjänster. Det är en diskussion som förs också i den skatteberedning som sker. Att man exklusivt skulle bryta ut körkortsutbildning vill jag än en gång säga: Det finns inte på mitt departements bord, och jag kan inte heller se att det kommer upp under överskådlig tid, inte under denna mandatperiod.

Anf. 112 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Den stegvisa förarutbildningen kommer inte att träda i kraft förrän en bit in på 2000-talet. Det kan dröja väldigt länge, och där känner jag en oro. Sedan känner jag också så här. Man har 51 % i avgift, och ministern säger att han inte vill subventionera. Jag tycker att det faktiskt är körskoleeleverna som subventionerar staten. Om man t.ex. skulle ha 30 % i avgift, vad är skillnaden mellan 51 och 30? Skulle det vara en subvention? Jag tycker i stället att det skulle ses som en lägre skatt. Jag tycker nästan att vi konfiskerar genom dessa orimliga avgifter och skatter.

Jag har också kollat i Ungdomsbarometern och vet att ungdomar har ett miljötänkande, vilket är väldigt positivt och bra. Men vi kan också satsa på miljövänliga bilar. Jag vet att ungdomar har ett annat resebeteende och gärna gör en utlandsresa och kan tänka sig vänta för det. Jag vet också att det är ett grupptryck. Jag kan inte ta körkort, vem hjälper mig?

Problemet blir faktiskt att unga väntar med att bli vuxna. Det är en rubrik i bilbranschen i mars: Unga väntar med att bli vuxna. Frågan är om de gör det frivilligt. Nej, de får inte sommarjobb som man kunde få förr i tiden. De får inte tillfälle att skaffa egna pengar till detta körkort. Många får alltså inte hjälp från vuxenvärlden omkring. Många växer upp där det inte finns bilar. Många växer upp med föräldrar som har problem och som inte kan ge ungdomar detta.

Dessa ungdomar skulle ännu mer än andra behöva ha den här möjligheten till frigörelseprocess, den här tryggheten. Det handlar om synen på det hela. Jag upprepar att det är vällovligt att vi vill ha kommunikation genom IT för alla, men då skulle vi också ha markburen kommunikation genom en körkortsutbildning för alla på något sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 113 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Karin Olsson har frågat mig när jag avser att ge besked om elektrifiering av Blekinge kustbana. Karin Olsson hänvisar också till det arbete som sedan länge pågår i Blekinge län för att satsa på goda kommunikationer.

Regeringen ser positivt på de planer som de regionala trafikhuvudmännen i Sydsverige har för en väl fungerande och samordnad tågtrafik i regionen och dess koppling till Danmark. I detta sammanhang är tågtrafiken på Blekinge kustbana en del. Dessa frågor, där elektrifiering av Blekinge kustbana är en viktig del, är för närvarande under beredning i Regeringskansliet. Jag vill och bör därför inte föregripa frågan om elektrifiering av Blekinge kustbana.

Anf. 114 KARIN OLSSON (s):

Herr talman! Det har varit en hård och lång dag för Björn Rosengren. Många är otåliga, och det är jag också.

Jag ber att få tacka för svaret, men jag måste erkänna att det inte gjorde mig särskilt glad. Jag begär nämligen bara besked om när Kustbanan skall elektrifieras. Det viktigaste är när beskedet kommer. Ovissheten gör nämligen att huvudmännen känner sig väldigt tveksamma, och det gör att arbetet riskerar att gå i stå, efter hela den upprustning som har skett. Det är nämligen nu som Sydsveriges tågtrafik planeras och formas.

Just nu pågår bygget för fullt med Öresundsbron. Bron skall stå klar redan nästa år. Det är med andra ord oerhört bråttom. Trafiken över bron kommer att baseras på ett nytt tåg, Öresundståg, och det är ett eldrivet tåg, som är utrustat för att kunna köras i både Sverige och Danmark. Rationell och effektiv drift av ett modernt samordnat tågssystem för Sydsverige förutsätter trafik med en tågtyp. På så sätt kan den täta pendeltrafiken över Öresund integreras med regionaltrafiken till de sydsvenska länen.

Att i det läget använda Kustpilen, ett dieseldrivet tåg, för en tät stomtrafik på elektrifierade järnvägar är direkt olämpligt. Därför måste Kustbanan elektrifieras.

Det är helt nödvändigt att etablera ett regionalt sammanhållet järnvägssystem för södra Sverige, ett system i vilket Blekinge ingår. Att stå utanför detta system skulle få allvarliga konsekvenser för näringsliv, utbildning, ekonomi och tillväxt i länet.

Det förtjänar också att påpekas att både Kalmar och Kronobergs län arbetar intensivt för att komma med i Öresundstågssystemet.

Under en period – det är visserligen ett bra tag sedan – trodde vi att Kustbanan helt skulle försvinna. Men tack vare ett intensivt arbete, av framför allt Hans Gustafsson och andra entusiaster från Blekinge, lyckades vi behålla Kustbanan. Den har verkligen uppskattats av befolkningen i den regionen, där jag även inkluderar Skåne.

Den utveckling som skett på Kustbanan är unik. Från starten 1992 har resandet ökat från 200 000 resor till ca 900 000 resor på ett år. För regionen Blekinge–Skåne har Kustpilen fått stor betydelse, eftersom de

*Svar på
interpellationer*

resemöjligheterna innebär att Blekinge och Skåne kan skapa en gemensam arbetsmarknad.

Som det ser ut i dag, med det som SJ har förbundit sig att göra, kommer Kustbanan att hämma Öresundstågens utveckling. SJ har nämligen förbundit sig att köra Kustpilentåg mellan Karlskrona och Malmö till Köpenhamn ända fram till år 2007. Att köra Öresundståg parallellt med Kustpilen skulle vara ekonomiskt fördande och kanske kräva utbyggd bankapacitet i Skåne. Utan Öresundståg till Hässleholm och Kristianstad kan ingen samordnad trafik etableras till Kalmar och Kronoberg. Detta utgör ett stort problem för trafikhuvudmännen och SJ, men framför allt för invånarna i de berörda länen.

Näringsministern har i sitt svar talat om att det pågår planeringsarbete i Regeringskansliet. Det har det gjorts väldigt länge nu, och det är gott och väl att det pågår. Men eftersom tiden är knapp hade det känts väldigt bra om näringsministern kunnat lämna ett positivt besked, t.ex. att planerna snart är klara.

Herr talman! Jag tycker att vi har väntat tillräckligt länge på det svaret.

Anf. 115 MARIANNE JÖNSSON (s):

Herr talman! Under den allmänna motionstiden motionerade jag och Karin Olsson gemensamt om en elektrifiering av Blekingebanan. Detta är inte enbart en Blekingefråga, utan den påverkar hela det framtida sydsvenska tågsystemet.

Det jag kommer att anföra i mitt inlägg skiljer sig inte särskilt mycket från det som Karin Olsson sade, men jag vill ytterligare understryka vikten av frågan.

I Skåne har vi nyss beställt sex nya Öresundståg. Det är fyra som skall trafikera Väst kustbanan, medan två tåg skall trafikera Södra stambanan. Så småningom måste de populära kustpilarna ersättas med nya tåg, och det vore en stor fördel om man kunde utvidga Öresundstågen till att också trafikera Blekinge kustbana. Förutsättningen för detta är att Blekinge kustbana elektrifieras. Då kan man åka från Karlskrona ned över bron och till Kastrup utan byte. Snabbt och effektivt knyter vi då ihop södra Sverige i samma tågssystem.

Som det ser ut i dag har Blekinge och därmed kustpilarna avtal att trafikera bron med flera Kustpilentåg, som ju är dieseldrivna. Det är viktigt ur miljösynpunkt att södra Sveriges tågtrafik får hög standard, dvs. elektrifieras, för att spara den hårt belastade miljön, framför allt i västra Skåne. Därför är elektrifieringen av Blekinge kustbana inte enbart en Blekingefråga utan också en sydsvensk fråga.

Det som jag nu har nämnt var anledningen till att jag valde att delta i denna debatt. Det är med andra ord viktigt också för oss skåningar att Blekinge kustbana elektrifieras.

Anf. 116 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Först vill jag säga att jag inser vikten av denna fråga. Jag har också stor förståelse för den oro ni känner. Men jag måste än en gång säga att förhandlingar pågår, för närvarande med trafikhuvudmännen i regionen, och vi gör en beredning av detta ärende. Jag tror inte att

ni skall känna så stark oro. Men det tar sin tid, som här också har bekräftats. Därtill är det ganska komplicerat.

Vårt mål är att så snabbt som möjligt klara av denna fråga. Jag har som minister i nu åtta månader verkligen engagerat mig i frågan, och jag bedömer det så att vi genom dessa förhandlingar skall kunna få ett bra resultat. Det är vad jag kan säga nu.

Anf. 117 KARIN OLSSON (s):

Herr talman! Med lite god vilja tolkar jag svaret så att det inte kan ta så lång tid tills vi får det besked vi så hett längtar efter. Om 13 månader är Öresundsbron klar, och det kommer att ställa till stora bekymmer om detta ganska tidsödande arbete inte är genomfört till dess. Jag hoppas att även denna interpellationsdebatt har satt eld i baken på folk som utreder detta. Vi känner att vi är trängda. Den här frågan kommer upp till diskussion i väldigt många olika sammanhang. Blekinge har haft en oerhört fin utveckling under senare år, och Kustbanan har naturligtvis bidragit ganska mycket till det. Det skulle vara förödande om vi inte hann med det här på de 13 månader som är kvar.

Tack för svaret! All hjälp som vi kan ställa upp med från Blekinge – och jag tror att Marianne Jönsson ställer upp från Skåne – kommer vi att bidra med.

Anf. 118 MARIANNE JÖNSSON (s):

Herr talman! Det är positivt att näringsministern ser sambandet mellan Blekinge kustbanas elektrifiering och det sydsvenska tågnätet. Det är just nu som vi kan skapa ett nytt modernt, miljövänligt sydsvenskt kollektivtrafiksystem. Alternativet är en ytterligare utökning av biltrafiken, med såväl personbilar som tunga fordon.

Jag är övertygad om att den här frågan måste lösas med det snaraste. Jag känner mig lite lättad efter svaret. På detta sätt kan vi knyta ihop södra Sverige i ett enhetligt trafiksystem och samtidigt ge hela södra Sverige möjlighet att maximalt utnyttja Öresundsbron.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på interpellation 1998/99:336 om skogsindustrin

Anf. 119 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig om vilka initiativ jag ämnar ta för att på ett bättre sätt hävda skogsbrukets intressen utifrån de frågeställningar som han redovisar. Göte Jonsson anser att de stora värden som skogen betingar måste markeras starkare i olika sammanhang och att svenska intressen måste bevakas internationellt. Han anser också att miljöbalken är ett problem när det gäller frågan om ansvarsfördelning och att vidareförädling på nationell nivå måste förbättras.

Den betydelse som Göte Jonsson ger den svenska skogsnäringen både från ekonomiska och miljömässiga utgångspunkter överensstämmer väl med de skogspolitiska uttalanden som regeringen har gjort och med de beslut som riksdagen på förslag av regeringen har fattat det senaste halv-

året. Dessa beslut och ställningstaganden är grunden för de olika initiativ som regeringen och myndigheterna fortlöpande tar både nationellt och internationellt. Den svenska staten är representerad i alla de internationella överläggningar och förhandlingar som berör skogsbruket oavsett om den aktuella frågan kan synas marginell för oss. På det viset markerar vi skogsnäringens stora ekonomiska betydelse för oss samtidigt som vi marknadsför vårt förhållandevis unika skogspolitiska koncept. I det internationella arbetet inom och utom EU utnyttjar vi regelmässigt de kunskaper och önskemål som finns hos den svenska skogsnäringen. Men vi behöver också aktiv hjälp av företrädarna för branschens olika delar. De svenska intressena får inte, som ofta händer, slätas ut i den hantering som sker i t.ex. de europeiska intresseorganisationerna och branschföreningarna för då blir de svenska myndigheternas agerande inte trovärdigt.

När det så gäller ansvarsfördelningen mellan staten och skogsägarna och mellan olika myndigheter så har den behandlats flera gånger både i skogspolitiska och i miljöpolitiska beslut. I dessa beslut har det som kallas sektorsansvaret för miljön behandlats särskilt. På myndighetsområdet har t.ex. Skogsvårdsorganisationen tilldelats ett särskilt ansvar. I förarbetena till besluten om miljöbalk och följdändringarna i skogsvårdslagen behandlades denna fråga särskilt. Denna lagstiftning har varit i kraft bara några få månader. Om det uppstår några gränsdragningsproblem så kommer det att visa sig i den utvärdering av miljöbalken som regeringen aviserade i miljöbalkspropositionen.

Så slutligen till frågan om förbättrad vidareförädling. Svensk skogsindustris traditionella inriktning på bulkvaror präglar fortfarande vissa delar av branschen. Den svenska skogsindustrin är ju mycket beroende av den internationella marknaden, en marknad med stenhård konkurrens. För framtiden är det nödvändigt att de varor som produceras och säljs ges ett ökat värdeinnehåll. De måste vara anpassade till marknadens krav på kvalitet och förädlingsgrad. En ökad förädlingsgrad är dessutom kanske det enda sättet att upprätthålla sysselsättningsnivån inom branschen. Den grundsynen är utgångspunkten för de stora satsningar på forskning och utveckling som regeringen tog initiativ till för ett par år sedan. Denna satsning som kräver branschens medverkan domineras av insatser på den trämekaniska sidan som är mest splittrad och därför har halkat efter i utvecklingsarbetet. Men de svenska skogsprodukterna måste också marknadsföras effektivt av företagen, enskilt eller tillsammans, samtidigt som man skapar en hög leveranssäkerhet.

Med bl.a. de åtgärder som jag nu har beskrivit tror jag att svensk skogsnäring kan se fram mot en ljus framtid där trä som råvara i många skilda produkter medverkar till en hållbar utveckling, ekonomiskt, ekologiskt och socialt.

Anf. 120 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Sverige behöver skogen och skogsindustrin. Det tror jag att vi är helt överens om. Tyvärr måste man konstatera att medvetenheten om värdet på den svenska skogen när det gäller hela den svenska nationen är dålig.

Ofta framställs skogen och skogspolitiken i debatten som ett miljöproblem. Vi måste faktiskt nyktra till när det gäller synen på skogen som

en resurs. Jag tror att näringsministern och jag har samma uppfattning om detta, även om vi har lite olika syn på hur det skall gå till.

Skogsnäringen är vår största aktör på världsmarknaden. Inemot 85 % av produktionen i Sverige går på export. Intäkterna motsvarar 93 miljarder kronor, och nettoöverskottet var 76 miljarder kronor 1998. Det här är inga små pengar. Det motsvarar kostnaden för försvar, barnbidrag, föräldraförsäkring och EU-avgift. Skogen är en ekonomisk motor i samhället. I skogsindustriklustret, om man uttrycker det så, finns 26 % av alla industrianställda. Skogen är en viktig faktor också när det gäller sysselsättningen.

Skogen är också en utomordentligt viktig faktor när vi ser på framtiden, framtidsutveckling och teknik. Det är lika mycket datateknik i en modern pappersmaskin som det är i en jumbojet. Det visar att det här är en näring som kräver resurser. Samtidigt vet vi, om vi ser hur läget är, att skogsnäringen kämpar i en hård internationell konkurrens. Lönsamheten är dålig, och olika länder hanterar skogsfrågan på olika sätt. Detta gäller inte minst inom EU. I det här avseendet vill jag fråga näringsministern om han vill utveckla lite grann hur han ser på skogsfrågorna inom EU. Vi har sagt att vi inte vill ha någon gemensam skogspolitik, men vissa länder börjar nu satsa kraftigt nationellt med EU-pengar. Hur skall vi möta den situationen?

Jag menar att vi i detta läge måste gå in på flera områden. Vi måste förbättra företagsklimatet generellt; det gäller i och för sig för alla företag. När det gäller skatterna oroar sig skogsnäringen för skatteväxlingsproblemet. Hur ser näringsministern på detta? Från skogsnäringsens sida säger man att man drabbas om man råkar ut för en långtgående skatteväxling. En annan fråga gäller dieselskatten. Varför skall man betala högre dieselskatt när man tar fram råvaran trä i skogen än man behöver göra när man tar fram råvaran malm i gruvan? Energipolitiken är en annan viktig fråga. Det här motsvarar 18 % av nettokostnaderna för skogen. Elbehovet ökar. Hotet om kärnkraftsavvecklingen skapar osäkerhet i vår viktigaste näring.

När det gäller skogstransporterna vill jag säga att skogsindustrin är landets största fraktare på våra vägar. Man räknar med att det faktum att man inte får fram sina produkter i tid motsvarar omkring 750 miljoner kronor per år, tror jag att det var.

Näringsministern tog upp miljöpolitiken. Den frågan är viktig. Jag menar nämligen att vi redan nu ser vilka negativa effekter miljöbalken har på skogsnäringen. Jag återkommer till det. Forskning och utveckling måste bli bättre. Skogens folk och företrädare och det politiska samhället måste vara bättre på att gå i takt. Jag vill återkomma också till det eftersom vi, om vi inte är beredda att gå in mera aktivt när det gäller slutförädling, tappar konkurrensmöjligheter i framtiden.

Anf. 121 CARL G NILSSON (m):

Herr talman! Jag ville närmast ta till orda för att försöka understryka och förstärka det som Göte Jonsson har sagt om skogens betydelse för Sverige och svenskt näringsliv.

Skogen och skogsindustrin svarar ju för de i särklass viktigaste exporttjänsterna för vårt land och är naturligtvis därmed också en oerhört viktig del av vår välfärd.

Prot. 1998/99:103
31 maj

*Svar på
interpellationer*

Man kan också säga att det handlar om produktion av och vårdande av vår miljö.

När det gäller den senare delen av miljöfrågan vill jag peka på familjeskogsbrukets stora betydelse. Vi skulle inte ha haft de 40 000 nyckelbiotoper som vi nu har inventerat runt om i hela vårt skogsbruksområde om vi inte hade haft den mångfald som familjeskogsbruket innebär. Därför är det viktigt att slå vakt om familjeskogsbruket, kanske i första hand genom att stärka äganderätten, och se till att vi får behålla familjeskogbrukens mångfald.

Här finns en fråga som visat sig vara väldigt besvärlig, nämligen generationsväxlingsproblemen. Med de höga värden som familjeskogbruken representerar blir det väldigt höga generationsväxlingsskatter i form av reavinstskatt, arvsskatt eller gåvoskatt. Generationsväxlingarna dränerar därmed dessa skogsbruk på ett sätt som är en fara för det framtida familjeskogsbruket.

Göte Jonsson har redan nämnt skattefrågorna, som nästan alltid återkommer när vi diskuterar svenskt näringsliv av olika slag. Här har t.ex. nämnts dieselskatten, som efter vad jag har erfart representerar ungefär 5 kr i extra produktionskostnad per kubikmeter skog. Det skulle vara väldigt intressant att höra hur regeringen ser på den frågan.

Vi har en lång rad länder som i stället för särbeskattning har subventioner till sitt skogsbruk. Här kan man räkna upp Finland, Norge, Tyskland, England och USA. Jag förordar inte att vi skall subventionera skogsbruket här i Sverige, men vi bör åtminstone se till att inte ha särbeskattning med de problem det innebär här i Sverige. Det skulle vara intressant att höra ministrernas åsikt också om detta.

Anf. 122 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! När det först gäller frågan om en gemensam skogspolitik inom EU kan jag bara konstatera att vi är överens med övriga EU-länder om att vi inte skall ha någon gemensam skogspolitik. Vi för en diskussion, vi samarbetar etc., men gemensam skogspolitik har vi beslutat att vi inte skall ha.

När det sedan gäller frågan om skatteväxling kan jag inte orda mer om detta. Det är en fråga som kommer upp, och det får bedömas i de diskussioner som kommer att föras hur en skatteväxling skall gå till och hur det kommer att beröra skogsnäringen.

Frågan om dieseloljan bereds liksom alla andra skatter i de skatteöverläggningar som nu sker mellan samtliga partier i riksdagen. Det är därför för tidigt för mig att ha synpunkter på detta.

Herr talman! Riksdagen beslutade i april i år, på förslag av regeringen, att lägga fast 15 s.k. miljökvalitetsmål. Till dessa mål skall det utarbetas delmål, och det är Naturvårdsverket som har ansvaret för detta arbete vad gäller de flesta målen. Dock är det Skogsstyrelsen som skall göra arbetet vad gäller målet Levande skogar. Det målet är väl avstämt med skogspolitikens miljömål, som riksdagen har lagt fast. Myndigheternas resultat skall sedan hanteras i en särskild parlamentariskt sammansatt kommitté där Göte Jonsson är ledamot. Där har han verkligen möjlighet att hävda skogsbrukets intressen inför den fortsatta riksdagsbehandlingen.

Vad sedan gäller miljöbalken har denna varit i kraft i fem månader, och några erfarenheter av dess tillämpning har ännu inte redovisats. Miljöbalkens tillämpning skall utvärderas av en parlamentariskt sammansatt utredning, vilket också aviserades i regeringens proposition.

Samlat vill jag säga detta: Skogen är viktig för Sverige.

Prot. 1998/99:103

31 maj

Svar på

interpellationer

Anf. 123 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag är beredd att understryka det sista.

Sedan vill jag ta upp ett par punkter. Jag börjar med miljöbalken. Ministern säger att vi inte har någon erfarenhet av miljöbalken. Det har vi dessvärre redan. Vi har erfarenheter av hur man hanterar de här frågorna ute i kommunerna. I en kommun anser man att det är miljöfarlig verksamhet med ett virkesupplag och kräver avgift för det. I Nora kommun säger man att skogsbruk är miljöfarlig verksamhet och tar därför ut en generell avgift vid avverkning av skog. Det är de här problemen som nu hotar det svenska skogsbruket, inom ramen för de snäva marginaler man har. Samtidigt har vi ett skogsbruk som har hög miljöambition. Men om samhället möter ett ambitiöst skogsbruk med den här formen av tokigheter – för det är faktiskt ingenting annat – ja, då kapsejsar samarbetet, och det är allvarligt.

Jag sitter i Miljömålsberedningen. Jag kommer att göra mitt, och jag vädjar till ministern att göra sitt. Här handlar det faktiskt om att se till att värna vår viktigaste näring, och då får man inte tillämpa lekstuga ute i kommunerna och komma med nya skatter och avgifter på skogen som över huvud taget inte är miljömässigt motiverade.

Sedan vill jag ställa ytterligare en fråga när det gäller försumningsproblemet: Hur ser ministern på kalkningsinsatser i den svenska skogen? Skogsstyrelsen, som är ett ambitiöst verk och har ett stort kunnande, menar att vi behöver gå in med denna form av insatser i den svenska skogen för att motverka de försumningsproblem vi har. Hur ser ministern på detta? Är ministern beredd att satsa pengar och se till att vi får aktivitet på det här området? Att Skogsstyrelsen har fått minskade resurser samtidigt som man har fått ökat ansvar är en annan viktig fråga i det här sammanhanget.

Låt mig sedan på nytt ta upp FoU-sidan, som är utomordentligt viktig i det här sammanhanget. Här menar jag att näring och politik måste gå i takt. Det gäller också frågan om hur vi skall sälja svensk skog utomlands. Här vill jag fråga ministern: Hur ser näringsministern på Timber 2000, ett projekt som skogsnäringen går ut med för närvarande där det framför allt gäller de europeiska länderna och där staten också måste finnas med som en viktig faktor?

Sedan vill jag ta ett exempel. Nere i Nässjö har vi en forskningsverksamhet, Träcentrum Nässjö. För två år sedan gick man in med en skrivelse till KK-stiftelsen där man ville ha statsbidrag till ett väl utvecklat projekt – informationsprojekt, IT-projekt, utvecklingsprojekt – inom ramen för de verksamheter som finns i södra Sverige, framför allt Jönköpings län och angränsande län. Nu i dagarna, efter två år, har man fått besked, och beskedet blev nej. Ett av motiven för detta nej var att man inte skall satsa på sådan här småskalig verksamhet.

Då vill jag ställa frågan: Är detta rimligt av KK-stiftelsen, som är ett statligt verk? Jag förstår att ministern inte kan gå in och svara i ett en-

staka fall, men hur ser ministern principiellt på statligt stöd till den formen av verksamheter, som är viktiga när det gäller att utveckla denna näring? I denna region har vi 73 % av samtliga anställda inom trämanufakturindustrin, och det är dem man vill nå med den här formen av projekt. Detta är bara ett exempel, som jag gärna vill ha ett principiellt svar på.

Anf. 124 CARL G NILSSON (m):

Herr talman! Det går naturligtvis alltid att gömma sig bakom att saker och ting ligger för beredning eller i skattesamtal. Björn Rosengren skulle också kunna säga: Jag är inte skatteminister, så det här är inte mitt bord. Men frågan gällde ju hur ministern ser på att svenskt skogsbruk alltmer håller på att tappa sin konkurrenskraft på grund av de skatter som här tidigare räknades upp och på grund av att andra länder subventionerar sitt skogsbruk. Det är det frågan gäller. Här skulle man väl kunna begära att få veta skogsministerns åsikt om detta och om vad som behöver göras för att svenskt skogsbruks konkurrenskraft skall säkras.

Anf. 125 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att ta upp Nora kommun, som Göte Jonsson redovisade. Nora kommun har utfärdat bestämmelser om avverkning med stöd av den gamla miljöskyddslagen. Detta har givetvis upprört Skogssverige, eftersom man från kommunens sida därmed ger sig in på ett område som är reglerat i skogsvårdslagstiftningen. Det bör i detta fall uppmärksammas att beslutet inte är taget med stöd av den nya miljöbalken. Observera det, den är inte tagen med stöd av den nya miljöbalken. Dessutom är frågan överklagad och kan inte kommenteras av ett enskilt statsråd.

När det sedan gäller frågan om kalkningsinsatserna har Skogsstyrelsen skrivit en rapport. Den är på remiss, och jag vill avvakta detta. Naturvårdsverket håller också på att ta fram ett program som handlar om kalkning. Det gäller sjöar men handlar också om skogen.

Timber 2000 är ett branschprogram, ett mycket bra sådant, tycker vi. Men här är ej finansieringen klar. Det är också så att man mig veterligt inte har vänt sig till staten eller Näringsdepartementet i det avseendet.

När det sedan gäller vilka bedömningar KK-stiftelsen gör vore det orimligt om jag gav mig in och sade att KK-stiftelsen bör satsa på det och icke på det. Då skulle jag få besöka konstitutionsutskottet, och jag försöker i varje fråga att undvika detta. Även här.

Regeringen gav, för att gå in på forskning och utveckling, 1997 i uppdrag åt NUTEK att genomföra ett program för att utveckla svensk skogsnäring. Programmet omfattar två delar. För det första utveckling av teknikspridning, 150 miljoner kronor. För det andra uppbyggnad av skogsindustriell forskning vid nya högskolor. Staten 90 miljoner kronor, KK-stiftelsen 150 miljoner kronor. Det här berör Skellefteå, Sundsvall, Karlstad och Växjö. Regeringens satsning uppgår alltså till 240 miljoner kronor.

Regeringens roll här är att vara ordningsman, att skapa regler. Helst regler som underlättar för skogsnäringen. Det är i alla fall målet. Det är också att satsa på forskning och utveckling, inte på subventioner. Det är en boskillnad, det är vi också överens med skogsnäringen om.

Sedan kan man alltid ha synpunkter på skatter. Men än en gång, det vore inte rimligt att jag står här och har synpunkter på detta när frågan om hela skattepaketet, från inkomstskatter till företagsskatter till skatt på dieselolja, nu bereds i en särskild parlamentarisk beredning.

Tack!

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 126 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag önskar inte näringsministern i klorna på KU. Jag ställde närmast frågan med tanke på näringsministerns position som ordningsman. Är det rimligt, anser näringsministern, att det skall ta upp till två år innan man över huvud taget får ett besked om en verksamhet som ligger under departementet? Jag tycker faktiskt att man även som ordningsman i det här sammanhanget borde kunna se över det utan att hamna i klorna på KU.

När det gäller frågan i stort vill jag säga att jag har framställt interpellationen därför att jag är orolig för svensk skogsnäring och dess utveckling. Konkurrensen hårdnar. Kostnaderna ökar i Sverige i förhållande till andra länder. Om vi ser på EU märker vi att man går in med nationella stödåtgärder. Jag delar ministerns uppfattning, vi skall inte ha en gemensam skogspolitik. Vi måste i stället bevaka så att andra länder inom EU håller sig till reglerna och så att vi inte får ett regelverk där vi hamnar i ett subventionstänkande. Detta är viktigt.

Sedan menar jag att vi måste slå vakt om och vi måste lyfta fram fura, gran och björk när det gäller Sverige. Vi måste göra det tillsammans med Norden i internationella sammanhang. Här gäller det den övergripande näringspolitiken. Det gäller skattepolitiken. Det gäller transportpolitiken. Det gäller miljöpolitiken.

Jag är väl medveten om att Norafallet var före den nya miljöbalken. Men det har dessvärre inte blivit bättre efter den nya miljöbalken. Och så får det inte gå till. Då måste regeringen se till att man tar initiativ i stället för att vänta. Det gäller energipolitiken, det gäller FOU, det gäller internationellt samarbete.

Vi får inte säga av den gren, Rosengren, som väldigt mycket av välfärden i Sverige hänger på. Skogen är vår viktigaste förnybara råvara. Detta måste vi visa. Detta måste vi också vara stolta över, både nationellt och internationellt.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på interpellation 1998/99:350 om arbetsmarknadspolitiken

Anf. 127 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Cinnika Beiming har frågat mig vad som gäller för en eventuell fortsättning av lokal samverkan inom arbetsmarknadspolitiken.

Bakgrunden är den att när propositionen 1995/96:148 *Lokal samverkan mot arbetslösheten* initierades, befann sig Sverige i ett dramatiskt sysselsättningsskifte som ställde stora och delvis nya krav på arbetsmarknadspolitiken. Erfarenheten hade visat att det var svårt att bevara

kvaliteten och effektiviteten när åtgärdsvolymen blev för stor. Kommunerna och arbetsförmedlingen hade i allmänhet utvecklat en stor energi och kreativitet för att tillsammans klara utbildning och arbete åt i första hand ungdomar. Det fanns då mot denna bakgrund ett behov att pröva om nya arbetsformer kunde ge en förbättrad effektivitet i användningen av de arbetsmarknadspolitiska resurserna. Bl.a. var det av intresse att pröva om en förbättrad samverkan mellan kommuner och arbetsförmedling, och en ännu starkare lokal förankring av arbetsmarknadspolitiken, skulle bidra till en ökad träffsäkerhet och förbättrad kvalitet i åtgärderna. En ökad samverkan med andra berörda instanser önskades för att få en ökad träffsäkerhet och förbättrad kvalitet i åtgärderna.

Två oberoende utvärderare, Riksrevisionsverket och Högskolan i Växjö, har bedömt försöksverksamheten under den första perioden. Det som utmärkt försöksverksamheten, förutom den lokala samverkan, är att tillgången till otraditionella medel varit större än vanligt. Riksrevisionsverket gjorde bedömningen att det otraditionella inslaget i försöksverksamheten varit ytterst litet, även om variationen mellan olika kommuner varit påtaglig. De flesta projekt som genomförts har kunnat genomföras inom ramen för ordinarie verksamhet. Försöksverksamheten är nu under utvärdering både på lokal och central nivå.

Vad gäller Södertälje har myndigheterna haft ett bra samarbete under en lång tid i arbetsmarknadsfrågor, och med de ökade möjligheterna som försöksverksamheten medgav främjade de också en gemensam kultursyn. Försöksverksamheten innebar också ett närmande mellan olika avdelningar inom kommunen. Det finns inget som hindrar att projektet kan fortsätta inom ramen för de otraditionella medel som länet har. Det är dock en fråga som avgörs av länsarbetsnämnden.

Mot bakgrund av vad jag sagt ser jag positivt på lokal samverkan och ser gärna att den fortsätter, oavsett om det blir en ny lag eller inte.

Anf. 128 CINNIKA BEIMING (s):

Herr talman! Jag vill först tacka näringsministern för svaret. Anledningen till min interpellation är att det har varit lite oklart vad gäller regeringens inställning till den framtida lokala samverkan om arbetsmarknadsutvecklingen. Det beror på att försöket med lokal samverkan, vilket medgav några kommuner att samverka lokalt, upphörde vid årsskiftet utan att dessa frikommuner likaväl som övriga kommuner fick någon signal om vad som skulle gälla fortsättningsvis.

Jag vet att försöket nu utvärderas. Men tidigare utvärderingar och även ministrarnas svar här, som jag kan tolka det i alla fall, ger en positiv bild av lokal samverkan. Det är därför viktigt att regeringen uttalar vad som avses skall ske härnäst efter det att utvärderingen, som görs av högskolan i Växjö, har presenterats.

Jag anser att försöksperioden var alltför kort. Med tanke på alla nyvunna erfarenheter hade det funnits fördelar med att göra försöksverksamheten mer långsiktig. Det är bra att pröva nya modeller och nya metoder och arbetsformer i olika försöksverksamheter. Men detta måste naturligtvis leda till någonting. Någon gång måste vi bestämma oss för fortsättningen.

Det hade rent principiellt varit önskvärt om försöksverksamheten hade fått fortsätta till dess utvärderingen var färdig och till dess beslut

fattats om försöket är något som bör permanentas, utökas eller rent av förkastas.

Det skall nog vara en lärdom för oss alla i fortsättningen, att när vi fattar beslut om olika försöksverksamheter måste vi vara tillräckligt noga med att tiden är tillräckligt lång så att de aktörer som skall medverka i försöksverksamheten känner att det är meningsfullt.

Den lokala samverkan som har pågått mellan 1996 och 1998 har gett goda förutsättningar för kommunerna att på ett obyråkratiskt och otraditionellt sätt angripa arbetslösheten och att uppnå ett samspel mellan de lokala aktörerna, som t.ex. kommunen, näringslivet, de fackliga organisationerna, försäkringskassan, landstinget osv. Detta är viktigt. Vi vet att arbetslösheten ser olika ut i olika delar av landet. Roten till problemet med arbetslösheten är inte densamma i Kramfors som i Malmö. Arbetsmarknaden präglas i dag av både brist på arbetskraft och hög arbetslöshet. Variationerna är stora mellan landets olika delar, likväl som variationerna är stora mellan olika bostadsområden i samma kommun.

I min hemkommun Södertälje – en av frikommunerna – har visserligen arbetslösheten minskat kraftigt den senaste tiden, men fortfarande finns det grupper av många människor som inte står till arbetsmarknadens förfogande. I några bostadsområden står 50–60 % av den vuxna befolkningen utanför arbetskraften. 50–60 % av befolkningen står av olika skäl inte till arbetsmarknadens förfogande.

Detta kräver att både statliga och kommunala myndigheter arbetar gemensamt med olika modeller och metoder för att lösa problemet med utanförskapet för dessa människor. För att lyckas med detta måste varje kommun utifrån sina förutsättningar hitta och utveckla sina metoder. Kunskapen om den egna arbetsmarknaden finns lokalt, och då ökar också möjligheterna att lyckas.

Näringsministern sade i svaret att det inte finns någonting som hindrar projekten – jag skulle i stället uttrycka dem som en process. De skall kunna fortsätta inom ramen för de otraditionella medel som länen har. Det skulle innebära att de övriga kommunerna i länet skulle få avstå en liten del av sin pott av otraditionella medel för att ge till de f.d. frikommunerna. Men det handlar inte om mer medel till dessa kommuner! Det handlar om att de medel som finns skall användas mer effektivt och mer otraditionellt.

Anf. 129 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Cinnika Beiming nämner Södertälje som ett exempel där försöken med lokal samverkan slagit väl ut. Det gläder mig att det fungerar bra i Södertälje. Redan innan regeringen införde denna försöksverksamhet låg Södertälje kommun långt fram och hade ett gott samarbete mellan kommun, arbetsmarknadsmyndighet och näringslivet.

I sin ansökan till regeringen under hösten 1996, när kommunen hemställde om att få jobba mer fritt, redogjorde Södertälje för att det fanns inte mindre än 16 olika projekt där det redan fanns ett gott samarbete mellan olika aktörer på arbetsmarknaden. Projekten varierade och behandlade såväl problemen med långtidssjukskrivna som långtidsarbetslösa.

Södertälje kommun hade delat in de arbetslösa i fyra olika kategorier utifrån deras anställningsbarhet. Man byggde i form av en projekttrappa

tillsammans upp anställningsbarheten hos individerna. Det kallades Södertäljetrappan.

Jag är övertygad om att Södertälje, med många andra kommuner, inte kommer att ha några problem att fortsätta med samarbetet över gränserna. Det var själva målet med en friare användning av resurser och regelverk.

För närvarande ses regelverket inom arbetsmarknadspolitiken över i Regeringskansliet. Inom ramen för ett förenklat regelsystem kommer det framöver att vara lättare att arbeta otraditionellt. Det behövs mot bakgrund av detta ingen fortsatt lagstiftning i frågan. Denna möjlighet har alla kommuner, arbetsförmedlingar och länsarbetsnämnder.

Anf. 130 CINNIKA BEIMING (s):

Herr talman! Jag är naturligtvis glad att näringsministern dels i sitt svar uttalar sig positivt till den lokala samverkan, dels så väl har satt sig in i situationen för Södertälje och de goda exempel som finns för att få ned arbetslösheten.

Under de fem månader som har gått på detta år har den goda samverkan och det goda samspelet som funnits mellan de lokala aktörerna mer eller mindre börjat falla i träda. Varken riksdag eller regering har gett några signaler om försöket är någonting som så småningom skall bli permanent. Varför kan vi inte ge en signal om vad som skall ske fortsättningsvis? Det finns ingen mening med att sätta i gång olika försöksverksamheter inom olika områden om vi inte någon gång sätter ned foten och bestämmer oss för vad som skall ske.

För att det skall fungera med lokal samverkan krävs det förutsättningar till det. Jag hoppas att de aviserade regelförenklingarna i vårpropositionen för någon månad sedan kommer att ge en utökad möjlighet för kommunerna att samverka kring den lokala arbetsmarknadspolitiken. Det är nödvändigt för att lösa problemen med arbetslösheten bland många stora grupper.

I vårpropositionen aviseras också flera former av insatser för att stärka invandrarnas ställning på arbetsmarknaden. Det välkomnar jag mycket. Jag välkomnar också det arbete med propositioner som har startat inom Näringsdepartementet som skall syfta till en ökad mångfald i arbets- och näringslivet. Det är just för att det finns grupper av arbetslösa som blir allt svårare att lotsa ut på arbetsmarknaden, och för att arbetsmarknaden ser så olika ut i olika delar av landet, som en lokal samverkan och ett otraditionellt samarbete ger bättre förutsättningar att lyckas.

Redan 1996 presenterade Arbetsmarknadspolitiska kommittén sitt betänkande. Redan där föreslog kommittén att kommunerna bör få ett ökat inflytande över arbetsmarknadspolitiken. Vi har också i arbetsmarknadsutskottets yttrande till finansutskottet över vårpropositionen fastslagit att det är angeläget att den regionala och lokala friheten är stor när det gäller att fatta beslut om arbetsmarknadspolitiska insatser.

Jag kan också nämna att rörande storstadspolitiska propositionen, som riksdagen fattade beslut om i december förra året, fastslår vi tydligt att det krävs ett otraditionellt sätt att arbeta med arbetslösheten i många bostadsområden. Jag vill därför fråga näringsministern igen: Hur avser regeringen att gå vidare, med utgångspunkt i de resultat som den lokala

samverkan har gett? Hur tänker regeringen ta till vara de goda erfarenheter och exempel som försöksverksamheten har resulterat i?

Prot. 1998/99:103
31 maj

Anf. 131 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Nu har det varit en försöksverksamhet, och nu pågår en utvärdering. Det vore underligt om regeringen satte ned foten och talade om hur det skulle vara innan utvärderingen har lagts fram på bordet och vi kan använda erfarenheterna från den. Det är ett rimligt sätt att jobba på, och jag utgår från att interpellanten har respekt för det sättet att arbeta.

Låt oss se på sakfrågan. Av de otraditionella pengar som användes – jag tar nu alla kommuner – var det bara 9 % som användes för åtgärder. 91 % av medlen användes på ett traditionellt sätt. Den verkliga kraften i den kommunala samverkan har lett till att både regering och riksdag har påverkats. Nu gäller det att se över regelverket och få en översyn av reglerna, så att denna möjlighet skall finnas utan att behöva dra i gång olika försöksverksamheter.

Jag vill också säga – det säger jag som arbetsmarknadsminister – att jag är väldigt angelägen att upprätthålla en statlig arbetsmarknadspolitik, en politik där regering och riksdag tar ett ansvar för helheten och där vi inte rullar på kommunerna ansvaret. Jag tror att det kommer att leda till att vi får se en arbetsmarknadspolitik som kanske är lönsam för några, men som många gånger kommer att innebära att de som bor i kommunen inte tar samma politiska ansvar om någon blir arbetslös eller hamnar i en svår situation.

Vi värnar om en statlig arbetsmarknadspolitik i samverkan med kommuner och andra, där kommunerna självfallet spelar en viktig roll.

Vi får heller inte glömma att kommunerna har ett väldigt brett ansvarsområde. I vissa fall kan detta breda ansvarsområde – jag vill inte påstå att det har gjort det i Södertälje – t.o.m. komma i konflikt med de huvudintressen som finns i arbetsmarknadspolitiken. Därför är det viktigt att vi har en statlig arbetsmarknadspolitik.

Än en gång: Det är för tidigt att säga hur vi går vidare. Det kommer vi att klargöra efter det att vi har analyserat den utvärdering som har gjorts. Så arbetar vi inom regeringen.

Anf. 132 CINNIKA BEIMING (s):

Herr talman! Jag skall börja med att säga att jag tror att näringsministern och jag är överens. Jag är inte ute efter att kommunalisera arbetsmarknadspolitiken, men vi kan ändå se goda erfarenheter av frikommunsförsöken. En ökad samverkan på det lokala planet har haft stor betydelse i arbetet med att få ned arbetslösheten. Det tror jag att vi kan vara överens om.

Jag har full respekt för att utvärderingen måste vara färdig innan vi fattar ett beslut om fortsättningen, dvs. om vad som skall gälla efter det att försöken är färdiga. Men det jag sade i mitt första inlägg var att jag hade önskat att de kommuner som fanns med i frikommunsförsöken hade fått fortsätta till dess att vi hade tagit ett beslut i denna kammare om fortsättningen. Det finns inget motsatsförhållande i det. Detta år, som verkar bli ett mellanår, innebär att denna goda samverkan lite grann har fallit i träda.

*Svar på
interpellationer*

Näringsministern säger att vi skall se över regelförändringarna, och det är det jag är ute efter. Jag är ute efter att vi någon gång skall sätta ned foten. Jag är inte heller ute efter att vi skall utöka försöket, men vi måste någon gång se ett slut på detta.

Med detta tackar jag näringsministern för en god debatt och hoppas på ett gott samarbete fortsättningsvis.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på interpellation 1998/99:352 om båtregister

Anf. 133 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Per Lager har frågat mig vad jag avser göra för att fullfölja den utlovade beredningen och när under innevarande år regeringen kommer att presentera ett förslag om fritidsbåtsregister till riksdagen.

Som interpellanten mycket riktigt påpekar anför regeringen i budgetpropositionen för år 1999 att den avser att under år 1999 återkomma till riksdagen med ett konkret förslag hur registrering av fritidsbåtar bör genomföras.

Näringsdepartementet bereder för närvarande frågan om möjligheten att införa ett obligatoriskt båtregister. Departementet tittar även på möjligheten att bygga vidare på det frivilliga båtregister som finns i dag. Även ett frivilligt register skulle ju innebära att frågor från sjösäkerhets- och ordningssynpunkt tillgodoses.

Jag avser att följa den tidsplan som regeringen utlovade i budgetpropositionen och återkomma till riksdagen under hösten med ett förslag till hur registrering av fritidsbåtar bör genomföras. Jag avser vidare att ta kontakt med berörda parter för att diskutera frågan med dem.

Anf. 134 PER LAGER (mp):

Herr talman! Anledningen till min interpellation är det minst sagt förbluffande svar jag fick den 29 april, då jag under en frågestånd frågade näringsministern när under 1999 han och regeringen avser att komma med ett förslag vad det gäller båtregister. Att jag ställde denna fråga då berodde på att man hade haft en debatt i kammaren den 24 mars om sjötransporter och fritidsbåtsverksamhet. Under den debatten var majoriteten överens om att det inte var mycket att orda om, eftersom regeringen skall lägga fram ett förslag. Det vara bara att avvakta propositionen. Det föranledde mig att fråga när regeringen kommer att lägga fram propositionen.

Svaret jag fick av näringsministern lät så här: "Jag har faktiskt inte tänkt att komma med en sådan proposition." Det slog mig då dels att det stod i budgetpropositionen att näringsministern skulle komma med en proposition, dels att socialdemokratiska kongressen hade tagit ett beslut om att det skulle komma en sådan proposition. Där står vi i dag.

Av det svar som jag har fått förstår jag att näringsministern i alla fall kanske inser att det svar jag fick under frågestunden kom för snabbt. Det var inte så välgenomtänkt. Många glädde sig åt det svaret, får jag påpeka. Många borgerliga tidningar skrev om den fantastiska vändningen med

hjälp av näringsministern och att vi inte skall ha något obligatoriskt fritidsbåtsregister.

Men nu står vi som sagt här, herr talman. Varför skall vi då ha ett obligatoriskt fritidsbåtsregister? Vi har haft det tidigare, så man behöver inte se över möjligheterna att ha ett sådant. Det har fungerat tidigare. Det avvecklades av den borgerliga regeringen 1992. Det fungerade bra och accepterades alltmör, även om det fanns ett visst motstånd i början.

Detta register efterfrågas och önskas av sjöpolisen, av kustbevakningen, av alla hamnansvariga, av oss seglare – jag vet att ministern också är seglare – och av alla människor som är involverade i fritidsbåtsverksamhet. Varför? Jo, därför att vi måste öka sjösäkerheten. Vi måste kunna identifiera båtar som har drivit i väg. Vi måste kunna hitta miljömarodörerna. Vi måste snabbt kunna meddela anhöriga när någonting har hänt.

I dag kan det faktiskt vara så att man ringer till sjöpolisen och säger att man har sett en vit båt med vita segel som ligger upp och ned eller som har gått i kvav. Detta duger inte. Man måste snabbt kunna identifiera båtarna, precis på samma sätt som man måste kunna på land när det gäller bilar, husvagnar och motorcyklar. Man måste snabbt kunna identifiera vems fordonet är.

Jag skulle vilja ha ett svar av ministern på frågan om varför man inte kan ha register för fritidsbåtar när man just har register för bilar, husvagnar, motorcyklar osv. Alla fritidsfastigheter är registrerade. Vad är det för skillnad mellan det ena fordonet och det andra?

Anf. 135 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Det var så att Per Lager ställde en fråga till mig: ”Jag har en kort fråga till näringsministern. När kommer regeringen att presentera det utlovade förslaget om ett obligatoriskt register för större fritidsbåtar? Vi har tidigare haft ett obligatorium, och det fungerade.” Jag svarade följande: ”Fru talman! Jag har faktiskt inte tänkt att komma med en sådan proposition.” Det är vad jag svarade.

Jag svarar också nu att jag innan jag kommer med något sådant förslag vill titta på det frivilliga båtregister som finns i dag. Det har färre registrerade båtar än vad det nedlagda båtregistret hade. De som arbetar med det frivilliga båtregistret hävdar dock att ovissheten om ett eventuellt införande av ett obligatoriskt register gör att man inte satsar fullt ut på det frivilliga registret.

Vissa anser att bättre information om ett frivilligt register skulle ge en markant ökad anslutning. Information kostar pengar, och man vill inte agera så länge det råder ovisshet i frågan. Som jag tidigare sade avser jag att kontakta berörda parter för att diskutera dessa frågor.

Mot den bakgrunden avser jag att återkomma.

Anf. 136 PER LAGER (mp):

Herr talman! Såvitt jag förstår innebär detta att ministern inte tänker lägga fram ett förslag till ett allmänt båtregister utan kanske kommer att titta på hur man kan utveckla det frivilliga systemet. Men det systemet är ju utvecklat. Informationen skulle kanske kunna bli bättre, men det som finns har funnits ganska länge, och det är inte många båtar registrerade i det. Det är alltså inte alls heltäckande.

Jag vill därför än en gång ställa frågan till ministern vad det är för skillnad mellan transportmedlen på sjövägarna och på våra landvägar. Varför skall fritidsbåtarna, dessa transportmedel som också är rekreationsmedel, skiljas ut från husvagnar, bilar, motorcyklar osv.? De gör precis samma sak, nämligen tar i anspråk ett miljöutrymme.

Vi som känner till skärgårdarna vet vilka skador de här båtarna åstadkommer, framför allt de stora motorbåtarna. Under sommaren har vi faktiskt sjömotorvägar längs våra kuster. Ejderkullar körs över, kutar flyr för livet och grunda bottnar rivs upp. Faunan och floran är stressade och pressade. Vi har fritidsbåtsägare som inte behöver betala någonting för det som de åstadkommer.

Jag vet att det i en debatt här i kammaren har sagts att man sammanlagt tar in 1,3 miljarder på fritidsbåtsverksamheten. Det skulle jag gärna vilja se, och jag skulle gärna vilja jämföra det med vad vi tar in på biltrafik och annan trafik på land.

Herr talman! Det här är en viktig sak, framför allt när det gäller säkerhet. Jag diskuterar inte i detta sammanhang en båtskatt, men jag förespråkar ett obligatoriskt fritidsbåtsregister med en avgift som inte bara skall klara den rena administrationen utan som också skall vara en del av den enorma satsning om 44 ½ miljon som vi gör på fritidsbåtsverksamheten i budgeten. Nästa år är det 61 miljoner och året därpå lika mycket.

Med hjälp av ett register och en avgift skulle man kunna lätta på budgeten. Framför allt skall enligt Riokonferensen 1992 miljöföreningarna stå för de kostnader som de orsakar. Det är inte mer än rätt. Det är en enkel matematik och en enkel konsekvens.

Anf. 137 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag har inte sagt att jag skall komma med ett obligatorium. Jag sade att jag skall undersöka både och och se vilka vinster man kan göra.

I det gamla obligatoriska båtregister som avskaffades var 270 000 båtar registrerade. I det frivilliga registret är i dag 155 000 båtar registrerade. Det är, som också sagts här, inte bara fråga om ett obligatoriskt båtregister som regeringen skall överväga utan också fråga om hur samhällets kostnader för fritidsbåtstrafiken bör betalas. Det är mot bakgrund av detta som regeringen i 1999 års budgetproposition bedömde att frågan behövde beredas vidare.

Som jag nämnde tidigare pågår denna beredning för närvarande inom Regeringskansliet. Därvid vill jag också titta på det frivilliga registret. Sedan får jag återkomma.

Anf. 138 PER LAGER (mp):

Herr talman! I budgetpropositionen 1998 säger regeringen att man skall se hur en allmän registrering av fritidsbåtar skall genomföras. I 1999 års budgetproposition säger man att man skall återkomma med konkreta förslag om hur registrering av fritidsbåtar skall gå till.

Det är klart att frivillighet alltid är bäst, men säg hur det skulle fungera på husvagnar, bilar och motorcyklar! Det skulle inte fungera. Därför har man obligatorisk registrering av dem, och det är självklart att man skall ha det också till sjöss.

Det finns mycket annat till sjöss som vi skulle behöva titta närmare på och som har att göra med den obligatoriska registreringen. Vi har t.ex. det förhållandet att ungdomar som inte ens fyllt 15 dundrar fram med motorbåtar. Det fungerar inte heller när det gäller nykterheten och hastigheten. Allt det här som är jobbigt för oss, framför allt för oss som bor utmed kusten, skulle man kunna stävja om man hade ett obligatoriskt register. Då skulle det vara väldigt lätt att identifiera dem som betar sig på det sättet. I dag kan vi inte göra det.

Jag har pratat med ministerns partikolleger längs min hemkust, Bohuskusten, framför allt med dem som är ansvariga för hamnarna där nere. De säger att det bara finns en sak att göra, och det är att införa ett obligatoriskt register, om vi någonsin skall kunna få tag i marodörerna och kunna få ordning och reda på fritidsbåtsverksamheten.

Det finns olika siffror på hur många fritidsbåtarna är. En del nämner en miljon, och det kan vara så med allt från kanoter till väldigt stora båtar. Men det är kanske inte det viktigaste. Det är att man kommer fram till en gräns för när en båt med en viss motorstyrka måste vara registrerad – ungefär motsvarande det som vi gör på land. Det är inte så viktigt att registrera cykeln. Den klarar sig rätt bra i vårt transportsystem, men så fort det gäller större, tyngre och framför allt miljöbelastande saker blir det fråga om registrering och eventuellt även en skatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på interpellation 1998/99:359 om transportpolitiken

Anf. 139 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):
Herr talman! Berndt Ekholm har frågat mig:

- hur regeringen avser forma en transportpolitik utifrån de fastlagda målen som också tar sin utgångspunkt i att Sverige ska uppträda som en ansvarsfull internationell aktör,
- hur regeringen avser bidra till att genom transportpolitiken knyta nationerna närmare varandra samt
- hur en transportpolitik kan formas som blir ett föredöme för andra länder och därmed en pådrivare i den internationella utvecklingen på området.

Låt mig först konstatera att riksdagens trafikpolitiska beslut från år 1998 inte bara slår fast målen för transportpolitiken. Det fastslår också politikens huvuddrag. Denna politik är ingalunda svensk särpolitik. Tvärtom är den genomgående generellt giltig och kan med fördel tillämpas på ett internationellt plan. Med andra ord skapar den goda förutsättningar för ett ansvarsfullt internationellt agerande.

I vårt fortlöpande trafikpolitiska utvecklingsarbete är det internationella perspektivet en naturlig och viktig del. Som ett exempel på hur vi söker leva upp till vårt internationella ansvar vill jag nämna trafiksäkerhetsarbetet. Tillsammans med Nederländerna och Storbritannien har vi tagit ett initiativ som fått EU-kommissionen att sätta upp en särskild

arbetsgrupp för intelligenta hastighetsanpassningssystem. När ett initiativ av denna typ skalas upp till Europainivå innebär det att inte bara Sverige utan hela EU kommer att få nytta av effekterna i form av förbättrad trafiksäkerhet.

I det här sammanhanget vill jag också hänvisa till det mycket aktiva arbete som vi bedriver inom EU för att utveckla en gemensam järnvägspolitik. Vi ägnar stor möda åt att förklara fördelarna med effektiv konkurrens, samhällsekonomiskt riktig prissättning av baninfrastruktur, m.m. Genom att dela med oss av våra goda erfarenheter inom det här området kan vi bidra till att den europeiska järnvägssektorn effektiviseras.

När vi lyckas påverka internationell transportpolitik i enlighet med de svenska ambitionerna innebär det bl.a. att den europeiska transportsektorns effektivitet förbättras. Transporter blir totalt sett billigare, och fordon kan röra sig friare över nationsgränser. En sådan utveckling bidrar i sin tur till att knyta nationerna närmare varandra.

På frågan om hur transportpolitik kan utformas för att bli ett föredöme för andra länder finns inget generellt svar. Analyser och bedömningar måste göras från fall till fall.

Å ena sidan kan vi notera flera lyckade svenska nationella åtgärder som samtidigt verkat pådrivande för den internationella utvecklingen. Det gäller t.ex. flera satsningar för att miljöanpassa transportsystemet, liksom nollvisionen inom trafiksäkerhetsarbetet.

Å andra sidan finns det många frågor där det inte vore möjligt eller lämpligt att gå före med nationell lagstiftning. Vissa frågor kräver gemensamt, internationellt agerande. Det gäller naturligtvis frågor som redan är reglerade i internationella konventioner och gemensam EU-lagstiftning, men det gäller t.ex. också särkrav som skulle kunna innebära konkurrensnackdelar för inhemsk transportnäring.

Anf. 140 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Först vill jag naturligtvis tacka näringsministern för svaret. Det var intressant att se vilket svar jag skulle få på frågorna. Jag har inget emot svaren. Men de täcker kanske inte, förvånande nog, helt mina tankar. Jag hade en del andra tankegångar också. Därför vill jag ge några snabba kommentarer.

Jag frågade om att uppträda som en ansvarsfull internationell aktör. I svaret talas om att vår politik är generellt giltig, och att den kan tillämpas av andra. Man pekar på två områden, trafiksäkerheten och en särskild arbetsgrupp för intelligenta hastighetsanpassningar och effektiv järnvägs trafik. Det tycker jag är bra.

Sedan var det en fråga om att knyta nationerna närmare varandra. Svaret går i princip ut på att om man är en ansvarsfull internationell aktör påverkar man andra länder. Jag tycker kanske att det låter lite tunt att det räcker för att binda oss samman.

Den tredje frågan gällde hur vi kan vara ett föredöme. Där är svaret att det inte alltid går att vara det på grund av internationella åtaganden. Jag tycker att det är ett något passivt förhållningssätt. Sedan pekar i och för sig ministern på miljöanpassning och trafiksäkerhet, och det tycker jag är positivt.

Jag hade tänkt att jag skulle ha kommit lite längre än vad som står i svaret. Jag antydde också i slutet på min interpellation att vi skall ta vårt

ansvar för en långsiktigt hållbar global utveckling. Då tänkte jag naturligtvis på miljöfrågan. Det finns i och för sig också andra områden, som trafiksäkerhet, regional utveckling och tillväxtens utformning, som jag tycker ligger inom ramen för begreppet långsiktigt hållbar global utveckling.

Nu håller näringsministern minst sagt ett rasande tempo här i dag. Därför föreslår jag att vi gör upp om att vi koncentrerar oss på att diskutera miljöfrågan och lämnar de andra aspekterna därhän. Då blir det lite enklare att hålla reda på alltsammans. Jag tycker också på något sätt att miljöfrågan är den viktigaste frågan, om vi skall tala om ett internationellt perspektiv när det gäller trafikfrågor. Den berör i princip alla länder.

Om vi följer miljöfrågan ur detta perspektiv – vilket jag har gjort under i stort sett hela min riksdagstid – tror jag att inte bara jag utan även många andra är bekymrade över utvecklingen. Miljöproblemen ökar globalt sett. Det gäller förorening, giftiga cancerogena ämnen i luften, ozonskiktets uttunning, växthuseffekten och då bl.a. koldioxiden, som jag har förmånen att sätta mig in i lite extra nu som ledamot av Klimatkommittén.

Jag kan konstatera att trafiken som källa för dessa problem, inte minst för växthuseffekten, ökar hela tiden, och då särskilt i i-länderna. Den nya miljöteknik som vi onekligen sätter in klarar inte att kompensera för den väldiga tillväxt som trafiken har. I EU har trafiktillväxten blivit ett mycket stort problem, och i och för sig också i Sverige. Den har blivit ett sådant stort problem att man talar om en trafikinfarkt. Det betyder att systemet korkar igen. Det leder naturligtvis till att miljöproblemen blir ännu större.

Klimatfrågan är det stora miljöhotet. De internationella åtaganden som vi har ingått i Rio de Janeiro, i Kyoto och i Buenos Aires om att begränsa sex olika klimatgaser, där koldioxiden och dikväveoxiden berör trafiken, är de frågor jag tänkte att vi kunde växla några ord om.

Min fråga till näringsministern är: Vad gör vi i den här situationen med det internationella perspektivet som hotet mot miljön innebär? Vad har regeringen för idéer att sätta in för att komma till rätta med dessa problem på trafikområdet i ett internationellt perspektiv? Jag talar i min fråga om hur regeringen tänker styra det fortsatta utredningsarbetet i SIKA:s regi mot denna bakgrund. Jag begränsar mig alltså till miljöfrågan.

Anf. 141 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Först när det gäller miljöfrågorna är det alltid en balansgång. Vi skall ha effektivitet och skall ha snabba transporter som väl kan konkurrera och som också kan kopplas till de transporter vi har ute i världen, och till miljön. Sverige är ett litet land som är internationellt beroende och därmed mycket beroende av transport av varor, av gods och persontrafik.

Ett av de mest miljövänliga trafikslagen är järnvägstrafiken. Vi kan ändå konstatera att under de senaste åren har både i Sverige och i Europa väldigt stora satsningar gjorts på järnvägstrafiken. I Sverige har vi satsat på det därför att vi har tunga godstransporter. Vi har långtgående planer, och det har också igångsatts stora investeringar. Jag kan nämna Botnia-

banan. I Centraleuropa spelar järnvägen en oerhört viktig roll när det gäller persontransporter, eftersom det är korta avstånd och tätbefolkat.

Det är också viktigt att man ekonomiskt hanterar de här frågorna på så vis att man har ett kostnadsansvar. Det är någonting som Sverige har drivit hårt i EU. Vi har bidragit till att man tagit fram en s.k. vitbok och en grönbok inom detta område. Det handlar om att de som använder transporterna också skall ta kostnaderna, och man har en klar koppling till detta.

Som jag tidigare sade är detta en balans mellan effektivitet och miljö. Låt mig bara göra en deklaration: En transport som är effektiv ur kostnadssynpunkt, som är snabb och säker, men som har stora kostnader för miljön är icke ett transportslag att satsa på.

Anf. 142 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag tycker att näringsministern är inne på samma tankegångar som jag.

EU-kommissionen har sagt genom sin miljöbyrå – och jag såg att det upprepades häromdagen i en liten notis i Dagens Nyheter eller i någon annan tidning – att man inte klarar målen när det gäller att minska koldioxidutsläppen, och för den delen också andra växthusgaser. Det kommer inte att gå om man inte sätter in gemensamma kraftfulla åtgärder.

Man noterar att EU-skall sänka sina utsläpp – om vi nu talar om växthusgaserna – enligt Kyotoprotokollet med 8 % på 20 år, från år 1990 till år 2010. Prognosen pekar i stället på att man kommer att öka med 6 %. Vi vet att det inte heller är så lätt för Sverige, som har fått ett lite lättare beting än vad EU har generellt sett. Det är ett stort problem ändå.

Man konstaterar i miljöbyråns rapport – som jag för övrigt tog del av när jag var på ett paneuropeiskt möte med alla miljöministrar i Århus i Danmark förra året, så det är en gammal tidningsrapport som nu kommer fram – att det stora problemet för att klara framför allt klimatfrågorna är trafiken. Man säger: Görs ingenting ökar utsläppen – dvs. enligt EU-kommissionens miljöbyrå – med 40 % på dessa 20 år. Näringsministern talar om balans mot nytta, och det är naturligtvis ett sunt resonemang. Men då måste man konstatera att om utsläppen ökar med 40 % krävs det nog ganska mycket balans åt miljöhållet.

SIKA talar i lägesrapporten om att vi har satt upp som mål för trafiken att till 2010 stabilisera koldioxidutsläppen på 1990 års nivå. Det är alltså lika med 0 %. Det målet hade vi tidigare för år 2000. Det klarar vi alltså inte. Nu säger SIKA att vi inte ens klarar det till 2010, och man konstaterar att det är vägtrafiken som är boven. Jag kan själv läsa i utredningen att inte heller luftfarten ligger så väldigt bra till. Det går lite bättre med kväveoxiden.

SIKA säger också att vi måste angripa de här frågorna på internationell nivå. För oss handlar det naturligtvis i första hand om EU-nivån. EU-kommissionen pekar på några saker. De pekar på behovet av en gemensam energiskatt bl.a. för flygtransporter. Då är vi inne på detta om kostnadsansvar som näringsministern talade om. Vi måste vara beredda att sätta in skatter för att få ett kostnadsansvar för miljön.

Jag menar att om vi skall ta till oss detta med att det skenar alldeles åt fel håll när det gäller trafiken behövs det ganska hårdhänta insatser i form av hastighetsanpassningar för att minska miljöutsläppen. Vi behö-

ver naturligtvis snabbare introducera ny teknik för fordon, t.ex. bränslesnålare fordon och nya drivmedel.

SIKA väljer att i stort sett gå förbi fördelningen på olika trafikslag. Jag menar, precis som näringsministern sade, att satsningen på järnvägs- trafik är oerhört angelägen. All utsläppstrafik talar för det. Vi kan läsa i SIKA-rapporten att den nästan inte har några utsläpp alls. Det är också nödvändigt för att lösa Europas trafikinfarkt.

Då kommer jag tillbaka till hur näringsministern ser på möjligheten att göra en kraftfullare satsning på järnvägstrafiken också för svensk del i det internationella perspektivet. Dessutom måste vi naturligtvis satsa på bättre fordon. Det handlar alltså om snabbare tågtrafik, nya banor och förbättrad anslutning till kontinenten. Hur ser näringsministern på det som ett svar på de oerhörda miljöproblem som vi står inför?

Anf. 143 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! SIKA, som nämndes här av Berndt Ekholm, dvs. Statens institut för kommunikationsanalys, har som bekant presenterat en rapport om inriktning av planeringen för transportinfrastrukturen. Mot bakgrund av deras analys fattade regeringen den 6 maj i år beslut om att ge SIKA tillsammans med trafikverken i uppdrag att genomföra strategiska analyser av åtgärder inför planeringsperioden 2002–2011. Uppdraget följer i huvudsak de förslag som SIKA tidigare presenterat. Jag vill dock göra ett viktigt tillägg. Det var att regeringen också tog upp frågan om regional utveckling.

En av punkterna handlade just om koldioxid, som nämndes här. SIKA säger i sin rapport – det är deras eget förslag som regeringen har anslutit sig till – att utvecklingen och förutsättningarna för koldioxidpolitiken inom transportsektorn bör preciseras i den strategiska analysen. Den pågående översynen av koldioxiden och energibeskattningen, Vägtrafikbeskattningsutredningen, samt arbetet i Klimatkommittén bör så långt möjligt beaktas. Ett huvudmoment bör vara att redovisa konsekvenserna för efterfrågan på transporter och hur de påverkar uppfyllelsen av koldioxidmålet.

Därmed menar jag att vi nu har stora förutsättningar att sätta in koldioxidproblemet i ett större sammanhang.

När det sedan gäller frågorna om hur vi verkar internationellt vill jag kort nämna riksdagens trafikpolitiska beslut från år 1998. Där fastslås att politiken skall ge transportkonsumenterna största möjliga valfrihet, stimulera till samverkan mellan transportmedel och trafikslag, skapa effektiv konkurrens, eftersträva att transportinfrastrukturen prissätts på ett samhällsekonomiskt riktigt sätt och att beslut i transportfrågor skall ske i så decentraliserade former som möjligt.

Jag tycker att detta är goda principer. Det är också principer som väl kan hävda sig när det gäller det internationella arbetet. Vi kan ha detta som utgångspunkt för vårt agerande. Men det är självfallet så att vi i detta internationella arbete alltmer måste fokusera på frågor som har med miljön att göra, och då handlar det väldigt mycket om val av transportslag.

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 144 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Vi är nog ganska överens. Jag har svårt att se att den här fordonslinjen med bättre flygplan osv. kommer att räcka för att lösa våra åtagande i internationella miljökonventioner och annat. Klimatfrågorna är ju ganska uppenbara.

Om vi då tillåter oss att anlägga ett långsiktigt perspektiv och inte bara fastnar i de ekonomiska bekymmer vi precis håller på att ta oss ur, tror jag att järnvägssatsningarna är väldigt riktiga och angelägna. Jag tror också att detta egentligen är den enda vägen att lösa Europas igenkorkade trafiksituation. Det är en kvalitetsfråga och en trafiksäkerhetsfråga också. Egentligen talar nästan alla argument för detta. Då måste vi naturligtvis vara beredda att sätta ekonomiska styrmedel så att vi får ett sådant rimligt kostnadsansvar kontra miljövikten att detta stämmer.

Det finns något som jag vill att näringsministern skall komma ihåg från den här dagen med den ena frågan efter den andra. Det är att frågan från Berndt Ekholm handlade om ett internationellt åtagande när det gäller miljön och om järnvägen. Utöver snabbare järnvägstrafik tror jag att vi också måste ha en beredskap att prioritera fram medel – och då talar jag i det långa perspektivet – så att vi klarar av att bygga en del av de nya banor som vi har planerat.

Just nu har vi kortsiktiga problem när det gäller Väst kustbanan, Oslo-banan och Nordlänken. Vi satsar på nya banor i Norrland framöver. Men jag är också helt övertygad om att vi måste satsa på banor som knyter an till kontinenten, dvs. den s.k. Europabanan och Götalandsbanan. Vi måste satsa på höghastighetståg. Vi har ju tagit ett beslut om att vi skulle ha Öresundsbron för att bl.a. bygga ut järnvägstrafiken till kontinenten. Man kan ju fråga sig vad vi skall ha den till om vi inte också fullföljer med en infrastruktursatsning i Sverige, Danmark och Tyskland som stämmer med detta. Jag inser de ekonomiska bekymren, men ur miljösynpunkt är detta mycket angeläget. Det är också angeläget att SIKA går till botten med att studera hur det kan vara möjligt att genomföra detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på interpellation 1998/99:363 om frivilligorganisationernas trafiksäkerhetsprojekt

Anf. 145 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Mats Odell har frågat mig på vilket sätt jag avser visa att NTF:s fördelning av sina anslagna medel om 65 miljoner är optimal.

Mats Odell har även frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att frivilligorganisationerna skall få större medel till förfogande för trafiksäkerhetsprojekt.

Låt mig först framhålla att jag anser att frivilligorganisationernas arbete är viktigt. Det är därför angeläget att de medel som står till dessa organisationers förfogande används på bästa sätt.

I regeringens elvapunksprogram för ökad trafiksäkerhet har vi aviserat att det finns ett behov av att utvärdera NTF:s trafiksäkerhetsarbete och föreningens användning av statliga medel. Vi avser att genomföra en sådan utvärdering och jag förutsätter att denna granskning ger svar på om

anslagna medel används på ett optimalt sätt eller om mer av anslagen bör användas till andra medlemmar inom NTF:s organisation.

Det åligger Vägverket att inom ramen för sitt sektorsansvar självt bedöma om det vill köpa tjänster eller anslå ytterligare projektmedel till NTF eller andra frivilligorganisationer.

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 146 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Först vill jag tacka näringsministern för svaret. Det andas också lite oro över att de här pengarna inte används helt optimalt. Lite orolig kan man bli när man tittar på hur pengarna faktiskt används.

65 miljoner kronor satsas. Av dessa går drygt 8 % till det egentliga frivilliga trafiksäkerhetsarbetet. Det är alltså en väldig massa pengar som går till administration. Det är väldigt mycket pengar som går ut till de egna förbunden och väldigt lite som går till det egentliga frivilliga trafiksäkerhetsarbetet.

Herr talman! Jag ställer min fråga mot bakgrund av att vi upplever en väldigt allvarlig situation inom trafiksäkerhetsutvecklingen i dag. Antalet dödade och svårt skadade i trafiken ökar för närvarande. Vi vet att det kommer att bli oerhört svårt att nå upp till de kvantitativa mål som regeringen har satt upp, och som riksdagen och ett enhälligt utskott har ställt sig bakom, om att nollvisionen ligger fast med högst 400 dödade och högst 3 700 svårt skadade i trafiken år 2000. I praktiken har Vägverket nu sagt att man har gett upp detta mål mot bakgrund av de drakoniska nedskärningar och indragningar av medel som Vägverket har fått uppleva.

Vägverket pekar på att det skulle behövas i storleksordningen 10 miljarder för att man skulle kunna rädda 70 människors liv i trafiken per år.

Men det handlar inte enbart om infrastrukturen, utan trafiksäkerhetsarbetet handlar också mycket om attityder. När var femte person som dödas eller skadas svårt gör det i en alkoholrelaterad olycka, inser vi att det är en mycket viktig faktor. När nära nog varannan som dör eller skadas saknar bilbälte, då förstår vi att attitydpåverkan är en oerhört viktig del.

Det satsas nu 65 miljoner kronor för innevarande år via NTF. NTF centralt behåller 29 miljoner kronor för att driva sitt eget kansli i Kista. Sedan har man prioriterat 27 miljoner till trafiksäkerhetsförbunden. Bara ca 8 miljoner går till medlemsorganisationernas projekt. Är det inte ganska magert att det bara är ca 8 % som går till medlemsorganisationernas projekt, där man inte har anställd personal utan där det är frivilligt arbete som kommer till uttryck?

Ovanpå detta har vi en situation där Vägverkets regioner tidigare har anslagit projektmedel till trafiksäkerhetsförbunden och medlemsorganisationerna. Men nu anser Vägverket att det är NTF som genom de 65 miljonerna som har anslagits i regleringsbrevet har medel att ge medlemsorganisationerna. NTF å sin sida anser att det är Vägverket som utöver de 65 miljonerna skall anslå projektmedel. Resultatet blir att förbunden och organisationen regelmässigt får avslag på sina ansökningar, oavsett vart de skickas, samtidigt som antalet dödade och skadade i trafiken ökar.

Jag är glad att näringsministern går mig till mötes genom att säga att detta måste ses över. Jag vill då fråga: När räknar han med att en översyn

skall kunna vara klar? När räknar han med att det blir mera pengar till det verkliga, frivilliga arbetet ute på fältet? Är det rimligt, Björn Rosengren, att bara ca 8 % av de anslagna medlen för frivilligt arbete går till det verkliga frivilligarbetet?

Anf. 147 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Först vill jag säga att jag delar Mats Odells uppfattning, att det är en orimlig fördelning. Men jag vill inte nu inta en alltför klar ståndpunkt, eftersom detta skall utvärderas. Men bara det att regeringen tagit ett initiativ och meddelat Vägverket att vi förutsätter att man gör denna utvärdering, som jag hoppas skall vara klar någon gång under hösten, är ändå en anvisning om att vi tycker att dessa pengar borde kunna användas bättre när det gäller att stärka trafiksäkerheten.

Som Mats Odell mycket väl känner till har vi gjort en omprioritering av Vägverkets budget. Vi anser att det nu måste satsas mer på trafiksäkerhet. Vi måste inrikta oss mer på mindre vägar och på att upprätthålla vägstandarden. Det innebär att stora motorvägsbyggen kanske måste skjutas på framtiden. Vi försöker även att via s.k. PPP-lösningar – det förs en sådan diskussion som jag skall be att få återkomma till – klara av motorvägsbyggen.

När Mats Odell talar om 10 miljarder är det mer än en motorvägsrelaterad linje. Vi har nu gett oss in på en annan linje när det gäller Vägverket.

Sammanfattningsvis delar jag Mats Odells uppfattning att vi måste se över detta, och det är ju det som interpellationen handlar om. Mitt svar är att det nu är dags att se var man gör av pengarna.

Anf. 148 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag är naturligtvis nöjd med svaret så långt. Jag unnar näringsministern att få en något lugnare eftermiddag än vad dagen hittills har kunnat bjuda på.

Näringsministern säger att man nu satsar mer på trafiksäkerhet, och det låter väldigt bra. Men genom att regeringen inte har lyckats att ordna sitt budgetarbete på ett reguljärt sätt, har man nu tvingats att ta till ett antal irreguljära åtgärder: begränsningsbelopp, indragning av anslagssparande, indragning av anslagskredit, ta en halv miljard under pågående budgetår från Vägverket – för att ta några exempel.

Är detta verkligen en satsning på trafiksäkerhet? De pengar som skulle användas för att bygga bort de värsta slaktbänkarna kallar näringsministern för motorvägssatsningar. Vi har sett hur det har gått där man har avbrutit dessa projekt, hur många liv som har fått sättas till.

Investeringar är en sak, men jag tror att den oro som i dag finns i verket om att de besparingar som åläggs under pågående budgetår mycket väl kan innebära att man i mitten av december t.o.m. får ställa in vinterväghållningen. Man lever i en så total resursknapphet när det gäller att sköta sina ålägganden från statsmakterna att här borde näringsministern ta i lite mera gentemot Finansdepartementet och se till att Vägverket faktiskt kan sköta sina sektorsuppgifter på ett rimligt sätt.

Om vi nu satsar på trafiksäkerhet finns det inget effektivare än att använda sig av frivilligorganisationer. Då är det alarmerande att bara ca 8 % av de pengar som anslås går till det direkta frivilliga trafiksäkerhets-

arbetet. På den punkten är jag nöjd med näringsministerns svar, att detta nu kommer att ses över. Vi ser fram emot den utvärdering som kommer till hösten.

Jag vill dock fråga näringsministern: Är han inte oroad över att den satsning på trafiksäkerhet som han nu aviserar kommer att smälta samman med de stora indragningar som Vägverket nu är utsatt för?

Anf. 149 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Den 24 juni kommer Vägverket att lämna förslag till omprioriteringar och de förändringar som vi har kommit överens med Vägverket om. Som Mats Odell väl känner till rör det sig om ett elva-punktsprogram, där det bl.a. ingår att se över NTF.

Jag bedömer att detta program kommer att bli framgångsrikt. Jag bedömer också att det – eftersom vi nu fokuserar oss mer på trafiksäkerheten – kommer att få ett starkt genomslag.

Det är inte så att jag negligerar de budgetåtstramningar som vi har genomfört. Det är inte heller så att jag inte förstår eller att jag skulle vara helt oförstående inför de viktiga motorvägsbyggen som nu skjuts på framtiden. Det finns en hel del som direkt har kopplingar till trafiksäkerheten. Där försöker vi nu hitta andra lösningar till finansiering, vilket jag nämnde, nämligen s.k. PPP-lösningar, och dessa vill jag återkomma till.

Anf. 150 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Avslutningsvis tror också jag att det är en väg att gå. Vi måste framöver se över statsbudgetens indelning i en investeringsbudget och en driftsbudget. Så gör man i land efter land, och det pågår också ett projekt – det s.k. VESTA-projektet – där detta utvärderas.

Allra sist vill jag fråga om inte näringsministern ser det som en risk att NTF nu ses mer som en legoentreprenör åt Vägverket i stället för att vara en organisation som samordnar det frivilliga arbetet. Risken är att det blir ett strukturellt fel, att pengarna mer och mer går in i en enda organisation som blir nästan ett med Vägverket. Här har vi ett strukturproblem som kanske också borde ses över när man nu gör den här översynen.

Anf. 151 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Vi skall nu utreda NTF och se vad man använder sina pengar till. Detta är inte någon metamorfos, utan det är en viss tanke med det. Det är just därför att vi har en känsla av att de här pengarna kan användas på ett bättre sätt.

Nu får vi avvakta utredningen. När den kommer på bordet skall vi se vilka beslut vi skall fatta.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:103
31 maj

*Svar på
interpellationer*

27 § Svar på interpellation 1998/99:367 om utförsäkring från a-kassan

Anf. 152 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Maria Larsson har frågat på vilket sätt jag avser att redovisa min bedömning av den aktuella situationen och vilka åtgärder jag avser vidta vad gäller risken för utförsäkring. Hon frågar också vilka åtgärder jag avser vidta för att säkerställa att finansieringsprincipen tillämpas gentemot kommuner om utförsäkring sker.

Frågan om risken för utförsäkring från arbetslöshetsersättningen är mycket viktig. Enligt de senaste siffrorna från AMS har sysselsättningen ökat med 120 000–130 000 personer sedan början av 1998. AMS gör också prognosen att sysselsättningen kommer att öka med 95 000 personer mellan åren 1998 och 1999. Det kan finnas risk för brist på arbetskraft, varför regeringen vridit om arbetsmarknadspolitiken så att den blivit mer tillväxtinriktad än under lågkonjunkturåren – detta för att understödja uppgången, och därmed tillväxten, så att den blir så kraftig som möjligt. Regeringen har bl.a. slopat volymmålet och understrukit vikten av att lediga platser tillsätts snabbt.

Genom att volymmålet slopats får arbetsförmedlingarna möjligheter att satsa extra på yrkesutbildningar inom områden som särskilt efterfrågas i den pågående konjunkturuppgången. Samtidigt är det viktigt att konjunkturuppgången fullt ut utnyttjas till att hjälpa dem som har särskilt svårt att komma åter i arbete. Det gäller många äldre, invandrare, funktionshindrade och andra som varit utan arbete under lång tid. Får de inte arbete nu blir det ännu svårare för dem att senare få ett nytt jobb. Regeringen har därför satt tydliga mål, att antalet långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna skall minska relativt kraftigt. För att underlätta det arbetet har regeringen i vårpropositionen föreslagit en kraftig förstärkning av anställningsstödet för arbetslösa med särskilt långa inskrivningstider hos arbetsförmedlingen.

Återgången till den klassiska arbetsmarknadspolitiken, att främja tillväxten utan att inflationen tar fart samtidigt som stora insatser görs för dem som har särskilt svårt att få ett nytt arbete, får inte tolkas som att regeringen accepterat att antalet utförsäkrade ökar. I en uppåtgående konjunktur är det särskilt viktigt att arbetslöshetsförsäkringens regler med höga krav på omställning tillämpas. Däremot är det inte acceptabelt att utförsäkringen ökar på grund av brist på arbetsmarknadspolitiska medel. Jag kommer att noga följa denna fråga.

Utförsäkring av arbetslösa är ingen ny företeelse. Antalet utförsäkrade har varierat under årens lopp. I slutet av 80-talet utförsäkrades ca 10 000 kassamedlemmar per år. Till detta kom ca 2 000 som inte längre fick kontant arbetsmarknadsstöd, det s.k. KAS. År 1992 utförsäkrades sammanlagt ca 23 000 personer. Åren 1996–1998 har 8 000–9 000 personer utförsäkrats per år. Under dessa år har anslagen för arbetsmarknadspolitiska medel inte utnyttjats helt. Det har alltså inte varit medelsbrist som orsakat de senaste årens utförsäkringar. Eftersom det finns tecken på en ökad utförsäkring har Näringsdepartementet tagit initiativ till en kartläggning av vad som ligger bakom utförsäkringarna och vad som hänt med dem som utförsäkrats.

Enligt min mening ger dagens utförsäkringssituation inte anledning till oro för kommunernas ekonomi. Regeringen tar årligen ställning till storleken på det generella statsstödet till kommunerna. Bedömningen grundar sig på samhällsekonomin och behoven av kommunal verksamhet. Finansieringsprincipen innebär att kommuner och landsting kompenseras för statligt beslutade åtgärder som direkt tar sikte på den kommunala verksamheten.

Anf. 153 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Näringsministern är en synnerligen populär minister med många frågor på agendan och många svar. Jag vill tacka näringsministern för det här svaret – ett ganska yvigt svar som måhända ger en yvig debatt. Vi får väl se.

Näringsministern brukar ju beskylla oss som ställer frågor eller interpellerar för att vara dysterkvistar. När jag läser näringsministerns svar framstår han som en riktig muntergök. Det är absolut en tillgång i livet att kunna bortse från alla besvärligheter, men om man vill göra anspråk på ett något mer realistiskt betraktelsesätt bör man nog ta in både ljus och mörker.

Jodå, jag gläds, precis som Björn Rosengren, åt att sysselsättningen ökar. Över varje nytt jobb gläds jag.

Det är bra att ekonomin saneras, det är bra att finanssektorn återhämtar sig och det är bra att Riksbanken hållit inflationen stången. Men med risk för att bli beskylld för att vara dysterkvist vill jag också säga följande.

Det är oroväckande att IMF så hårt angriper oss för en stelbent lönebildning och för höga skatter och menar att vi riskerar att slå i taket om bara något år, om inte regeringen är beredd att göra något åt saken. För att förbättringarna på arbetsmarknaden skall fortsätta är det inte oväsentligt vad regeringen tar sig för på detta område.

Jag är fortsatt bekymrad över arbetslöshetssiffrorna och vad arbetslösheten kostar. Även om antalet arbetslösa minskar är siffran förfärande hög. Förra månaden var det 727 – sedan dess har naturligtvis antalet minskat något – som var hel- eller deltidsarbetslösa.

Jag håller med om att arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring. Jag tycker att det är bra att volymmålet har avskaffats, även om det är intressant att se att ministern kör över riksdagen i vissa frågor. S-ledamöterna i arbetsmarknadsutskottet fick stå i budgetdebatten med volymkravet kvar, när näringsministern redan avskaffat det. Så kan det bli.

Jag är bekymrad över att flaskhalsproblematiken knappast kommer att minska mer än marginellt med regeringens utbildningssatsning – detta samtidigt som en stor grupp utförsäkras och blir i än mindre grad anställningsbara på arbetsmarknaden.

SAF visar i en ny utredning att 23 % av utannonserade jobb aldrig blir tillsatta, vilket betyder 20 000 jobb. Detta handlar om det senaste halvåret. Det beror på att inga kompetenta sökande finns att tillgå.

Tror ministern att den satsning som gjorts på utbildning kommer att räcka för att undanröja flaskhalsproblematiken?

Jag delar Björn Rosengrens stora oro över att utförsäkringarna ökar. Självklart har utförsäkringar alltid skett när människor inte velat stå till

arbetsmarknadens förfogande. Men de uppgifter som vi nu börjat att få in från 1999 års första kvartal visar en kraftig ökning av antalet utförsäkrade. I Metalls a-kassa har redan 357 personer blivit utförsäkrade jämfört med 68 under samma period förra året. Det är en ökning med mer än 500 %. Ingvar Liljeros, som är ordförande för Arbetslöshetskassornas samarbetsorganisation, varnar i en artikel för att antalet utförsäkrade kan fördubblas från 10 000 – om man nu betraktar det som normalt – till 20 000 i år när resurserna i större utsträckning läggs på dem som lättast har att få ett jobb. Tyvärr verkar bristen på korrelation mellan ökad sysselsättning och minskad utförsäkring obefintlig, dvs. att trots att antalet jobb ökar kommer det inte att minska antalet som riskerar att utförsäkras.

Anf. 154 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Vi har fått en drastisk förändring på den svenska arbetsmarknaden det senaste halvåret. Vi har gått från fokus på en mycket hög arbetslöshet och en låg tillväxt, där vi har värnat om åtgärder, till fokus på att vi nu är ett av de länder som har den högsta tillväxten i Europa. Vi ser att sysselsättningen ökar mer än någonsin. Under det senaste året har den ökat med 111 000 personer. Det finns mig veterligt ingen tid då den har ökat så snabbt.

Vårt problem i dag är faktiskt att kunna hantera detta, dvs. att se till att vi nu klarar att utbilda människor som inte har den kompetens som efterfrågas. Det gäller att de får den kompetens som efterfrågas. Därmed förhindrar vi att vi får en efterfrågeinflation, dvs. att vi hamnar i en situation där inflationen ökar, där vi får en överhettning och där Riksbanken måste gå in och höja räntan och bryta den mycket snabba utveckling vi har.

Det är inte heller bara den inhemska marknaden som bär upp tillväxten i Sverige. Nu ser vi också hur det vänder, hur industrikonjunkturen vänder. Allt är väldigt positivt. När det gäller IMF är det faktiskt så, vilket man kunde ha förväntat sig att interpellanten också tog upp, att den svenska regeringen får mycket beröm. Mycket av det vi har gjort har visat sig vara mycket framgångsrikt, och vi har som jag sade en osedvanligt god situation.

Vi måste nu kunna hantera detta, och det är det vi gör med den nya arbetsmarknadspolitiken, som är av väldigt gammalt klassiskt märke. Vi återgår till den klassiska arbetsmarknadspolitiken att förmedla jobb och att satsa hårt på arbetsmarknadsutbildning så att vi får en bättre korrelation mellan den kompetens som finns och den som efterfrågas.

Sedan kommer vi in på den huvudfråga som interpellanten tar upp, frågan om utförsäkringar. Jag delar uppfattningen att vi skall se på detta med oro. Vi hamnar nu i en situation där arbetsförmedlaren har framför sig en person och kan säga: Nu har du ett jobb, eller en utbildning som kan leda till ett jobb, och inte som förr en åtgärd för att du skall kunna kvalificera dig till kassan igen. Det är klart att detta kommer att leda till att risken finns att vi kan få en ökning av utförsäkringarna. Jag erkänner det. Men vad är valet? Vi skall nu förmedla arbeten och inte förmedla åtgärder för att man skall stå kvar i kassan.

Vi försöker hantera det på så sätt att vi nogsamt bevakar detta med utförsäkringar. Det är också så att det finns en mängd åtgärder. Är det

någon som inte kan få ett jobb eller en utbildning som leder till ett jobb utan att det behövs en åtgärd så att man inte skall bli utförsäkrad, så finns det faktiskt väldigt stora möjligheter. Skulle det visa sig att det blir denna explosiva utveckling så kommer jag att se till att vi sätter in åtgärder.

Jag vill också säga att interpellanten tidigare har svartmålat Sverige väldigt mycket. Det var innan den här tillväxten kom, och innan allt det beröm vi nu får av så många.

Anf. 155 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Naturligtvis är det så, precis som jag sade i början, att man behöver ta in både det som är svart och det som är vitt. Jag gav också *credit* i enlighet med IMF:s rapport här i början. Så var faktiskt fallet om nu inte näringsministern uppfattade det.

I fråga om flaskhalsproblematiken fick jag egentligen inget svar på huruvida de åtgärder som har satts in kommer att räcka. Jag tackar för att näringsministern tydliggjorde att han också ser framför sig en ökad utförsäkring och att han ser det som en stor risk. Min följdfråga blir naturligtvis: Vad kommer näringsministern då att vidta för typ av åtgärder? Då tänker jag inte bara på åtgärder gentemot de utförsäkrade. Jag förutsätter att det finns någonting i bakfickan att ta fram. Enligt mitt förmenande är det inte rimligt att en person som står till arbetsmarknadens förfogande men som råkar ha fel utbildning skall bli utförsäkrad för att den lokala arbetsfördelningens pengar inte räcker till en utbildning.

Jag känner också en oro inför att de långtidsinskrivna inte kommer att få anställning med hjälp av det sysselsättningsstöd som införs om vårpropositionens förslag går igenom. Det kommer bara högst marginellt att lösa problemet för dem som egentligen är sämst rustade för arbetsmarknaden.

Det har gjorts en liten beräkning av hur det skulle bli om man skulle få en fördubblad utförsäkring eller, som man tror i Västra Götaland, kanske 50 000 personer fler. Det skulle generera en väldigt stor merkostnad för våra kommuner. Kommunernas socialbidragskostnader vid en ökad utförsäkring kan utgöra ett mycket stort problem.

När näringsministern svarar på den frågan i sitt interpellationssvar antyder bara att finansieringsprincipen skall gälla. Men jag har aldrig hört talas om att finansieringsprincipen tillämpas retroaktivt – även om retroaktivitet nu tillämpas på andra frågeområden. Kan man i ett sådant här fall förvänta sig att finansieringsprincipen tillämpas retroaktivt så att kommunerna kompenseras för ökade kostnader för de utförsäkrade? Det finns exempel i dag där man säger att man bara hänvisar människor över gatan till socialkontoret.

Anf. 156 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Först vill jag säga: Vi skall nu klara av flaskhalsarna. Vi satsar mer på utbildning än någonsin. Det finns få länder om något som satsar så hårt på högskoleutbildning som vi gör i dag. Det är 88 000 nya platser. Vi har i vårpropositionen ett relativt kraftfullt förslag när det gäller kompetensutveckling. Vi skjuter in oss, som jag sade tidigare, på arbetsmarknadsutbildningen. Man kan säga att arbetsmarknadsutbildningen har den största betydelsen, för det är där vi snabbast kan växla om till den kompetens som efterfrågas. Vi skjuter alltså in oss på flaskhalsar.

Det andra jag vill säga gäller dem som har varit långtidsinskrivna. Där säger nu all vedertagen arbetsmarknadspolitisk forskning, och det är den jag lutar mig emot, att den här typen av starka subventioner när man har högkonjunktur, när arbetskraft efterfrågas, faktiskt är väldigt bra. Det brukar bli en väldigt stor effekt.

Om man däremot, om man nu försöker åberopa det här s.k. RAS, har en arbetsmarknad som inte efterfrågar, då hjälper inte den här typen av åtgärder. Vi har satt in de här åtgärderna med utgångspunkt från att kartan ser helt annorlunda ut i dag än för några år sedan. Vi går från åtgärder till att förmedla jobb, och det är just vad den här skatterabatten innebär.

Ingen kan ju säga – inte heller jag – att det här kommer att bli en succé. Jag tror att det kommer att gå väldigt bra. Men att här tvärsäkert stå och säga att det bara kommer att bli några få tror jag är att ta i. Vi får väl återkomma till den debatten.

Det går bra för Sverige. Nu gäller det att vi tillsammans ser till att de regelverk och system som vi har anpassas till den nya situation vi befinner oss i. Jag vill påstå att det är så att arbetsmarknadspolitikens roll och möjligheter är störst när det går bra. Det är då den spelar sin viktigaste roll.

Anf. 157 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det är lite svårt att debattera med näringsministern, för man får inte svar på exakt de frågor man ställer. Jag har fortfarande inte fått svar på frågan om det är tillräckligt med åtgärder för att undanröja flaskhalsarna på arbetsmarknaden. Jag har inte fått svar på vilka åtgärder näringsministern har i bakfickan om utförsäkringarna ökar dramatiskt. Jag hoppas att näringsministern inte glömmer de svagaste på arbetsmarknaden. Jag har inte fått svar på huruvida kommunerna kommer att kompenseras via finansieringsprincipen för eventuella ökade socialbidragskostnader.

Jag förstår att näringsministern kanske är trött vid det här laget efter alla dessa interpellationer. Och jag är glad att jag kan få möjlighet att hemförlova näringsministern efter den här slutrundan. Men jag väntar fortfarande på svaren och tycker att det är tråkigt om jag inte kan få svar på dessa frågor.

Anf. 158 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag känner mig inte ett dugg trött. Jag känner mig helt stimulerad. Men det finns ju frågor som det inte är speciellt meningsfullt att svara på och frågor som det inte går att svara på.

När det gäller frågan om tillräckliga åtgärder står det i vårbudgeten, vilket jag också har sagt, att om det visar sig att åtgärderna inte räcker och om det visar sig att vi får en stor utförsäkring, då kommer vi med förslag. Hur det exakt kommer att se ut kan jag inte svara på. Det beror ju på hur många som utförsäkrats, vad det är som har skett, osv. Om vi behöver vidta fler åtgärder kommer vi att göra det, om utförsäkringarna ökar. Hur det exakt kommer att se ut kan jag inte svara på.

När det gäller finansieringsprincipen handlar det faktiskt om att man utgår från ett generellt statsbidrag. Man får inte heller glömma att kommunerna får ett extra statsbidrag. 1997 är det 4 miljarder, 1998 är det 8

miljarder, 1999 är det 4 miljarder, och fram till år 2002 innebär det att vi tillför ytterligare 25 miljarder mer än 1996.

Att vi här skulle ha någon retroaktiv ordning tror nog inte heller interpellanten på. Kommunerna får ett generellt statsbidrag från staten. Och storleken på bidraget bestäms inför fastställandet av höstens budgetproposition. Det handlar om vilket samhällsekonomiskt utrymme som man politiskt bedömer att det finns att i form av generellt statsbidrag ge till kommunerna vägt mot behoven av kommunal verksamhet. På senare år har flera miljarder kronor extra överförts till kommunerna. Och regeringens bedömning är att sådana överföringar också kommer att ske under de närmaste åren och att en inriktning av arbetsmarknadspolitiken kommer att ske till en mer tillväxtinriktad satsning på att snabbt tillsätta lediga platser på arbetsmarknaden etc. Jag tycker ändå att jag härmed har svarat på de frågor som har ställts.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:103
31 maj

*Svar på
interpellationer*

28 § Svar på interpellation 1998/99:357 om alkoholpolitiken

Anf. 159 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Elver Jonsson har frågat mig om regeringen avser vidta åtgärder för att erbjuda alkoholfria fritidsmöjligheter för ungdomar och komma åt de kraftigt ökade skadorna på grund av tidigt alkoholbruk bland ungdomar. Elver Jonsson har vidare frågat om regeringen avser vidta åtgärder för att statliga företag i sin marknadsföring skall leva upp till kunnig insikt och ett socialt ansvar samt vilka insatser regeringen avser vidta för att framgångsrikt kunna hävda en svensk, socialt inriktad alkoholpolitik i förhållande till övriga EU-området.

Som helhet har perioden från början av 1980-talet fram till i dag varit tämligen stabil när man ser till ungdomarnas genomsnittliga alkoholkonsumtion i Sverige. Det har förekommit små variationer, men dessa har följt den allmänna utvecklingen av alkoholkonsumtionen. Det finns dock i dag oroande tecken på att konsumtionen av alkohol bland ungdomar åter ökar något. Flera undersökningar visar nu att andelen ungdomar som ofta berusar sig ökar och att andelen som aldrig berusar sig minskar.

Den oro som de flesta liksom Elver Jonsson känner för att alkoholmissbruket åter skall öka bland ungdomar måste mötas med konkreta och trovärdiga åtgärder. Det är i ungdomarnas närmiljö som det verkningsfulla arbetet kan bedrivas. Föräldrarnas och kamraternas förhållningssätt är då de faktorer som har störst inverkan på ungdomarnas förmåga att motstå frestelsen att alltför tidigt dricka alkohol eller pröva andra droger. Det är regeringens övertygelse att alkoholkonsumtionen kan hållas nere bland ungdomar genom ett brett engagemang med basen i ett professionellt förebyggande arbete i en samverkan mellan kommuner, landsting, näringsliv, bransch och ideella organisationer.

I syfte att pröva nya metoder för att bl.a. stärka unga människors vilja och förmåga att avstå från alkohol har den nationella ledningsgruppen för alkohol- och narkotikaförebyggande insatser som leds av mig tagit initiativ till ett antal nationella projekt. Dessa utgår ifrån att inställningen till alkohol och andra droger är en fråga om livsvillkor, livsstil och värde-

ringar och att det är viktigt att aktivt söka engagera ungdomarna själva och utgå från deras egna erfarenheter och uppfattningar.

Ett sådant initiativ är projektet Motståndskraft som omfattar ett 25-tal kommuner i landet där ungdomar, antingen som ALU-projekt eller på helt ideell bas, engageras för att stödja yngre kamrater i valet av en drogfri livsstil. Ett annat nationellt projektinitiativ från ledningsgruppen handlar om insatser på ungdomstäta arbetsplatser som också syftar till att stödja och stärka ungdomarnas vilja och förmåga att hjälpa och stötta varandra samt ha beredskap för "tidig upptäckt" på arbetsplatserna.

Ledningsgruppen har också tagit initiativ till Drugsmart – ett alkohol- och narkotikapolitiskt forum riktat till ungdomar på Internet. Tillsammans med ett 30-tal kommuner pågår också arbetet med att revidera den nationella handlingsplanen för alkohol- och narkotikaförebyggande insatser. Bl.a. kommer en kommunal handbok att tas fram i drogskadeförebyggande verksamhet. Handboken skall vara ett verktyg för kommunerna i det lokala arbetet. Denna handbok kommer bl.a. att innehålla förslag på konkreta åtgärder för hur man i ökad utsträckning kan erbjuda alkoholfria fritidsmöjligheter för ungdomar. Detta arbete kan sedan också ligga till grund för eventuella nationella åtgärder på området.

Erfarenheterna från de projekt på nationell nivå som ledningsgruppen hittills har initierat är mycket goda. Ledningsgruppen kommer därför att fortsätta att utveckla och pröva metoder och modeller för förstärkta förebyggande insatser särskilt inriktade mot ungdomar och föräldrar.

När det gäller frågan om vilka åtgärder regeringen avser vidta för att statliga företag i sin marknadsföring skall leva upp till kunnig insikt och ett socialt ansvar, förmodar jag att det är det statligt ägda aktiebolaget Vin & Sprit som sorterar under Finansdepartementet som åsyftas.

Det är företagets ledning som handhar den löpande förvaltningen av Vin & Sprit AB:s angelägenheter. Vin och Sprit AB agerar numera på en fullt konkurrensutsatt marknad. När det gäller Vin och Sprit AB:s fest i Stockholms stadshus i november 1995 beslutade Alkoholinspektionen att ge Vin och Sprit AB en varning enligt alkohollagen som dock undanröjdes av både länsrätten och kammarrätten.

De statligt ägda bolagen skall självfallet följa gällande lagar och regler och tillämpa god marknadsföringssed. Jag har ingen information om att något annat skulle vara fallet.

När det gäller frågan om vilka insatser regeringen avser vidta för att framgångsrikt kunna hävda en svensk, socialt inriktad alkoholpolitik i förhållande till övriga EU-området vill jag berätta följande:

Alltfler europeiska länder börjar nu inse att även de måste göra något åt sin mycket höga alkoholkonsumtion och de problem alkoholen skapar i vissa situationer. Även EU-kommissionen medger att den höga alkoholkonsumtionen är ett av de stora folkhälsoproblemen i unionen som måste angripas. På svenskt initiativ har därför Sverige tillsammans med Finland erhållit medel från EU-kommissionen för att genomföra länderjämförande studier om alkoholproblemets omfattning som också inkluderar jämförelser av ländernas politik och åtgärder i samtliga medlemsstater. En slutrapport beräknas vara färdig under hösten år 2000.

På svenskt initiativ diskuteras nu också behovet av en gemensam folkhälsostrategi för alkohol inom Europeiska unionen. Ett dokument för

en sådan strategi håller på att tas fram. Initiativet har mottagits positivt av bl.a. de länder som innehar ordförandeskapet t.o.m. år 2001.

På svenskt initiativ arrangerar också WHO:s Europakontor en andra europeisk ministerkonferens om alkohol den 12–14 december år 2000. Syftet med konferensen är att öka kunskapen om hur unga människors levnadsvanor och alkoholkultur påverkar deras hälsa och visa på verkningssfulla åtgärder som på kort eller lång sikt kan minska alkoholens skadeverkningar. I förberedelsearbetet deltar även representanter från EU-kommissionen och Frankrike som under hösten år 2000 innehar ordförandeskapet inom EU. Avsikten är att såväl resultaten från den länderjämförande undersökningen som förslag till EU-strategi på alkoholområdet skall presenteras på konferensen i Stockholm. En Stockholmsdeklaration om alkohol förväntas också bli undertecknad av social- och ungdomsministrarna från 51 europeiska länder vid konferensen.

Förhoppningsvis kan sedan en EU-strategi på alkoholområdet behandlas och kanske också antas under det svenska ordförandeskapet våren 2001.

Anf. 160 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Först ett tack till socialministern för interpellationssvaret. Det håller en sober ton, och i det noteras en del fakta och iakttagelser. Jag för min del saknar att regeringen inte har valt att agera tillräckligt kraftfullt. Och det brister i det sociala engagemanget för att man skall komma till rätta med de problem som också socialministern erkänner finns och är i växande.

Statsrådet slår fast att många undersökningar nu visar att ungdomar berusar sig oftare och att vi har en försämrad situation. Jag tycker att det är föga heroiskt att säga att det under den senaste 20-årsperioden har varit tämligen stabilt när Sverige inför WHO har utlovat en minskning med en fjärdedel av alkoholkonsumtionen under samma tid. Det hade varit på sin plats att socialministern hade beklagat att detta mål lättvindigt har dunstat bort.

Den ”ölflod” som forsar in över landet och ungdomsgenerationen är mycket olycklig. Kombinationen av minderårigas inköp och häftigt ölrickande ungdomar leder till att många inte orkar resa sig ur miljöer som är negativa och nedbrytande. I min interpellation pekar jag på att den aktiva, för att inte säga aggressiva, marknadsföringen är alarmerande. Man måste betänka att varje folköl är en liten snaps, vilket innebär att många ungdomar drar på sig en rejäl fylla.

Nu säger statsrådet att alkoholmissbruket bland ungdomar skall mötas med konkreta och trovärdiga åtgärder. Att ungdomars miljöer spelar en roll kan jag skriva under på men det som vi behöver komma till rätta med är de minst sagt motstridiga signaler som vi ger t.ex. när vi kräver en miljö som är sådan att man orkar motstå frestelsen att alltför tidigt dricka alkohol, något som ju rentav kan leda till att man provar andra droger.

Den insikten och den ambitionen punkteras ofta av det offentliga, med gott stöd av vissa i affärslivet som driver en annan linje. Det utbud som särskilt riktar sig till ungdomar har dramatiskt ökat, och antalet utskänkingsställen har fördubblats på några år. Det är *happy hours*, tidig kväll och öppet mycket sent – en del har ju öppet till långt fram på morgonen. Detta i kombination med att man på vissa arbetsplatser och inom

Prot. 1998/99:103
31 maj

Svar på
interpellationer

högskolevärlden har ett aktivt utbud av ölbarer ”på vägen hem” som gör det svårt att undkomma ett närgånget utbud.

Fru talman! I min interpellation berör jag att ledande företrädare för statliga bolag gör reklam för en hållning och ett utbud som är av det slaget att man driver en linje som går på tvärs med svensk tradition och social insikt. Detta med hög alkoholkonsumtion och missbruk är ju alltför dokumenterade för att ifrågasättas.

Lars Engqvist själv har kommenterat statliga Vin- och Sprits fest i Stockholms stadshus för en tid sedan genom att salomoniskt konstatera att Alkoholinspektionens varning hade undanröjts av länsrätt och kamrarrätt. Sakerligen kan de sistnämnda instanserna finna en juridisk finess som formellt skulle rädda ansiktet på det statliga företaget men det var *inte* social klokskap som fick råda i det beslutet. Eftersom socialministern återoppar den domen kan det finnas anledning att se vad den innehöll. I den elva sidor långa rapporten skriver man bl.a.:

”V & S är det ledande företaget i branschen. — — Länsrätten finner det dock olämpligt att V & S har riktat sin representation mot ett stort antal personer som, såvitt framkommit i målet, inte har någon direkt branschanknytning. Detta förfarande kan inte anses stå i överensstämmelse med bestämmelsen i 3 kap 5 § första stycket AL.”

Vidare skriver man:

”I målet har förutom den aktuella tillställningen inte framkommit sådana omständigheter att V & S:s lämplighet att bedriva verksamhet i form av tillverkning och partihandel kan ifrågasättas. Med hänsyn härtill och till vad som ovan anförts om omfattningen av representation hos stora bolag finner länsrätten, trots att V & S har överträtt den ifrågasatt bestämmanden i AL, att grund för återkallelse inte föreligger. Grund för varning saknas därmed och den meddelade varningen skall undanröjas.”

Här konstateras att man har brutit mot alkohollagen. Det borde socialministern observera och dra sin slutsats av.

Anf. 161 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Det är väldigt angeläget att den här debatten kommer till stånd och det finns väldigt mycket att säga men tiden för en interpellationsdebatt är rätt kort.

Jag har läst regeringens lagrådsremiss om alkohopolitiken. Vad man där kan bli väldigt glad över är att det står att alkohopolitiken ligger fast men nu beror det ju på hur man ser på saken. Man kan undra hur det är när WHO:s rekommendation om de 25 procenten plötsligt försvann trots att den var beslutad i riksdagen. Jag avser då det nationella handlingsprogrammet. Man kan även undra om det som varit grundläggande för svensk alkohopolitik, nämligen detta med tillgänglighet och prissättning, också kommer att vara rådande i fortsättningen – särskilt som det t.ex. förelås att man skall ha öppet på Systemet på lördagar.

Om regeringen menar att Sverige skall arbeta för fortsatta undantag i EU och om vi skall få gehör för det kan vi kanske inte vara lättsinniga – fast att använda det ordet är möjligen att ta i, så det skall jag kanske inte göra – med alkohopolitiken i landet heller.

Elver Jonsson pekar på att vår alkoholpolitik består av många byggsstenar. Det tycker jag är ett bra sätt att beskriva det här. Plockar man bort en sten i mitten, så rasar väldigt mycket.

Företrädare för de flesta partierna, också för regeringen, talar ofta om punktnytkerhet, om bannlysning av alkohol i arbetslivet och i trafiken samt under graviditet och vid amning. Det gäller också under barn- och ungdomstiden.

Självklart skall alla vara nyktra på jobbet. Men är det så? Det kan tyckas onödigt att säga att det i trafiken inte finns plats för någon promille, men mer borde göras utöver de vackra ord som undslipper oss. Varje år dör många i trafiken på grund av alkohol, och många sjukhus-sängar är upptagna av trafikoffrer eller av personer som ligger där på grund av sjukdomar orsakade av alkohol. Vad vill regeringen göra där?

När det gäller barn och unga är det verkligen angeläget att ta krafttag. Tänker regeringen göra det? Här finns det plats för mycket prevention.

Det talas i dag om att svartspriten är ett stort problem, och det är den. Det har alltid varit förbjudet att tillverka och sälja alkohol liksom att smugla sådan men insatserna för att eliminera svartspriten har inte varit så stora.

Vi kristdemokrater protesterade mot neddragningarna inom tullen vid EU-inträdet och mot besparingar som slagit mot polis och domstolar. Kan vi där räkna med betydande insatser från regeringens sida?

Svart är också den sprit som kommer från Systemet och som langas till underåriga av föräldrar, kompisar, restauratörer eller A-lagare som placerar sig utanför Systemet. Inte minst gäller det också allt det folköl som tillhandahålls av detaljhandeln och bensinstationerna. En förpackning med sex folköl motsvarar i alkohol räknat sex snapsar. Det är väldigt ofta inkörsporten för mycket unga tonåringar. Det är inte många langare som blir åtalade, och än färre är de som blir fällda.

Skulle inte ett indraget tillstånd vid olaga försäljning vara ett sätt att visa hur allvarligt detta är?

I dag debuterar ungdomar tidigt, ofta redan i tidiga tonåren. Flickor dricker lika mycket som pojkar. Det allt tidigare drickandet innebär att vi kommer att få fler alkoholberoende. Ju tidigare man börjar, desto snabbare blir man beroende. Ibland tänker jag att allmänheten inte kan ha fattat hur snabbt det kan gå. Har regeringen fattat det?

Flickor behöver inte tillnärmelsevis lika lång tid för att bli alkoholberoende som pojkarna behöver. Det beror på kroppsvolym, förbränning osv. Flera unga gravida kvinnor löper därmed risk att föda barn med skador som är alkoholrelaterade. Det är tragedier som det är nästan omöjligt att överblicka. Vilka preventiva insatser kommer regeringen att göra på det området?

Barn har rätt att växa upp i en alkoholfri miljö. De har rätt att slippa lättölsreklam som appellerar till konsumtion av starkare varor. De har rätt att kräva att vi har attityder till alkoholen som talar om hur farlig den är. De har rätt att slippa att gymnasierna ordnar champagnefrukost. Det är de här attityderna från vuxensamhället – från riksdag, från regering och från alla vuxna över huvud taget – som vi måste motarbeta.

Anf. 162 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Den här diskussionen förs i en sorts märkligt vakuum. Regeringen har ju ett antal gånger meddelat, och även upplyst kammaren om, att den senare kommer att presentera en samlad alkoholpolitisk proposition. Avsikten är att regeringen skall fatta beslut om den på torsdag. Den 10 juni skall den presenteras för riksdagen.

Där gör regeringen en bedömning av de förslag som har kommit från en rad olika utredningar och myndigheter under de senaste åren; detta för att ta ett samlat grepp om alkoholpolitiken de kommande åren.

Väldigt många av de frågor som Elver Jonsson och Fanny Rizell ställer avses bli besvarade i den proposition som skall lämnas. Man kan ju inte diskutera alkoholpolitiken skild från den allmänna hälsopolitiken – likaväl som den inte kan diskuteras skild från den övriga socialpolitiken. Det betyder att jag inte tänker svara på Elver Jonssons och Fanny Rizells frågor; helt enkelt av det skälet att regeringen, som sagt, inte har behandlat den alkoholpolitiska propositionen och inte gör det förrän på torsdag. Avsikten är alltså att presentera propositionen nästa vecka.

Jag har således, och det gäller samtliga punkter, inga besked att ge just därför att regeringen inte har fattat beslut. Jag kan dock ge några egna bedömningar.

När det gäller diskussionen om Världshälsoorganisationens mål om alkoholkonsumtionen tror jag att Elver Jonsson är alldeles klar över att det krävs en rad olika åtgärder. Inget land har hittills nått detta mål. Det krävs dels en internationell samverkan, dels upplysnings- och informationsarbete. Ja, det krävs en lång rad åtgärder för att vi skall minska totalkonsumtionen.

Vårt problem just nu är att en stor del av den alkoholkonsumtion som vi möter som ett problem sker så att säga utanför de instrument som vi i dag kan kontrollera.

Det är inte så att konsumtionen av svartsprit är oförändrad, den ökar och ökar ganska dramatiskt. Det beror inte heller på, vilket många tror, att Sverige blivit medlem i EU. Det har utvecklats under en längre tid beroende på den allmänna internationaliseringen, på att vi lever med en annan omvärld. Skall vi upprätthålla totalkonsumtionsmålet, vilket jag tycker, dvs. att samhällets alkoholpolitik som en av grunderna skall ha att minska den totala konsumtionen, så måste vi skapa ett redskap för att kontrollera konsumtionen från samhällets sida. Vi måste se till att vi får bort den illegala hanteringen av alkohol. Den lagrådsremiss som vi har presenterat tar bara upp de frågor som kräver lagändringar. Men den samlade politiken avser regeringen att presentera nästa vecka. Vi är just i färd med att förbereda regeringens ställningstagande på torsdagen.

Jag är alltså ganska optimistisk om att vi skall kunna föra en socialt inriktad alkoholpolitik också i framtiden. Jag tror inte alls att det är så att vi behöver lämna det som är grunden för svensk alkoholpolitik och som historiskt sett, i alla fall jämfört med andra länder, har varit mycket framgångsrik. Däremot är vi övertygade om att vi till några delar kan behöva se över våra instrument, ändra lagstiftningen och på några områden verka på annat sätt än hittills. Men i allt väsentligt bör svensk alkoholpolitik kunna gälla också i framtiden. De mål som vi har satt upp för den svenska alkoholpolitiken skall kunna gälla även under 2000-talet.

Fru talman! Det är möjligt att socialministern lever i ett vakuum, men för oss parlamentariker som inte sitter vid regeringsbordet gäller att försöka påverka också en propositionsskrivning. Det är därför som jag har tagit till orda i denna debatt. Jag håller med socialministern om att alkoholpolitiken naturligtvis inte kan leva fritt från andra politikområden, men det är självklart att den måste ha en social prägel, om vi med någon anständighet skall kunna titta människor i ögonen.

Lars Engqvist kommenterar inte det jag sade om Vin & Sprits sätt att hantera sitt uppdrag. Han tvär sina händer med att i interpellationssvaret säga att han inte har någon information som skulle säga något annat än att Vin & Sprit tillämpar en god marknadsföringssed. Min fråga till statsrådet på den här punkten blir, för det kanske inte kommer upp i propositionen: Är det god marknadsföringssed att ett statligt företag, medan vi har en ambitiöst socialt inriktad alkoholpolitik i Sverige, frikopplas från denna syn, att man ger sig ut och mycket aktivt försöker bredda starkspritsmarknaden både i fattiga u-länder och i det socialt nedgångna Ryssland eller expanderar genom att köpa upp spritfabriker i Östeuropa? Vin & Sprit är med i en organisation som pläderar för lägre spritskatter i Sverige. Ett statligt företag lobbar mot sin egen uppdragsgivare, dvs. statens egen socialpolitik – man tar sig för pannan, fru talman!

Min sista fråga gällde en, som vi kan hävda, svensk socialt inriktad alkoholpolitik i förhållande till det övriga EU-området. Här har statsrådets insikt en större auktoritet än när han iakttog den svenska marknadsföringen på alkoholområdet. Han säger att alltför europeiska länder börjar inse att man måste göra något åt sin egen höga alkoholkonsumtion och de problem som den skapar.

Fru talman! Den iakttagelsen är viktig. Intressant är att se att franska Le Monde har utsett alkoholen till landets fiende nummer ett. Framstående forskare i Frankrike har krävt en mer restriktiv alkoholpolitik. Den danske socialministern vill höja inköpsåldern. Den spanske hälsoministern kräver hårdare tag för att förbättra folkhälsan, samtidigt som man sänker gränsen för rattfyllan. Den ansvarige senatoren i Berlin vill ha alkoholfri representation i rådhuset och anser att tyska politiker måste ta itu med alkoholproblemen och inte bara narkotikaproblemen.

Vi har, precis som statsrådet säger, en trend ute i Europa där man mera kraftfullt försöker ta itu med de problem som är av samma art som de vi har i Sverige. Därför känns det ganska dystert att forskare och förståsigpåare går ut och kräver t.ex. avskaffande av åldersgräns vid alkoholinköp, medan man på andra håll försöker ta itu med problemen. Det skulle vara tragiskt om vi nu med en slapp alkoholpolitik skulle tillåta en förhöjd totalkonsumtion.

Jag uppskattar att socialministern här slår fast att totalkonsumtionsmodellen skall gälla. Då är det viktigt att det också ges instrument för det och inte bara konstateras att vi statistiskt avläser att situationen har blivit sämre.

Jag tror att det finns en hel del att göra också för en socialminister på det rent verbala området. Jag kommer att i det sista inlägget att försöka ge något, om än naturligtvis ödmjukt, råd på den punkten.

Anf. 164 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Jag hoppas att propositionen ger svar på våra frågor och att de verkligen är positiva svar, för det här är en så viktig fråga.

Vi vet att detta inte har med vårt EU-medlemskap att göra. Det här har hänt före, och det kommer att hända förändringar i fortsättningen också. Jag tror att det mest är vår attityd till Europas alkoholtraditioner som vi har påverkats av och tydligen *vill* påverkas av. Vi vill vara lite mera europeiskt kultiverade, som vi ofta säger.

Jag skall inte upprepa vad Elver Jonsson har sagt om alla de bra saker som händer i Europa. De flesta länder inser Europas behov av att strama upp sin alkoholpolitik för ungdomarnas skull. Det är oerhört viktigt. Jag tycker att vi just därför nu har en möjlighet och behöver frimodighet att presentera vissa bra delar av vår alkoholpolitik som de kan ta efter, för all del i all ödmjukhet, för vi har inte lyckats på alla områden. Men vi har ändå vissa traditioner här i landet som är bra även för övriga Europa. Det tycker jag att vi skall samtala kring. Jag hoppas att den här konferensen kan ge impulser i den riktningen och att vi från svensk sida verkligen arbetar för att stärka den politik som vi har gemensamt, försöker lyfta fram den, för våra ungdomars skull, för hela vårt lands skull. Det gäller att ha sociala glasögon på sig när man skall bedöma detta och också ha med aspekter på den medicinska och ekonomiska sidan, som är väldigt betydelsefulla. Detta kostar oss stora pengar. Inte minst det är viktigt. Men de medicinska och sociala effekterna är förödande för vårt land.

Anf. 165 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag ber om ursäkt att jag kom instörtande så här. Det var första gången på tio år som kammarfoajéns utmärkta service med att pipa på min minicall när det var dags inte fungerade.

Det som jag ville ta upp med socialministern var att vi inte skall se alkoholfrågan isolerad från andra missbruks- och beroendeformer. Tobaksbruket är för de flesta ungdomar faktiskt den första kontakten med beroendeframkallande medel. "Karriären" fortsätter sedan med alkohol och i värsta fall narkotika.

Jag har fått lite oroande signaler om att alkoholpolitiken är på väg att skiljas från övrig politik vad gäller missbruks- och beroendeformer. Jag ser att man måste se beroendet av nikotin, alkohol, narkotika, spel, läkemedel som fem olika problem som går tillbaka till samma beroendeframkallande mekanism i hjärnan. Det vara det jag ville lyfta upp i samband med den här interpellationsdebatten.

Jag vill gärna höra socialministerns syn på behovet av att hålla samman de här olika beroende- och missbruksformerna. I vissa stycken är det samma metoder som man kan tillämpa för att informera om dem. Inte minst när det gäller ungdomar är det viktigt att man inte arbetar med förebyggande insatser styckevis utan ser det i ett sammanhang.

Anf. 166 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Bara upplysningsvis till Elver Jonsson: Jag talade inte om att vi, varken han eller jag, befann oss i något vakuum. Jag sade att debatten befann sig i ett vakuum därför att vi har meddelat att regeringen avser att nästa vecka presentera en proposition om alkoholpolitiken. När Elver Jonsson ställer frågor om vad regeringen avser att vidta för åtgär-

der på ena eller det andra området blir det svårt att svara, eftersom just den beredningen pågår. I nästa vecka hoppas jag att regeringen skall kunna ge svar på de frågor Elver Jonsson har ställt. Det var bara det påpekandet. Däremot har jag full respekt för Elver Jonssons engagemang och hans uppfattning om de problem som vi faktiskt står inför.

Jag skall när det gäller frågan om Vin & Sprit däremot uppmana Elver Jonsson att ställa frågan till finansministern ifall han tycker att det bolag som ligger under hans hägn följer det regelsystem som är uppsatt.

Jag tror att det är alldeles orimligt att begära av Vin & Sprit att det skall följa några andra regler än de som gäller för andra producenter av alkohol. Man följer den lagstiftning som gäller både för produktion och för marknadsföring här i landet. Jag tror att det skulle vara svårt att införa ett regelverk för Vin & Sprit som avsevärt skiljer sig från det som gäller för andra.

Däremot misstänker jag att Elver Jonsson också ställer en annan fråga, nämligen om staten skall äga Vin & Sprit, och det är fullt fritt för Elver Jonsson att framföra uppfattningar om att man skall byta ägare. Problemet är att när vi gick in i EU förlorade vi möjligheterna att behålla de gamla monopolen. Vin & Sprit arbetar i dag på en konkurrensutsatt marknad. Vin & Sprit arbetar efter det regelverk som gäller för alla producenter.

Vi hade en gång i tiden de fyra kända monopolen, och då kunde vi styra företagen på ett helt annat sätt än vad vi kan göra i dag. Jag är tveksam till om det nu är möjligt att göra det. Jag förväntar mig av Vin & Sprit att det följer de regler som vi ställer upp också för andra alkoholproducenter.

Jag vill till Barbro Westerholm säga att jag inte har sett några förslag som innebär att man skulle skilja samhällets åtgärder mot alkohol från samhällets åtgärder mot andra droger. Däremot kan jag mycket väl tänka mig att det har förts diskussioner om metoden, hur man kommunicerar problemställningarna. Jag har sett att ganska många är lite bekymrade över att man alldeles för snabbt kopplar ihop tobak, alkohol och narkotika, eftersom man möjligtvis då kan förlora i trovärdighet.

Gör man alldeles klart för unga människor att den första cigaretten är ett första steg också till en tyngre drog, är det möjligt att man förlorar i trovärdighet. Jag har för min egen del en annan uppfattning. Jag tror att det är viktigt att föra samman olika former av beroendeframkallande droger och att arbeta systematiskt med att upplysa om detta. De har olika tyngd, och de är förenade med olika risker, men det finns anledning att i arbetet med att informera unga människor tala om att samtliga dessa droger faktiskt är beroendeframkallande.

Jag tror alltså att jag kan lugna Barbro Westerholm på den här punkten. Det är inte avsikten att vi skall skilja den ena drogen från den andra när det gäller den sammantagna politiken mot droger.

Anf. 167 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag frågar gärna finansministern, för jag tror att han har en ganska nykter syn på det här. Det handlar dock faktiskt också om socialpolitik, Lars Engqvist. Just därför att marknaden är stark är det just på de sociala områdena viktigt att ha tydliga regelverk.

Lars Engqvist säger att han inte har någon information som säger att man inte sköter sitt uppdrag, men man har ändå fått en fällande dom mot sig därför att man enligt alkohollagen inte uppfyllt god affärssed.

Jag tycker inte att det förhållandet att Vin & Sprit befinner sig på en marknad innebär att en svensk socialdemokratisk regering skall hemfalla till något slags råkapitalism och säga: Gå bara ut och härja! Faktum är att Vin & Sprit i andra länder icke uppfyller det som vi kräver av företaget i Sverige. Socialministern borde ta ett samtal med finansministern om detta. Det är viktigt att vi nu lägger ned energi på det som är betydelsefullt och inte bara för en käck debatt om mera lördagsöppet, fler systembutiker och en mer tillåtande hållning.

Fru talman! Jag tror att det vore viktigt att socialministern nu tog en del okonventionella grepp. Varför inte proklamera en vit vecka eller att t.ex. den svenska representationen i Bryssel och New York kommer att gå in för en alkoholfri månad? Jag tror att detta skulle ge eko ute i världen. Det skulle också vara i överensstämmelse med både socialdemokratisk och liberalt frisinnad hållning att främja en god folkhälsa.

Det är mycket viktigt att en socialminister går ut och för en debatt verbalt, även om en alkoholpolitisk proposition är på gång. Det betyder mycket vad Lars Engqvist säger i socialpolitiska frågor. Han är den ytterst ansvarige i regeringen. Det är viktigt att han tar som en uppgift att proklamera en alkoholpolitisk situation som gör att ungdomar får en ny livschans. Den uppgiften skall inte underskattas. Jag skulle vara glad om Lars Engqvist redan i dag sade att han är beredd till en sådan insats över sommarperioden.

Anf. 168 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Det var utredningen om en alkoholmyndighet som väckte min oro. Vi kommer senare in på en debatt om Folkhälsoinstitutet och dess kunskapsunderlag. Om man får visst underlag från en myndighet och ett annat underlag från en annan och om dessa båda underlag inte är insatta i sitt sammanhang, är det risk för att det kan bli bekymmer bland mottagarna. Jag uppfattar socialministerns svar så att Folkhälsoinstitutets roll när det gäller missbruksberoende ligger fast. Då tror jag att det blir lättare för skolan, landstingen och kommunerna att hantera det kunskapsunderlag som det här är fråga om.

Anf. 169 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! I den alkoholpolitiska propositionen skall vi också redovisa regeringens förslag när det gäller myndighetsstrukturen på det här området. Det är vår avsikt att lägga fram ett förslag som innebär att vi har ett instrument för att behandla hela folkhälsoperspektivet inklusive de frågor som har med alkoholen att göra.

Så till Elver Jonsson: Jag tycker att Elver Jonsson skall fundera på det som är alkoholpolitikens moderna problem, nämligen frågan om trovärdigheten för de instrument som vi arbetar med. Det som jag har diskuterat i den offentliga debatten har varit att försöka värna om de instrument som vi har för att styra alkoholkonsumtionen. De möjligheter som vi har från samhällets sida är dels en rad restriktioner, dels upplysning och information, dels prispolitik och distributionsvägar.

Jag har sagt att det är vår avsikt att behålla Systembolaget. Det är ett monopol som EU har accepterat, och det bör vi arbeta vidare med. Det finns ingen anledning att ifrågasätta Systembolagets monopol. Däremot tror jag att det är viktigt – och det är det som också forskarna har engagerat sig i – att se till att Systembolaget verkligen möter förtroende. Det är naturligtvis en svår balansgång att å ena sidan skapa ett förtroende genom att ge en god service i företaget, å andra sidan fortsätta med en restriktiv politik.

Den avvägningen är inte enkel, men den får vi anledning att diskutera. Det viktigaste är att vi är överens om att vi skall behålla monopolet och att vi skall hålla en restriktiv politik. Jag kan meddela att det inte kommer några förslag om att ändra prispolitiken eller att sänka skatterna, i varje fall inte i den här alkoholpolitiska propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på interpellation 1998/99:341 om överflyttning av ärende mellan kommuner

Anf. 170 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Kent Härstedt har ställt två frågor till socialförsäkringsministern:

- Vilka åtgärder är socialförsäkringsministern beredd att vidta för att undvika situationer då enskilda individer kommer i kläm på grund av att kommuner inte kan enas om var ansvaret för ett ärende hör hemma?
- Är socialförsäkringsministern beredd att verka för att få till stånd en lagändring som klargör kommunansvaret alternativt möjlighet till överprövning i situationer då kommunerna inte kan enas?

Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågorna.

De ändringar i socialtjänstlagen som gäller från den 1 januari 1998 och som rör barn tillkom bl.a. för att tydliggöra barnperspektivet i lagen. Ett annat skäl var att skapa ytterligare tydlighet i handläggningen av ärenden som rör skydd av barn. Det infördes en ny paragraf, 50 a, som innebär att en kommun skall slutföra en påbörjad utredning om ett barns behov av skydd och fatta beslut i ärendet även om barnet flyttar från kommunen under utredningstiden. Om den nya kommunen samtycker till det kan ärendet flyttas över till den nya kommunen.

Kent Härstedt beskriver situationer där det förekommer att kommunerna tolkar den nya bestämmelsen på ett sådant sätt att det uppstår konflikter om vilken kommun som egentligen är ansvarig att vidta åtgärder för att skydda barn och ungdomar och att det drabbar det enskilda barnet.

Under förra året fick Socialstyrelsen och länsstyrelserna i uppdrag att följa upp hur de nya ändringarna i socialtjänstlagen har slagit igenom ute i kommunerna. Länsstyrelsernas årsrapporter sammanställs nu inom Socialstyrelsen, och en rapport kommer att överlämnas till Socialdepartementet innan sommaren. Redan nu har jag fått veta att flera länsstyrel-

ser rapporterat att det är vanligt att kommuner inte kan komma överens om vem som skall ha ansvaret för ett enskilt barnavårdsärende och att länsstyrelserna förväntas fatta beslut åt kommunerna. Den informationen gör mig bekymrad. Jag kommer att noga studera den rapport som Socialstyrelsen lämnar till Socialdepartementet och där länsstyrelsernas synpunkter i den här frågan förs fram.

Jag brukar i olika sammanhang framhålla hur viktigt jag tycker att det är att kommuner följer de lagar och bestämmelser som gäller. Det är beklagligt att inte barnets bästa sätts i främsta rummet när det gäller att lösa de frågor som kan uppstå när det gäller att handlägga barnavårdsärenden. Det är också en fråga om kompetensutveckling i kommunerna. Med en kompetent bedömning av behoven och korrekt handläggning av ärenden skulle sådana här situationer inte behöva uppstå.

Det här är en angelägen fråga som jag avser att ordentligt belysa och analysera. Om jag finner att det är nödvändigt kommer jag att föreslå att socialtjänstlagen förtydligas på den här punkten.

Anf. 171 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Jag vill börja att tacka socialministern för det svar som han nu har lämnat. Som redogjorts här ändrades socialtjänstlagen den 1 januari 1998. Då trädde ett antal förändringar i kraft. Detta var i många stycken en efterlängtd förändring som ledde fram till positiva konsekvenser. Men som jag redogjort för i min interpellation var den kanske inte så lyckad i alla sammanhang.

Jag fäster i min interpellation uppmärksamhet på ett område. Det gäller området hantering av socialtjänstinsatser, där ursprungskommun och ny kommun som familj flyttat till är inblandade. Här är lagstiftningen fortfarande oklar och föranleder alltför ofta tidskrävande diskussioner mellan kommuner, som kanske ibland leder fram till godtyckliga tolkningar.

Det är genom lagändring klarlagt att när en kommun inlett en utredning angående barn och ungdom är den skyldig att slutföra utredningen och även svara för insatser som behövs. Likaså har placeringskommunen ett klart fortsatt ansvar för barnet och ungdomen när han/hon placerats i annan kommun.

I sitt svar öppnar socialministern för en översyn av detta, och det välkomnar jag. Det är också enligt socialministerns redogörelse tydligt att det kommit in rapporter från flera andra håll, vilket visar att vi i Helsingborg uppfattat situationen på ett sätt som många andra också gjort.

Därför delar jag och uppskattar jag socialministerns redogörelse ändra fram till sista meningen. Där säger socialministern: "Om jag finner att det är nödvändigt kommer jag att föreslå att socialtjänstlagen förtydligas på den här punkten."

Det kanske är så att socialministern i det här läget inte kan föregripa de rapporter och den sammanställning som Socialstyrelsen kan göra. Jag skulle dock vilja uppmuntra socialministern att se över detta så snart det någonsin är möjligt. Detta är en ohållbar situation. Det gäller frågor som jag direkt fångat upp från dem som jobbar med detta i Helsingborg.

Jag vill avsluta med att än en gång tacka för svaret, som jag uppfattar som mycket positivt. Jag ser fram emot socialministerns översyn.

Anf. 172 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Kent Härstedt tolkar den sista meningen precis på det sätt jag skulle önska att han tolkade den. Avsikten är att föreslå ett förtydligande av socialtjänstlagen. Men jag är inte beredd att definitivt ta ställning förrän jag har fått ta del av Socialstyrelsens rapport och gått igenom de redogörelser som länsstyrelserna lämnar. Den information jag fått hittills pekar på att vi behöver den typen av förtydliganden av lagen. Men slutgiltigt ställningstagande avvaktar jag med tills jag har sett rapporten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

30 § Svar på interpellation 1998/99:349 om folkhälsoinstitut till Sverige

Anf. 173 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Kenneth Johansson har frågat mig dels vilka åtgärder regeringen avser vidta för att tillvarata den potential som svensk kompetens på folkhälsoområdet representerar, dels om regeringen avser att agera för en placering av ett eventuellt hälsoobservatorium till Sverige.

Sverige har varit mycket aktivt i beredningen av det framtida samarbetet inom folkhälsoområdet genom att få gehör för Sveriges syn på folkhälsoarbetet. Syftet har varit att vidga begreppet och området till att omfatta hälsofrämjande insatser och prevention snarare än enbart hälso-skydd. Jag delar Kenneth Johanssons uppfattning att hälsoaspekten stärks betydligt genom de formuleringar som återfinns i artikel 152.1 om folkhälsa i Amsterdambfördraget, nämligen att ”en hög hälsoskyddsnivå skall säkerställas vid utformning och genomförande av all gemenskapspolitik och alla gemenskapsåtgärder”.

När det gäller lokalisering av ett EU-organ till Sverige pågår ett intensivt arbete med att kartlägga vilka myndigheter som kan vara av intresse för svensk del. Inom regeringen bereds för närvarande de olika alternativen som har förts fram. Bland de grundläggande villkoren för att etablera ett EU-organ i Sverige är att det skall finnas ett ovedersägligt behov av det nya organet. Organet skall ha till uppgift att effektivisera EU-arbetet, och Sverige skall ha så pass stora komparativa fördelar inom organets verksamhetsområde att vi framstår som en stark kandidat. Ett europeiskt hälsoobservatorium är ett av alternativen som uppfyller kriterierna.

Grunden för att ett europeiskt hälsoobservatorium skall inrättas är att det finns ett genuint behov på gemenskapsnivå. För att kunna bedriva ett framgångsrikt folkhälsoarbete krävs en struktur som samlar in data om hälsoläget, förekomsten av hälsorisker och smittsamma sjukdomar och ser till att informationen kommer till användarna i medlemsländerna.

Jag avser att ta upp frågan med mina kollegor på hälsoministerrådets möte nästa tisdag den 8 juni. Vid det tillfället kommer jag att agera för att ett sådant organ inrättas på europeisk nivå. Folkhälsan i Europa talar sitt tydliga språk; att en tyngre ansats måste läggas på verksamhetsområdet för att hälsoaspekter skall kunna infogas i övriga politikområden.

Jag delar Kenneth Johanssons uppfattning att Sverige har väldokumenterad bred kompetens och mångårig erfarenhet inom folkhälsoområdet

och därmed får anses vara en stark kandidat. Min uppfattning är att Sverige har goda förutsättningar för att vara värdland för ett europeiskt hälsoobservatorium. Detta skulle erbjuda Sverige goda möjligheter att främja forskningen inom området, och det skulle även bidra till att öka antalet arbetstillfällen inom en kunskapsintensiv sektor.

Anf. 174 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för det svar som socialministern lämnat mig. Jag tycker att det är ett bra svar, och det gläder mig. Det tyder på att vi har en samsyn i dessa frågor.

Folkhälsoarbetet bör genomsyra allt samhällsarbete. De politiska besluten bör grundas på principen om en hållbar hälsoutveckling. Människor bör ges möjlighet att leva ett hälsosamt liv. Folkhälsopolitiska beslut är långsiktiga. Det tar ofta ganska lång tid innan resultat kan skönjas. Det är också svårt att precisera vilka besparingar som olika insatser medfört.

Folkhälsoinsatserna är svåra att mäta. Icke desto mindre är folkhälsoarbetet helt nödvändigt. Skall vi långsiktigt kunna förbättra hälsan och minska vårdinsatserna, och skall vi långsiktigt kunna få vårbudgeten att räcka till, krävs kraftfulla satsningar på folkhälsofrågorna.

Hälsoklyftorna har ökat på senare år. Detta är en varningssignal som kräver analys och åtgärd. Skillnaderna i hälsa geografiskt och ojämlikheten i hälsa mellan kvinnor och män måste åtgärdas. Behovet av forskningsinsatser är stort.

Jag har i min interpellation beskrivit att folkhälsofrågorna har fått och kommer att få en allt viktigare roll i EU:s framtida arbete. Amsterdamfördragets intentioner och det ramprogram som antagits för de olika sakområdena är viktiga komplement till de åtgärder som enskilda medlemsländer vidtar.

Sveriges arbete inom EU:s folkhälsoarbete är viktigt. Centerpartiet anser och har föreslagit att det före viktiga beslut skall göras en omfattande analys av vad besluten kan få för betydelse för hälsoutvecklingen motsvarande vad som redan i dag görs på miljöområdet. Alla viktiga beslut bör hälsokonsekvensanalyseras nationellt och på EU-nivå.

Mot bakgrund av Sveriges väldokumenterade breda kompetens och mångåriga erfarenhet inom hälsoskyddsområdet ser jag att vi kan bidra med mycket. Men vi har också mycket att lära. Det är just det gemensamma mervärdet som vi tycker är så värdefullt.

Jag skulle vilja ställa en följdfråga till socialministern. Delar socialministern min tolkning av Amsterdamfördraget att viktiga EU-beslut bör hälsokonsekvensanalyseras, och att den verksamhet som EU stöder skall vara hälsofrämjande och hälsoskyddande? Är i så fall t.ex. EU:s stöd till tobaksproduktion förenligt med Amsterdamfördraget? Det tycker inte jag.

Regeringen agerar för en lokalisering av en EU-myndighet eller ett EU-organ till Sverige. Så tolkar jag socialministerns svar. Detta är mycket angeläget av flera skäl. Utöver redan nämnda argument är det viktigt med förankring av EU-verksamheter även i vårt land. Allt skall inte hamna i Bryssel. Jag önskar lycka till vid hälsoministerrådet den 8 juni.

Jag skulle slutligen vara intresserad av att veta om socialministern har någonting att säga om tidsplanen och själva processen kring det arbetet.

Anf. 175 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag tycker att det var ett mycket tillfredsställande svar vi fick från socialministern. Sverige har ju faktiskt ett ärorikt förflutet på folkhälsoområdet. Tittar man i litteratur från för 100 år sedan finner man i tidskriften Hälsovännen en rad iakttagelser om hälsoproblem där man också anvisar hur man kan förebygga dem. Det handlade om rent vatten, bättre bostäder, bra mat osv.

Axel Höjer som var generaldirektör för Medicinalstyrelsen en bit in på 50-talet arbetade ju väldigt intensivt i Världshälsorganisationen för att folkhälsoarbetet skulle få en plats i WHO. Detta arbete fortsattes av Bror Rexed. Göran Dahlgren är en annan person som har betytt väldigt mycket för det här arbetet.

Vi har ett stort förtroende internationellt. Vi har faktiskt fått ett WHO-pris för våra hälsopolitiska strategier. Vi har fått ett WHO-pris för Fröken Sverige-kampanjen. Internationellt har det svenska folkhälsoarbetet fått en helt annan uppskattning än det har fått på sistone i svenska medier där man har raljerat med Folkhälsoinstitutet. Det är viktigt att inte det här raljerandet med Folkhälsoinstitutet gör att man landar fel.

Det är 20 år sedan jag kom till Socialstyrelsen. Från den dagen har jag ätit upp de där brödsnivorna väldigt ofta. Jag bakade dem inte, men de har kommit igen och igen. För tio år sedan väckte Folkpartiet en motion om att skilja folkhälsofrågorna från tillsynsmyndigheten Socialstyrelsen just för att komma bort från brödsnivodebatten. Vi måste alltså komma ifrån den.

Jag hoppas att man nu skapar en sådan här enhet i Sverige och att man då tittar på hur man har lagt upp det i USA med *Centers for Disease Control* där tyngdpunkten är just forskning. Man har forskning om epidemiologi för att kartlägga hälsoproblem och deras orsaker, men också forskning om hur man förmedlar hälsouppllysning på ett sådant sätt att människor tar det till sig och tar det på allvar och inte skrattar åt det.

Det är också viktigt att lära av varför vissa kampanjer har gått snett. Det har inte bara skett i Sverige utan också på andra håll. Jag tror att det är en forskningsuppgift i sig att studera kampanjer, massmediedebatt och vad det har lett till.

Jag tror att man skall titta på det som görs internationellt och även gå tillbaka till de gamla tankegångarna som fanns i underlaget vid Folkhälsoinstitutets tillblivelse. När saker och ting skall skapas är det många intressenter som kommer in i bilden. Det har väl delvis blivit en kompromiss. Jag välkomnar att man nu gör en utvärdering av det svenska folkhälsoarbetet. Då skall man komma ihåg att motsvarande utvärderingar har gjorts i Finland, Norge och på andra håll. Jag tror att man kan dra nytta av dem om man nu skall skapa en internationell enhet här i Sverige, vilket jag hoppas att man gör.

Anf. 176 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Låt mig först göra en kommentar till Kenneth Johanssons fråga om huruvida jag uppfattar formuleringarna i Amsterdamfördraget på samma sätt som han. Jag skulle gärna vilja göra det, i alla fall arbeta med det som utgångspunkt. Det är osäkert om man har samma uppfattning ute i Europa om vad som avses med hälsoskydd och hur man definierar det.

Prot. 1998/99:103

31 maj

Svar på
interpellationer

Det intressanta, vilket motiverar ett starkt engagemang från svensk sida att institutet skall komma hit, är att det som i någon mån skiljer oss och där vi har så otroligt stora fördelar är att vi ser folkhälsoarbetet i ett mycket bredare perspektiv. Vi ser det – som Kenneth Johansson pekar på när han talar om hälsoklyftorna – geografiskt, socialt och som en fråga om förhållandet mellan kvinnor och män. Vi ser folkhälsoarbetet som en del i hela samhällspolitiken.

Jag deltog i en konferens i Aten som genomfördes av Europarådet för några veckor sedan. När jag berättade om hur befolkningssituationen ser ut och vad vi förväntar oss de närmaste 20 åren, blev de naturligtvis lite överraskade att vi så snabbt har fått en höjning av levnadsåldern i Sverige. Men det beror på ett folkhälsoarbete som har detta breda perspektiv.

Jag skulle gärna önska mig att vi kunde anlägga detta breda perspektiv vid utformningen och genomförandet av all gemenskapspolitik och alla gemenskapsåtgärder. Men jag inser att övriga Europa skulle definiera hälsoskyddsarbete och hälsoskyddsnivå något mer inskränkande. Vår utgångspunkt måste ju vara att verka för att man anlägger ett brett folkhälsooperspektiv på hela EU-arbetet.

Jag kan inte ange en tidsplan för projektet. Avsikten är att vi skall diskutera detta nästa tisdag. Dagen innan kommer vi också att möta de nordiska kollegerna för en diskussion där avsikten är att vi också skall få möjlighet att pröva deras inställning till att institutet förläggs hit till Sverige.

Sedan har jag några kommentarer till Barbro Westerholm. Jag är för min egen del inte ett dugg bekymrad för att upplysningskampanjer kan missuppfattas eller för att de kan beskrivas felaktigt, som görs i tidningarna. Det är klart att en och annan kampanj kan innehålla delar som kanske inte är så välbetänkta eller som är felaktigt formulerade och kan läsas fel. Det viktiga och det vi skall vara stolta över är faktiskt att det offentliga samhället har tagit ett ansvar för folkhälsoarbete och upplysningsarbete. Det har i allt väsentligt varit framgångsrikt.

Jag måste säga att även om jag numera vet hur det gick till med Socialstyrelsens 6–8 skivor bröd, skäms jag inte ens en gång för det. Det är väl ganska förnuftigt att man upplyser medborgarna om hur man kan skaffa sig sunda kostvanor och därmed få en bättre hälsa. Jag tycker inte att vi som har intresse av att arbeta för folkhälsan behöver rygga för att man ibland utsätts för kritik.

Anf. 177 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag konstaterar att även efter socialministerns senaste inlägg har vi en fortsatt samsyn kring de här frågorna. Det tycker jag är bra.

Jag tycker att hälsokonsekvensanalyser är en väldigt intressant metod. Detta diskuterar vi väldigt mycket inom Centerpartiet. Det diskuteras i folkhälsokommittéer, inom HSU, i Miljöhälsoutredningen och på många andra håll. Vid Folkhälsoinstitutet bedrivs arbete med att sprida och utveckla metoder för hälsokonsekvensanalyser på regional och lokal nivå.

I debatten har det ibland hävdats att en hög hälsoskyddsnivå innebär en hämsko för näringslivet. Men jag tror att det i framtiden blir precis tvärtom. Ett framsynt hälsotänkande blir en komparativ fördel och ett

viktigt inslag i framtidens näringspolitik. På samma sätt som miljökvalitet blir ett allt starkare kommersiellt kriterium, kommer nog graden av hälsokvalitet för olika produkter att vara ett konkurrensmedel. Jag tycker att det är mycket viktigt att stimulera denna utveckling.

När det gäller tobaksfrågan är det Centerpartiets uppfattning att tobaksodling inte bör stödjas med medel ur EU:s budget. Tobaksprevention är viktig och i första hand en hälsofråga. Därför bör tobaksproduktionen i stället få stöd för övergång till alternativa grödor. Det vore intressant att höra vad socialministern har för synpunkt även på den frågan.

Beträffande EU-myndighet är det bra att vi är överens om betydelsen av lokalisering av EU-verksamhet till Sverige. Det skapar arbetstillfällen och tar till vara medlemslänternas speciella kompetenser. Känslan av delaktighet och närhet är viktig. Inte minst det som socialministern tog upp, att vi har en mycket bra inriktning på hälsoarbetet i Sverige, är viktigt. På det sättet kan detta få ett större genomslag.

En lokalisering ut över de olika medlemsländerna av EU-verksamheter är också ett viktigt krav i Centerpartiets Europaprogram inför EU-valet. Ett europeiskt hälsoobservatorium känns mycket angeläget. Sverige har alla förutsättningar att bli ett bra värdland.

Och återigen: Jag hoppas på framgång för socialministern vid hälso-ministerrådet.

Anf. 178 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Kritik är bra. Boken *Leva tillsammans* har ju kritiserats till sitt innehåll. Det är en typ av debatt som är väldigt positiv. Det är förlöjligandet som inte är bra.

Det handlade inte bara om sex-åtta brödsivor, utan jag råkade också ut för att bli beskylld för att vilja ha varningstexter på chips och godis, när det i själva verket handlade om färgmedelsdeklaration för allergiker. Sådant skymmer bilden av den seriösa avsändaren vid ett folkhälsobudskap.

Jag tror att man kan lära sig en del av dessa händelser, t.ex. vilka snubbeltrådar som man inte skall ramla över. Socialstyrelsens annonser fanns på ARE-bolagens stora annonsplaner, och det kändes som att Socialstyrelsen överföll en när man satt i bilkö t.ex. vid Roslagstull.

Fru talman! Jag tänkte egentligen säga en helt annan sak. Detta är tro- ligen min sista interpellationsdebatt. Därför vill jag till protokollet fästa att det positiva som jag har upplevt i dessa interpellationsdebatter är denna öppenhet och den insyn som man får i Regeringskansliets arbete. Dialogen är också positiv, att vi från oppositionen kan ha denna revisors- funktion och utöva en kritisk granskning.

Jag gillar inte käbblet; det är slöseri med tid. Jag tycker bättre om att vi intar denna revisorsattityd och försöker att hjälpa den som revideras med nya infallsvinklar och förhoppningsvis nya förslag som regeringssi- dan kan ta till sig. Tack för det!

Anf. 179 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! En liten kommentar till Kenneth Johansson om stödet till tobaksodling: Min kunskap på det området är otroligt begränsad. Jag har inte varit medveten om att det utgår stöd från EU till tobaksodling. Så jag avstår från att ha någon uppfattning i den frågan. Jag kan för lite.

När det gäller folkhälsoarbetet råder, åtminstone mellan oss tre som har deltagit i den här diskussionen, en samsyn om det samhälleliga ansvaret, om nödvändigheten av att se folkhälsoarbetet i ett bredare perspektiv och också om en skyldighet från det offentliga samhället att bidra med upplysning och information samt att vägleda medborgarna i deras val.

Nu var det inte Socialstyrelsen som satte upp dessa affischer, utan det var Brödinstitutet som hänvisade till Socialstyrelsen, dock på ett sätt som gjorde det lätt att förlöjliga själva avsikten. Men jag tycker inte att detta skall hindra det offentliga samhället att ge vägledande information, att tala om vad som är lämpligt och vad som är mindre lämpligt.

Sedan är det naturligtvis – och där är vi också säkert överens – varje medborgares egen sak att välja livsstil och det liv som man önskar sig. Men man skall kunna göra det mot bakgrund av en hygglig kunskap om de risker som man utsätter sig för.

Om nu detta skulle vara Barbro Westerholms sista interpellationsdebatt vill jag passa på att önska lycka till inför det nya uppdraget. Jag har varit med i riksdagsdebatter under bara ett halvår och har inte så stor erfarenhet, men samtalen här med Barbro Westerholm har varit långt ifrån den politiska polemiken. Snarare har de varit till stöd och ett gemensamt arbete för att komma rätt. Den politiska polemiken har sin tid, men det uppriktiga samtalet bör också ha sin tid. Jag tackar Barbro Westerholm för dessa samtal.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på interpellation 1998/99:305 om osteoporos

Anf. 180 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig vad jag avser att göra för att bidra till att sprida kunskap om osteoporos och informera om vilka möjligheter till förebyggande åtgärder som i dag föreligger.

Regeringen gav Folkhälsoinstitutet (FHI) i regleringsbrevet för år 1998 i uppdrag att ta fram ett underlag som redovisar nationella och internationella erfarenheter av vilka möjligheter som finns att arbeta sjukdomsförebyggande och hälsofrämjande bland äldre. Med anledning av ca 70 000 anmälda frakturer per år till följd av osteoporos hos äldre har Folkhälsoinstitutet särskilt prioriterat förekomst av och förebyggande åtgärder för att förhindra osteoporos. Folkhälsoinstitutet redovisade uppdraget i september 1998.

Folkhälsoinstitutets slutsatser är att det går att förebygga osteoporos genom bl.a. goda levnadsvanor. Bra kostvanor och fysisk aktivitet har en positiv effekt på skelettets hållfasthet medan rökning har en negativ effekt. Fysisk aktivitet har även en positiv effekt på uppbyggnaden av muskelmassa och på falltendensen.

Folkhälsoinstitutet framhåller också att det går att börja förebygga osteoporos även i högre åldrar. Den positiva effekten av t.ex. fysisk aktivitet är till stor del knuten till fortlöpande aktivitet.

Statens beredning för utvärdering av medicinsk teknik (SBU) gjorde för några år sedan en genomgång av befintlig dokumenterad kunskap

angående värdet av mätning av bentäthet. SBU konstaterade att tobaksrökning, ökad ålder, brist på östrogen, låg fysisk aktivitet och otillräckligt med kalcium i kosten minskar benets hållfasthet hos människan. Det är därför angeläget att det förebyggande arbetet inriktas på ökad aktivitet hos den unga växande individen.

I SBU:s rapport konstateras att det inte finns några vetenskapliga underlag för att rekommendera bentäthetsmätning för vare sig generell massundersökning, riktad screening eller som ett led i hälsoundersökning av symtomfria individer.

Betydande framsteg vad avser kunskap om orsaker, diagnostik och behandling av osteoporos har gjorts under senare år. Inom Europeiska gemenskapen tillsattes därför en arbetsgrupp för att göra en analys av förekomst, behandling och förebyggande åtgärder inom gemenskapen. I rapporten betonas särskilt skillnaderna mellan medlemsstaterna, både i förekomst av och beräknad ökning av osteoporos.

I rapporten presenteras också ett antal rekommendationer om bl.a. förebyggande åtgärder. Rapporten om osteoporos utgör ett mycket värdefullt inslag i att sprida information om möjligheterna att förhindra förekomst av osteoporos och frakturer till följd av detta.

Att erbjuda hälso- och sjukvård av god kvalitet är som bekant en uppgift för sjukvårdshuvudmännen. Om förebyggande insatser för särskilda grupper skall utföras är det landstingens sak att avgöra detta. Nationella kampanjer kan genomföras genom bl.a. Folkhälsoinstitutet tillsammans med andra organisationer.

Regeringen har i regleringsbrevet för år 1999 gett Folkhälsoinstitutet två uppdrag som berör hälsofrämjande insatser bland äldre. Det första handlar om att göra år 2001 till ett fysiskt aktivitetsår. Det andra är en fortsättning på det tidigare uppdraget angående hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser bland äldre. Uppdraget avser att Folkhälsoinstitutet skall vara pådrivande i det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet för äldre på nationell, lokal och regional nivå.

Folkhälsoinstitutet arbetar naturligtvis även aktivt för att sprida information inom andra områden som kan påverka förekomsten av osteoporos, som t.ex. att uppmuntra till goda levnadsvanor genom att minska tobaksbruket och uppmuntra till sunda kostvanor.

Till sist vill jag påminna om den parlamentariskt sammansatta Nationella folkhälsokommittén, som har till uppgift att utarbeta förslag till nationella mål för hälsoutvecklingen samt föreslå strategier för hur målen skall uppnås. Av kommitténs direktiv framgår att en av de viktigare uppgifterna är att uppmärksamma och belysa skillnader i hälsa mellan män och kvinnor. Mot bakgrund av att en så stor grupp kvinnor drabbas av osteoporos förutsätter jag att sjukdomen blir föremål för uppmärksamhet i kommitténs arbete.

Anf. 181 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Låt mig börja med att säga tack, socialministern, för svaret, även om jag kanske inte till alla delar håller med.

Dessa sjukdomar och skador i rörelseorganen ökar mycket kraftigt. Man har gjort undersökningar bland kvinnor om hur många som vet hur stor risken är att drabbas av detta. Av dem var det 12 % som sade sig

vara underkunniga om att detta kunde drabba dem, medan således, fru talman, 88 % trodde att de kanske skulle slippa undan.

Nu är det faktiskt så att varannan kvinna och var fjärde man över 50 år drabbas av detta. Det betyder att de råkar ut för frakturer av olika slag, ryggvärk, kanske t.o.m. förtidspensionering och vad det nu kan vara. Det betyder mycket stora kostnader för samhället. Men låt mig säga att det primära för mig här i dag är det lidande som dessa människor drabbas av.

Den svenska styrkommittén inte bara för 2001 utan också för 2000–2010 hade presskonferens på Karolinska sjukhuset den 19 april. Där var det flera personer som yttrade sig, naturligtvis ordföranden professor Frank Wollheim och, som jag lyssnade väldigt noga till, tidigare riksdagsledamoten Sonja Rembo som nu är ordförande i Osteoporosförbundet. Hon är själv drabbad och vet vad det kan betyda.

Man är helt enig om att detta är ett snabbt växande problem. Jag har tittat på förbundets beräkningar av kostnaderna, för det är någonting som riksdagen är intresserad av. Sjukdomar i rörelseorganen kostar mer än 60 miljarder om året. Jämför det med t.ex. försvarskostnaderna. Bara ryggbesvärerna beräknas till 20 miljarder och de reumatiska sjukdomarna, om jag minns rätt, nästan 50 miljarder.

Ökningen beror naturligtvis på att vi blir äldre och äldre och då drabbas allt hårdare av sjukdomar. En annan sak är vårt sätt att leva. Vår kosthållning är, som vi vet, inte den rätta alla gånger, och som socialministern så riktigt påpekar står ju rökningen för en stor del av orsakerna. Jag vill också nämna en siffra till som jag gärna vill ha till protokollet, och det är att enbart kostnaderna för höftfrakturer på grund av osteoporos beräknas till 3 miljarder om året. Dessa patienter har dessutom en väldigt dålig läkningsförmåga.

Detta är någonting som FN bör uppmärksamma. Jag vill bl.a. ställa frågan till socialministern om han är beredd att på FN-nivå försöka att arbeta vidare för att pressa på för att man skall göra så mycket som möjligt.

Nu är Sverige hårdast drabbat, fru talman. Det är mycket märkligt, men det är vad jag har fått lära mig av experterna.

Min första fråga är då om socialministern vill bidra till att inspirera FN att göra mer.

Sedan vill jag också fråga om det verkligen är riktigt att man inte rekommenderar bentäthetsmätning. Jag har själv av intresse genomgått en sådan med ett, gudskelov, mycket gott resultat. Men jag har också vänner som har gjort det och som har fått ett sämre resultat. De har omedelbart kunnat få någon sorts behandling av sin läkare. Efter något år har de kunnat göra om bentäthetsmätningen och då fått bevisat att insatserna har hjälpt.

Anf. 182 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Det pågår, enligt vad jag har blivit informerad om, två arbeten inom statliga myndigheter på Socialdepartementets område kring problemställningen. Socialstyrelsen arbetar inte just nu med några studier, men man planerar – jag tror att det också var så Elisabeth Fleetwood formulerade det i sin information – en sådan studie, åtminstone så långt att man redovisar den kunskap som nu finns. Man gör en littera-

turgenomgång och tar fram någonting som väl kan kallas *state of art*, dvs. en redovisning av kunskapsnivån när det gäller osteoporos just nu.

Det andra är att SBU planerar att göra en uppföljning av den tidigare rapporten om mätning av bentäthet. Projektgruppen skall sammanträda direkt efter sommaren och då diskutera detta. Det är alltså dessa två arbeten som pågår.

Den frågeställning som vi ofta möter här i riksdagen är vilket ansvar sjukvårdshuvudmännen har för förebyggande arbete, upplysningsarbete osv. och vilket ansvar vi har här i riksdagen. Det rimliga är naturligtvis att vi lägger ansvaret på sjukvårdshuvudmännen. I väldigt stor utsträckning är det där som arbetet måste bedrivas. Vi måste förvänta oss att sjukvårdshuvudmännen tar också frågan om osteoporos på fullt allvar.

Dock kan ju faktiskt inte landstingen arbeta inom FN:s ram. Mitt svar på den frågan är att regeringen naturligtvis är beredd att arbeta på FN-nivå kring dessa problemställningar. Det är inte sjukvårdshuvudmännens sak, utan det är den svenska regeringens och riksdagens ansvarsområde.

Anf. 183 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Tack för det kompletterande svaret.

Enligt vad jag har fått lära mig – jag skrev en motion om detta i höstas och har haft kontakt med Osteoporosförbundet – är detta med bentäthetsmätning väldigt viktig för de enskilda människorna, för då får man kunskap om sin egen situation och vad man kan göra. Det personliga ansvaret när det gäller hälsofrågor är naturligtvis mycket, mycket stort. Här kan man ge den enskilda människan ett incitament till att förbättra sin situation.

Jag vill gärna betona vikten av att man tittar närmare på detta. På alltför många platser runtom i Sverige saknas det bentäthetsmätare, också enligt den information som jag har fått.

Vi måste således sprida kunskap på alla nivåer. Självklart ligger ansvaret på sjukvårdshuvudmännen, men jag är inte säker på att de har tagit till sig all den kunskap som finns. Det anses inte så dramatiskt när äldre människor bryter en handled eller en vrist. Det är nästan, fru talman, så att det börjar ses som ett normaltillstånd, men det är det inte. Det beror ofta på att man har en svag benstomme beroende på faktorer som man kanske hade kunnat påverka själv.

Jag hoppas därför att socialministern med alla tentakler han har kan hjälpa till att sprida kunskap, inte bara bland de enskilda människorna utan också bland sjukvårdshuvudmän och andra, och kanske också få det till det FN-uppdrag som styrkommittén gärna vill ha.

Anf. 184 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Det skall påpekas, och det är viktigt, att i EU:s rapport om osteoporos fanns det en punkt som var en rekommendation om att skaffa bättre, modernare och framför allt fler utrustningar för att mäta bentäthet.

Det är viktigt att vi ser till att utrustningar finns hos sjukvårdshuvudmännen. Problemställningen som SBU tog ställning till var ju huruvida man skulle rekommendera undersökningar också av symtomfria individer, om man skall göra screening av bentätheten eller om man bara skall

använda utrustningen för dem som av ett eller annat skäl tror att de har problem eller riskerar att få det.

Det är naturligtvis en svår frågeställning. Det är möjligt att vi så småningom kommer dithän att man ändå gör mer allmänna undersökningar, benträthetsundersökningar, för att komma till rätta med detta. Men SBU:s rekommendation var ju den omvända. Man fann, som man sade, inte något vetenskapligt värde i att göra sådana undersökningar. Men det viktigaste är ju att sjukvårdshuvudmännen skaffar sig tillräcklig utrustning, att utrustning finns till hands för alla dem som *vill* göra sådana här undersökningar.

Anf. 185 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Jag håller helt och hållet med socialministern om det sista inlägget. Låt mig påpeka att den här mätmetoden är förfärligt enkel och absolut smärtfri. Vi vet att vi människor ibland är lite rädda för det som gör ont. Det här gör inte ett enda dugg ont, och man kan få det avläst ganska snabbt.

Jag fick en idé. Skulle man inte försöka få med det här i företagshälsövrden? Vi vet vad det kostar på arbetsplatserna när de anställda blir sjuka och hur svårt det är när goda medarbetare kanske blir borta under lång tid. Det finns alltså många områden där vi kan premiera lindrandet, förebyggandet och vården av osteoporospatienter.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på interpellation 1998/99:326 om tvångssteriliserade personer

Anf. 186 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Elisabeth Fleetwood har frågat statsministern om vilka åtgärder han ämnar vidta för att den föreslagna ersättningen till dem som steriliserats mot sin vilja endast skall tillfalla de drabbade och inte kommunala instanser. Hon har också frågat vilka åtgärder statsministern avser vidta för att dessa 175 000 kr inte skall beskattas. Arbetet inom Regeringskansliet är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Regeringen avlämnade i mars 1999 proposition 1998/99:71 *Ersättning av staten till steriliserade i vissa fall*. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen och socialutskottet har i betänkande 1998/99:SoU13 tillstyrkt lagförslaget. Onsdagen den 19 maj 1999 antogs propositionen av riksdagen.

Avsikten med ersättningen är att ge de personer som drabbats en upprättelse och en gottgörelse från staten. Regeringen är medveten om att en sådan ersättning aldrig kan ersätta den enskilde för det lidande som denne fått utstå. Ersättningen, som är skattefri, kommer därför framför allt att få en symbolisk funktion. Regeringen är medveten om att denna ersättning, liksom alla andra ersättningar eller skadestånd, kan komma att få effekter vid beräkningen av vissa statliga och kommunala bidrag samt kommunala avgifter. Som bekant har frågan debatterats under senare tid

och många har hört av sig till Regeringskansliet. Regeringen har tagit intryck av detta och frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Fru talman! Sedan detta skriftliga svar lämnades till interpellanten har beredningsarbetet kommit så långt att jag nu också vill meddela att regeringen avser att för riksdagen presentera ett tillägg till lagen som innebär att den ersättning som utbetalas icke skall ligga till grund för bedömningar av inkomstprövade stöd, bidrag eller avgifter från stat, kommun och landsting.

Anf. 187 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Får jag även här säga att jag tackar socialministern för svaret. Men låt mig sedan genast komma tillbaka till att jag ställde frågan till statsministern den 22 april under den öppna frågestunden. Då valde statsministern att inte svara. Han lämnade i stället ordet till biträdande socialministern Klingvall som gav ett svar. Det var inte särskilt klargörande, men hon visade en viss sympati för de synpunkter jag hade, nämligen att de här 175 000 kronorna inte skulle kunna få tas om hand av kommuner för sociala bidrag.

Dessa människors lidande beror ju faktiskt på en svensk lagstiftning, vilket som jag ser det placerar detta i en helt annan klass än vanliga skadeersättningar. Det var bakgrunden till min fråga till statsministern. Jag blev besviken över att statsministern inte ansåg att detta var en övergripande fråga, så jag gick direkt upp till vårt kansli och skrev en interpellation. Men – sic! – statsministern överlämnade denna till socialministern, och nu är socialministern här. Det är bra i och för sig.

Det blev ju faktiskt så som jag hoppades med min fråga till statsministern, att de här pengarna inte skall kunna tas om hand av kommunerna vid beräkning av bidrag. Jag upprördes, och jag har fått väldigt mycket respons för detta från människor ute i landet, över att dessa hårt drabbade människor, som drabbats av lagstiftning från 1934 och 1941, skulle få en futtig – för det vill jag kalla det i det här sammanhanget – ersättning på 175 000 som sedan deras kommuner eventuellt skulle få tillbaka av. Jag var så upprörd att hjärtat klappade på mig, det kan jag försäkra socialministern.

Men nu har vi kommit fram till detta. Det här är nu ett förslag. Det förslaget hoppas jag kommer att läggas fram så fort som möjligt. Jag hoppas också att man går ut till kommunerna och talar om att det är regeringens och riksdagens uppfattning – jag hoppas att det går rätt över oss alla – att de skall ha den här ersättningen för den inskränkning i deras liv som de drabbades av genom beslut härifrån.

Med det vill jag säga att jag är glad att socialministern svarade, men jag är förvånad över att inte statsministern tog chansen att bemöta den oro som dessa människor har haft alltsedan det här förslaget kom fram. Det gör mig lite betryckt. Men nu har vi i alla fall kommit så långt vi för tillfället kan i den här situationen.

Anf. 188 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Elisabeth Fleetwood och jag har uppenbarligen exakt samma uppfattning om vad som bör gälla. Det som är intressant är att den utredning som hade till uppgift att arbeta med ersättningar till dem som utsattes för dessa två lagstiftningar och som tvångssteriliserades

reflekterade väldigt mycket över hur det offentliga Sverige skulle kunna framföra ett slags ursäkt för en skamlig lagstiftning och för det ingrepp som skedde med lagens stöd. De reflekterade mycket över problemställningar som integritet, människovärde och återupprättelse.

Men de reflekterade aldrig över just den här aspekten. De föreslog att ersättningen skulle vara skattefri, vilket också fanns med i regeringens lagförslag. Men de reflekterade aldrig över att vi i andra sammanhang har ett, i och för sig vällovligt, system för att ge stöd till människor med små ekonomiska omständigheter och att det stödet är behovsprövat. Ett stöd på 175 000 kr skulle då kunna innebära att man förlorar bostadsbidrag och andra bidrag eller att man får högre avgifter om man utnyttjar kommunal service.

Inte heller socialutskottet fann anledning att lägga till detta, och ingen ledamot av riksdagen motionerade. Jag var inte heller medveten om den här problemställningen när frågan bereddes i regeringen. Jag tänkte inte på att det skulle kunna bli sådana konsekvenser. I någon mån kan man alltså säga att vi delar på ett ansvar för att vi inte har tänkt tidigare. Jag skall gärna berömma Elisabeth Fleetwood för att hon redan när hon ställde frågan till statsministern faktiskt uppmärksammade det här problemet.

Det som är svårt är ju att hantera en särskild regel för dem som får den här ersättningen. Men jag tycker att det går att motivera detta med att det ju faktiskt handlar om människor som har varit offer för en lagstiftning som dagens moderna parlament tar avstånd ifrån och anser vara en skamfläck i den svenska parlamentariska historien. Människor som på detta sätt utsatts för ett tvångsingrepp får nu en ersättning, och då bör riksdagen också garantera att denna ersättning inte tas tillbaka av det offentliga samhället genom en annan bedömning på andra områden.

Det betyder att detta blir ett förslag till ett slags generalklausul för just den här ersättningen som kompletterar den lagstiftning som riksdagen har beslutat om. Regeringens avsikt är att presentera detta mycket snabbt. Beslutet kommer inte att kunna fattas förrän i början av hösten, men å andra sidan får myndigheterna och alla kommuner information om vilket förslag som ligger på riksdagens bord. Det innebär att de som får ersättning, och de första ersättningarna kommer ju att betalas ut någon gång i augusti och början av september, inte skall behöva riskera att få sitt övriga samhällsstöd prövat.

Anf. 189 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Det var ju den tidigare universitetskanslern Carl-Gustaf Andrén, om jag inte tar fel, som var ordförande i utredningen. Det är en person som jag har den största aktning för med tanke på vad han har gjort för vårt utbildningsväsende och på andra platser.

Självklart kan pengar inte ersätta dessa människors lidande. Det håller jag med socialministern om. Det är ju vår lagstiftning som har drabbat dessa människor. Det är det som jag uppfattar gör detta så unikt och där man skulle kunna ingripa. Det var därför som jag blev så upprörd över att statsministern när han satt här inte kunde ge mig svaret när jag satt här, utan han satt kvar och lät Klingvall i första hand svara. Jag tar för givet att han har läst utredningen. Och han borde ha förstått hur väsensskilt detta var.

Vi delar på ansvaret. Ja, vi delar på ansvaret. Och just det ansvaret skall vi ta. Och det tycker jag att vi gör om detta förslag genomförs, vilket jag tar för givet att det gör. Socialministern använde ordet skamfläck, vilket jag håller med om. Ministern talade om beslut i höst. Vad jag nu oroar mig lite över är om det kommer att vara möjligt för enstaka kommuner att säga: Nu använder vi den gamla lagstiftningen under sommarmånaderna och drar in detta. Det anser jag vore en skamfläck för den kommunala självstyrelsen.

Beträffande utskottet vill jag säga att jag vet att det var ett enigt utskott. Jag har framfört till mina kolleger i socialutskottet att jag mycket väl förstår deras reaktion, eftersom de inte har något annat att följa än den lagstiftning som nu gäller. Det var också därför som jag naturligtvis tog upp detta som en fråga till statsministern, eftersom utskottsledamöterna inte hade någonting annat att göra än att fatta det beslut som de fattade.

Jag hoppas att vi har kommit till vägs ände och att de allt färre tvångssteriliserade som nu lever skall kunna få denna ersättning. Den kanske kan ge dem en liten liten ljusglimt under de sista åren av deras liv.

Anf. 190 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Avsikten är att vi under de allra närmaste dagarna skall överlämna ett förslag till kompletterande lag till Lagrådet. Vi har förstått att vi därmed inte hinner lämna förslag till riksdagen innan riksdagen avslutar vårens arbete. Men vi har tillsammans med våra jurister och vid diskussioner också med omvärlden kommit fram till följande.

Om lagförslaget ligger färdigt så snart som möjligt efter att Lagrådet har behandlat det, så presenteras propositionen. Det kommer att innebära att nämnden som skall ta ställning till ersättningar börjar sitt arbete först den 1 juli. Det betyder att nämnden inte kommer att fatta beslut om några ersättningar förrän man har gjort en prövning. Det finns säkert fall som man inte behöver pröva särskilt länge och som är alldeles uppenbara. Men vi har ju skäl att tro att utbetalningar av ersättningar och beslut om ersättningar inte kommer förrän i augusti. Det innebär alltså att då finns det kunskap om det lagförslag som föreligger. När det gäller de statliga myndigheterna är det ju enkelt att tala om att detta lagförslag nu föreligger. Och de statliga myndigheterna bör ha en skyldighet att avvakta sina beslut tills riksdagen har prövat detta. Jag är övertygad om att också kommunerna kommer att göra det. Det är trots allt ganska få fall, och jag är övertygad om att man då vilar på sina beslut när det gäller inkomstprövningar tills riksdagen har fattat beslut och att lagen får genomföras med omedelbar verkan vid riksdagens beslut.

Vår bedömning är att någon enskild inte skall behöva uppleva att man förlorar de pengar som man har fått.

Anf. 191 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Det senaste som socialministern sade om att han är övertygad om att någon enskild inte skall drabbas välkomnar jag i högsta grad. Jag tar för givet att det inte bara är jag utan ännu mer socialministern och departementet som kommer att försöka bevaka denna fråga.

Och de skall vara övertygade om att åtminstone jag kommer att bevaka frågan hårt.

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på interpellation 1998/99:301 om jordbrukets kostnader och framtid

Anf. 192 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Roy Hansson har frågat jordbruksministern om hon avser att vidta åtgärder för att minska eller avskaffa de politiska kostnader som belastar vårt svenska jordbruk.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Regeringens målsättning är att hela Sverige skall leva. I regeringsförklaringen slogs det fast att "avfolkningen av landsbygden skall motverkas genom god infrastruktur, ett brett och varierat näringsliv och ett konkurrenskraftigt jordbruk." Detta skall bl.a. ske genom att "jordbruket skall ges villkor som är likvärdiga med andra näringars."

För att kunna göra en rättvis jämförelse med andra producenters förutsättningar måste man göra en sammantagen bedömning av pris-, stöd- och kostnadsnivåer.

Roy Hansson tar upp skatterna på drivmedel, handelsgödsel och el som exempel på politiska kostnader som belastar det svenska jordbruket och som han anser att jordbruksföretag i andra länder inom EU inte har.

Ofta används Danmark som jämförande exempel när LRF redovisar att vissa skatter är högre i Sverige än i Danmark. Om en sammantagen bedömning görs blir bilden emellertid en annan. De danska bönderna har kostnader som svenska jordbrukare inte har. Fastighetsskatten är en sådan. Likaså är skatten på bekämpningsmedel betydligt högre i Danmark än i Sverige.

Även i ett prisperspektiv finns det många fördelar för Sverige. Sverige har de lägsta markpriserna i Europa. Även om den nuvarande skatten på el som används inom jordbruket är högre i Sverige än i Danmark, medför våra låga elpriser att elkostnaden totalt sett ändå är 10 % lägre i Sverige. Det svenska elpriset är i dag lägst i hela EU. I Tyskland är elpriset nästan tre gånger det svenska.

Ytterligare ett perspektiv är att se på stödnivåer. Exempelvis är miljöstödet sju gånger så stort i Sverige som i Danmark.

Regeringen avser självklart att vidta åtgärder för att uppfylla målet i regeringsförklaringen. I vårpropositionen förklarar regeringen att det finns anledning att överväga att jämställa jordbruket med industrin med avseende på energibeskattningen. Det skattebortfall som en ändring medför bör finansieras inom energiskattesystemets ram.

Regeringen anser att en skatteförändring för jordbruket med fördel kan ske i ett större energipolitiskt sammanhang. Jordbrukets energibeskattnings kan aktualiseras i samband med de pågående överläggningarna om skattepolitikens framtida utformning mellan samtliga riksdagspartier.

Anf. 193 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret på min interpellation om jordbrukets kostnader och framtid.

Jag hade ursprungligen framställt interpellationen till jordbruksministern, men det är bra att finansministern avger svaret, eftersom den bristande lönsamheten inom jordbruket till del beror på den extra skattebelastningen för jordbruket i Sverige.

Det har från regeringens sida talats om jordbruket som en framtidsnäring. Det är bra. Bättre vore det om detta omsattes i verklig politik. Avsaknad av konkreta åtgärder för jordbruket saknades i såväl budgeten för 1999 som i vårbudgeten. Nu skall jag inte anklaga finansministern för detta, eftersom tillträdet skedde två dagar före presentationen av vårbudgeten. Men regeringen i dess helhet är ansvarig för den politik som förs, eller möjligen för den icke-politik som förs i detta avseende.

Jag har i min interpellation pekat på att det varje vecka försvinner ett jordbruk från Gotland. Det är naturligtvis inte bra för sysselsättningen och för en levande landsbygd. Än allvarligare är det när produktionen av råvaror till livsmedelsindustrin minskar. Då blir det naturligtvis även minskningar i förädlingsindustrin.

Ett av skälen, kanske det viktigaste, är den bristande lönsamheten. Det finns länsvisa beräkningar gjorda som visar att det gotländska jordbruket belastas av 53 miljoner kronor årligen i högre politiska kostnader som skatter än vad jordbruket i Danmark gör. Självfallet får detta återverkningar på lönsamheten för jordbruket som en framtidsnäring. Det är extra kostnader som är beslutade av riksdagen och kan, efter förslag från regeringen, ändras i riksdagen.

Elskatten, som finansministern nämnde, för jordbruket i Sverige är 13,8 öre/kWh. I Danmark är den 7 öre/kWh, och i Finland är den 2,6 öre/kWh.

Varför är elskatten högre när det framställs mjölk än då läskedryck produceras?

Dieselskatten i Sverige är 2 670 kr per kubikmeter. I Danmark är den 190 kr per kubikmeter.

I Sverige har vi en gödselskatt som inte finns i konkurrentländerna. Jag förstår varför gödselskatten en gång infördes men när nu forskningen visar att det där det växer bra är mindre kväveläckage jämfört med hur det är där växtligheten är dålig bör denna skatt snarast omprövas.

Fru talman! Jag har frågat om regeringen kommer med åtgärder för att minska jordbrukets politiska kostnader. Tidigare har ju jordbruksministern hänvisat till pågående skatteöverläggningar. Nu hänvisar finansministern till samma överläggningar vad gäller jordbrukets energibesättning. Jag frågar mig om finansministern och jordbruksministern har olika uppfattningar vad gäller jordbrukets övriga politiska kostnader.

Om jag förstår finansministerns svar rätt anser regeringen att det inte finns några negativa konkurrensförhållanden inom vårt jordbruk. Jag tycker att detta är märkligt. Det är snart två år sedan detta uppmärksammades i den s.k. Björkska utredningen. Såvitt jag vet har ingen bestridit uppgifterna i den utredningen, och förslag har funnits för att lasta av jordbruket den s.k. ryggsäcken.

Har nu regeringen en annan uppfattning? Är det i så fall detta som har föranlett att regeringen inte har presenterat något eget förslag till riksdag-

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

gen i frågan, bortsett från uttalanden om "jordbruket som framtidsnäring"? Som en jordbrukare så passande har uttalat behövs det också potatis.

Något besked ges inte i detta interpellationssvar, så det är tydligen bara att vänta. Jag hoppas dock att det gamla talesättet att kon dör medan gräset växer inte är tillämpligt på dagens jordbrukspolitik.

Det finns emellertid två saker som är bra när det gäller dagens interpellationssvar. Dels visar regeringen att den låga lönsamheten för Sveriges jordbruk är beroende av beskattningen; det är ju finansministern som svarar på min interpellation. Dels är lönsamheten för jordbruket bättre i andra länder än i Sverige eftersom markpriserna i Sverige är lägre än i andra länder.

Avslutningsvis, finansministern, undrar jag: Kommer det några åtgärder för att lätta jordbrukets ryggsäck?

Anf. 194 CARL G NILSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att vi får diskutera den här saken med finansministern. Vi diskuterar ju ganska ofta med jordbruksministern men till syvende och sist är det väl finansministerns departement som har sista ordet i de här skattefrågorna.

Jag tycker emellertid att ministern i sitt svar tar alldeles för lätt på frågan om jordbrukets betydelse. Denna näring är viktig, kanske speciellt för Gotland, eftersom en stor andel av befolkningen där är beroende av jordbrukspolitiken och av jordbruket som näring. Men denna näring är också viktig för landet i övrigt.

Jag tycker, som sagt, att man tar för lätt på frågan och jag tror mig då veta vad jag talar om. Självt sitter jag i jordbruksutskottet. Dessutom är jag ordförande i Moderata samlingspartiets jordbrukarråd. Jag har därför förmånen att ganska mycket resa runt i landet, och jag träffar många bönder som i dag är oroade. Vi kan avläsa en bristande investeringsvilja, en bristande rekrytering till yrket och en fallande lönsamhet. Det är viktigt att i sammanhanget påminna om, vilket Roy Hansson också gjorde, sambandet mellan denna primärproduktion på jordbrukspolitikens område och livsmedelsindustrin respektive förädlingsindustrin. Den ena näringen kan nämligen inte fungera utan att den andra fungerar väl.

Under de senaste åren har det i olika sammanhang gjorts ett flertal uttalanden från regeringens sida – genom regeringsförklaringar, genom ministeruttalanden och i interpellationsdebatter o.d. här i kammaren – men ingenting har hänt. Det är förklaringen och motivet till att frågan ständigt kommer upp i olika sammanhang.

Dagens interpellationssvar är inte annorlunda. Det är ett svar som är till intet förpliktande. Här talas det om att regeringen överväger att jämställa jordbruket med industrin avseende energibeskattningen. Ministern säger i svaret: "Jordbrukets energibeskattnings kan aktualiseras i samband med de pågående överläggningarna – – –." Det är signaler till Sveriges bönder, vilka i dag lever med en svag lönsamhet, som just är till intet förpliktande. Men det är ju där som det behövs åtgärder. Även från sysselsättningssynpunkt totalt sett i Sverige är frågan viktig. Det samband mellan industrin och primärproduktionen som jag talat om rör nästan 300 000 människor.

Sedan finns det ett par saker i svaret som enligt min uppfattning är direkt felaktiga. Detta med markpriserna kan man möjligen säga är både fel och rätt. När det gäller markpriserna i Sverige pendlar det oerhört mycket mellan de lägsta och de högsta priserna, mellan ett fåtal tusen kronor per hektar och bortemot 100 000 kr per hektar, detta samtidigt som det finns länder i Europa som har betydligt lägre markpriser än de priser som förekommer t.ex. i Skåne. Den här beskrivningen är alltså enligt min uppfattning felaktig.

På samma sätt är det med de totala elkostnaderna. I de flesta länderna i Europa är det nu en totalt avreglerad elmarknad. Det har gjorts, och det är bra, att vi har fått fallande elpriser totalt sett. Men priserna har fallit över hela linjen. Genom öppenheten, de öppna gränserna, och en fri marknad är det ungefär lika över hela linjen. Så fungerar nämligen pris-sättningen på detta område.

Anf. 195 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag kan försäkra Roy Hansson att jordbruksministern och jag har samma uppfattning om jordbrukspolitiken. Jag har svarat på de frågor som har ställts i interpellationen. Om svaren inte är nya kan det bero på att inte heller frågorna är nya. Jag har velat markera på ett par punkter och vill gärna invända mot påståendet att Sverige inte har särskilt låga markpriser. Man kan alltid hitta minimum och maximum men faktum är att jämfört med likvärdiga markområden i Europa har Sverige mycket låga markpriser.

Vi har också ett oerhört stort miljöstöd. Vårt miljöstöd är jämfört med t.ex. Danmarks sju gånger större. Vi har också oerhört låga elpriser, bland de allra lägsta inom Europeiska unionen. Det är naturligtvis en stor konkurrensfördel också för vårt svenska jordbruk.

Det talas om den s.k. ryggsäcken och om energi- och miljöskatter. Det handlar om ungefär 5 % av jordbrukets totala kostnader. Då får man naturligtvis en annan relief till diskussionen.

Till sist kan jag bara konstatera att enligt den lantbruksbarometer som gjordes förra året är det faktiskt fler bönder som ser positivt på sin lönsamhetsutveckling jämfört med hur det var året innan.

Anf. 196 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag skall först be att få instämma i Carl G Nilssons synpunkter på jordbruket. Särskilt för oss på Gotland är det väsentligt att ha ett lönsamt och framtidsinriktat jordbruk eftersom 8 % av befolkningen där finns direkt inom jordbruksnäringen. Läger man till förädlingsindustrin är vi uppe i omkring 30 %. Inget annat län har en så stor jordbruksandel. Det är detta som föranlett mitt intresse och min interpellation i det här sammanhanget.

En punkt som hittills inte tagits upp i debatten är rekryteringen till näringen. Vi har en lantbruksskola som inte har så stor rekrytering som skulle behövas. Möjligen beror det på att ungdomarna inte delar regeringens uppfattning att jordbruket för närvarande är en framtidsnäring. Det krävs nog andra tag från regeringen för att det skall gå att locka ungdomar till detta viktiga yrke. Jag tror att det finns anledning till det.

Sedan skall jag säga några ord om markpriserna. Det som står i interpellationssvaret är faktiskt ganska klargörande. Markpriserna i Sverige

betingas av att det är en sämre lönsamhet här. Det är ju lönsamhetsnivån, ingenting annat, som sätter priset på marken. Om det då är låga markpriser i Sverige – vilket framgår av svaret – måste det tyda på att lönsamheten i Sverige är därefter och att den i sin tur beror på överbeskattningen av det svenska jordbruket.

Jag är något förundrad över att finansministern inte har samma uppfattning som den som framkommer i den Björkska utredningen, nämligen att man i Sverige har en överbeskattning. Som nämnts har man för Gotlands del beräknat att det rör sig om 53 miljoner kronor. Det är en ansevärd summa i ett så litet län. Ingen har hittills inte delat uppfattningen i den Björkska utredningen. Men tydligen är en omprövning på gång. Därför vore det värdefullt om finansministern nu kunde fastslå om regeringen delar den uppfattning som finns i den Björkska utredningen. Har regeringen kommit fram till någon annan uppfattning än den som varit vid handen? I så fall är det en ganska dramatisk förändring.

Vad gäller samsynen mellan jordbruksministern och finansministern har jag en undran. För ungefär två veckor sedan, eller kanhända för tio dagar sedan, meddelade jordbruksministern att samtliga dessa skatter skulle hanteras i skatteöverläggningarna. Nu talas det om att det är elskatterna som skall diskuteras i skatteöverläggningarna. Där ser jag en skillnad. Jag tänker då på dieselskatten och gödselskatten som nog jordbruksministern tänker sig skall in i skatteöverläggningarna. Men finansministern har tydligen en annan uppfattning om detta.

Elpriset kräver en kommentar. Det må hända att elpriset är lägre i Sverige än i Danmark, men man skall naturligtvis titta på vad lantbrukaren får betala. Det är skatten som läggs till som gör att det blir ett högre pris totalt sett. Det är det som är det intressanta. Fortfarande kvarstår min fråga: Varför är elpriset högre när man producerar mjölk än när man producerar öl och läskedryck? Då går man alltså på industritariffen, men så är icke fallet för jordbruket.

Så en annan konstighet. Om en lantbrukare torkar sitt spannmål hemma får han betala det höga priset. Men lämnar han bort spannmålet för torkning inom industrin gäller den lägre taxan. Det har våra lantbrukare svårt att inse nödvändigheten av. Vi måste se våra jordbruksföretag som just de företag som de är. Då tycker jag att man å det snaraste borde åtgärda detta.

Min fråga kvarstår: Kommer det något från regeringen som lättar på ryggsäcken åt jordbruket, eller delar inte regeringen numera den Björkska uppfattningen sådan den kom till uttryck för i utredningen för 18 månader sedan? Det tror jag är ett värdefullt besked till landets jordbrukare som finansministern kan ge här och nu i kammaren.

Anf. 197 CARL G NILSSON (m):

Fru talman! Frågan om miljöstödet och miljöstödsersättningen kommer ofta upp i de här debatterna. Jag tycker att det är viktigt att påminna om att miljöstödet och ersättningarna för de åtgärder som vidtas är en betalning till Sveriges lantbrukare för att de utför en viss typ av miljövård. Det kan vara olika typer – bevarandet av kulturmiljöer osv. De har ingenting att göra med lönsamheten inom jordbruket. Det är inte meningen att de pengarna skall vara någonting annat än en ersättning för det jobb som görs.

Sedan tycker jag att den slutliga frågan ändå måste bli densamma som Roy Hansson snuddade vid. När det i detta svar sägs att regeringen överväger, att frågan kan aktualiseras, måste det väl finnas en tidsplan när detta besked skall ges. Jag upprepar det absolut nödvändiga, att ge de signaler till Sveriges bönder som behövs för att de skall kämpa vidare och för att vi skall åter få en rekrytering till svenskt jordbruk.

Min sista fråga blir: Vilken är tidsplanen för de här åtgärderna?

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

34 § Svar på interpellation 1998/99:317 om plan för inträde i euron

Anf. 198 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Fredrik Reinfeldt har frågat mig om regeringen är beredd att utarbeta en nationell övergångsplan för att förkorta förberedelsetiden för ett möjligt framtida införande av euron.

I regeringens EMU-proposition (prop. 1997/98:25) som riksdagen antog i december 1997 framhålls vikten av handlingsfrihet och handlingsberedskap. Ett viktigt sätt att upprätthålla denna handlingsfrihet är att vidta nationella praktiska förberedelser. En del av de praktiska förberedelserna avser analys och inventering av de omställningsproblem som ett eventuellt inträde i valutaunionen kan medföra. En annan del av arbetet avser olika anpassningsåtgärder i den nuvarande situationen där Sverige inte deltar.

Denna typ av praktiska förberedelser behövs för att Sverige skall ha en reell valfrihet i EMU-frågan. De behövs för att säkerställa att, som det anges i riksdagsbeslutet, ”en eventuell framtida övergång till euron kan genomföras på ett bra sätt”. Låt mig först översiktligt beskriva det förberedelsearbete som har bedrivits hittills för att sedan beröra frågan om en övergångsplan.

Arbetet med praktiska euroförberedelser startade 1996. Inriktningen har varit att kartlägga problem och åtgärder vid såväl deltagande som icke deltagande. Analysen har omfattat fem områden: lagstiftningsfrågor, finansiella sektorn, näringslivet, offentliga sektorn och konsumentfrågor. Resultatet av det inledande arbetet har redovisats i två departementspromemorior (Ds 1997:9 och 1997:59).

I december 1996 gav regeringen i uppdrag åt Statskontoret att analysera IT-frågor inom den offentliga sektorn vid ett eventuellt införande av euron. Arbetet har bedrivits inom ramen för en samverkansgrupp där ett tiotal centrala myndigheter har deltagit. Statskontorets uppdrag är avslutat och har redovisats i en rapport från februari i år.

I december 1997 inrättade regeringen referensgruppen för de svenska euroförberedelserna. Referensgruppens uppgifter är att identifiera behovet av olika anpassningsåtgärder när Sverige inte deltar i valutaunionen, att analysera behov och problem i samband med ett eventuellt senare deltagande samt att utveckla dialogen mellan olika aktörer som berörs av euron. I gruppen, som jag leder, deltar representanter för organisationer från ett brett tvärsnitt av samhället.

Det arbete som har bedrivits i dessa olika forum leder till flera preliminära slutsatser:

- Vi vet relativt väl inom vilka sektorer som omställningsarbetet vid ett eventuellt införande av euron skulle vara mest omfattande. Det är inom den offentliga sektorn som problemen skulle vara störst, men de skulle också vara betydande inom den finansiella sektorn.
- Vi vet även vilka sakfrågor som skulle kräva störst arbete. Här är omställning av IT-system den största komponenten, men även ändringar i lag- och regelverk samt informationsfrågor skulle kräva stora insatser.
- Dessutom vet vi vilka som skulle vara de viktigaste parterna eller aktörerna i ett omställningsarbete, och vi har med dem etablerat en fungerande dialog.

Arbetet hittills pekar därmed på olika områden där en fördjupad analys är nödvändig för att hålla en hög handlingsberedskap. Det enskilt viktigaste området avser bedömningar av vilken tid och vilka kostnader, framför allt inom offentliga sektorn, som skulle bli aktuella vid ett eventuellt införande av euron i Sverige.

Det är mot denna bakgrund som det eventuella behovet av en övergångsplan skall ses. Jag menar att de som kräver en övergångsplan enligt brittisk förebild mer ser till formen än till innehållet i arbetet. Det viktiga är att säkerställa att den nödvändiga handlingsberedskapen finns.

Men för dem som vill dra paralleller mellan vårt eget förberedelsearbete och det brittiska bör en annan och viktigare skillnad framhållas. Enligt uppgifter från den brittiska regeringen förbereder man där förslag om tilldelning av extra budgetmedel till vissa delar av statsförvaltningen för att aktivt förbereda ett införande av euron. Att använda budgetmedel på detta sätt är inte aktuellt i Sverige. Det får inte bli fråga om att föregripa ett beslut från svenska folket om inträde i valutaunionen. För mig är detta den avgörande skillnaden mellan de brittiska och de svenska planerna. Det är också en viktig generell princip för det arbete med praktiska euroförberedelser som bedrivs.

Anf. 199 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för detta utförliga svar som jag menar leder till tre problem.

Det första handlar om det faktum att regeringspartiet är det enda parti av riksdagens partier som inte har någon ståndpunkt i sak utan bara ett förhållningssätt gällande tidtabell när det gäller euron. Det diskuterade jag som hastigast med finansministern under den gångna torsdagens frågestund. Här blandar socialdemokraterna ihop två saker. Att vara lyhörd är inte detsamma som att inte själv företräda någon ståndpunkt. Vi går inte ut till våra väljare och svarar, när de frågar vilken ideologi eller vilket partiprogram vi företräder, att de själva får bestämma det. Vi gör vad ni säger åt oss.

När ett politiskt parti inte företräder någon uppfattning i centrala frågor skapar det problem för demokratin. Problemet växer ju viktigare frågan är och ju större parti det handlar om. Socialdemokratins frånvaro vad gäller uppfattning i eurofrågan är därför, för att uttrycka mig försiktigt, mycket problematisk.

Det i sin tur leder över till det andra problemet. Vi får en regering utan åsikt, eftersom den just är socialdemokratisk, och en oklar majoritetsposition i riksdagen. Det i sin tur leder till att bl.a. den mycket stora svenska offentliga sektorn står utan ledning i en avgörande framtidsfråga. Det blir naturligtvis än allvarligare i ett land där västvärldens, vid jämförelse med andra länder, största offentliga sektor finns.

Jag har i min interpellation återgivit hur det kommer till uttryck i olika rapporter som återspeglar det mycket långsamma förberedelsearbetet i Sverige. Det är ett arbete som kommer att leda till att Sverige de facto inte har den handlingsfrihet som riksdagsbeslutet om euron den 5 december 1997 faktiskt förutsatte. Vi vet inte vad det kommer att kosta. Vi har inte förberett regler för IT-samordningen. Det är mycket oklart hur lång den kvalificerade förberedelse tiden, dvs. tidpunkten från beslut fram till en möjlig eurointroduktion, egentligen är.

Det tredje problemet slutligen är att den privata sektorn, som inte är lika beroende av vilket politiskt beslut vi slutligen hamnar på, tröttnar på att vänta och i stället överväger möjligheten att flytta investeringar in till euroland. Detta är bl.a. fallet vad gäller Volvo. Jag är övertygad om att fler kommer att följa efter. Vad behövs då?

I Storbritannien har under högsta politiska ledning en övergångsplan framarbetats som skall förbereda Storbritannien på alla sätt för att ha högsta behandlingsberedskap vid ett eventuellt beslut om inträde. Det saknar vi helt och hållet i Sverige.

Därför vill jag ännu fråga finansministern om han utesluter varje möjlighet att snabba upp förberedelse tempot för ett möjligt svenskt eurointräde.

Anf. 200 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det pågår ett intensivt förberedelsearbete. Jag har i interpellationssvaret redovisat de olika åtgärder som förbereds i Regeringskansliet. Jag har också markerat att vi i motsats till t.ex. Storbritannien inte anser att man skall förbereda sig på ett sådant sätt att det inte blir full handlingsfrihet vid ett framtida ställningstagande för medborgarna.

Jag delar inte Fredrik Reinfeldts uppfattning att om en stor del av svenska befolkningen ännu inte har bestämt sig i frågan skulle det vara fel för ett politiskt parti att lyssna till opinionen för att senare ta ställning i frågan. Där har vi olika uppfattningar.

Jag och andra i det socialdemokratiska partiet har vid ett stort antal tillfällen redovisat vår inställning i vårt förhållningssätt till eurofrågan. Det finns inte skäl att upprepa den. Det tillhör den enklare politiska agitationen att säga att den offentliga sektorn skulle sakna ledning i frågan. Den offentliga sektorn deltar i allra högsta grad i förberedelsearbetet. Via både den referensgrupp jag har hänvisat till och på andra sätt finns det alla möjligheter för både den offentliga sektorn och den privata sektorn att ta del av det förberedelsearbete jag har redovisat.

Anf. 201 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Ånyo förvånas jag över svaret att det är viktigt att lyssna. Det är bara ett sätt att dölja det faktum att man inte själv har en ståndpunkt i frågan. Detta gäller särskilt när det kommer från en nu till åren kommen tidigare SSU-ordförande som var mycket röd i sin ungdom. Jag har svårt att tänka mig att han då skulle ha uppfattning av karaktären: ”Jag har ingen uppfattning. Jag skall lyssna på vad folk tycker.”

Det är grundläggande för oss som ger oss in i politiken att vi själva har en ståndpunkt, att vi har en ideologisk syn på samhället som vi för ut till väljarna. Det innebär inte att vi inte skall vara lyhörda och ödmjuka för förändringar eller andra åsikter. Men om man inte börjar med en egen uppfattning fungerar inte demokratin som den är tänkt.

Det är få svenskar som känner till hur avvikande vår europolitik har kommit att bli. Elva länder gick med från start. Jag besökte Grekland för några veckor sedan, finansierat via riksdagens internationella kansli. Där är den ekonomiska politiken inriktad på att skapa förutsättningar för ett grekiskt inträde i euron redan från den 1 januari 2001. Det återstår att se hur framgångsrikt det blir.

I Storbritannien skall en folkomröstning hållas någon gång efter nästa parlamentsval. Detta parlamentsval måste hållas senast våren 2002. *The National Change-Over Plan*, som regeringen Blair har tagit fram, syftar till att på ett helt annat sätt än i Sverige skapa handlingsfrihet och korta den kvalificerade förberedelseiden för att inte onödigt fördröja processen vid ett beslut om inträde.

Den brittiska planen talar om en omställningstid om 40 månader från det första positiva regeringsbeslutet fram tills euron är fullständigt införd som en legal valuta. I detta inräknas då tid för en folkomröstning.

I Danmark har den danska kronan knutits till ERM 2. Man följer utvecklingen i Storbritannien nära.

Det är alltså endast i Sverige som vi är utan åsikt och reella förberedelser. Vår svenska krona är som bekant inte knuten till ERM 2. I det läget finns det anledning att tala om en offentlig sektor utan en politisk ledning. Det är den stora skillnaden. Tony Blair och hans ministrar har gått i spetsen för att säga att de skall göra sitt yttersta för att vara väl förberedda när det brittiska folket sedan beslutar om landet skall gå med eller inte.

Statskontorets rapport – och från andra håll – signalerar att det inte finns något ledarskap. De vet inte vilken riktning som gäller. De har inte av tradition att ägna sig åt civil olydnad. Därför sitter många och passivt väntar på någon sorts besked. Detta passiva väntande skadar Sverige, det skadar möjligheterna att få hit investerare, det skadar möjligheten att få jobb i Sverige, och det skadar möjligheterna att på en lång rad områden fördjupa det svenska deltagande i Europasamarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 202 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Anne-Katrine Dunker har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att minska de ekonomiska konsekvenserna för företag med skulder till staten som alltför höga räntor innebär.

Jag utgår från att interpellationen avser de räntor som tas ut vid förse-
nad inbetalning av skatter och avgifter.

Tidigare togs det ut en fast s.k. restavgift på skatte- och avgiftsford-
ringar. Att avgiften var fast innebar att den uttryckt som årlig ränta var
hög vid kortare dröjsmål med betalningen och låg vid långa dröjsmål.

Den fasta restavgiften ersattes år 1993 med en rörlig s.k. dröjsmåls-
avgift. Dröjsmålsavgiften är konstruerad på det sättet att den tas ut med
2 % om fordringen betalas för sent men före utgången av förfallomåna-
den, dvs. den månad då förfallodagen inträffat, med 4 % om den betalas
före utgången av månaden efter förfallomånaden och med 6 % om den
betalas före utgången av andra månaden efter förfallomånaden. Därefter
stiger avgiften med 1 % i månaden fram till dess fordringen preskriberas,
såvida den inte blir betald.

Dröjsmålsavgiften tas alltså ut på ett mjukare sätt än den fasta restav-
giften vid korta dröjsmål, samtidigt som avgiften kan bli kännbar vid
långa dröjsmål.

Genom införandet av skattekontosystemet fr.o.m. februari 1998 har
dröjsmålsavgiften för de beloppsmässigt viktigaste skatterna – inkomst-
skatt och mervärdesskatt – samt arbetsgivaravgifterna ersatts av ränta
som beräknas dag för dag precis som en vanlig bankränta. Utgångspunk-
ten för ränta i skattekontosystemet är den s.k. basräntan som är lika med
räntan på sexmånaders statsskuldväxlar. För närvarande är basräntan
3 %. På belopp som inte betalats i rätt tid och som överstiger 10 000
kronor tas ränta ut med basräntan plus 15 procentenheter. Det gäller dock
bara fram till dess fordringen överlämnas till kronofogdemyndigheten för
indrivning, vilket normalt sker senast efter en och en halv till två måna-
der. Därefter tas ränta ut bara med basräntan även på stora belopp. Syftet
med att ta ut en förhöjd ränta under tiden mellan förfallodagen och över-
lämnandet för indrivning är att ge incitament för den skattskyldige att
betala i nära anslutning till förfallodagen.

Numera tas alltså ränta för de viktigaste skatterna och för arbetsgivar-
avgifterna ut efter en räntesats som är väsentligt lägre än både dröjsmåls-
ränta enligt räntelagen och de dröjsmålsräntor enligt avtal som tas ut i
många andra sammanhang. Bara under en kortare tid tas det på större
fordringsbelopp ut en förhöjd ränta. Jag kan därför inte dela Anne-
Katrine Dunkers uppfattning att räntorna är för höga, och jag har inte för
avsikt att vidta någon åtgärd på detta område.

Anf. 203 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret.
Jag är också medveten om att detta till vissa delar är en specifik fråga.
Naturligtvis anser jag att man skall betala ränta även på skulder till sta-
ten. Därmed skall de inte ses som en möjlighet att utnyttja en billig skat-
tekredit.

*Svar på
interpellationer*

Anledningen till att jag har ställt frågan till finansministern är att jag har mött många företagare som av många olika skäl har hamnat i en sådan situation. Det är ofta skäl som företagaren inte råår på. Mervärdesskatten skall t.ex. betalas in innan den faktiskt har fakturerats. Det kan hända att en kund går i konkurs, och då kommer självklart inga pengar in. Då är det inte rättvist att man också drabbas av höga räntor och avgifter som ytterligare försvårar situationen. Det är räntor som blir kännbara, trots att – som finansministern påpekar i svaret – räntesatsen är lägre enligt räntelagen.

Den första tidens kostnader är trots allt extra höga. En annan situation kan vara att man inte har fått ett avdrag godkänt som man har räknat med eller att det av andra skäl inte just då finns tillräckligt med medel för att i tid betala.

För många företagare, inte minst små och medelstora, finns det inga stora överskott att ta av, varför extra utgifter – även små sådana – kan stälpa ett helt lass. Den som startar eget måste uppskatta sin inkomst och måste betala skatt redan från första månaden, och skatten skall betalas jämnt fördelat över året oavsett när inkomsterna kommer in i företaget. Våra höga skatter och avgifter är en tung börda för våra företagare. Därtill har inte företagaren ingått något frivilligt avtal med staten, som fallet t.ex. är när man lånar pengar i bank.

Företagaren måste i alla lägen ses som den tillgång hon eller han utgör. Att sänka skatterna skulle göra att många fler företag skulle slippa hamna i skuld till staten. Små och medelstora företag har inte heller samma möjligheter att få professionell hjälp med att minska skatteutgifterna som många av våra stora företag har.

Finansministern säger att han inte har för avsikt att vidta några åtgärder på detta område. Därför vill jag fråga ministern om han ändå inte tycker att något måste göras för de företagare som många gånger orättvist, av perifera orsaker, faktiskt oförskyllt hamnat i en skuldsituation.

Anf. 204 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag har i mitt svar redovisat att det inte generellt sett finns någon anledning att vidta några åtgärder på det här området. Det kan möjligen finnas olika specialfall, och det finns t.ex. en utredning som ser över lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Den tittar också på möjligheterna att inordna punktskatterna i skattekontosystemet. Om så blir fallet kommer naturligtvis dröjsmålsavgiften på punktskatternas område att ersättas av ränta enligt vad jag i det föregående beskrev.

Generellt ser jag dock inte att det finns anledning att på det här området gå in med någon form av lättnader som skulle reducera statens inkomster på området.

Anf. 205 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Det är ju positivt att man tittar på det här, men alla talar ju varmt om våra företag och företagare, och alla säger att de är en tillgång. Många säger också att man är villig att vidta åtgärder för att underlätta livet för företagarna. Ännu har faktiskt inte mycket av det här uppfyllts, trots att det är så oerhört viktigt att vi har företag och att vi tillåter små och medelstora företag att utvecklas.

Jag tar för givet att även finansministern har den åsikten att våra företagare är oerhört viktiga för utvecklingen av vårt land. Därför vill jag fråga finansministern om det inte trots allt är viktigt att det är någonting som görs – och det ganska snart – för att de företag som nu drabbas av skulder på något sätt skall kunna hjälpas, så att de inte hamnar i en skuldsituation. Det viktiga är att de inte skall behöva hamna i den här skuldsituationen. När man väl fått en skatteskuld till staten rullar den vidare ganska fort.

Man tvingas ofta t.o.m. gå i konkurs. Detta drabbar många gånger också tredje man, om man har anställda i företaget.

Överläggningen var härmed avslutad.

36 § Svar på interpellation 1998/99:340 om alkoholskatten

Anf. 206 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Anne-Katrine Dunker har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att alkoholskatterna i Sverige skall sänkas till en nivå som ligger närmare våra grannländers.

Svensk alkoholpolitik syftar till att begränsa alkoholens sociala och medicinska skadeverkningar. De viktigaste medlen för att åstadkomma detta är att begränsa tillgängligheten genom främst Systembolagets detaljhandelsmonopol och prisinstrumentet.

När Sverige blev medlem i EU förändrades förutsättningarna för delar av den svenska alkoholpolitiken. De viktigaste delarna – detaljhandelsmonopolet och prisinstrumentet – har dock kunnat bibehållas. EG-domstolen har godkänt Systembolagets monopol, och vi har tills vidare medgivits införselbegränsningar för resande med rätt att utöver vissa kvantiteter ta ut svensk punktskatt på alkoholdrycker som införs från annat EU-land.

Det är riktigt att det finns tecken som tyder på att den illegala alkoholhanteringen har ökat i Sverige. Enligt en nyligen publicerad undersökning har den icke-registrerade konsumtionen av alkohol ökat under senare år. Detta är naturligtvis mycket allvarligt, och utvecklingen följs noga av regeringen. I den kommande alkoholpolitiska propositionen kommer regeringen att presentera förslag till åtgärder mot denna utveckling. Köp och innehav av olovligt tillverkad sprit föreslås bli kriminaliserade, och polisen skall få ytterligare medel för bekämpning av den illegala alkoholhanteringen.

Social- och finansdepartementen har i samarbete med branschorganisationer, försäkringsbolag och berörda myndigheter inom ramen för det s.k. Oberoende Alkoholsamarbetet - OAS - inlett en omfattande opinionsinsats mot den illegala alkoholhanteringen. Regionala konferenser i samtliga län, ökade kontrollinsatser från polis och tull samt informationsinsatser i olika medier kommer att fortgå under de närmaste åren.

Genom lagen om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter, som trädde i kraft den 1 juli 1998, har tullen fått förbättrade möjligheter att kontrollera transporter avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter samt postförsändelser som innehåller alkohol- eller tobaksvaror.

Jag vill inte i dag ge några löften om sänkningar av skatten på alkohol. Möjligheten att använda alkoholskatten som ett styrmedel för att begränsa totalkonsumtionen av alkohol beror i hög grad på om man kan skattebelägga all alkoholkonsumtion i Sverige. Den svenska ekonomins ökande öppenhet och medlemskapet i EU är förhållanden som kan påverka detta. Det är därför viktigt att ha beredskap för en situation där prisinstrumentet kan få försvagad betydelse för alkoholpolitiken i Sverige.

Anf. 207 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag får tacka finansministern också för det här svaret. Jag tycker att det känns bra att man har inlett opinionsinsatser mot den illegala alkoholhanteringen. Jag är dock lite förundrad över att ministern tycks anse att priset inte ännu har betydelse för alkoholsituationen i Sverige.

Anledningen till att jag har tagit upp den här frågan är det flöde av smuggelsprit och hembränd sprit som förekommer i stort sett i hela vårt land. I dagarna slutar många av våra elever i skolan. Festerna avslöser varandra, och tyvärr förekommer det mycket sprit vid många av festerna, alltför mycket för de unga människor som konsumerar den. Skolor tvingas stänga, och elever skickas hem. Det är mycket allvarligt. Ökningen av svartsprit har bidragit till att tillgången på sprit ökat och till att ungdomarna dricker mer alkohol.

Jag tror inte att höga alkoholpriser är det enda sättet att komma åt dessa våra nordliga problem. Åtminstone verkar det inte så när man läser våra dagstidningar. Jag har redan citerat en del. Det säljs hembränd sprit per deciliter till barn i mellanstadiet, per deciliter därför att de inte kan betala för en hel flaska. Det står dunkar med hembränd sprit i elevskåp osv. För mig är detta oacceptabelt och något som måste stoppas. En ung kropp har ännu inte utvecklade organ som kan förbränna sprit.

Fler och fler drabbas av alkoholskador orsakade av dålig sprit. Hembränd sprit likaväl som smuggelsprit kan var mycket dålig, så dålig att den ytterligare försämrar hälsotillståndet för den som nyttjar den. Vi måste begränsa skadorna av alkohol. Det enda medlet är naturligtvis inte att alkohol blir billigare, men det blir då i alla fall inte ekonomiskt intressant att vare sig smuggla eller bränna sprit. Enligt undersökningar är var tredje grogg gjord på hembränd sprit, och mer än hälften av svenskarna tycker att det är en bagatell att smuggla sprit.

Vi måste se till att ändra attityderna. Ungdomar som har vuxit upp under 90-talet är enligt uppgift väldigt benägna att dricka svartsprit. Allt som på något sätt är förknippat med förbud av olika slag blir tyvärr oftast ännu mer begärligt. En annan effekt av den höga skatten är också att konsumtionen överförs från den kontrollerade sfären till den illegala eller oregistrerade marknaden. Också av den orsaken är det av största vikt att vi bryter mönstret innan det är för etablerat.

Erfarenheterna från sänkningen av skatten på cigaretter visar att fler och fler återgick till att köpa lagliga cigaretter som gav inkomster för staten när man sänkte tobaksskatten. Sänker man skatten på alkohol borde även det ge ökade inkomster. Under enbart en månad fick statskassan in 100 miljoner kronor mer på tobaksskatten.

Socialminister Engqvist sade vid ett seminarium i april att vi skall sträva efter att minska den totala konsumtionen genom att satsa mer på upplysning i bl.a. skolor och idrottsklubbar, arbeta för måttfullhet, ansvar och en mognare alkoholpolitik. Det låter bra.

I min interpellation frågade jag finansministern vilka åtgärder man ämnade vidta för att kunna sänka alkoholskatten. I svaret sägs att det inte kan ges några löften om sänkningar men att man behöver ha beredskap. Då blir min fråga: Vilken beredskap har eller behöver regeringen för att kunna sänka alkoholskatterna, och när? Enligt vad socialministern sade i en tidigare interpellationsdebatt här i eftermiddag kommer det inga förslag om att sänka skatten på alkohol i den proposition som skall läggas fram i början av juni.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:103

31 maj

*Svar på
interpellationer*

37 § Svar på interpellation 1998/99:335 om F-skattsedel

Anf. 208 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Göte Jonsson har frågat statsrådet Lars-Erik Lövdén vilka åtgärder han ämnar vidta för att det skall bli lättare att erhålla F-skattsedel. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Såväl Margareta Andersson som Ola Karlsson har i år i två olika interpellationer kommit in på samma frågeställning. Därför sammanfattar jag nu bara vad som sagts tidigare.

Systemet med F-skattsedlar infördes fr.o.m. den 1 april 1993 (prop. 1991/92:112). I regelsystemet finns – för dem som vill kombinera en deltidsanställning med företagande – en särskild bestämmelse som ger skattemyndigheten möjlighet att utfärda en F-skattsedel under villkor att den återopas endast i personens näringsverksamhet.

Det nya systemet innebar att det blev väsentligt enklare för den som bedrev eller avsåg att bedriva näringsverksamhet att få en F-skattsedel än det hade varit att få en B-skattsedel i det gamla systemet.

Reglerna för tilldelning av F-skattsedel har därefter ändrats (prop. 1997/98:33) så att det blivit ännu lättare att få en sådan skattsedel.

De nya reglerna, som trädde i kraft den 1 januari 1998, innebär att alla som ansöker om en F-skattsedel skall få det om det inte finns skälig anledning att anta att sökanden varken bedriver näringsverksamhet eller kommer att bedriva sådan verksamhet. Dock finns vissa hinder, t.ex. om sökanden har skatteskulder eller inte har fullgjort sin skyldighet att deklarerera.

Det är ytterst få som nu får avslag på sin ansökan om F-skattsedel. Antalet ansökningar under förra året – som prövades mot de nya reglerna – var drygt 74 000. Antalet avslag på den grunden att näringsverksamhet inte ansågs bedrivas var 620, dvs. mindre än 1 %.

Några ytterligare åtgärder i denna riktning ser jag för närvarande inte något behov av.

I sak gäller att man i ett system med F-skatt inte kan undvara en möjlighet för skattemyndigheten att avslå en ansökan om F-skatt när det finns goda skäl att anta att näringsverksamhet varken bedrivs eller kom-

mer att bedrivas, eftersom systemet bygger på ett direkt samband mellan F-skattsedel och näringsverksamhet.

När det gäller handläggningstiderna för utfärdande av F-skattsedlar har det gjorts gällande att de är för långa. Den kritiken har i vissa fall varit berättigad. Numera har emellertid detta rättats till. Ansökningar om F-skatt behandlas normalt inom kortare tid än två veckor från inkomstdagen. Det innebär att ett F-skattebevis normalt kan sändas ut inom två veckor från det att ansökan kom in, och i många fall inom en ännu kortare tid. I Stockholm är dock handläggningstiden ca tre veckor men håller på att kortas.

Enligt de uppgifter som jag har fått om de aktuella handläggningstiderna, och som jag redovisat, är de nu sådana att jag inte anser mig behöva vidta några åtgärder.

Ett problem i sammanhanget är emellertid att den som avser att bedriva näringsverksamhet genom en juridisk person i många fall måste vänta mellan en och två månader och ibland ännu längre innan den juridiska personen har registrerats av Patent- och registreringsverket.

För att råda bot på bl.a. detta problem och samtidigt göra det enklare för dem som vill starta ett företag har Patent- och registreringsverket samt Riksskatteverket på regeringens uppdrag undersökt möjligheten till en förenklad företagsregistrering. Uppdraget redovisades i en slutrapport i mars i år. De förslag som redovisades håller verken nu på att genomföra.

Till detta kan läggas att Riksskatteverket nu gör en översyn av utbildningen av handläggare i F-skattefrågor för att åstadkomma en så snabb, korrekt och enhetlig bedömning av ansökningar om F-skattsedel som möjligt. I flera regioner har viss utbildningsverksamhet också redan genomförts.

Anf. 209 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag tackar finanministern för svaret. Jag har i och för sig förståelse för att det kanske finns en viss irritation från finansministerns sida när det gäller svaret. Vi har redan haft uppe den här frågan två gånger i vår. Jag har respekt för detta.

Jag väckte den här frågan förra året under brinnande valrörelse. Jag skrev en fråga till Östros, som då hade ansvaret. Jag fick då besked i ett skriftligt svar: Vi håller på att se över de här reglerna. Sedan kom det ett besked i budgetpropositionen: Vi skall inte se över de här reglerna.

Orsaken till att jag tog upp frågan då var framför allt ett fall i Habo. En ung kille ville bli egen företagare och starta billotsverksamhet. Han begärde i oktober 1986 att få F-skattsedel. Han fick den i augusti 1988, således sju månader efter det att de enklare regelverken enligt finansministern hade trätt i kraft. Då hade det gått turer både via länsrätt och kammarrätt.

Ett annat liknande fall i samma område gällde en konsultföretagare som ville starta egen verksamhet. Det var samma procedur: kammarrätt och länsrätt. Den som har hjälpt till i dessa båda fall har i dag en pärm med 600 A4-blad från den brevväxling som har varit mellan sökande och myndigheterna.

Nu har båda fått F-skattsedel. Nu är båda duktiga egenföretagare var och en inom sitt område. Hur hade det gått om de inte hade stått på sig i

det här sammanhanget utan gett sig? Då hade de i dag inte varit duktiga egenföretagare.

Finansministern säger: Nu är problemen lösta. Det finns inga generella problem. Nej, tack och lov att de inte är generella! Det skulle vara ren skandal. Men problem återstår med avbytarverksamheten.

Här har det varit diskussioner med Skåne län, Jönköpings län och Västra Götalands län. I Skåne län och Jönköpings län lär det ha löst sig. Men Västra Götaland vägrar fortfarande att ge F-skattsedel till avbytarverksamhet med krystade motiveringar.

Det är inte rimligt, finansministern. Det går inte att säga att det bara är 1 %, 2 % eller 3 % som inte får F-skattsedel. Det är fråga om rättssäkerhet. Det är fråga om en medborgerlig rättighet.

Är det så att man inte sköter sig, som finansministern pekade på, inte betalar sin skatt eller sköter sina åligganden, skall man inte ha F-skattsedel. Men dessa människor har aldrig fått visa att de sköter sig. De är misstänkta i förväg.

Man säger t.ex. så här när det gäller avbytarverksamheten: Du har ju ingen speciell utbildning för verksamheten. Är det så att svensk skattemyndighet skall vara någon form av utfärdare av certifikat för vissa uppgifter för att man skall få F-skattsedel?

Fru talman! Detta rimmar utomordentligt dåligt med regeringens tal om nyföretagande och småföretagande. Hur är det med resonemanget om nybygget? Det har gått i stå.

Nu har jag lämnat besked till finansministern om att det fortfarande är krångel för en avbytare att få F-skattsedel utifrån krystade motiveringar. Är finansministern beredd att se till att det blir ändringar och klara politiska direktiv när det gäller att den som vill starta verksamhet skall få F-skattsedel? Om man inte sköter sig skall den dras in. Det är den normala tågordningen.

Hur skall man få förtroende för regeringens näringspolitik när ni inte ens orkar ändra reglerna så att egenföretagare får F-skattsedel på rimliga villkor? Visa åtminstone den handlingskraften, finansministern!

Anf. 210 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Den här frågan har debatterats flera gånger i kammaren, som någon sade tidigare. Jag var med i debatten i skatteutskottet när vi antog de nya lite mer generösa regler som kom att gälla från den 1 januari 1998 angående utfärdandet av F-skattsedel.

Det fanns anledning att då ta den debatten och ändra reglerna. Det gällde att stöta på myndigheter och andra för att det som bl.a. Göte Jons-son här har gett uttryck för inte skall uppstå. Det är viktigt.

Jag ser i finansministerns svar att det är mindre än 1 % som inte får F-skattsedel. När man lyssnar på debatten låter det som att det var väldigt många som inte fick F-skattsedel. Det är viktigt att ha med sig detta perspektiv i den fortsatta debatten.

Anledningen till att man en gång i tiden införde F-skattsedel var att konsumentperspektivet var väldigt viktigt. Det är sällan någon som tar upp det i debatten. Det är viktigt att veta att vi ställer krav på dem i det här landet som bedriver företagsverksamhet.

Efter det att F-skattsedel infördes har det underlättats avsevärt att fastställa vem som har betalningsansvaret för skatter och avgifter. Det

fanns en tid då många uppdragsgivare i efterhand blev skyldiga att betala skatter och sociala avgifter.

Ibland låter det nästan i debatten som att den som vill skall få en F-skattsedel. Delar vi ut F-skattsedlar till höger och till vänster kanske vi snart står här igen med detta problem. Det är viktigt att lyfta just den frågan. Den kommer sällan fram i debatten.

När det gäller frågor kring avbytarverksamhet, billotsverksamhet och annat som Göte Jonsson tar upp här är det naturligtvis beklagligt att det kan finnas verksamheter som inte får starta på grund av att man är sen och har långa handläggningstider. Men det kanske också finns fog för att det är på det sättet.

Det har tidigare varit en debatt här i kammaren om avbytarverksamheten och F-skattsedel för avbytare.

Det visade sig ju också, precis som Göte Jonsson påpekar, att problemet har löst sig i vissa delar av landet, men kanske inte i alla delar. Vi får väl hoppas att det löser sig även där, Göte Jonsson.

Jag bad att få vara med i den här debatten i dag, eftersom jag tycker att det är viktigt att också lyfta fram konsumentperspektivet om varför vi har F-skattsedel. Det borde ju också ligga i företagens eget intresse att andra företag som har en F-skattsedel är seriösa.

Anf. 211 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag kan helt instämma i Marie Engströms anförande. Det var mycket belysande på ett stort antal punkter. Om Göte Jonsson hade lyssnat vid en tidigare kammardebatt hade han också fått den information som har gått ut via Riksskatteverket om hanteringen av avbytarverksamheten. Då hade han inte behövt fråga en gång till om samma sak.

Anf. 212 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag hade väl i och för sig inte väntat mig att samarbetet mellan partierna hade gått så långt att Marie Engström var tvungen att gripa in och svara på interpellationen. Men det är tillåtet, och jag respekterar det.

Sedan vill jag säga till finansministern att jag har läst hela detta protokoll. Det är beroende på att finansministern tycks tro att problemet är löst som jag på nytt tar upp frågan. Problemet är inte löst.

Sedan leker man med statistik och säger att det bara är ett fåtal som inte har fått F-skattsedel. Jag förmodar att statistiken visar att de två fall som jag tar upp har fått F-skattsedel. Man ställer sig frågan: Hur många är det som har fått bråka med skattemyndigheten innan de har fått?

Konsumentperspektivet är ju intressant. Vi kan ta avbytarverksamheten som exempel. Där är det bönderna som är konsumenter. Jag är helt övertygad om att de svenska bönderna är bättre på att bedöma vem man skall ha som avbytare än vad Riksskatteverket och skattemyndigheterna är. Jag är helt övertygad om detta. Skattemyndigheten behöver inte pröva och certifiera den som skall bli avbytare i bondeverksamhet.

Om vi vill ha nyföretagande och klara arbetslöshetsproblemen är det väl i alla fall rimligt att man inte krånglar med dem som vill bli företagare när det gäller en sådan enkel fråga som F-skattsedel.

Jag delar helt uppfattningen att vi skall ha det. Om man missköter sig skall den dras in. Men dömt inte i förväg! Se till att alla som vill också

får! Om de inte sköter sig kan man dra in den. Men skattemyndigheten skall inte vara den som prövar huruvida vederbörande är lämplig eller inte. Där kommer konsumentperspektivet in. Det är konsumenten, den som man betjänar, som också skall göra bedömningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:103
31 maj

*Svar på
interpellationer*

38 § Svar på interpellation 1998/99:354 om regionalpolitisk konsekvensanalys av EMU

Anf. 213 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Agne Hansson har frågat mig om regeringen avser att genomföra en särskild utredning beträffande eurons regionalpolitiska konsekvenser, såväl i en situation där Sverige upprätthåller en självständig svensk valuta- och penningpolitik som vid ett svenskt inträde i valutaunionen.

I interpellationen framhålls att Sveriges medlemskap i EU, framväxten av en alltmer integrerad inre marknad inom EU och den ökade öppenheten mellan alla Europas länder påskyndar strukturomvandlingen. De risker som är förknippade med detta framhålls, och Agne Hansson understryker att det finns ett behov av att analysera vad denna utveckling skulle få för konsekvenser för den regionala obalansen.

Jag har förståelse för de synpunkter som ligger bakom Agne Hanssons interpellation. Det är givetvis inte önskvärt att regionala klyftor vare sig blir ett pris eller ett hinder för ekonomiskt framåtskridande.

De faktorer som Agne Hansson anför är dock endast en del av de nya förutsättningar som regionalpolitiken möter. Förutom genom EU-medlemskapet och fördjupandet av den inre marknaden, har bl.a. den accelererande utvecklingen av produktions- och informationstekniken och den tilltagande globaliseringen av våra ekonomier lett till förändrade förutsättningar för den regionala utvecklingen. Samtidigt skulle jag vilja tillägga att de omvärldsförändringar som vi ser inte nödvändigtvis behöver få negativa konsekvenser för enskilda regioner, även om de bedöms utsätta många små och medelstora orter för ökade påfrestningar.

Regeringen har bl.a. därför bedömt att det är nödvändigt att förstärka de regionalpolitiska insatserna inom främst den s.k. stora regionalpolitiken, t.ex. inom kommunikations- och utbildningssektorerna.

Riksdagen har också uttalat att en kraftsamling behövs för att vända utvecklingen och att en utredning om regionalpolitiken bör genomföras.

Som Agne Hansson säkert känner till beslutade regeringen den 21 januari 1999 att bemyndiga chefen för Näringsdepartementet att tillkalla en kommitté för att studera effekterna av dagens regionalpolitik, för att bedöma den framtida regionala utvecklingen och för att utarbeta en strategi för regional balans. Kommittén väntas inleda sitt uppdrag inom kort.

Av direktiven till utredningen framgår att kommittén skall belysa regionalpolitiken utifrån ett brett perspektiv, inklusive Sveriges medlemskap i EU och den inre marknaden. Vidare skall valutaunionens upprättande och EU:s utvidgning ingå i analysen.

Jag kan också tillägga att Statens institut för regionalforskning för närvarande bedriver ett forskningsprogram om konsekvenserna av EU-

medlemskapet i ett regionalpolitiskt perspektiv. Inom ramen för detta skall bl.a. olika regioners känslighet för förändringar i valutakursen analyseras.

Mot bakgrund av att en kommitté med parlamentariskt inflytande just har fått i uppdrag att utreda den framtida regionalpolitiken, i vilken EU-perspektivet ingår, samt att frågan även behandlas inom ramen för det forskningsprogram jag nyss nämnt, avser regeringen inte att tillsätta någon ytterligare kommitté inom detta område.

Anf. 214 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för svaret. Vid årsskiftet övergick 15 medlemsländer till en gemensam valuta. Det är en stor förändring som påverkar väldigt många faktorer.

I Sverige finns ett riksdagsbeslut om att vi skall stå utanför, men frågan diskuteras. Trots att det är en genomgripande förändring som då skulle ske diskuteras detta utan att några mer genomgripande analyser görs.

Vad en eventuellt övergång i EMU:s tredje fas med gemensam valuta och gemensam valuta- och penningpolitik skulle få för konsekvenser för struktumvandlingen och för regionalpolitiken och de svaga regionerna har inte analyserats eller närmare utretts ett dyft. Ingen analys har gjorts av effekterna av hur det kan bli om vi går med i EMU. Inte heller har någon analys gjorts av hur det blir om vi inte går med.

Jag tycker att det är märkligt, för att inte säga anmärkningsvärt, eftersom det kan få så stora konsekvenser. Det är egentligen anledningen till att jag tar upp detta i min interpellation och ställer frågan.

Finansministern delar min oro, men han är inte beredd att göra en särskilt djupgående analys. Att dela oron och ha förståelse för synpunkterna som jag tar upp är en god början. Jag har noterat att finansministern har en större förståelse på den punkten än vad föregångaren i ämbetet hade.

Vi är överens om att den ökade öppenheten och integrationsarbetet i Europa påskyndar struktumvandlingen i samhället. Det finns naturligtvis en stor risk att utglesningen och omflyttning av kapital och människor går i koncentrationens riktning, och det får naturligtvis inte bli priset. Jag hoppas att vi är överens om det också.

De utredningar som det hänvisas till i svaret har jag förstått mera skall ta sikte på integrationsarbetet i stort och inte explicit på vad konsekvenserna för en övergång till en gemensam penningpolitik skulle innebära för glesbygden och Småortssverige, dvs. när vi tar det tredje steget. Om det inte är så, är det bättre.

Jag efterlyser svar på frågor som: Vad får det för konsekvenser för glesbygden och Småortssverige att besluten om penning- och valutapolitiken flyttas och koncentreras allt längre bort från den enskilde människan här i Sverige? Vad blir följden av att handlingsutrymmet minskar i en krissituation, att vi minskar vägvalen radikalt, att vi inte själva bestämmer över valutapolitiken, att vi inte behärskar räntevapnet, att vi inte själva kan stimulera sysselsättningen och arbetsmarknaden i en konjunkturnedgång eller vid en asymmetrisk chock? Jag står inte här och pläderar för stora devalveringar, men vad betyder det för glesbygden att det enbart är alternativ som sänkta löner, ökad arbetslöshet eller möjligen ökad folkomflyttning som är kvar för att utjämna skillnaderna mellan länder?

Det är bl.a. detta som nog borde belysas för att man skall få veta bättre. Det rör sig om betydligt mer än regionernas känslighet för valutakursernas förändringar. Kommer vi att få svar på den här typen av frågeställningar genom de utredningar som finansministern hänvisar till? Jag skulle vilja ha ett förtydligande: Avser regeringen att även detta skall ingå i de utredningar som finansministern hänvisar till?

Anf. 215 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag utgår ifrån att de direktiv som Regionalpolitiska kommittén har fått ger möjlighet att studera alla de problem som Agne Hansson tar upp. Det har tidigare i olika sammanhang – bl.a. i Lars Calmfors utredning – gjorts en mer makroekonomisk belysning av en del frågor kring Sverige och EMU.

Men jag ser inga hinder mot att den regionalpolitiska kommittén bör kunna studera de frågeställningar som Agne Hansson har tagit upp. Jag hoppas att det kan bli ett bra sådant fördjupat underlag för den fortsatta diskussionen.

Anf. 216 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för det förtydligandet. Det är naturligtvis av värde om man kan få en bred analys. Det är klart att utredningen kommer att få en gigantisk uppgift att lösa för att ge de svar som vi vill ha. Men om det är möjligt är det positivt.

Jag känner en oro i ljuset av vad som hittills har åstadkommit i regionalpolitiken. Jag hoppas att regeringen är beredd att ta allvarligt på detta och att man i fortsättningen kan låta regionalpolitiken bli kraftfullare så att vi kan få en mer decentralistisk inriktning när det gäller kraven gentemot EU och EMU.

Om jag har förstått det hela rätt är det viktigt att få svar på frågan om vi kan driva en egen regionalpolitik, stimulera tillväxten och utnyttja arbetsmarknadspolitiska insatser inom ramen för en gemensam penning- och valutapolitik.

Jag hoppas att detta är möjligt, och som jag förstod av det som finansministern sade skulle detta vara möjligt utan att man ger tilläggsdirektiv till utredningen. Om det inte skulle vara möjligt, är då finansministern beredd att lämna sådana tilläggsdirektiv?

Anf. 217 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag ser inga hinder för den regionalpolitiska kommittén att kunna belysa de frågor som Agne Hansson har tagit upp i sin interpellation och i diskussionen här. Det bör vara fullt möjligt för kommittén och dess ledamöter att åstadkomma ett sådant material. Vilka slutsatser som man sedan skall dra av detta material är naturligtvis en betydligt senare fråga.

Anf. 218 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka också för den delen av svaret. Det är klart att de regionala obalanserna är besvärliga. Min oro gäller att det finns stora risker för att det blir svåra konsekvenser ur ett regionalpoli-

tiskt perspektiv. Min avsikt har varit att lyfta fram dessa frågeställningar och få de problem som finns belysta.

Jag hoppas att den utredning som det hänvisas till i svaret och de förtydliganden som jag har fått skall ge en ytterligare analys så att den folkupplysningskampanj som jag tror att vi behöver kan fördjupas för att vi i framtiden skall kunna ta ställning till hur vi som land skall förhålla oss till EMU.

Med tanke på den oro som jag känner, de argument som jag har fört fram och de frågeställningar som jag har tagit upp tror jag att det är lyckligt som riksdagsbeslutet ligger fast även framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

39 § Svar på interpellation 1998/99:366 om ROT-avdrag

Anf. 219 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Maria Larsson har frågat statsrådet Mona Sahlin om regeringen avser att återinföra ROT-avdraget om arbetslösheten stiger bland hantverkare som utför tjänster på fastigheter eller om det visar sig att svartjobben ökar inom nämnda sektor samt vilka åtgärder Mona Sahlin avser att vidta för att åstadkomma skattereduktion för hushållsnära tjänster. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara interpellationen.

Möjligheten att få skattereduktion för byggnadsarbete gällde för arbeten som utfördes senast den 31 mars 1999. Jag är inte beredd att verka för att denna möjlighet införs på nytt.

Maria Larsson frågar också vad jag skall vidta för åtgärder för att åstadkomma skattereduktion för hushållsnära tjänster. För närvarande pågår samtal om det framtida skattesystemets utformning där samtliga riksdagspartier deltar. Regeringen kommer att ha en öppen attityd till och lyssna på alla förslag som syftar till att stärka tillväxten och sysselsättningen. I detta sammanhang får frågan om beskattningen av hushållsnära tjänster prövas i relation till andra åtgärder med liknande inriktning.

Huvudlinjen från regeringens sida är brett inriktade justeringar av skatteuttaget på förvärvsinkomster i syfte att stimulera arbetsmarknadsdeltagande, arbetsutbud, sysselsättning och utbildning och där det – när det föreligger ett offentligt-finansiellt utrymme – gäller att reducera såväl genomsnittsskatter som marginalskatter. Ambitionen är att åstadkomma förbättringar där skattereglerna bör vara så enkla, neutrala och likformiga som möjligt.

Anf. 220 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för svaret. Det var kort och ganska koncist.

Vi är ett folk som tapetserar själva, som reparerar bilen själva, som målar själva, som sätter kakel själva, som installerar elektriska ledningar själva, som bygger till själva osv. I den mån vi inte gör detta själva är det många som anlitar en släkting, en vän, en bekant, en bekants bekant eller

en släktings granne. Kostnaden betalas utan sociala avgifter och skatteavdrag – alltså rena rama svarta pengar.

Detta gagnar inte den enskilde utföraren som inte får några pensionspoäng. Det gagnar inte beställaren som inte får någon garanti för arbetet, fast han får det ju gjort en smula billigare. Det gagnar minst av alla statskassan då alla skatteintäkter uteblir.

Potentialen är enorm för tjänstesektorn i dag. Men skattekilarna medför att det är ett stort problem för hushållen att anlita professionell arbetskraft.

I interpellationssvaret säger finansministern ett kraftfullt nej till en fortsättningen på ROT-avdragen eller liknande system, även om den svarta sektorn skulle tillta. Det är ett ovanligt klart och kategoriskt uttalande, trots de 14 500 nya årsarbeten som skapades, trots att det under 1999 kom in 234 000 ansökningar till skattemyndigheten om ROT-avdrag, trots att endast 6–10 % av privatmarknaden är tillgodosedd, trots att det gav stat och kommun större intäkter än vad reduktionen kostade, trots att många svarta jobb omformades till vita, trots att resultatet blivit bättre, trots att familjer sparar tid och möda.

Jag är intresserad av att höra skälet, eftersom det inte finns något svar angivet i interpellationssvaret, så min nyfikenhet består. Varför avskaffades ROT-avdraget?

Nu är ROT-avdragen borta, och jag vågar lova finansministern att också i en växande konjunktur kommer reparationer att förbli ogjorda. Återigen kommer medborgarna att ta ledigt från sina jobb som de är duktiga på för att själva försöka utföra de hantverksarbeten som de inte har råd att köpa.

ROT-avdraget var ett experiment, och jag tror att experiment är väl värda att ta lärdom av. Vilka slutsatser drar ministern av erfarenheterna när det gäller ROT-avdragen?

Anf. 221 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag noterar att finansministern har en öppen attityd till skattereduktion för hushållsnära tjänster inför de kommande skatteöverslägningarna. Det är en bra utgångspunkt för att komma vidare med att finna ett skattesystem som främjar sysselsättningen. Jag är däremot lite förvånad över det kategoriskt raka svaret och avvisande beskedet när det gäller ROT-avdragen och ROT-avdragens förlängning.

Det har ju visat sig att ROT-avdragen har varit väldigt framgångsrika och att de har skapat väldigt många jobb utan att det har kostat samhället ett enda dugg. Många svarta jobb har blivit vita. Det är nog ett resultat som vida överträffar vad vi i bostadsutskottet förväntade oss när vi i majoriteten tillsammans med oppositionen socialdemokraterna införde ROT-systemet, som sedan har förlängts både av den tidigare regeringen och av denna regering vid flera tillfällen.

Jag kan möjligen i ett avseende ha förståelse för varför det nu är avvecklat. Jag avvaktar svaret på Maria Larssons fråga om varför det avskaffades. Men jag förmodar att det var för att sysselsättningen visade sig peka åt rätt håll, och då behövs inte detta som en akut sysselsättningspolitisk åtgärd.

Vad jag också skulle vilja höra finansministerns synpunkt på, med tanke på de förtjänster som detta avdrag ändå har, är om man inte nu bör

fundera på att permanenta systemet. Går det inte att finna ett system som ger en rimligare behandling av kostnader och skatter för boendet, så att man får ta upp en schablonintäkt för de inkomster man har för sitt boende och sin fastighet och mot dessa få dra av kostnader, inte bara, som i dag, för räntor utan även för reparationer och liknande åtgärder. Det skulle stimulera sysselsättningen, och det skulle bli ett mellan olika boendeformer rättvisare system. Det skulle dessutom ge en rad fördelar ur skattepolitisk och även sysselsättningspolitisk synpunkt.

Är finansministern beredd att ha en öppen attityd inför en sådan åtgärd som vi från Centerpartiet har föreslagit, bl.a. i vår vårbudgetmotion? Jag vet att det finns möjligheter att ta upp detta i de diskussioner som förs i de utredningar som redan är tillsatta om taxeringssystem och fastighetsskattesystem. Är finansministern öppen för att resonera vidare, inte om en tillfällig förlängning utan om en permanentning av ROT-avdragen?

Anf. 222 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! När ROT-avdragen infördes 1996 var det av konjunkturpolitiska skäl. Regeringens bedömning är att byggkonjunkturen har förändrats avsevärt under senare tid. Därför finns det inte något skäl att just nu ha kvar ROT-avdragen. Det är ett alldeles klart och tydligt svar på de frågor som har ställts om varför vi inte skall ha kvar ROT-avdragen för närvarande. Det innebär inte att vi för all framtid har sagt att ROT-avdragen inte kan användas som ett medel för att stimulera byggsysselsättningen om det skulle finnas förutsättningar och anledning till det. Det är det ena.

Det andra är att om man sedan vill använda ROT-avdrag eller någon annan teknik för att komma åt svartarbeten får det naturligtvis vägas in bland andra insatser som man kan göra för att ta itu med ekonomiska oegentligheter på skatteområdet och för att komma till rätta med en del av s.k. svart verksamhet som förekommer i en del näringar. Men då får man ju lägga ett helhetsperspektiv, och jag förutsätter att vi i diskussionen mellan riksdagspartierna om alla olika typer av ändringar i skattesystemet inför framtiden får värdera just den här branschen gentemot andra branscher och den här tekniken gentemot andra tekniker.

Det finns alltså möjlighet att ha en sådan fortsatt diskussion. Men det är, som jag sade, det konjunkturpolitiska skälet som har varit avgörande för att regeringen inte har velat förlänga ROT-avdragen. Vi har en starkt stigande efterfrågan på byggarbetskraft och en utan tvekan förbättrad byggverksamhet. Därför finns det inte något skäl att ha kvar en åtgärd som infördes under en period då byggarbetslösheten var 20–30 %.

Anf. 223 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för den öppning som jag tycker gavs här mot slutet. Med tanke på och hänsyn tagen till hur antalet svartjobb utvecklas, om man kan se en eventuell spiralutveckling åt ett eller annat håll, kan det ändå medföra att det finns en öppenhet inför en omprövning av detta beslut. Det noterar jag med stor tacksamhet, för jag tror att det är viktigt att kunna renodla svartjobben så att de faktiskt blir vita, att det inte blir lika attraktivt att utföra jobben svart. Därför bör

skattesatserna på arbete sänkas så att också hushållen kan tillgodogöra sig tjänster utförda i hemmen.

I interpellationssvaret säger finansministern i dagsläget nej till en skattereduktion för hushållsnära tjänster. Jag har förstått att det pågår en diskussion inom regeringen i denna fråga eftersom ministrar är ute och gör lite olika uttalanden. I dagsläget säger finansministern nej och skjuter över frågan till skattesamtalen. Det är ju ändå socialdemokraterna som är i regeringsställning. Men jag tror att finansministern är väl medveten om att det här i kammaren skulle finnas majoritet för ett sådant förslag. Det innebär att det, när regeringspartiet har bestämt sig, är fullt möjligt att lägga fram ett sådant förslag och få gehör för det i kammaren.

Jag tycker att det vore intressant att få en signal om man kan tänka sig ett sådant förslag oavsett vad som händer under skattesamtalen. Kan socialdemokraterna tänka sig att av egen kraft lägga fram ett sådant förslag med tanke på att det finns majoritet för det i kammaren?

Sedan är det självklart utmärkt om regeringen tänker sig en generell skattereduktion vad gäller skatten på arbete. Skatteregler som är enkla och likformiga understödjer jag och vi kristdemokrater.

Jag tror bara att om man skall beakta de saker som vi har varit inne på när det gäller hushållsnära tjänster, måste sänkningarna vara väldigt rejäla för att en effekt skall uppnås. Ett exempel som visar detta är att 38 % av dem som inte köpte måleriarbeten under ROT-avdragens tid sade att de skulle ha gjort det om skattereduktionen i stället hade varit 50 %. Hushållen är alltså oerhört känsliga för vilken nivå avdraget ligger på.

Jag har svårt att tro att en efterfrågan på tjänster i hushållssektorn skulle kunna åstadkommas med generella skattesänkningar, men de är ju naturligtvis goda av andra skäl.

Jag hoppas på att få en liten signal om ifall socialdemokraterna är beredda att inhämta stödet i kammaren, oavsett vad som händer i skattesamtalen, och om när de generella skattesänkningarna är att vänta. Är det också sådant som enbart hanteras inom skattesamtalens ram, eller återkommer regeringen på ett mer självständigt sätt med förslag på det här området?

Anf. 224 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Maria Larsson pekar på var man kan finna en naturlig gräns för att tävla med svartjobben. Det är naturligtvis inte lätt att finna den och kanske många gånger väldigt svårt att tävla med den.

Jag noterar emellertid att finansministern inte sade nej för all framtid till tillfälliga ROT-avdrag. Jag uppfattade en öppenhet som jag vill få bekräftad när det gäller det permanenta systemet, för det skulle ju ge en helt annan möjlighet för att bl.a. motverka svartjobben. Det skulle framför allt lösa ett besvärande problem i hyressektorn. Då skulle man nämligen kunna avskaffa dubbelbeskattningen av hyresfastigheter, dvs. ta bort fastighetsskatten på hyreshus och därmed sänka de hyror för hyresgästerna som är i besvärande obalans med kostnaderna för övriga i sektorn i dag. Det finns alltså många sådana ytterligare bostadspolitiska effekter utöver de ekonomiskpolitiska och andra skatteeffekter som är en fördel med ett sådant system.

Är finansministern öppen även för att resonera om detta i framtiden?
I så fall är vi det också.

Anf. 225 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Eftersom det inte blev någon ytterligare replik från finansministern ber jag bara att få tacka för debatten. Jag förstår om finansministern har hemlängtan vid det här laget.

Överläggningen var härmed avslutad.

40 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1998/99:118 till skatteutskottet

1998/99:129 till finansutskottet

1998/99:133 till justitieutskottet

1998/99:141 till miljö- och jordbruksutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner skulle förlängas till fredagen den 17 september.

41 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Utrikesutskottets betänkande 1998/99:UU11

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1998/99:SfU9 och SfU11

Trafikutskottets betänkanden 1998/99:TU11 och TU12

Näringsutskottets betänkanden 1998/99:NU12 och NU13

Utrikesutskottets betänkande 1998/99:UU12

42 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

1998/99:137 Införande av schablonberäkning på elmarknaden, m.m.

Skrivelse

1998/99:132 Redovisning av Allmänna pensionsfondens verksamhet år 1998

Utrikesutskottets betänkande

1998/99:UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 1998

Skatteutskottets betänkanden
1998/99:SkU19 Tullagens överklaganderegler, m.m.
1998/99:SkU21 Ändrade regler med anledning av taxfreehandelns upp-
hörande
1998/99:SkU18 Särskilda mervärdesskatteregler för investeringsguld

Prot. 1998/99:103
31 maj

Finansutskottets betänkande
1998/99:FiU23 Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning 1998

43 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 31 maj

1998/99:678 av *Chris Heister* (m) till statsministern
EU-myndighet i Sverige
1998/99:679 av *Roy Hansson* (m) till socialministern
Läkemedelskostnader
1998/99:680 av *Inger René* (m) till jordbruksministern
Undersökning av torskbeståndet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
torsdagen den 10 juni.

44 § Kammaren åtskildes kl. 19.01.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 7 § anf. 23
(delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 14 § anf. 69 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 20 § anf. 112 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 27 § anf. 157 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 34 § anf. 199 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Svar på interpellation 1998/99:303 om nordisk sameradio.....	1
Anf. 1 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	1
4 § Svar på interpellation 1998/99:314 om starta-eget-bidrag och begreppet vilande företag.....	2
Anf. 2 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	2
Anf. 3 ÅKE SANDSTRÖM (c)	3
Anf. 4 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	3
Anf. 5 ÅKE SANDSTRÖM (c)	3
5 § Svar på interpellationerna 1998/99:273 och 285 om Posten AB	4
Anf. 6 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	4
Anf. 7 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	5
Anf. 8 ÅKE SANDSTRÖM (c)	6
Anf. 9 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	7
Anf. 10 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	7
Anf. 11 ÅKE SANDSTRÖM (c)	8
Anf. 12 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	8
6 § Svar på interpellation 1998/99:271 om Gotlandstrafiken	9
Anf. 13 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	9
Anf. 14 ROY HANSSON (m).....	10
Anf. 15 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	11
Anf. 16 ROY HANSSON (m).....	11
Anf. 17 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	12
Anf. 18 ROY HANSSON (m).....	12
Anf. 19 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	13
7 § Svar på interpellation 1998/99:275 om kompetensflykt	13
Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	13
Anf. 21 OLA KARLSSON (m).....	14
Anf. 22 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	15
Anf. 23 OLA KARLSSON (m).....	15
Anf. 24 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	16
Anf. 25 OLA KARLSSON (m).....	17
Anf. 26 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	17
8 § Svar på interpellation 1998/99:291 om energipolitiken.....	18
Anf. 27 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	18
Anf. 28 OLA KARLSSON (m).....	19
Anf. 29 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	20
Anf. 30 OLA KARLSSON (m).....	20
Anf. 31 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	21
Anf. 32 OLA KARLSSON (m).....	21
Anf. 33 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	21
9 § Svar på interpellation 1998/99:333 om företagandet.....	22
Anf. 34 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	22

Anf. 35	PER WESTERBERG (m)	23
Anf. 36	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	24
Anf. 37	PER WESTERBERG (m)	25
Anf. 38	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	26
Anf. 39	PER WESTERBERG (m)	26
Anf. 40	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	27
10 §	Svar på interpellation 1998/99:279 om godstrafiken	
	genom Skåne	27
Anf. 41	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	27
Anf. 42	INGA BERGGREN (m)	28
Anf. 43	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	29
Anf. 44	INGA BERGGREN (m)	29
Anf. 45	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	30
Anf. 46	INGA BERGGREN (m)	30
11 §	Svar på interpellation 1998/99:313 om regelverket för	
	EU:s strukturfonder	31
Anf. 47	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	31
Anf. 48	ÅKE SANDSTRÖM (c)	32
Anf. 49	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	33
Anf. 50	ÅKE SANDSTRÖM (c)	33
Anf. 51	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	34
	Ajournering	34
	Återupptagna förhandlingar	34
12 §	Svar på interpellation 1998/99:292 om kravet på nya	
	taxametrar	34
Anf. 52	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	34
Anf. 53	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	35
Anf. 54	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	36
Anf. 55	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	36
Anf. 56	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	37
Anf. 57	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	37
Anf. 58	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	37
13 §	Svar på interpellation 1998/99:294 om upphandling av	
	trafik	37
Anf. 59	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	37
Anf. 60	LARS BJÖRKMAN (m)	38
Anf. 61	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	39
Anf. 62	LARS BJÖRKMAN (m)	39
Anf. 63	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	40
Anf. 64	LARS BJÖRKMAN (m)	40
Anf. 65	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	41
14 §	Svar på interpellation 1998/99:297 om	
	sysselsättningsmålet	41
Anf. 66	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	41
Anf. 67	STEFAN ATTEFALL (kd)	42
Anf. 68	ELVER JONSSON (fp)	44
Anf. 69	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	44
Anf. 70	STEFAN ATTEFALL (kd)	45

Anf. 71 ELVER JONSSON (fp)	46
Anf. 72 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	47
Anf. 73 STEFAN ATTEFALL (kd).....	47
Anf. 74 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	48
15 § Svar på interpellation 1998/99:321 om arbetsmarknaden	
vid gränsen till Norge	49
Anf. 75 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	49
Anf. 76 MARIE ENGSTRÖM (v)	50
Anf. 77 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	51
Anf. 78 MARIE ENGSTRÖM (v)	51
Anf. 79 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	52
Anf. 80 MARIE ENGSTRÖM (v)	52
Anf. 81 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	52
16 § Svar på interpellation 1998/99:302 om kommunala	
bolags redovisning	52
Anf. 82 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	52
Anf. 83 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	53
Anf. 84 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	54
Anf. 85 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	54
Anf. 86 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	55
Anf. 87 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	56
17 § Svar på interpellation 1998/99:331 om hyresmarknaden	56
Anf. 88 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	56
Anf. 89 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	57
Anf. 90 STEN ANDERSSON (m).....	58
Anf. 91 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	59
Anf. 92 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	60
Anf. 93 STEN ANDERSSON (m).....	61
Anf. 94 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	62
Anf. 95 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	63
18 § Svar på interpellation 1998/99:287 om bilens roll ur ett	
konsumentperspektiv	64
Anf. 96 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	64
Anf. 97 ELVER JONSSON (fp)	65
Anf. 98 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	66
Anf. 99 ELVER JONSSON (fp)	67
Anf. 100 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	67
Anf. 101 ELVER JONSSON (fp)	68
19 § Svar på interpellation 1998/99:327 om tillsynen av elnät	
och fjärrvärme	68
Anf. 102 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	68
Anf. 103 OLA KARLSSON (m).....	68
Anf. 104 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	69
Anf. 105 OLA KARLSSON (m).....	70
Anf. 106 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	70
20 § Svar på interpellation 1998/99:329 om ungdomar och	
körkort.....	71
Anf. 107 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	71

Anf. 108	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	71	Prot. 1998/99:103
Anf. 109	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	72	31 maj
Anf. 110	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	72	
Anf. 111	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	73	
Anf. 112	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	74	
21 §	Svar på interpellation 1998/99:332 om elektrifiering av Blekinge kustbana	75	
Anf. 113	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	75	
Anf. 114	KARIN OLSSON (s)	75	
Anf. 115	MARIANNE JÖNSSON (s)	76	
Anf. 116	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	76	
Anf. 117	KARIN OLSSON (s)	77	
Anf. 118	MARIANNE JÖNSSON (s)	77	
22 §	Svar på interpellation 1998/99:336 om skogsindustrin	77	
Anf. 119	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	77	
Anf. 120	GÖTE JONSSON (m)	78	
Anf. 121	CARL G NILSSON (m)	79	
Anf. 122	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	80	
Anf. 123	GÖTE JONSSON (m)	81	
Anf. 124	CARL G NILSSON (m)	82	
Anf. 125	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	82	
Anf. 126	GÖTE JONSSON (m)	83	
23 §	Svar på interpellation 1998/99:350 om arbetsmarknadspolitiken	83	
Anf. 127	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	83	
Anf. 128	CINNIKA BEIMING (s)	84	
Anf. 129	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	85	
Anf. 130	CINNIKA BEIMING (s)	86	
Anf. 131	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	87	
Anf. 132	CINNIKA BEIMING (s)	87	
24 §	Svar på interpellation 1998/99:352 om båtregister	88	
Anf. 133	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	88	
Anf. 134	PER LAGER (mp)	88	
Anf. 135	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	89	
Anf. 136	PER LAGER (mp)	89	
Anf. 137	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	90	
Anf. 138	PER LAGER (mp)	90	
25 §	Svar på interpellation 1998/99:359 om transportpolitiken	91	
Anf. 139	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	91	
Anf. 140	BERNDT EKHOLM (s)	92	
Anf. 141	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	93	
Anf. 142	BERNDT EKHOLM (s)	94	
Anf. 143	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	95	
Anf. 144	BERNDT EKHOLM (s)	96	
26 §	Svar på interpellation 1998/99:363 om frivilligorganisationernas trafiksäkerhetsprojekt	96	
Anf. 145	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	96	
Anf. 146	MATS ODELL (kd)	97	
Anf. 147	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	98	

Anf. 148	MATS ODELL (kd)	98
Anf. 149	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	99
Anf. 150	MATS ODELL (kd)	99
Anf. 151	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	99
27 §	Svar på interpellation 1998/99:367 om utförsäkring från a-kassan	100
Anf. 152	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	100
Anf. 153	MARIA LARSSON (kd)	101
Anf. 154	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	102
Anf. 155	MARIA LARSSON (kd)	103
Anf. 156	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	103
Anf. 157	MARIA LARSSON (kd)	104
Anf. 158	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	104
28 §	Svar på interpellation 1998/99:357 om alkoholpolitiken	105
Anf. 159	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	105
Anf. 160	ELVER JONSSON (fp)	107
Anf. 161	FANNY RIZELL (kd)	108
Anf. 162	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	110
Anf. 163	ELVER JONSSON (fp)	111
Anf. 164	FANNY RIZELL (kd)	112
Anf. 165	BARBRO WESTERHOLM (fp)	112
Anf. 166	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	112
Anf. 167	ELVER JONSSON (fp)	113
Anf. 168	BARBRO WESTERHOLM (fp)	114
Anf. 169	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	114
29 §	Svar på interpellation 1998/99:341 om överflyttning av ärende mellan kommuner	115
Anf. 170	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	115
Anf. 171	KENT HÄRSTEDT (s)	116
Anf. 172	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	117
30 §	Svar på interpellation 1998/99:349 om folkhälsoinstitut till Sverige	117
Anf. 173	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	117
Anf. 174	KENNETH JOHANSSON (c)	118
Anf. 175	BARBRO WESTERHOLM (fp)	119
Anf. 176	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	119
Anf. 177	KENNETH JOHANSSON (c)	120
Anf. 178	BARBRO WESTERHOLM (fp)	121
Anf. 179	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	121
31 §	Svar på interpellation 1998/99:305 om osteoporos	122
Anf. 180	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	122
Anf. 181	ELISABETH FLEETWOOD (m)	123
Anf. 182	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	124
Anf. 183	ELISABETH FLEETWOOD (m)	125
Anf. 184	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	125
Anf. 185	ELISABETH FLEETWOOD (m)	126
32 §	Svar på interpellation 1998/99:326 om tvångssteriliserade personer	126
Anf. 186	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	126

Anf. 187	ELISABETH FLEETWOOD (m)	127
Anf. 188	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	127
Anf. 189	ELISABETH FLEETWOOD (m)	128
Anf. 190	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	129
Anf. 191	ELISABETH FLEETWOOD (m)	129
33 §	Svar på interpellation 1998/99:301 om jordbrukets kostnader och framtid	130
Anf. 192	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	130
Anf. 193	ROY HANSSON (m)	131
Anf. 194	CARL G NILSSON (m)	132
Anf. 195	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	133
Anf. 196	ROY HANSSON (m)	133
Anf. 197	CARL G NILSSON (m)	134
34 §	Svar på interpellation 1998/99:317 om plan för inträde i euron	135
Anf. 198	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	135
Anf. 199	FREDRIK REINFELDT (m)	136
Anf. 200	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	137
Anf. 201	FREDRIK REINFELDT (m)	138
35 §	Svar på interpellation 1998/99:322 om räntor på skulden till staten	139
Anf. 202	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	139
Anf. 203	ANNE-KATRINE DUNKER (m)	139
Anf. 204	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	140
Anf. 205	ANNE-KATRINE DUNKER (m)	140
36 §	Svar på interpellation 1998/99:340 om alkoholskatten	141
Anf. 206	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	141
Anf. 207	ANNE-KATRINE DUNKER (m)	142
37 §	Svar på interpellation 1998/99:335 om F-skattsedel	143
Anf. 208	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	143
Anf. 209	GÖTE JONSSON (m)	144
Anf. 210	MARIE ENGSTRÖM (v)	145
Anf. 211	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	146
Anf. 212	GÖTE JONSSON (m)	146
38 §	Svar på interpellation 1998/99:354 om regionalpolitisk konsekvensanalys av EMU	147
Anf. 213	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	147
Anf. 214	AGNE HANSSON (c)	148
Anf. 215	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	149
Anf. 216	AGNE HANSSON (c)	149
Anf. 217	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	149
Anf. 218	AGNE HANSSON (c)	149
39 §	Svar på interpellation 1998/99:366 om ROT-avdrag	150
Anf. 219	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	150
Anf. 220	MARIA LARSSON (kd)	150
Anf. 221	AGNE HANSSON (c)	151
Anf. 222	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	152
Anf. 223	MARIA LARSSON (kd)	152

Anf. 224 AGNE HANSSON (c)	153
Anf. 225 MARIA LARSSON (kd).....	154
40 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	154
41 § Förnyad bordläggning.....	154
42 § Bordläggning.....	154
43 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	155
44 § Kammaren åtskildes kl. 19.01.	155

Elanders Gotab, Stockholm 1999